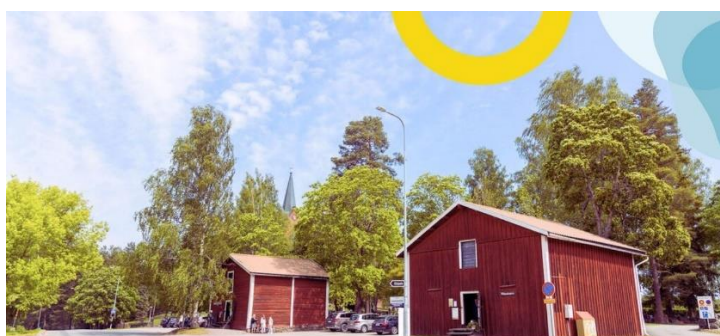

M MÄNTSÄLÄ

Kuva: Mäntsälän kunnan kuvapankki

Tilinpäätös ja toimintakertomus 2024

Mäntsälän kunta

Kunnanhallitus 31.3.2025 §

Sisällys

1 Tiivistelmä.....	4
2 Toimintakertomus	5
2.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	5
2.1.1 Kunnanjohtajan katsaus	5
2.1.2 Kunnan organisaatio ja hallinto	7
2.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys ja oman alueen kehitys	11
2.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	14
2.1.5 Kunnan henkilöstö	19
2.1.6 Ympäristö.....	20
2.1.7 Muut ei taloudelliset asiat.....	21
2.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	21
2.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toimintaan vaikuttavista tekijöistä	22
2.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	23
2.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	25
2.3.1 Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut.....	25
2.3.2 Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	26
2.4 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	27
2.4.1 Tase ja sen tunnusluvut	27
2.5 Kokonaistulot ja –menot	29
2.6 Konsernin toiminta ja talous	31
2.6.1 Konsernin rakenne ja omistusosuudet sekä konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteisöt	31
2.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus.....	32
2.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat tilikaudella ja sen jälkeen	35
2.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	36
2.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	36
2.6.6 Kuntakonsernin tilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	37
2.7 Hallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.....	44
2.8 Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	44
2.9 Kriisikuntakriteerien toteutuminen Mäntsälän kunnassa.....	45
3. Talousarvion ja tavoitteiden toteutuminen	48
3.1 Käyttötalouden toteutuminen.....	48

3.2	Tavoitteiden toteutuminen	50
3.3	Talousarvion toteutuminen	53
3.3.1	Hallintopalvelut	53
3.3.2	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut.....	65
3.3.3	Tekninen ja elinvoimapalvelut.....	77
3.4	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	87
3.5	Investointiosan toteutuminen.....	89
3.6	Rahoitusosan toteutuminen.....	93
3.7	Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien erien toteutumisvertailusta.....	94
4	Tilinpäätöslaskelmat.....	96
4.1	Tuloslaskelma	96
4.2	Rahoituslaskelma.....	97
4.3	Tase.....	98
4.4	Kuntakonsernin tulos- ja rahoituslaskelma sekä tase	100
5	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	105
5.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	105
5.2	Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot (voi päivittää)	106
5.3	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	107
5.4	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	111
5.5	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	115
5.6	Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	118
5.7	Ympäristöasioiden harkinnanvarainen esittäminen.....	123
5.8	Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	123
6	Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä	126
	Liitteet.....	130

1 Tiivistelmä

Tulot	Verotulot 53,7 milj. €	Valtionosuudet 14,6 milj. €	Toimintatuotot 12,7 milj. €
Menot	Hallintopalvelut 11,2 milj. €	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut 38,2 milj. €	Tekninen- ja elinvoimapalvelut 18,6 milj. €
Tunnusluvut	Lainakanta 83,1 milj. €	Nettoinvestoinnit 8,5 milj. €	Vuosikate/poistot 159,3%
	Tilikauden ylijäämä 1,54 milj. €	Asukasmäärä 2024 lopussa 20 933	Tulovero% 8,3
	Lainakanta asukasta kohden 3 968 €	Kuntakonsernin lainakanta 153,6 milj. €	Toimintatuotot / Toimintakulut 18,6 %
	Vuosikate 707 € / asukas	Investointien tutorahoitus 163,3 %	Toiminnan ja investointien kertymä 29,75 milj. euroa (5 vuotta)

2 Toimintakertomus

2.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

2.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Toimintavuosi 2024 oli kunnan näkökulmasta edelleen varsin suotuisa, vaikka esimerkiksi kunnan asukasluku ei kasvanutkaan. Asukasluvun kasvun tyrehtymien johtui suurelta osin asuntorakentamisen lamasta ja uudistuotannon pysähtymisestä. Tilastokeskuksen mukaan asuntorakentamisen uudistuotanto laski Suomessa matalimmalle tasolle sitten 1990-luvun laman. Tämä näkyi myös Mäntsälässä. Rakennusala kärsi yhä kuluttajien epävarmuudesta ja yritysten vähentyneistä investointihaluista. Euroalueen talouden vaimea kasvu ja jatkunut Ukrainan sota heijastuivat edelleen monin tavoin myös kunnan toimintaan ja toimintaympäristöön. Alkuvuodesta 2025 epävarmuus on edelleen jatkunut erityisesti USA:n presidentin vaalien ja presidentin vaihtumisen jälkeen.

Vuoden aikana pidimme edelleen yllä myös omaa valmius- ja varautumisastettamme. Osallistuimme marraskuussa Digi- ja väestötietoviraston järjestämään Taisto-harjoitukseen. Taisto-harjoitus on tietosuoja- ja tietoturvaloukkausten hallinnan harjoitus, jossa häiriötilanteessa toimimista harjoitellaan kuvitteellisten tilanteiden kautta. Pidimme syksyllä myös oman sähkökatkoa koskeneen valmiusharjoituksen.

Vuoden 2024 aikana lähes 100 uutta ukrainalaista haki kotikunnakseen Mäntsälää, ja yhteensä kunnassa on 198 ukrainalaista tilapäisen suojelun statuksella. Vastaanottokeskuksen palvelut on päätetty Mäntsälässä ja loput asiakkaat ovat siirtymässä kunnan asiakkuuteen. Onkin tärkeää huolehtia siitä, että sotaa paenneet ukrainalaiset otetaan osaksi kuntaa ja yhteisöä.

Mäntsälän voimassa oleva kuntastrategia vuosille 2022–2025 on hyväksytty kunnanvaltuuston joulukuun 2021 kokouksessa. Strategia ja sen tavoitteet ovat ymmärrettäviä ja selkeitä, ydintehtävänä on kuntalaisten hyvinvoinnin ja yhteisön elinvoimaisuuden edistäminen. Tavoitteena on myös rakentaa Mäntsälästä parhaan arjen paikkakunta. Tätä tavoitetta ja arvojen mukaista toimintaa on eri palvelualueilla toteutettu onnistuneesti. Tavoitteenamme on kasvaa ja kehittyä, tämä edellyttää meiltä kaikilta päämäärätietoista tekemistä sekä kasvun ja kehittämisen mahdollistavaa työtettä. Keväällä 2025 käydään kunta- ja aluevaalit. Tarkoituksena on, että uutta strategiaa valmistellaan yhdessä uuden luottamushenkilöhallinnon kanssa siten, että siitä voitaisiin jo päättää loka-marraskuun valtuustossa.

Hyvinvointialueet aloittivat varsinaisen toimintansa vuoden 2023 alusta. Tällä isolla muutoksella oli ja on edelleen heijastusvaikutuksia kunnan toimintaa ja mm. kunnan saamaan valtiosuuteen. Keskeistä on edelleen KeuSoten kanssa tehtävä ns. yhdyspintatyö sekä kunnan edunvalvonta siten, että palvelujen saataavuus ja niiden yhdenvertaisuus toteutuu myös Mäntsälässä mukaan lukien mm. palveluverkkoon liittyvät kiinteistöyksymykset.

Vuoden aikana valmistauduttiin myös TE-palvelujen uudistukseen. Uudistuksessa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyi työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille 1.1.2025 alkaen. TE-palvelujen tuottaminen on kunnille uusi merkittävä valtiosuustehtävä. Mäntsälä on mukana Keski-Uudenmaan työllisyysalueessa yhdessä viiden muun kunnan kanssa. Vastuukuntana toimii Järvenpää. Työttömyysaste oli Mäntsälässä vuoden lopussa 8,7 prosenttia eli 0,7 %-yksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Uudellamaalla työttömyysaste oli 11,7 prosenttia (10,8 % vuonna 2023) ja Mäntsälän työttömyysaste oli Uudenmaan kuudenneksi alhaisin. Uudistuksen myötä työttömyysasteen ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden hallinnalla tulee olemaan erittäin iso merkitys kunnan talouteen ja sen tasapainoon.

Vuonna 2024 kunnan talous oli selvästi ylijäämäinen ja monella mittarilla mitattuna kuntalaisten hyvinvointi ja kunnan elinvoima lisääntyi. Vuoden 2024 tilikauden tulos oli 5,5 milj. euroa ylijäämäinen. Tilinpäätöksessä toimintakate oli -55,3 milj. euroa ja vuosikate nousi 14,8 milj. euroon, mikä on noin 1,0 milj. euroa parempi kuin vuoden 2023 vuosikate. Ennakoitua parempaan tulokseen vaikutti erityisesti kulujen pysyminen kurissa sekä ennakoitua parempi verotulo- ja valtionosuuskehitys. Hyvä tilikauden tulos mahdollistaa 4,0 milj. euron investointivarausten tekemisen vesiliikuntakeskuksen rakentamiseen, investointivarausten yhteismäärä ko. hankkeeseen on siten 18,0 milj. €.

Kunnan tytäryhtiöistä Nivos Oy:n taloutta on saatu tervehdytettyä ja Nivos-konsernin tulos oli ensimmäistä kertaa voitollinen. Mäntsälän Jäähalli Oy:n, Mäntsälän Kodit Oy:n ja Kiinteistö Oy Mäntsälän toimistotalon kohdalla tuloksetekokykyyn pitää edelleen kiinnittää erityistä huomiota.

Kunnan asukasluku oli vuoden 2024 lopussa 20 933 henkilöä, missä oli vähennystä edellisen vuoden tarkennettuun määrään (20 957) verrattuna 24 henkilöä. Siinä mielessä vuosi oli poikkeuksellinen, että Mäntsälän asukasluku oli kasvanut jo kuusi vuotta peräkkäin. Erityisesti rakentamisen lama ja luonnollisen väestönkasvun negatiivisuus vaikuttivat siihen, että asukasluku ei kasvanut. Väestökehitykseen liittyy edelleen iso huoli eli luonnollisen väestönkasvun negatiivisuus ja erityisesti syntyvyyden pienuus, vuoden 2024 pienestä noususta huolimatta. Mäntsälään syntyi vuonna 2024 yhteensä 166 lasta, mikä on 12 lasta enemmän kuin vuotta aiemmin. Kuolleiden määrä oli 187, vuonna 2023 kuolleita oli 199. Syntyvyyden lasku on ollut nopeaa ja jatkunut jo useamman vuoden. Esimerkiksi vielä vuonna 2012 Mäntsälään syntyi 271 lasta. Lasten määrän vähenemisellä tulee olemaan vaikutusta palvelukysyntään ja sitä kautta myös tarvittavaan tilatarpeeseen. Vuonna 2023 käynnistettyä tiloihin ja tilatarpeeseen liittyvää selvitystyötä jatkettiin vuoden 2024 aikana. Lautakuntakäsittelyn jälkeen kunnanhallitus päätti palauttaa selvitystyön uudelleen valmisteluun.

Kunnan nettoinvestoinnit vuonna 2024 olivat yhteensä 8,5 milj. euroa. Vuoden aikana ei aloitettu eikä myöskään valmistunut yhtään ns. suurempaa hanketta. Kunnan ja kuntakonsernin lainamäärä pieneni vuoteen 2023 verrattuna 12,4 milj. euroa. Kunnan lainakanta oli 83,1 milj. euroa eli asukasta kohden 3 968 €. Kuntakonsernin lainakanta oli kokonaisuudessaan 153,6 milj. euroa.

Vuosi 2024 oli erittäin poikkeuksellinen ja ennätysellinenkin vuosi yritysten sijoittumisen ja investointien suhteen. Saimme useita uusia sijoittujia sekä positiivisia investointi uutisia kunnassa jo toimivilta yrityksiltä: Nebiuksen laajennus, Vernen uusi datakeskus, Mäntsälän Biovoiman laajennus, Puuilon myymälä, McDonald's ravintola, Mäntsälän Carpojat Oy:n ja Mikkola Transport Oy: uudet toimitilat. Edellä luetellut investoinnit luovat osaltaan uusia työpaikkoja, tuovat veroeuroja sekä lisäävät liiketoimintamahdollisuuksia paikallisille yrityksille. Kunnassa parhaillaan valmistelussa oleva strateginen yleiskaava on tärkeää saada hyväksytyksi viimeistään syksyllä 2025, jotta myös tulevien vuosien investoinneille löytyy kunnasta tontteja ja sijoittumispaikkoja. Vuoden 2025 ja erityisesti tulevien vuosien näkymät ovat hieman epävarmoja ja vaikeita ennustaa. Haasteista ja epävarmoista näkymistä huolimatta voimme kuitenkin Mäntsälässä edelleen katsoa erittäin luottavaisesti tulevaan.

Vuoden 2024 erinomaisesta onnistumisesta kuuluu kiitos kunnan koko henkilöstölle, päätöksentekijöille ja kaikille yhteistyökumppaneille. Yhdessä rakennamme Mäntsälästä kuntaa, joka kasvaa, kehittyy ja jossa jokainen voi elää parasta arkea - omana itsenään ja osana aktiivista yhteisöä.

Mäntsälässä 28.2.2025

Hannu Laurila, kunnanjohtaja

2.1.2 Kunnan organisaatio ja hallinto

Toimielinorganisaatio

Kunnan toimielinorganisaation muodostavat kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, lautakunnat, niiden jaostot ja toimikunnat sekä vaikuttamistoimielimet.

Tarkastuslautakunta	Kunnanvaltuusto			
Keskusvaalilautakunta	Kunnanhallitus			
Nuorisovaltuusto Ikäihmisten neuvosto Vammaisneuvosto Lapsi- ja perheasiainneuvosto				
Hallintopalvelut	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		Tekninen- ja elinvoimapalvelut	
	Sivistyslautakunta	Hyvinvointilautakunta	Tekninen- ja elinvoimailautakunta	Kuntakehitys- lautakunta
	Sivistyspalvelut	Hyvinvointipalvelut	Tekniset palvelut	Kuntakehitys- palvelut
Yleishallinto	Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset		Tekninen- ja elinvoimapalvelujen yhteiset	
Tukipalvelut	Opetuspalvelut	Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut	Toimitilapalvelut	Maankäyttö, asuminen ja liikenne
Keski-Uudenmaan Ympäristökeskus	Varhaiskasvatus- palvelut		Ateria- ja puhtauspalvelut	
TE- ja maahanmuuttopalvelut			Kuntatekniikka	
Maaseutupalvelut				

Kuva: Kunnan organisaatio (31.12.2024 tilanteessa)

Viranhaltijaorganisaatio

Kunnan henkilöstöorganisaatiota johtaa kunnanjohtaja. Kunnan organisaatio jakautuu palvelualueisiin, jotka ovat: hallintopalvelut, sivistys- ja hyvinvointipalvelut sekä tekniset- ja elinvoimapalvelut. Palvelualueita johtavat palvelualuejohtajina hallintojohtaja, sivistysjohtaja ja tekninen johtaja. Palvelualueet jakautuvat edelleen tulosalueisiin ja tulossyksiköihin.

Luottamuselinten kokoonpano sekä palvelualueiden johtavat viranhaltijat 31.12.2024

Valtuusto, 43 jäsentä

Keto-Huovinen	Pihla	KOK	puheenjohtaja			
Laine	Tytti	SDP	1. vpj.			
Allonen	Ilkka	KESK	2. vpj.			
Aalto	Jussi	KESK	Kujanpää	Tiina	MäPu	
Alaluusua	Sari	KESK	Laakso	Teemu	PS	
Brusila	Eerik	KESK	Lampi	Satu	PS	
Goltz	Pauli	PS	Laukkanen	Erkki	VAS	
Hallikainen	Heli	SDP	Leino	Timo	SDP	
Havula	Tapio	KESK	Manninen	Katri	KESK	
Heikkilä	Juho-Ville	KOK	Manninen	Marjaana	KOK	
Heikkilä	Jussi	KOK	Niemi-Korpi	Eemil	PS	
Heikkilä	Teuvo	SDP	Nummela	Ilpo	PS	12.11.2024 alkaen
Heinmurto	Katri	KESK	Pekkinen	Pauli	PS	
Heinonen	Kalevi	KESK	Ravolainen-Rinne	Heta	SDP	
Helin	Anna	KOK	Rinne	Antti	SDP	
Inkinen	Juha-Matti	KESK	Sillanpää	Jari	KOK	
Juutinen	Ari	PS	Särkijärvi	Tuuli	VIHR	
Kalenius	Christina	SDP	Teppinen	Marja	KESK	
Karttunen	Osku	PS	Toivonen	Tero	PS	11.11.2024 asti
Koivula	Susanna	KD	Tuomisto	Emmi	SDP	
Kokko	Eero	KOK	Warras-Stjernvall	Annika	KOK	
Kopra	Sanna	VIHR	Vierikko	Tarja	SDP	
Kosonen	Jyrki	KESK	Virpiaro	Matti	KOK	
Krakau	Harri	KOK				

Valtuuston voimasuhteet:

Keskusta	11 paikkaa
Kokoomus	10 paikkaa
Sosiaalidemokraatit	9 paikkaa
Perussuomalaiset	8 paikkaa
Vihreät	2 paikkaa
Mäntsälän puolesta	1 paikka
Vasemmistoliitto	1 paikka
Kristillisdemokraatit	1 paikka

Kunnanhallitus, 9 jäsentä

Havula	Tapio	KESK	puheenjohtaja
Lampi	Satu	PS	1. vpj.
Kokko	Eero	KOK	2. vpj.
Warras-Stjernvall	Annika	KOK	
Hallikainen	Heli	SDP	
Manninen	Katri	KESK	
Leino	Timo	SDP	
Laakso	Teemu	PS	12.11.2024 alkaen
Toivonen	Tero	PS	11.11.2024 asti
Särkijärvi	Tuuli	VIHR	

Kunnanhallitus, varajäsenet

Inkinen	Juha-Matti	KESK	
Pohjonen	Niina	PS	
Heikkilä	Jussi	KOK	
Manninen	Marjaana	KOK	
Vierikko	Tarja	SDP	
Teppinen	Marja	KESK	
Manninen	Marjaana	KESK	
Goltz	Pauli	PS	12.11.2024 alkaen
Laakso	Teemu	PS	11.11.2024 asti
Kyrö	Jaakko	VIHR	

Kunnan johto

Kunnanjohtaja	Hannu Laurila
Hallintojohtaja	Esa Siikaluoma
Sivistysjohtaja	Timo Ahvo
Tekninen johtaja	Mika Pynttari
Talousjohtaja	Riitta Samola
Henkilöstöjohtaja vt.	Monica Sulopuisto
Kuntakehitysjohtaja	Vesa Gummerus

Tarkastuslautakunta, 5 jäsentä

Laukkanen	Erkki	VAS	puheenjohtaja
Pekkinen	Pauli	PS	vpj.
Kuokkanen	Harri	KESK	9.12.2024 asti
Leino	Eero	KESK	10.12.2024 alkaen
Lujamaa-Reisner	Leena	KOK	
Huittinen	Tanja	SDP	

Tarkastuslautakunta, varajäsenet

Auvinen	Marko	VAS
Goltz	Pauli	PS
Leino	Eero	KESK
Heino	Juha	KESK
Jores	Minttu	KOK
Reinikainen	Tea	SDP

Keskusvaalilautakunta, 5 jäsentä

Jokinen	Pentti		puheenjohtaja
Luhtanen	Pirkko		vpj.
Halonen	Sirpa		9.12.2024 asti
Tynkkynen	Katri		10.12.2024 alkaen
Laine	Jarmo		9.12.2024 asti
Nummela	Ilpo		10.12.2024 alkaen
Janhunen	Tommi		

Keskusvaalilautakunta, varajäsenet

Halme	Annika	
Järvinen	Hannu	
Partanen	Eeva	
Arponen	Seija	
Hämäläinen	Mirja	
Ahosniemi	Hilkka	
Laine	Kirsti	
Nummela	Ilpo	9.12.2024 asti
Pohjonen	Niina	10.12.2024 alkaen

Kuntakehityslautakunta, 9 jäsentä

Kosonen	Jyrki	KESK	puheenjohtaja
Toivonen	Tero	PS	vpj. 11.11.2024 asti
Eronen	Anssi	PS	vpj. 12.11.2024 alkaen
Eerola	Asko	KOK	
Niemi-Korpi	Jannica	PS	
Warras-Stjernvall	Annika	KOK	
Teppinen	Marja	KESK	
Inkinen	Juha	KESK	
Laine	Tytti	SDP	
Heikkilä	Teuvo	SDP	

Kuntakehityslautakunta, varajäsenet

Warelius	Heidi	RKP	12.11.2024 asti
Warelius	Heidi	RKP	11.11.2024 alkaen
Nummela	Ilpo	PS	
Määttä	Atte	KOK	
Niemi-Korpi	Eemil	PS	
Vikman-Kanerva	Merja	KOK	
Heinmurto	Katri	KESK	
Nisula	Mikko	KESK	
Liukkonen	Minna	SDP	
Paakkunainen	Eric	SDP	

Kunnanhallituksen edustaja

Kokko	Eero	KOK
-------	------	-----

Nuorisovaltuuston edustaja

Särkijärvi	Säde
------------	------

Nuorisovaltuuston edustaja

Karvonen	Elias
----------	-------

Tekninen- ja elinvoimalautakunta, 9 jäsentä

Kalenius	Christina	SDP	puheenjohtaja
Vikman-Kanerva	Merja	KOK	vpj.
Markkanen	Eero	SDP	
Aalto	Jussi	KESK	
Alaluusua	Sari	KESK	
Heikkilä	Jussi	KOK	
Laakso	Teemu	PS	
Karvinen	Reetta	PS	
Lindqvist	Rami	MäPu	

Tekninen- ja elinvoimalautakunta, varajäsenet

Peltola	Annika	SDP
Warras-Stjernvall	Annika	KOK
Lavikainen	Ari	SDP
Virtanen	Toni	KESK
Ruusunen-Jussila	Sari	KESK
Siljander	Hemmo	KOK
Kota-aho	Arto	PS
Pekkinen	Pauli	PS
Hilden	Milla	MäPu

Kunnanhallituksen edustaja

Toivonen	Tero	PS	18.11.2024 asti
Lampi	Satu	PS	19.11.2024 alkaen

Nuorisovaltuuston edustaja

Tuominen	Maria
----------	-------

Sivistyslautakunta, 9 jäsentä

Virpiaro	Matti	KOK
Nykänen	Martti	SDP
Brusila	Eerik	KESK
Ylimartimo	Lauri	KESK
Hoffman	Heidi	KOK
Tuomisto	Emmi	SDP
Karttunen	Osku	PS
Pohjonen	Niina	PS
Tamminen	Liisa	VAS

Kunnanhallituksen edustaja

Manninen	Katri	KESK
----------	-------	------

Nuorisovaltuuston edustaja

Kivistö	Rosa-Julia
---------	------------

Pukkilan kunnan edustaja

Kalliokivi	Markus
------------	--------

Pukkilan kunnan varaedustaja

Tikkala	Terhi
---------	-------

Hyvinvointilautakunta, 9 jäsentä

Goltz	Pauli	PS
Hägglund	Antton	KESK
Hämäläinen	Mirja	KESK
Pöykkö	Enni	KESK
Heikkilä	Juho-Ville	KOK
Jores	Minttu	KOK
Tuomisto	Emmi	SDP
Helenius	Markku	SDP
Juutinen	Ari	PS
Koivula	Susanna	KD

Kunnanhallituksen edustaja

Laine	Tytti	SDP
-------	-------	-----

Nuorisovaltuuston edustaja

Torvasti	Anni-Malviina
----------	---------------

puheenjohtaja
vpj.

puheenjohtaja
vpj. 16.9.2024 asti
vpj. 17.9.2024 alkaen

Sivistyslautakunta, varajäsenet

Leisiö	Esko	KOK
Kanerva	Teemu	SDP
Eskelinen	Olli-Pekka	KESK
Puirava	Maarit	KESK
Lujamaa-Reisner	Leena	KOK
Reinikainen	Tea	SDP
Nurisalo	Jani	PS
Tammilehto	Sari	PS
Koski	Päivi	VAS

Hyvinvointilautakunta, varajäsenet

Tokola	Arvi	PS
Eloranta	Jari	KESK
Warelius	Heidi	RKP
Määttä	Atte	KOK
Vainio	Pirjo	KOK
Vierikko	Tarja	SDP
Lavikainen	Aija	SDP
Koivisto	Ville	PS
Virtanen	Matti	KD

2.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys ja oman alueen kehitys

Kansantalouden kehitys

Suomen talous kääntyi taantumasta hienoiseen kasvuun alkuvuoden 2024 aikana, mutta vuositasolla bruttokansantuote (BKT) jää 0,3 prosenttia pienemmäksi vuonna 2024 kuin edellisvuonna. Eniten tuotantoa on heikentänyt rakentamisen merkittävä vähentyminen ja myös yksityinen kulutus on hieman laskenut. Kasvua sen sijaan tulee ulkomaankaupasta. Vienti on kasvanut haastavasta ympäristöstä huolimatta. Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku kääntävät sekä kulutuksen että investoinnit kasvuun vuoden 2025 aikana. Kasvua heikentävät kuitenkin julkisiin menoihin kohdistuvat säästöt ja verojen korotukset.

Maailmantalouden näkymät ovat varovaisen positiiviset, mutta niitä varjostavat merkittävät riskit. Keskeinen uhka maailmantalouden kasvulle on Yhdysvaltojen tuleva kauppapolitiikka ja muiden maiden vastaus siihen.

Valtiovarainministeriön joulukuussa julkistaman taloudellisen katsauksen mukaan Suomen bruttokansantuotteen (bkt) arvioidaan kasvavan 1,6 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuonna 2026 ja 2027.

Vuonna 2024 työllisyys heikkeni erityisesti teollisuudessa ja rakentamisessa, ja työttömyysaste nousi lähes 8,5 prosenttiin. Valtiovarainministeriön joulukuun ennusteen mukaan vuonna 2025 työmarkkinat alkavat elpyä, mutta työttömyyden lasku on hidasta. Vuosina 2026–2027 työllisyys paranee talouden vahvistuessa, ja työllisyysaste kääntyy uudelleen nousuun. Kasvua tukevat hallituksen työvoiman tarjontaa lisäävät toimet ja lisääntynyt maahanmuutto. Työttömyysaste laskee hitaasti ja on vuonna 2027 noin 7,4 prosentissa, mikä on yhä hieman rakenteellisen työttömyyden tasoa korkeampi.

Kansantalouden ennustelukuja / *valtiovarainministeriö 19.12.2024 ennuste							
Vuosi	BKT, muutos %	Työttömyysaste, %	Ansiotasoindeksin muutos, %	Inflaatio, %	Lyhyet korot, %	Pitkät korot (10 vuotta), %	Julkisyhteisöjen bruttovelka suhteessa BKT:een, %
2023	-1,2	7,2	4,2	6,2	3,4	3	77,1
2024*	-0,3	8,3	3,1	1,6	3,6	2,9	82,5
2025*	1,6	8,4	3,4	1,1	2,4	2,8	85
2026*	1,5	7,9	3,1	1,4	2,1	2,7	86,1
2027*	1,5	7,4	3	1,8	2	2,6	86,3

Inflaatio on hidastunut selvästi ja lähivuosina se pysyy maltillisena. Veronkorotukset, kuten arvonlisäveron ja tupakkaveron nousut, nostavat kuluttajahintoja ja hidastavat inflaation laskua. Näiden välillisten veromuutosten vaikutus inflaatioon on vuosina 2025–2027 kumulatiivisesti yli prosenttiyksikön. Tästä huolimatta inflaatio säilyy hitaana, ja se on keskimäärin 1,5 prosenttia vuosina 2024–2027. Palveluiden hintojen nousu ylläpitää inflaatiota, mutta muuten hintapaineet ovat varsin maltilliset. Erityisesti energian hintojen lasku ja korkojen aleneminen tukevat inflaation hidastumista.

Julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämä arvioidaan olevan 4,2 prosenttia suhteessa bkt:hen 2024 vuonna. Alijäämän ennakoitaan pienenevän 3,5 prosenttiin vuonna 2025 ja alle 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2026. Julkisyhteisöjen bruttovelka kasvaa entisestään ja on arviolta vuonna 2025 jo 85 % bruttokansantuotteesta.

Lähde: valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus 2024:68, talvi 2024 19.12.2024

Kuntatalouden kehitys

Kuntien tilinpäätösennakkotietojen mukaisesti kuntatalous vuonna 2024 heikkeni, mutta vähemmän kuin alun perin ennustettiin. Menokasvu oli vuonna 2024 odotettua maltillisempaa. Kuntien kulukasvu vuonna 2024 jäi noin 1,6 prosenttiin. Toimintamenojen kehitykseen vaikutti viime vuonna useita erisuuntaan vetäviä syitä. Vaikka monet tekijät, kuten palkkaratkaisu, Petteri Orpon hallituksen uudistukset ja korkotason nousu, nostivat kustannuksia reippaasti, niin siitä huolimatta kuntien palkkasumman nousu näyttää jäävän vain vaajaan 3 prosenttiin. Työttömyysvakuutusmaksun lasku käänsi henkilöstösivukulujen kehityksen jopa miinuselle. Toimintatuotot kasvoivat 1,2 prosenttia. Toimintakate eli kunnan nettotoimintakulut kasvoivat 1,8 prosenttia ja peräti 130 kunnassa ne pienentyivät vuoteen 2023 verrattuna.

Kuntaliiton arvioiden mukaan talouden tilan heikkenemistä selittää verotulojen aleneminen 500 miljoonalla eurolla muun muassa sote-uudistukseen liittyneiden verohäntien poistumisen takia. Kuntien tuloihin ja menoihin välittyivät myös heikko suhdannekehitys, valtionosuuksien pieneneminen 250 miljoonalla eurolla sekä kasvaneet korkokustannukset.

Kuntien yhteenlaskettu tulos oli 1 100 miljoonaa euroa vuonna 2024. Tulos oli positiivinen 203 kunnassa ja negatiivinen 80 kunnassa. Tilikauden tulos painottui isoihin kaupunkeihin. Ilman Helsingin, Espoon, Tampereen ja Mikkelin tulosta kuntien tulos jäisi 310 miljoonaan euroon.

Verotuotot laskivat kaikissa kunnissa 3,4 prosenttia. Kunnallisverotuotot laskivat 3,3 prosenttia, yhteisöverotuotot laskivat 14 prosenttia ja kiinteistöverot kasvoivat 6,7 prosenttia.

Valtionosuudet laskivat kaikkien kuntien osalta 6,6 prosenttia vuonna 2024. Ennakollinen sote-siirtolaskelma sisälsi valtionosuutta liikaa 0,5 miljardia euroa, joka vähennetään kunnilta tulevana vuosina 2025-2027.

Kuntien korkokulut kasvoivat 23 prosenttia. Myös korkotulot lisääntyivät 10 prosenttia. Kuntien lainakannan keskimääräinen korkokustannus kehittyi markkinakorkojen nousua maltillisemmin. Korkokulujen voidaan olettaa kasvavan lähivuosina korontarkistusten johdosta, vaikka markkinakorot ovat laskeneet huipustaan.

Kuntatalouden rahavirta jäi positiivisesta tuloksesta huolimatta alijäämäiseksi: toiminnan ja investointien rahaviralla mitattuna kuntatalous oli -470 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Kuntien investoinnit pysyivät korkealla tasolla ollen 4,8 miljardia euroa vuonna 2024. Rahavirta oli negatiivinen, koska käyttötulot eivät riittäneet kaikkien investointien rahoittamiseen. Kunnat velkaantuivat lisää 720 miljoonalla eurolla. Lainakanta kääntyi väli vuosien jälkeen kasvuun.

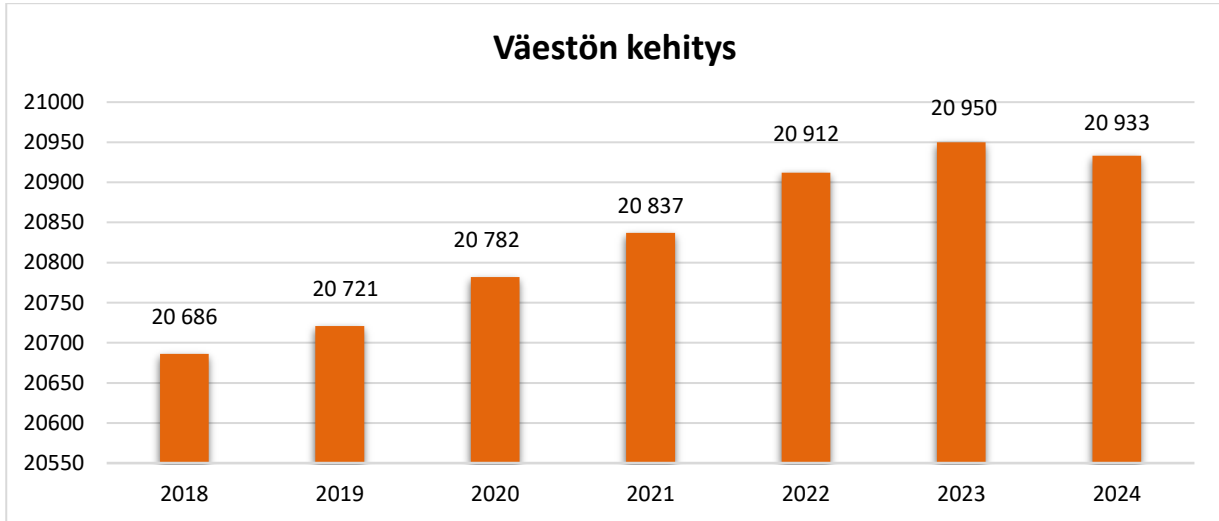
Mittavat investointipaineet sekä kustannuskehityksen hallinta haastavat tulevinakin vuosina kuntatalouden näkymiä. Kuntien talous on entistä riippuvaisempi myös yleisestä talous-, työllisyys- ja verotulokehityksestä.

Tuleva valtionosuusuudistus, TE-palveluiden järjestämisvastuun siirto kunnille sekä muut valmistelussa olevat muutokset kuten kiinteistöverouudistus tulevat vaikuttamaan kuntien rahoitus pohjaan. Näiden uudistusten kuntakohtaisista vaikutuksista ei ole vielä tietoa.

Lähde: Kuntaliitto: Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvot 2024 materiaali, Kuntaliiton pääekonomisti Minna Punakallion blogi 14.2.2025

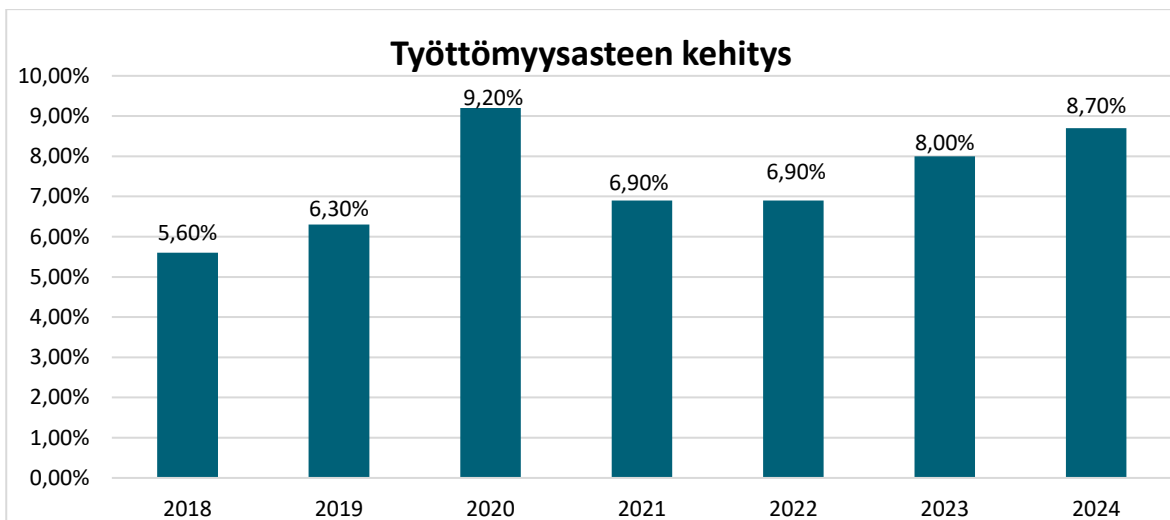
Väestö ja työllisyys

Kunnan asukasluku oli vuoden 2024 lopussa 20 933 henkilöä, vähennys 24 henkilöä (-0,1 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Kuntien välinen tulomuutto oli 1165 henkilöä ja lähtömuutto 1237 henkilöä, yhteensä nettomuutto oli -72. Kuntien välinen maahanmuutto oli 94 henkilöä ja maastamuutto 23 henkilöä, netto maahanmuutto oli yhteensä 71. Elävänä syntyneitä oli 166 ja kuolleita 187 henkilöä.

Kuvio: Mantsälän kunnan väestön kehitys 2018–2024 välillä

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) kuntien alueella oli joulukuun 2024 lopussa yhteensä 105 510 työtöntä työnhakijaa. Työttömien kokonaismäärä Uudenmaan alueella kasvoi 10 036 henkilöllä (10,4 %) verrattuna vuotta aikaisempaan. Mantsälässä työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli vuoden 2024 lopussa 8,7 % (koko Uudellamaalla 11,7 % ja koko maassa 12,0 %). Joulukuun 2023 lopussa työttömiä työnhakijoita oli 908 hlöä, joista pitkäaikaistyöttömiä oli 341 ja nuoria alle 25-vuotiaita 114. Avoinna olleita työpaikkoja oli 35.

Kuvio: Mantsälän kunnan työttömyysasteen kehitys 2018–2024 välillä

2.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Verorahoituksen kehitys

Mäntsälän verotuotot pienenevät vuodesta 2023 yhteensä n. 1,7 prosenttia. Kunnallisverotuotot pienenevät 1,7 prosenttia ja yhteisöveron tuotot 19 prosenttia. Ainoastaan kiinteistöverotuotot kasvoivat 5,6 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Koko maan tasolla kunnallisverot laskivat 3,3 % eli noin 350 milj. euroa. Sote-uudistus vaikutti vielä verokertymiin. Vertailuvuosi 2023 oli vanhojen veroperusteiden vuoksi poikkeuksellisen korkea. Mäntsälässä ansiotulot kasvoivat noin 2,8 % vuoteen 2023 verrattuna.

Vuonna 2024 kunnallisverotuotot alenivat vuoteen 2023 verrattuna johtuen siitä, että verotulokertymään vuonna 2023 vaikutti edelleen osittain vanhoilla veroperusteilla maksetut aiempien vuosien verotilitykset. Se nosti vuoden 2023 verotuloja suhteessa enemmän ja vaikka ansiotuloissa oli kasvua vuodelle 2024 niin kunnallisverotuotot pienenevät vuoteen 2023 verrattuna 0,70 milj. euroa. Vuodesta 2025 alkaen tulee kunnallisverotuotto jälleen kasvamaan, mutta kasvu on arvioiden mukaan maltillista vielä vuonna 2025.

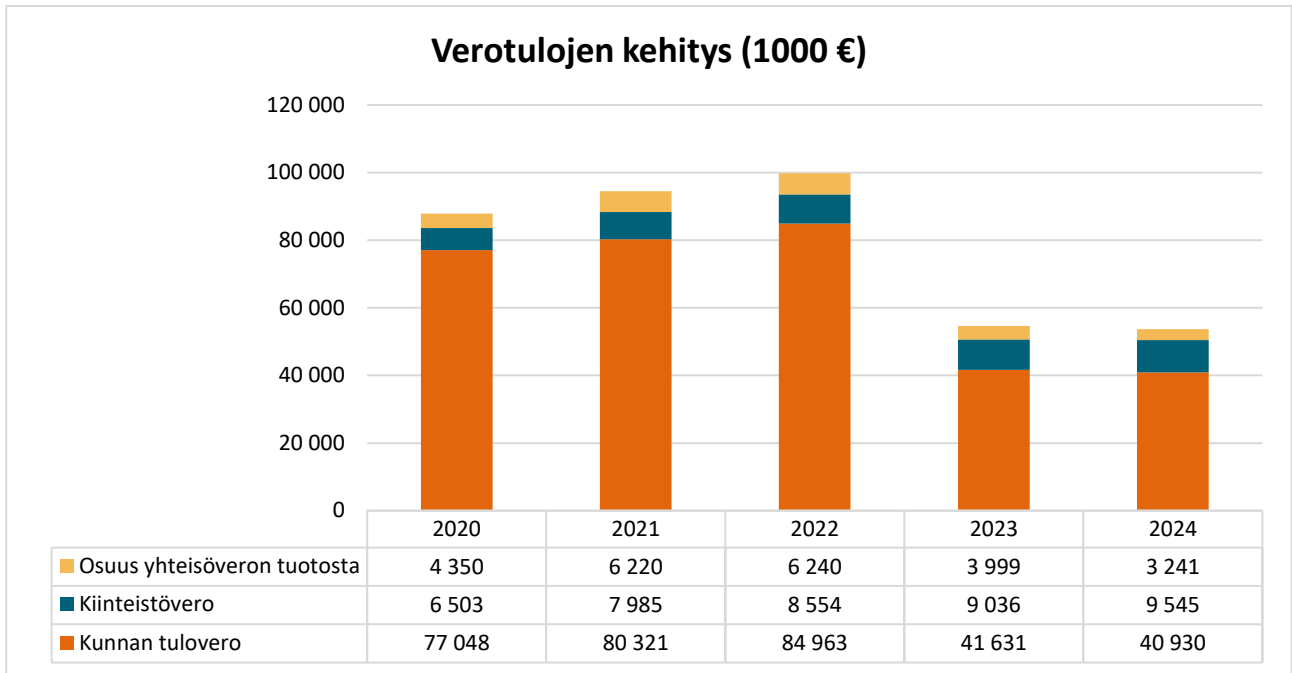
Kiinteistöverotulot kasvoivat 5,6 prosenttia. Kiinteistöveron hyvä kehitys 2024 johtui pääosin rakennuskustannusindeksin noususta, jolla on vaikutusta vielä vuoden 2024 verokertymään.

Yhteisöverotuotot pienenevät kolmanneksella soteuudistuksen vaikutuksesta vuonna 2023 ja ne edelleen pienenevät vuodelle 2024 0,76 milj. euroa. Yhteisöverotulojen ennustetaan edelleen pienevän vuodelle 2025, mutta muutos on vähäinen. Koko maan tasolla yhteisöverotulot pienenevät 14 % eli hieman vähemmän kuin Mäntsälässä.

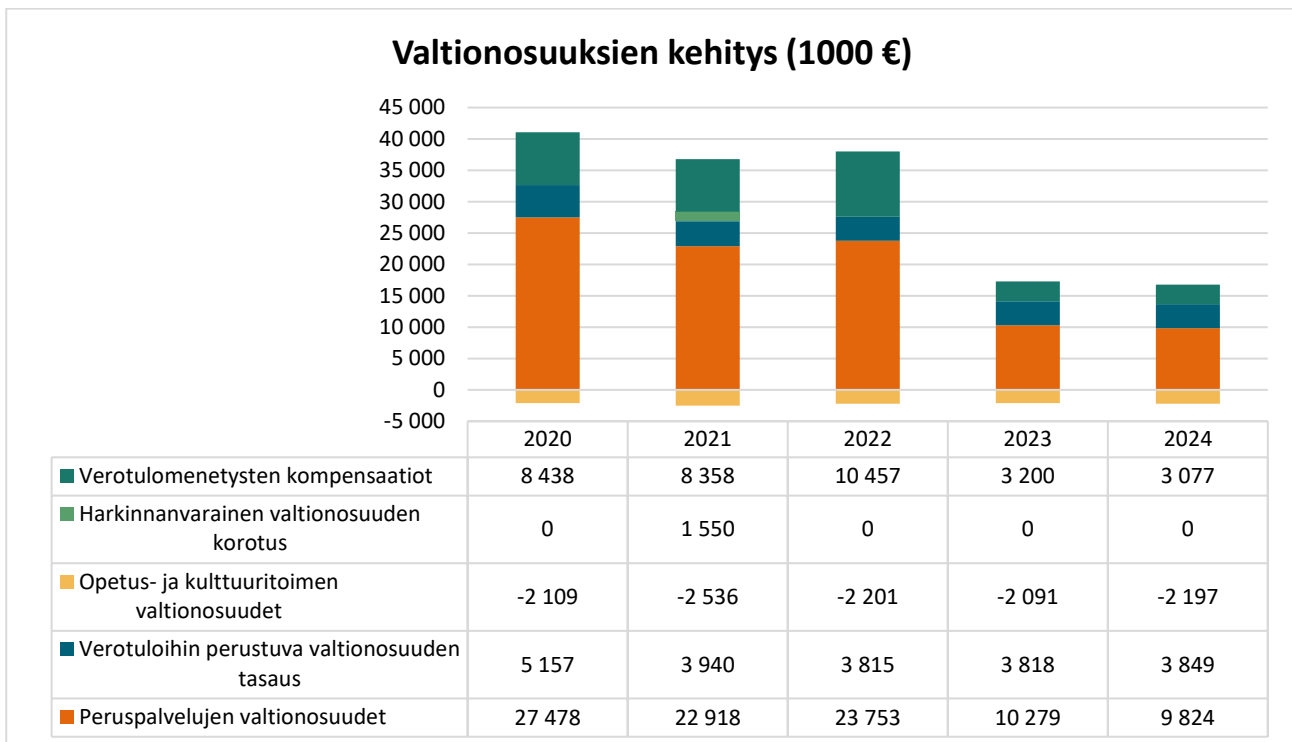
Mäntsälän kunnan valtionosuudet pienenevät n. 4,3 % edelliseen vuoteen verrattuna. Koko maan tasolla valtionosuudet laskivat 6,6 prosenttia. Kunnan peruspalvelujen valtionosuus pieneni 4 % ja verotulomenetysten korvaus 4 %. Kunnan opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on negatiivinen, kuten useimmilla kunnilla, sillä kunnille maksettavista valtionosuuksista vähennetään omarahoitusosuus toisen asteen koulutuksen rahoittamiseen. Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet pienenevät 5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Ainoastaan verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus kasvoi 1 %. Tämän erän kautta korvataan kunnille muutoin valtion tekemät uudistukset, jotka vaikuttavat kuntien verotuloja vähentävästi eikä se siten ole varsinainen valtionosuus.

Lopullinen vuoden 2022 verotuksen valmistuminen marraskuussa 2023 vaikutti sotesiirtolaskelmiin ja hyvinvointialueille siirtyviin valtionosuuksiin ja heikensi myös Mäntsälän kunnan tulevia valtionosuuksia pysyvästi sekä erillisellä 1,8 milj. euron leikkauksella vuosille 2025-2027. Tämä lisää taloushaasteita tuleville vuosille. Valtionosuusuudistus lykkääntyi vuodelle 2027, jonka vuoksi nämä tasauserät eivät ole poistumassa ennen erillisiä päätöksiä.

Vuodesta 2025 alkaen kunta saa valtionosuutta myös TE-palvelujen järjestämiseen liittyen. Alustavien arvioiden mukaan valtionosuus ei tule kattamaan kaikkia toiminnasta ja avustusten kasvusta aiheutuvia kustannuksia. Uudistus tuo myös merkittävästi lisää epävarmuutta kunnan tulojen ja menojen arvioinnissa.

Kuvio: Verotulojen kehitys 2020 – 2024.

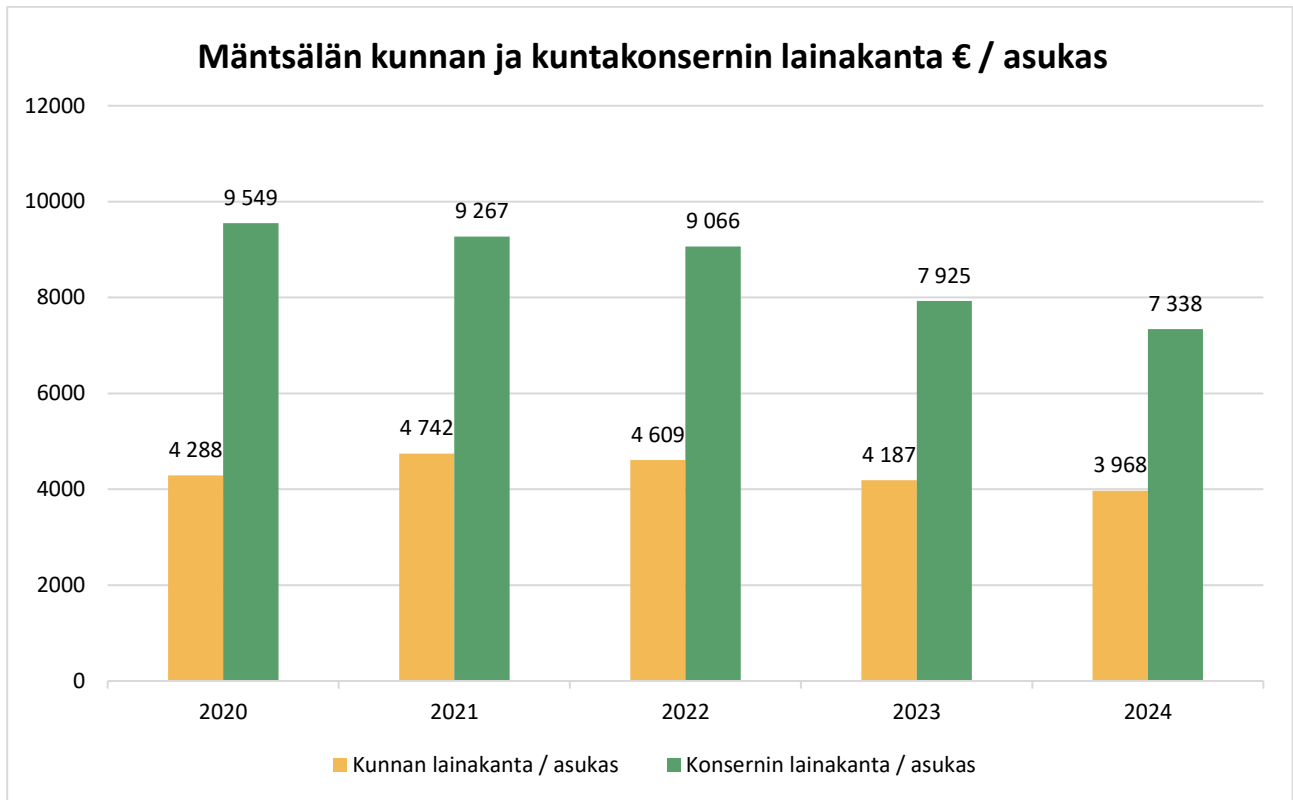

Kuvio: Valtionosuuksien kehitys 2020 – 2024.

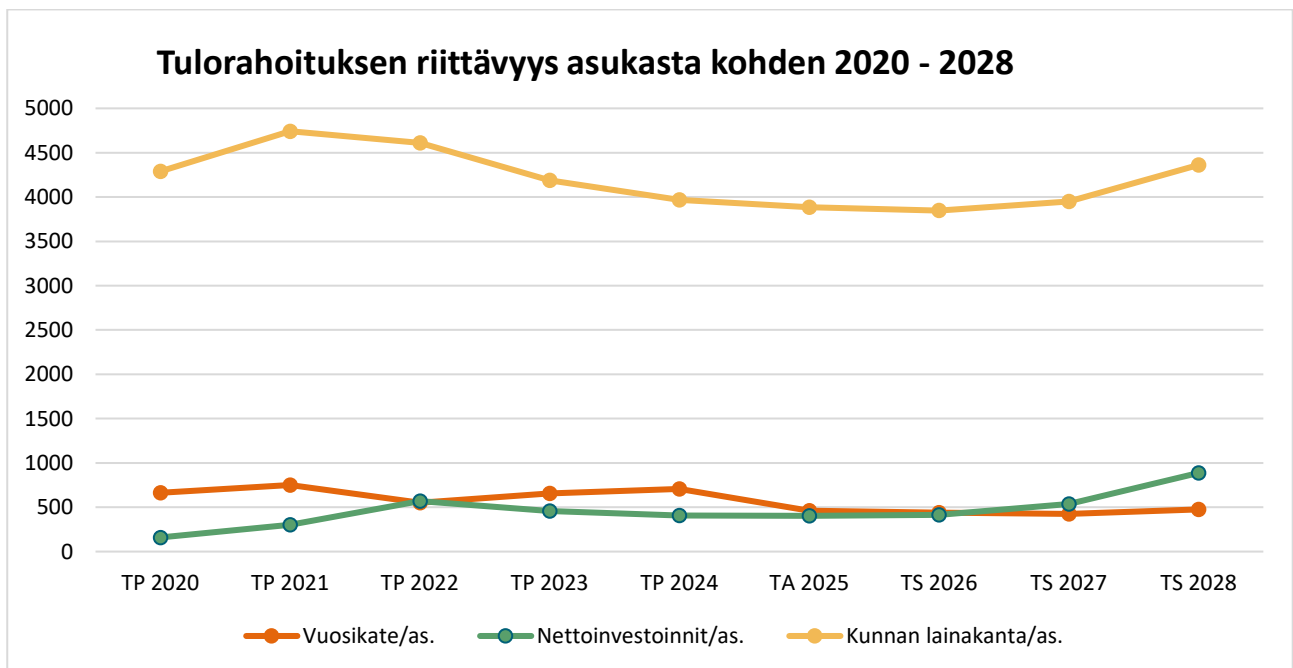
Kunnan lainakanta

Kunnan lainakantaa pystyttiin pienentämään vuonna 2024 suunnitellusti ja lainakanta oli vuoden lopussa 83,1 milj. euroa (vuonna 2023 87,7 milj. euroa). Kunnan lainakanta asukasta kohti on 3968 euroa. Kun huomioidaan myös vuokravastuut (leasing-rahoitus) kunnan lainat ja vastuut olivat yhteensä 103,3 milj. euroa. Konsernin lainakanta oli 153,6 milj. euroa (vuonna 2023 166 milj. euroa). Konsernin lainat asukasta kohti olivat 7338. Kun huomioidaan myös vuokravastuut, konsernin lainamäärä on 174,1 milj. euroa eli 8317

€/asukas (ed. vuonna 9054 €/asukas). Konsernin sisäiset lainaerät on konsernitilinpäätöksessä eliminoitu. Kunta on lainannut Mäntsälän Kodit Oy:lle 19,1 milj. euroa rahalaitoslainaa ja 1,2 milj. euroa pääomalainaa, Nivos Oy:lle kunta on antanut pääomalainan 27,3 milj. euroa ja Mäntsälän Jäähallille 0,12 milj. euron pääomalainan.

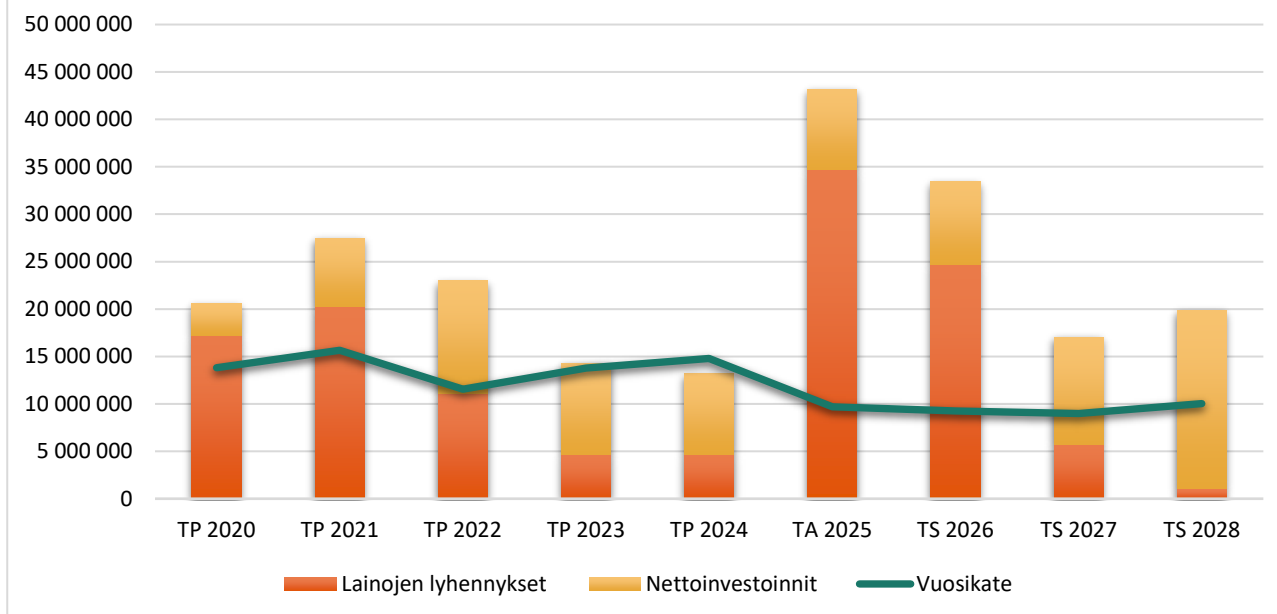
Kuvio: Mäntsälän kunnan ja kuntakonsernin lainakanta € / asukas

Kuvio: Tulorahoituksen riittävyys asukasta kohden 2020 – 2028

Vuosikatteen riittävyys lainanlyhennyksiin ja nettoinvestointeihin 2020 - 2028

Kuvio: Vuosikatteen riittävyys lainanlyhennyksiin ja nettoinvestointeihin 2020 - 2028

*Vuodet 2025 -2028 on esitetty voimassa olevan taloussuunnitelman mukaisesti

Käyttötalouden toteutuminen ja merkittävät poikkeamat talousarvioon

Kunnan palvelutuotannon nettomenoja kuvaava toimintakate oli -55,3 milj. euroa. Toimintakate pieneni edelliseen vuoteen 2 prosenttia. Toimintakulut kasvoivat vain 2 prosenttia. Toimintakate alitti talousarvion 3,7 milj. eurolla. Vuosikate oli 14,8 milj. euroa.

Alkuperäiseen talousarvioon tehtiin tulovähennyksiä mm. kotikuntakorvauksiin ja varhaiskasvatusmaksutuottoihin sekä muihin tukiin ja avustuksiin, jotka jäivät alkuperäisestä talousarviosta valtionosuuspäätösten muutosten johdosta, varhaiskasvatusmaksulakiin tulleiden maksuhelpotusten vuoksi sekä hankemenojen vähennysten vuoksi. Muutetun talousarvion osalta suurin poikkeama tulojen toteutuksessa olivat maa-alueiden myyntituloissa. Poikkeama johtui vuoden lopulla tapahtuneissa tonttikaupoissa, joita ei ollut budjetoitu.

Toimintakuluihin tehtiin tilikaudella 1,7 milj. eurolla määrärahalisäyksiä. Määrärahamuutoksia haettiin palvelujen ostoihin, lämmitys ja sähkökuluihin sekä avustuksiin yhteisöille (Jäähallin tukeminen). Toimintakulut lopulta alittivat muutetun ulkoisen talousarvion 1,3 milj. eurolla. Merkittävin alitus oli henkilöstökuluissa. Palkkamot jäivät 0,66 milj. budjetoiduista ja työnantajan sivukulujen pienentyminen vaikutti 0,54 milj. euron säästönä. Henkilöstökulut pysyivätkin samassa tasossa edelliseen vuoteen verrattuna.

Käyttötalouden positiivisen kehityksen lisäksi myös verotulot ylittivät talousarvion 0,8 milj. eurolla ja valtionosuudet 0,2 milj. eurolla.

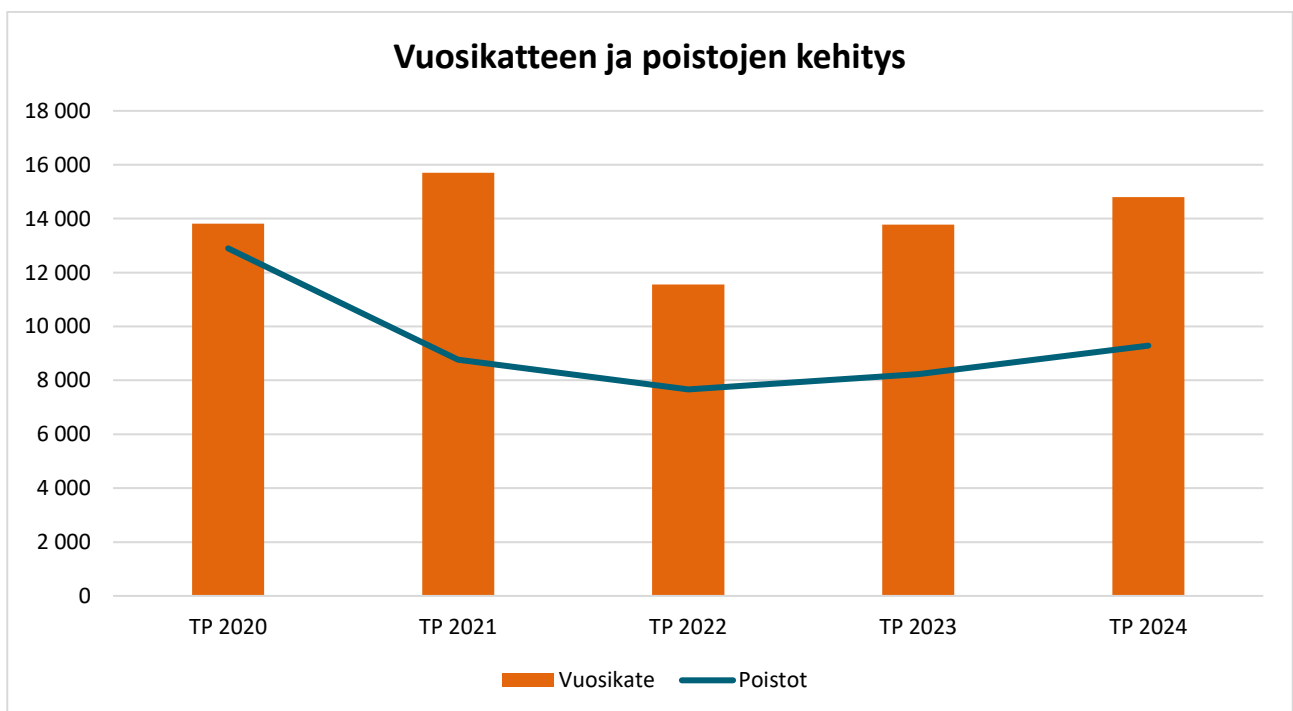
Rahoitustuotot ja kulut toteutuivat 0,49 milj. euroa positiivisena. Nivos Oy:ltä perittiin pääomallainan korko vuodelta 2024 kokonaisuudessaan 1,68 milj. euroa. Tilikaudella korkomenot eivät juurikaan nousseet alkuperäistä talousarviota suuremmiksi, koska kunnassa on lainasalkku suojattuna yli 80 % tasolle. Kunta sai antamistaan takauksista ja lainoista tytäryhteisöilleen korkotuottoja yht. n. 1,9 milj. euroa.

Kaikki palvelualueet pysyivät talousarvion toimintakatteessa. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen toimintakatteen toteuma oli 99 prosenttia, hallintopalvelualueen toteutuma oli 79 prosenttia, johtuen erityisesti toimintatuottojen eli maa-alueiden myyntivoittojen merkittävästä kasvusta. Tekninen ja elinvoimapalvelualueen toimintakate on muihin palvelualueisiin verrattuna positiivinen, palvelualueen toteutuma oli 139 %, joka oli 1,2 milj. euroa talousarviota parempi.

Sivistys ja hyvinvointipalveluissa tehtiin toimintakatetta heikentäviä talousarviomuutoksia tilikaudella yhteensä 0,91 milj. eurolla. Talousarvio toteutui lopulta 0,58 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Tulosalueista opetuspalvelut ylitti hienoisesti toimintakatteensa 0,18 milj. eurolla (tot. 100,5 %), muut tulosalueet pysyivät muutetussa talousarviossa.

Tekninen ja elinvoimapalvelualueella tehtiin toimintakatetta heikentäviä talousarviomuutoksia 0,65 milj. eurolla tilikaudella. Lopulta muutettu talousarvio alitettiin toimintakulujen osalta 0,53 milj. eurolla. Myös toimintatulot ylittyivät 0,57 milj. eurolla. Tulosalueista kuntatekniikan tulosalue ylitti toimintakatteensa 0,09 milj. eurolla (tot. 102,9 %), muut tulosalueet pysyivät muutetussa talousarviossa.

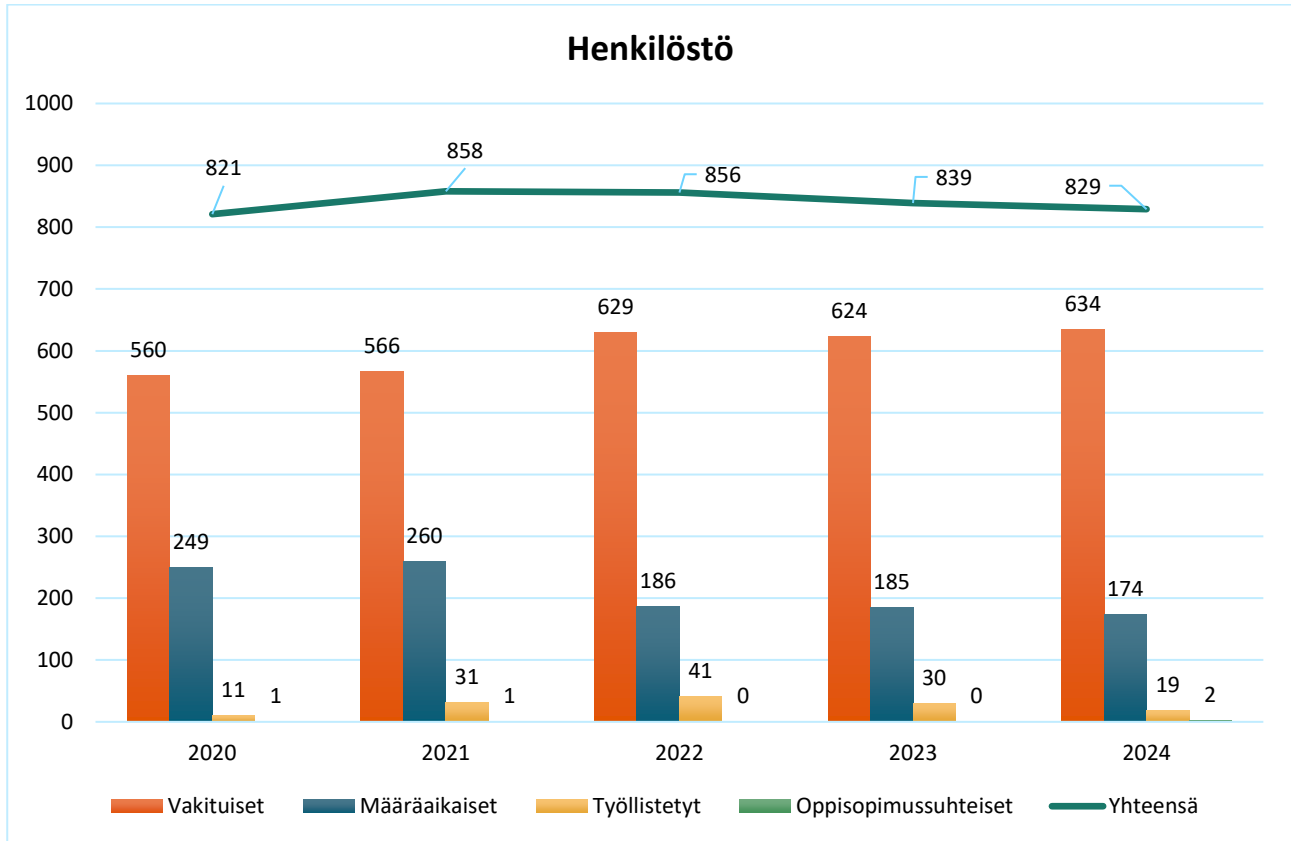
Hallintopalvelualueella tehtiin toimintakatetta parantavia muutoksia tilikaudella yhteensä 0,2 milj. eurolla. Tuloja lisättiin 0,75 milj. eurolla ja menoja 0,55 milj. eurolla. Lopullinen toteutuma 1,92 milj. euroa parempi. Tulosalueista tukipalvelujen tulosalue ylitti toimintakatteensa 0,14 milj. eurolla (102,3 %), muut tulosalueet pysyivät muutetussa talousarviossa.

Kuvio: Vuositakteen ja poistojen kehitys 2020 – 2024 välillä.

2.1.5 Kunnan henkilöstö

Kokonaishenkilöstömenot vuonna 2024 olivat yhteensä 39,9 milj. euroa, josta palkkojen ja palkkioiden osuus oli 32,5 milj. euroa. Eläkekulut olivat 6,6 milj. euroa ja muut henkilösivukulut 0,8 milj. euroa.

Kuvio: Henkilöstön määrän kehitys 2020-2024

Vuoden 2024 aikana kunnan henkilöstömäärä laski hieman. Kunnan palveluksessa olevan henkilöstön määrän arvioidaan laskevan myös jatkossa laskevan alhaisemman syntyvyyden ja siitä johtuvan palvelutarpeen laskusta. Tämä tulee näkymään erityisesti varhaiskasvatuksen ja opetuspalveluiden henkilöstössä. Tulevina vuosina henkilöstösuunnittelua tehdään entistä suunnitelmallisemmin ja kokonaisvaltaisemmin.

Vuoden 2024 aikana tehdyt vakituiset ja yli vuoden määräaikaiset rekrytoinnit toteutettiin täyttölupamenettelyn kautta. Täyttöluvan yhteydessä arvioidaan vielä kertaalleen mm. täytettävien tehtävien sisältö, rekrytointitapa, henkilöstön sisäisen liikkuvuuden mahdollisuudet (esimerkiksi työkykyasiat huomioiden) sekä palvelussuhteen ehdot.

Vuoden 2024 aikana saatettiin loppuun tehtävien vaativuuden arviointi ja palkkausjärjestelmän käyttöönotto. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki Mäntsälän kunnan työtehtävät on kuvattu ja niistä on laadittu asianmukaiset tehtävänkuvaukset sekä tehty tehtävän vaativuuden arviointi. Kevään 2024 aikana käynnistettiin ensimmäisen kerran systemaattinen kehityskeskustelu- ja työsuorituksen arviointikeskustelut henkilöstön kanssa uuden palkkausjärjestelmän mukaisesti. Tämä tehty tehtävien vaativuuden arviointityö helpottaa vuonna 2025 uuden tasopalkkamallin käyttöönottoa.

Syksyllä 2023 aloitettiin jälleen myös henkilöstöhallinnon järjestelmien muutos. Muutosprojekti työllisti merkittävästi henkilöstöpalveluita koko 2024 vuoden aikana. Uuteen henkilöstöjärjestelmään siirtymisen myötä palvelussuhteen elinkaareen liittyviä prosesseja, ohjeita ja toimintatapoja on samalla selkeytetty, yhtenäistetty ja sähköistetty henkilöstöltä tulleiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Järjestelmään liittyvä kehitystyö jatkuu edelleen tulevien vuosien aikana. Suuri kiitos ponnistuksista muutoksen läpiviemisestä vuoden 2024 aikana kuuluu ammattitaitoiselle ja sitoutuneelle henkilöstölle.

Vuoden aikana työhyvinvointia tukevia suunnitelmia ja toimintaohjeita käytiin läpi henkilöstön kanssa sekä valmennettiin esihenkilöitä työkykyriskien ennakoinnissa ja työkyvyn johtamisessa. Palvelualueilla ja työyksiköissä edettiin erityisesti työturvallisuusriskien arvioinnin ja työturvallisuusilmoitusten käsittelyn osalta. Nämä toiminnot vietiin systemaattisesti työpaikkojen rakenteisiin ja vuosikelloihin. Kaikkiaan ennakoivat ja varhaiset työnantajan toiminnot työssä ja työpaikalla aktivoituivat. Työterveyshuollon toimintaa kohdennettiin tarkemmin toiminnan tavoitteet huomioiden. Työntekijöiden hyvinvointia tuettiin liikunta-, kulttuuri- sekä hyvinvointietuudella. Tehdyillä toimenpiteillä on jossain määrin ollut vaikutusta siihen, että terveysperusteisten poissaolojen osuutta on saatu vähennettyä.

Kunnassa on laadittu erillinen henkilöstökertomus, joka sisältää tarkemmin henkilöstöä koskevaa tietoa koskien mm. henkilöstömäärää, koulutuksia ja työhyvinvointia.

2.1.6 Ympäristö

Mäntsälän kunta liittyi Hinku-verkoston vuonna 2022 (kh päätös 6.6.2022). Hinku-verkosto on vuonna 2008 perustettu ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto, joka kokoaa yhteen kunnianhimoisiin päästövähennyksiin sitoutuneet kunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita tarjoavat yritykset sekä energia- ja ilmastoalan asiantuntijat. Tavoitteena 80 % päästövähennys vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Lisäksi valtuustotavoitteissa on tavoite, että Mäntsälän kunta on hiilineutraali vuonna 2035.

Kunnan liikenne- ja ilmasto-ohjelman laadintatyö on aloitettu vuoden 2024 aikana.

Vuoden 2024 aikana on ollut käynnissä Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen vetämänä vesistökuunnostushankkeet Kilpijärven, Isojärven ja Hunttijärven kunnostuksen ja sen suunnittelun osalta. Hankkeet ovat edenneet suunnitellusti. Hankkeisiin on saatu ELY:n myöntämä avustuspäätökset.

Mäntsälän kunta on mukana Helsingin seudun kuntien ja valtion välinen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksessa. Uusi sopimus allekirjoitettiin joulukuussa 2024 vuosille 2024–2035. Sopimuksen toimenpiteet luovat edellytyksiä seudullisesti tarvetta vastaavalle monipuoliselle asuntotuotannolle sekä liikennejärjestelmän ja -investointien ja maankäytön yhteensovittamiselle. MAL-sopimuksella edistetään Helsingin seudun kestävä kasvua kehittämällä valtion ja kuntien yhteistyönä vähäpäästöistä ja kestävä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi, elinkeinoelämän elinvoimaisuutta, liikenneturvallisuutta, liikennejärjestelmän digitalisaatiota sekä tarpeita vastaavaa asuntokaavoitusta ja -tuotantoa. Tavoitteena on myös torjua segregatiota ja asunnottomuutta sekä edistää asuinalueiden monimuotoisuutta ja alueiden asuntokannan monipuolisuutta

2.1.7 Muut ei taloudelliset asiat

Kunta on omassa toiminnassaan sekä ulkoisissa hankinnoissaan ja sopimuksissaan noudattanut kansallisen lainsäädännön ja EU-säädösten ympäristöasioita, sosiaalisia ja henkilöstöasioita, ihmisoikeuksien kunnioittamista sekä korruption ja lahjonnan torjuntaa koskevia määräyksiä. Em. velvoitteet on pyritty huomioimaan myös kriteereinä hankintojen kilpailutusvaiheessa aina, kun hankinnan luonne on sen mahdollistanut. Kunta on uudistanut hankintaohjeet, jotka hyväksyttiin hallituksessa 18.10.2021. Hankintaohjeet on

päivitetty vuoden 2024 aikana. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet hyväksyttiin kunnanhallituksessa 28.2.2022 ja sisäisen valvonnan perusteet 21.3.2022 valtuustossa. Rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteet hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 22.8.2022.

2.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunnan tulorahoituksen kannalta merkittävät uudistukset valtionosuusjärjestelmän uudistus ja kiinteistövero- ja sijoitusjärjestelmän uudistus ovat vireillä. Uudistusten lopullinen vaikutus kunnan verorahoituksen määrään on vaikeasti arvioitavissa.

Kunnan lainojen korkotason kasvu tulee vaikuttamaan merkittävästi kunnan tulevien vuosien rahoituskuluja kasvattavasti ja siten vaikeuttaa kunnan taloudellista liikkumavaraa. Lainanhinta tulee vaikuttamaan kunnan investointikykyyn.

Vuonna 2025 alusta TE-palveluiden siirto kunnalle ja siitä aiheutuvat lisäkustannukset työllisyyden hoidossa on vielä tilinpäätöksen laatimishetkellä vaikeasti arvioitavia. TE-palvelu uudistusta varten kunta tulee saamaan yleiskatteellista valtionosuutta, mutta valtionosuusrahoituksen riittävyyttä ei pystytä arvioimaan vielä. Järjestelmän tavoitteena on olla kustannusneutraali eli kunta saa yhtä paljon rahoitusta, kun sille syntyy kustannuksia. Tämän johdosta onkin tärkeää rakentaa kustannustehokas ja palvelurakenteeseen vastaava malli.

Suomen talouskehityksen ennustetaan parantuvan vuodesta 2025 alkaen, mutta kehitys pysyy maltillisena. Uusien asuinrakennushankkeiden aloituksia vuonna 2025 on tonttivarausten sekä vireillä olevien lupahakemusten perusteella vähäisesti. Sen sijaan yritystoimintaan liittyviä tonttikyselyitä on ollut edelleen aktiivisesti vuoden 2024 aikana ja osa rakennushankkeista käynnistyy vuoden 2025 aikana.

Maankäyttö- ja rakentamislaki on tullut voimaan 1.1.2025. Osa muutoksista astuu siirtymäsäännöksen perusteella voimaan 1.1.2026. Lisäksi lainsäädännössä on vireillä alueidenkäyttölain uudistus, yhdyskuntakehittämislaki ja yhdyskuntarakentamislaki. Näillä kaikilla on merkittävää vaikutusta rakennuslupaprosesseihin ja kaavoitukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on ollut käynnissä lakimuutokset, joiden seurauksena tukijärjestelmä uudistuu sekä esi- ja perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa että ammatillisessa koulutuksessa. Esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutusta koskevat muutokset astuvat voimaan 1.8.2025 ja ammatillista koulutusta koskevat muutokset astuvat voimaan 1.8.2026. Lakimuutosten vaikutuksesta tulee syntymään lisäkustannuksia sivistyspalvelujen kokonaisuuteen, jota ei ole pystytty huomioimaan täysin budjetin valmistelussa.

Kunnan ja kuntakonsernin merkittävä velkamäärä ja konserniyhtiöiden talouden heikko kehittyminen edelleen lisää taloudellista riskiä suunnitelmavuosille. Kunnalla on myös merkittäviä takausvastuita

konserniyhtiöiden lainoista. Kuntien velvollisuutena on yhtiöittää sote-kiinteistöt, jotka vuokrataan edelleen hyvinvointialueille. Yhtiöittämiseen liittyvä päätöksenteko ja tuodaan toimielinten käsittelyyn kevään kuluessa.

2.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toimintaan vaikuttavista tekijöistä

Kunnan johtoryhmä on säännöllisesti arvioinut kunnan toimintaan keskeisesti vaikuttavia riskejä. Riskiarvioinnin perusteella merkittävimpänä riskinä nähtiin hankintalain uudistuksessa esillä ollut inhouse-yhtiöiden omistusosuuden kasvattamisen vaatimus 10 prosenttiin, joka toteutuessaan tarkoittaisi merkittäviä muutoksia kunnan palveluiden järjestämistavoissa. Kunta antoi oman lausuntonsa lainsäädännön muutosesitykseen, ja omalta osaltaan arvioi muita palveluiden järjestämisvaihtoehtoja.

Myös kunnan tulorahoituksen riittävyys tulevalla taloussuunnitelmakaudella ja sitä kautta tasapainoinen talous muodostaa oman haasteensa. Valtionosuusrahoituksen pysyvä alentuminen on merkittävä riski ja kunnan tulee löytää keinoja sopeutua pysyvästi heikkenevään valtionosuusrahoitukseen. Kunnan vaikutusmahdollisuudet riskin toteutumiseen ovat alhaiset ja käytännössä kunnan hallintakeinona nähtiin tulorahoituksen määrään sopeutuminen, menojen pienentäminen ja muiden tulojen kasvattaminen. Menojen osalta kunnassa virkamiestyönä tehtiin tilatarveselvitykseen liittyvää skenaariotarkastelua, jonka pohjalta tehtiin esitys kouluverkon sopeuttamisesta väheneviin oppilasmääräennusteisiin. Poliittisessa päätöksenteossa esitys kuitenkin palautettiin valmisteluun ja jatkuu suppeampana keskustan kouluverkkoselvityksenä. Toimenpiteiden riittävyys mm. kunnan resurssien riittävyyden ja resurssien jaon näkökulmasta muodostaa riskin talouden ja toiminnan suunnittelun kannalta. Myös poliittisen päätöksenteon tulisi tältä osin olla pitkäjänteistä ja johdonmukaista, jotta resurssien riittävyys voitaisiin varmistaa lakisääteisten tehtävien hoitoon.

TE-uudistuksen muutos nähtiin merkittävänä riskinä sekä toiminnallisesti niin, että roolitukset kunnan työllisyyspalveluiden, kunnan oman elinkeino-yhtiön sekä TE-palveluviranomaisena toimivan Järvenpään kaupungin alaisen toiminnan osalta vakiintuu ja toisaalta rahoituksen osalta niin, että toiminta pystytään rahoittamaan tähän saadulla valtionosuusrahoituksella ja työllisyyskehitys on parempi.

Yleinen talouden taantuma, työttömyyden kasvu, rakentamisen pysähtyminen ja korkealla pysyttelevä inflaatio luo myös riskejä kunnan talouden kehittymiselle ja tulorahoituksen jatkuvuudelle.

Toiminnallisina riskeinä nähtiin edelleen tiettyjä aloja koskevat rekrytointiongelmat, henkilöstön sairaspöissaolojen hallinta ja työssä jaksaminen sekä varautuminen häiriötilanteisiin sekä jatkuvuuden hallinta.

Henkilöstöön liittyviin riskeihin on mietitty hallintakeinoja. Rekrytointiongelmaan helpottavina ratkaisuuina nähtiin henkilöstön vakinaistaminen, tutkintoon johtavan koulutusmallin rakentaminen, työhyvinvoinnin johtamiseen panostaminen, rekrytointimarkkinoinnin vahvistaminen, työnantajamaineen ylläpitäminen, kannustava palkitsemisjärjestelmä sekä urapolkumallit. Varhaiskasvatuksessa aloitettu sairaspöissaolojen vähentämiseen tähtäävä kehittämisohjelma. Koko kunnassa on ohjattu yksiköiden työhyvinvointisuunnitelmien tekoa.

Tietoturva- ja tietosuojariskit ovat nousseet yhdeksi merkittävämmäksi riskiksi. Viime aikoina uutisoidut palvelunestohyökkäykset kuntien verkkosivuille ja laajat tietojen kalastelu-ryitykset ovat lisääntymässä ja ne on

huomioitu myös kunnan tietoturvaa suunniteltaessa. Tietoturvaan ja tietosuojaan vaikuttavat useat tekijät. Riskitasoa nostaa palveluiden hallitsematon käyttöönotto.

Turvallisuus- ja varautumisen näkökohdat ovat nousseet osaksi kunnan johtamista, päätöksentekoa ja seuranta. Kunta osallistuu laajasti harjoitteluun ja valmiusjohtoryhmää on laajennettu myös konserniyhtiöiden edustuksella. Valmius- ja pelastussuunnitelmat pidetään ajan tasalla ja niitä harjoitellaan.

Keski-Uudenmaan sotekuntayhtymän purkamisen on saatettu loppuun vuoden 2023 aikana. Kuntayhtymän toiminnan aikana avoimeksi jäänyt Itä-Uudenmaan poliisin tutkima petosrikoskokonaisuus, voi aiheuttaa kunnille taloudellisia vaikutuksia. Asian käsittely on kesken eikä tilinpäätöksessä ole huomioitu mahdollisia euromääräisiä vaikutuksia, joita kunnalle saattaa asiasta syntyä.

2.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Mäntsälän kunnan johtamisen tukena

Mäntsälän kunnanvaltuusto 21.3.2022 § 23 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja kunnanhallitus on 28.2.2022 § 49 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet. Ohjeistukset on päivitetty vastaamaan muuttunutta Kuntalaki, kunnan organisaatiota ja toimintatapoja. Ohjeistuksia tullaan päivittämään vuonna 2025, kun sopimushallinnan prosesseja tarkastellaan.

Myös kunnanvaltuuston 10.2.2025 päivittämässä hallintosäännössä on määräykset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävistä (luku 10).

Mäntsälän kunnanhallituksen selonteon valmistelu

Palvelualueilta ja konserniyhteisöiltä kerättiin tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon pohjaksi yhteneväisellä arviointilomakkeella. Tämä selonteko perustuu palvelualueiden johtoryhmien sekä kunnan tytäryhteisöjen raportointiin tietoihin.

Valvontaympäristö

Kunnan on noudatettava toiminnassaan useita eri lakeja, asetuksia ja normeja. Keskeisiä, toimintaa ohjaavia normeja ovat mm. kuntalaki ja sivistystoimen eri erityislait ja viranomaisohjeet. Edellisten lisäksi kunnan toimintaa ohjaavat hallintosääntö sekä muut toimintaohjeet. Hallintosääntöä täydentävät palvelualueiden toimintasäännöt. Eri viran- ja toimenhaltijoiden päätösvaltuudet on määritelty hallintosäännössä. Päätöksistä pidetään päätöspöytäkirjaa.

Säännöt ja ohjeet ovat pääosin ajan tasalla. Tilikaudella päivitettiin hankintaohje ja laadittiin mm. hanketoinnin prosessiohjeita sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen hankkeissa. Tällä hetkellä päivityksessä on mm. HR-ohjeita ja tiedonhallinnan toimintaohje. Sopimushallinnan ohje tullaan laatimaan vuoden 2025 aikana.

Riskienarviointi

Riskiarviointia on toteutettu kunnan johtoryhmässä säännönmukaisesti. Lisäksi riskityötä on tehty palvelualueiden johtoryhmissä sekä tytäryhtiöiden hallituksissa/johtoryhmissä.

Kunnan johtoryhmässä on käsitelty koko kuntaa koskevia merkittäviä riskejä. Riskit on luokiteltu, pisteytetty, vastuutettu ja niihin on mietitty hallintakeinoja. Palvelualueet tekevät riskiarviointiaan osittain erilaisilla käsitteilyrytmillä. Tavoitteena on tunnistaa ja priorisoida kunkin palvelualueen strategian, toiminnan ja talouden kannalta merkittävimmät riskit. Tavoitteena on vastuuttaa organisaatio systemaattiseen riskienhallintatyöhön ja kehittämistoimenpiteillä pienentää kunnan kokonaisriskitasoa priorisoimalla merkittävimmät riskit. Riskiarviointia on johtoryhmätasolla tehty vuosikellomaisesti. Eri palvelualueet ovat käsitelleet omat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteot ao. toimielimen tai tytäryhteisön hallituksissa tilinpäätöksen yhteydessä.

Valvontatoimenpiteet

Palvelualueilla ei ole tunnistettu merkittäviä puutteita kontrolleissa, suojauksissa tai sopimusten hallinnassa. Osto-ohjeiden noudattamisessa on todettu epätarkkuutta ja tarvitaan jatkuvaa viestintää ohjeiden osalta. Näitä ohjeita on annettu mm. esihenkilöiden kuukausittaisilla aamutunneilla ja sisäisessä intranetissä koko henkilöstölle.

Palvelualueilla on avainhenkilöriskejä eikä varahenkilöitä voida kaikilta osin nimetä. Palvelualueilla on tehty prosessikuvauksia tilikauden aikana, jonka vuoksi prosesseihin liittyviä riskejä voidaan arvioida tarkemmin.

Sopimushallinta on todettu olevan liian hajallaan ja Cloudia-kilpailutusjärjestelmän osalta ollaan ottamassa käyttöön sopimusosio, jonka johdosta koko hankinnan elinkaari tulee arkistoiduksi yhteen järjestelmään. Tämä parantaa hankintaprosessin kokonaisuutta. Cloudiaohjelman sopimusosiosta tehdään erillinen yhteys asianhallintajärjestelmään, jossa sopimuksia arkistoidaan.

Tieto, tiedonvälitys ja viestintä

Valtuuston talousarviossa asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden asettamisen valvonta kuuluu toimielinten tilivelvollisten viranhaltijoiden vastuulle. Lautakuntia on ohjeistettu talousarvion täytäntöönpano-ohjeessa reagoimaan ennakoivasti mahdollisiin poikkeamiin ensisijaisesti palvelualueen sisällä. Kunnanhallitus ja lautakunnat seuraavat talousarvion toteutumista. Valtuusto saa 30.6. ja 30.9 osavuositarkastuksissa tiedon talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä tilinpäätösennusteen. Lisäksi johdon työpöytäkäyttöön käytetty kuntamaiseman tietopankki on avattu viranhaltijoiden lisäksi myös luottamushenkilöille keväällä 2024.

Seuranta

Ulkoisen tarkastuksen tuomat havainnot käsitellään johtoryhmässä ja havaintojen perusteella tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistarpeena on nostettu esiin mm. etätyöhön liittyvien toimintatapa- ja tietoturvaohjeistusten yhtenäistäminen, sopimushallinnan parantaminen, virkojen ja vakanssien seurantaprosessin kehittäminen yhteistyössä palkkajärjestelmän vastuutahon kanssa. Taloutta ja talouden seuranta koskevien prosessien kehittäminen. Toimielinten jäsenten ja puheenjohtajien koulutus suunnittelu koko valtuustokauden ajalle.

2.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

2.3.1 Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2024	01.01.-31.12.2023
Toimintatuotot	12 659	10 207
Myyntituotot	2 405	2 201
Maksutuotot	1 491	1 550
Tuet ja avustukset	1 871	1 712
Muut toimintatuotot	6 892	4 744
Valmistus omaan käyttöön	83	75
Toimintakulut	-67 997	-66 529
Henkilöstökulut	-39 867	-39 712
Palkat ja palkkiot	-32 471	-31 968
Henkilösivukulut	-7 396	-7 745
Eläkekulut	-6 621	-6 534
Muut henkilösivukulut	-775	-1 210
Palvelujen ostot	-15 951	-14 868
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 406	-5 308
Avustukset	-3 786	-3 838
Muut toimintakulut	-2 986	-2 803
TOIMINTAKATE	-55 255	-56 247
Verotulot	53 716	54 666
Valtionosuudet	14 553	15 206
Rahoitustuotot ja -kulut	1 786	155
Korkotuotot	1 820	232
Muut rahoitustuotot	273	337
Korkokulut	-294	-402
Muut rahoituskulut	-13	-12
VUOSIKATE	14 800	13 779
Poistot ja arvonalentumiset	-9 289	-8 235
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 289	-8 235
TILIKAUDEN TULOS	5 510	5 544
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	31	31
Varausten lisäys(-)/vähennys(+)	-4 000	-5 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)	1 541	575
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %	18,6	15,3
Vuosikate/Poistot, %	159	167
Vuosikate €/asukas	707	658
Asukasmäärä	20 933	20 957

Toimintatuotot/Toimintakulut, % = 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate/Poistot, % = 100* Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset

Vuosikate, euroa/ asukas = Vuosikate jaettuna asukasmäärällä

Asukasmäärä = Kunnan asukasmäärä per 31.12.

2.3.2 Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2024	TP 2023
	1000 €	1000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	14 800	13 926
Tulorahoituksen korjaukset	-3 053	-915
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-9 164	-10 344
Rahoitusosuudet investointimenoihin	100	180
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	3 637	1 460
Toiminnan ja investointien rahavirta	6 319	4 306
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	185	655
Antolainasaamisten lisäykset	0	-15 273
Antolainasaamisten vähennykset	185	15 928
Lainakannan muutokset	-4 668	-8 668
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 668	-4 668
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-4 000
Oman pääoman muutokset		
Liittymismaksujen muutos		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-438	2 008
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-17	203
Vaihto-omaisuuden muutos	1	6
Saamisten muutos	615	3 102
Korottomien velkojen muutos	-1 037	-1 303
Rahoituksen rahavirta	-4 921	-6 005
Rahavarojen muutos	1 398	-1 699
Rahavarat 31.12.	4 383	2 985
Rahavarat 01.01.	2 985	4 683
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirta kertymä		
5 vuodelta, milj. eur	29 747	13 154
Investointien tulorahoitus, %	163,3	137,0
Laskennallinen lainanhoitokate	17,2	1,3
Lainanhoitokate	3,0	1,6
Kassan riittävyys pv	19,5	11,2
Asukasmäärä	20 933	20 957

Toiminnan ja investointien rahavirta / 5v. = Tilinpäätösvuoden ja 4 edellisen vuoden toiminnan ja investointien kertymä – Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus = 100 x Vuosikate / Investointien hankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + laskennalliset lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys (pv) = 365 pv x Kassavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

2.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

2.4.1 Tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA (1000€)	2024	2023
A PYSYVÄT VASTAAVAT	227 228	228 484
I Aineettomat hyödykkeet	1 477	1 655
2. Muut pitkävaikutteiset menot	1 477	1 655
II Aineelliset hyödykkeet	137 270	137 975
1. Maa ja vesialueet	31 672	31 290
2. Rakennukset	69 549	74 048
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	34 413	29 989
4. Koneet ja kalusto	996	1 233
5. Muut aineelliset hyödykkeet	62	62
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	578	1 353
III Sijoitukset	88 480	88 855
1. Osakkeet ja osuudet	38 529	38 718
3. Muut lainasaamiset	47 683	47 868
4. Muut saamiset	2 268	2 268
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	11	11
2. Lahjoitusrahastojen varat	11	11
C. VAIHTUVAT VASTAAVAT	8 425	7 643
I Vaihto- omaisuus		
1. Aineet ja tarvikkeet	82	84
II Saamiset	3 961	4 575
Pitkäaikaiset saamiset		
3. Muut saamiset	11	11
Lyhytaikaiset saamiset	3 950	4 564
1. Myyntisaamiset	779	950
3. Muut saamiset	457	559
4. Siirtosaamiset	2 714	3 056
IV Rahat ja pankkisaamiset	4 383	2 985
VASTAAVAA YHTEENSÄ	235 665	236 138

VASTATTAVAA (1000€)	2024	2023
A OMA PÄÄOMA	124 573	123 295
I Peruspääoma	50 347	50 453
IV Edellisten tilikausien ylijäämä	72 685	72 267
V Tilikauden yli-/alijäämä	1 541	575
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	18 573	14 604
1. Poistoero	573	604
2. Vapaaehtoiset varaukset	18 000	14 000
C PAKOLLISET VARAUKSET	0	0
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	285	301
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	285	301
E VIERAS PÄÄOMA	92 233	97 939
I Pitkäaikainen	48 817	83 510
1. Joukkovelkakirjalainat	20 000	50 000
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	28 388	33 056
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	429	454
II Lyhytaikainen	43 416	14 429
1. Joukkovelkakirjalainat	30 000	0
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 668	4 668
5. Saadut ennakot	14	1 031
6. Ostovelat	3 117	3 427
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	745	696
8. Siirtovelat	4 873	4 607
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	235 665	236 138

TASEEN TUNNUSLUVUT	2024	2023
Omavaraisuusaste, %	60,75	58,65
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	113,95	121,02
Kertynyt yli/alijäämä, 1000 eur	74 226,04	72 841,79
Kertynyt yli/alijäämä, eur/asukas	3 545,89	3 475,77
Lainakanta 31.12., €/asukas	3 967,69	4 185,88
Lainakanta 31.12. 1000 €	83 055,57	87 723,50
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	103 316,56	110 908,68
Lainat ja vuokravastuut/asukas	4 935,58	5 292,20
Lainasaamiset 31.12. 1000 €	47 682,72	47 867,78
Asukasmäärä	20 933	20 957
Velat ja vastuut % käyttötuloista	67,42	71,98

Omavaraisuusaste,%=100*(Oma pääoma+poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma-saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = 100* (vieras pääoma – Saadut ennakot) / Käyttötulot

Kertynyt yli-/alijäämä 31.12., 1000€ = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Lainakanta 31.12. = Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainat ja vastuut 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainasaamiset 31.12. = Sijoitukseen merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

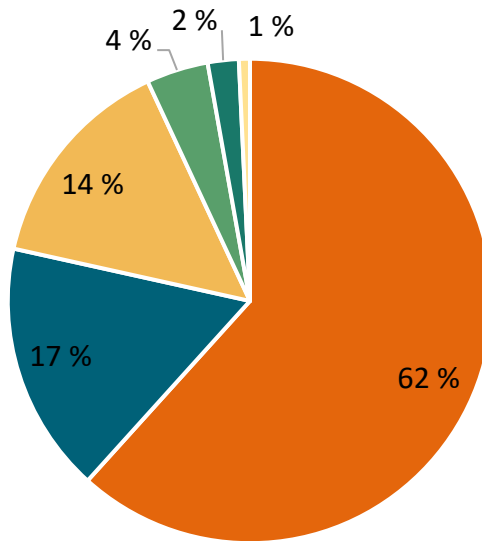
2.5 Kokonaistulot ja -menot

KOKONAISTULOT JA -MENOT 1-12/2024 (1000 EUROA)

TULOT	2024	2023
TOIMINTA		
TOIMINTATUOTOT	12 659	10 207
VEROTULOT	53 716	54 666
VALTIONOSUUDET	14 553	15 206
KORKOTUOTOT	1 820	232
MUUT RAHOITUSTUOTOT	273	337
TULORAHOITUKSEN KORJAUSET		
- PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSVOI- TOT	-3 053	-913
INVESTOINNIT		
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIMENOIHIIN	100	180
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSTULOT	3 637	3 227
RAHOITUSTOIMINTA		
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	185	15 928
KOKONAISTULOT YHTEENSÄ	83 890	99 070

MENOT	2024	2023
TOIMINTA		
TOIMINTAKULUT	67 997	66 529
- VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	-83	-75
KORKOKULUT	294	402
MUUT RAHOITUSKULUT	13	12
+/- PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOS	0	2
INVESTOINNIT		
INVESTOINTIMENOT	9 164	10 344
RAHOITUSTOIMINTA		
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	0	15 273
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	4 668	4 668
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	0	4 000
KOKONAISMENOT YHTEENSÄ	82 053	101 156

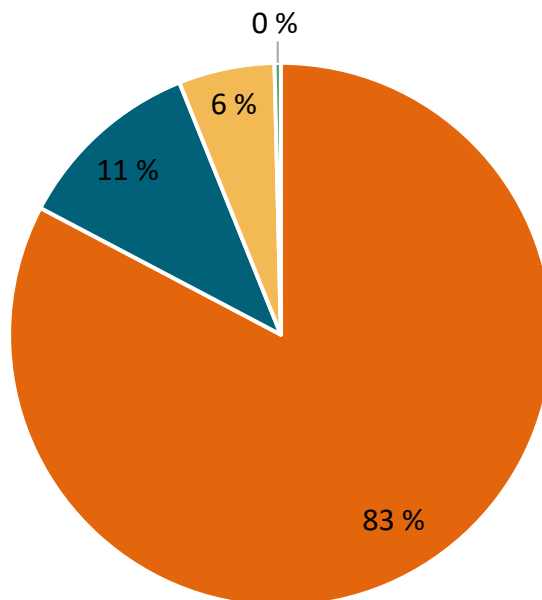
Kokonaistulot 2024 (1 M€)

- Verotulot 53,7 M€
- Valtionosuudet 14,6 M€
- Toimintatuotot 12,7 M€
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot 3,6 M€
- Korkotulot 1,8 M€
- Muut yhteensä 0,6 M€

Kuvio: Kokonaistulojen erittely 2024 (1 milj. €)

Kokonaismenot 2024 (1 M€)

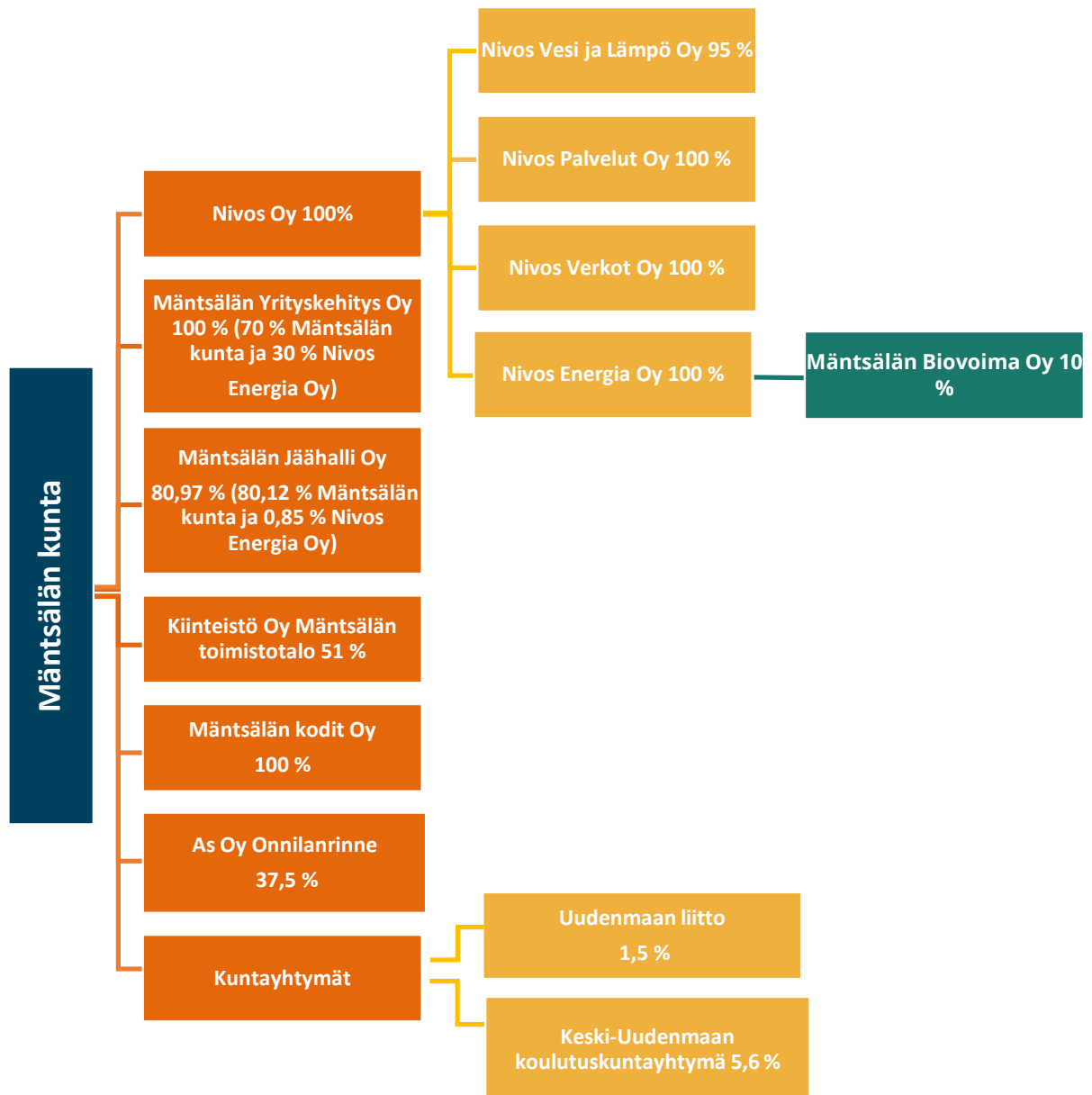

- Toimintakulut 68,0 M€
- Investointimenot 9,2 M€
- Lainojen vähennys 4,7 M€
- Muut yhteensä 0,3 M€

Kuvio: Kokonaismenojen erittely 2024 (1 milj. €)

2.6 Konsernin toiminta ja talous

2.6.1 Konsernin rakenne ja omistusosuudet sekä konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteisöt

Kuvio: Konsernin rakenne ja omistussuhteet 2024

2.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Mäntsälän kunnan hallintosäännön mukaisesti kuntakonsernin johdon muodostavat kunnanhallitus, kunnanjohtaja, hallintojohtaja ja talousjohtaja. Kunnanhallituksen puheenjohtajalla ja kunnanjohtajalla on ollut läsnä- ja puheoikeus Nivos Oy:n ja Mäntsälän Yrityskehitys Oy:n hallituksen kokouksissa. Konserniyhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan ja taloudestaan osavuosikatsauksien yhteydessä ja tarvittaessa konserniyhteisöjen edustajia on kuultu hallituksen kokouksissa.

Tilikaudella 2022 uusittiin konserniohje ja hyvä hallinto- ja johtamistapa ohjeistus noudatettavaksi yhtiöissä 1.6.2022 alkaen kunnanvaltuuston päätöksellä 23.5.2022.

Vuoden 2024 talousarviossa tytäryhtiöille asetettiin tavoitteet. Yhtiöt raportoivat toiminnastaan sekä talouden ja tavoitteiden toteutumisesta osavuosikatsauksissa maaliskuun, kesäkuun ja syyskuun tilanteiden mukaisesti. Tilinpäätöstä varten on toimitettu tiedot tavoitteiden toteutumisesta.

Nivos-konserni

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutuma
Infrastruktuurin kehittäminen tukien Mäntsälän kunnan strategiaa		
Huolehdimme infrastruktuurin kehittämisestä. Sähkö, vesi, viemäri ja valokuituyhteyksien rakentaminen tarpeen mukaisesti. Käytämme ja kunnossapidämme rakennettuja infraverkkoja kustannustehokkaasti. Ylläpidämme hyvää käytettyä ts. häiriöajat ovat lyhyet.		
Elinkeinopolitiikan tukeminen paikallisesti		
Tarjoamme aktiivisesti liittymäpalveluja ja lämmitysenergiaa, jonka tuotannossa hyödynämme prosesseissa syntyviä hukkalämpöjä. Jatkuvalle toiminnan kehittämisellä pyrimme asiakkaalle edullisempiin ja päästöttömiin energia- sekä infraratkaisuihin.		
Seutuyhteistyön vahvistaminen		
Säännöllinen yhteydenpito kunta-asiakkaisiin (Mäntsälä, Pukkila ja Pornainen). Energiayhtiötapaamiset Porvoon Energia, Keravan Energia ja Nurmijärven Sähkö.		
Mäntsälän kunnan talouden tukeminen		
Kuntakonsernin velkamäärän vähentäminen lyhentämällä Nivos-konsernille otettua ulkopuolista rahoitusta.		
Terve talous, vahva tulos	Mittari: Tilikauden voitto. Tavoitetaso: Nivos-konsernin tilikausi on voitollinen	Tilinpäätöksen 2024 tulos on voitollinen 0,6 M€.
Toiminta asiakkaan parhaaksi	Mittari: Asiakaskokemus. Tavoitetaso: Mitataan ja seurataan säännöllisesti.	Q2/2023, NPS +38, Q1/2024, NPS +38, Q4/2024, NPS +54
Osaavat, yhteen pelaavat nivoslaiset	Mittari: Henkilöstökysely. Tavoitetaso: Mitataan ja seurataan säännöllisesti.	H1/2023, eNPS +9, H1/2024, eNPS +25 H2/2024, eNPS +31
Vastuullinen kasvu	Mittari: Kaukolämpötuotannon CO ² -päästöjen vähentäminen. Tavoitetaso: Hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä.	Raportoidaan kerran vuodessa. Vuoden 2024 CO ² -päästöluku raportoidaan helmikuussa 2025.

Nivos-konserni

	TP 31.12.2024	Ta 2024	Tp 2023
Liikevaihto (1000 €)	29 819	27 771	27 241
Tilikauden voitto (tappio) (1000 €)	565	71	-424
Omavaraisuus %	29 %	29 %	28 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	287 %	318 %	339 %
Investoinnit (1000 €)	5 338	5 193	5 110
Lainamäärä (1000 €)	85 537	88 358	92 300
Vastuut (1000 €)*	477	414	502
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	86 013	88 772	92 802
Lainamäärä € / asukas	4 086	4 195	4 406
Asukasmäärä	20 933	21 063	20 950

Mäntsälän Kodit Oy

	TP 31.12.2024	TA 2024	TP 2023
Asukkaat lkm	495		599
Kiinteistöt lkm	16	16	16
Asunnot lkm	402	402	402
Asuinneliöt	19905	19905	19905
Kesk. neliövuokra / kk	12,7	12,7	12,28
Asuntojen vuokrausaste	98,79 %	95 %	98,5 %
Vaihtuvuus % / vuosi	26,01 %		21,4 %
Vuokrasaatava	54550		46991
Hakemuksia jonossa	226		101

	TP 31.12.2024	Ta 2024	TP 2023
Liikevaihto (1000 €)	3 068	3 242	3 062
Tilikauden voitto (tappio) (1000 €)	-12		271
Omavaraisuus %	1 %	1 %	1 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	786 %	14 %	815 %
Investoinnit (1000 €)	2	0	107
Lainamäärä (1000 €)	23 670	23 624	24 331
Vastuut (1000 €)*	15 579	0	0
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	39 249	23 624	24 331
Lainamäärä € / asukas	1 131	1 122	1 161
Asukasmäärä	20 933	21 063	20 950

Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalo

	TP 31.12.2024	Ta 2024	Tp 2023
Tuotot / kulut %	119 %	100 %	110 %
Omavaraisuus %	16 %	7 %	13 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	533 %	19 %	645 %
Investoinnit (1000 €)	3 559		
Lainamäärä (1000 €)	3 005	2 955	3 149
Vastuut (1000 €)*	2 912		
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	5 917	2 955	3 149
Lainamäärä € / asukas	144	140	150
Asukasmäärä	20 933	21 063	20 950

Mäntsälän Jäähalli Oy

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutuma
Jäävuorojen myynnin kasvattaminen	600 000€, viikoittaisen käyttöasteen seuranta.	Myynnistä suurin osa syntyy jäävuorojen myynnistä. Jäävuorojen myynti kasvoi haastavasta vuodesta ja taloussuhdanteesta huolimatta 22 % ja oli 503 720 euroa, kun vuonna 2023 jäävuorojen myynti oli 412 318 euroa.
Keilahallin kävijämäärien ja myynnin kasvattaminen	100 000€, viikoittaisen käyttöasteen seuranta.	Myös tilavuokrien ja ohjeispalvelujen kuten saunatilojen sekä peilisalin myynti pysyi ennallaan. Tammi-syyskuussa tilavuokrausta ei pystytty kasvattamaan toivotulla tavalla, sillä keilahalli ja kahvioravintola olivat vailla yrittäjää.
Vuokrattavien tilojen tilavuokrien kasvattaminen	50 000€, kuukausittaisen käyttöasteen seuranta.	Myös tilavuokrien ja ohjeispalvelujen kuten saunatilojen sekä peilisalin myynti pysyi ennallaan. Tammi-syyskuussa tilavuokrausta ei pystytty kasvattamaan toivotulla tavalla, sillä keilahalli ja kahvioravintola olivat vailla yrittäjää.
Yritystapahtumien (esim.- tyhy-päivä, pikujoulut) myynnin kasvattaminen	€ 20 000,00	Tapahtumien myyntiä ei pystytty kasvattamaan toivotulla tavalla, sillä keilahalli ja kahvioravintola olivat vailla yrittäjää.

Mäntsälän Jäähalli Oy

	TP 31.12.2024	TA 2024	TP 2023
Liikevaihto (1000 €)	687	842	561
Tilikauden voitto (tappio) (1000 €)	-302		
Omavaraisuus %	-4 %	0 %	-4 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	11 %	780 %	1115 %
Investoinnit (1000 €)	4	0	4
Lainamäärä (1000 €)	6 399	6 396	6 399
Vastuut (1000 €)*	137	108	137
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	6 536	6 504	6 536
Lainamäärä € / asukas	305	304	305
Asukasmäärä	20 933	21 063	20 950

Mäntsälän Yrityskehitys Oy

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutuma
Sitovat tavoitteet:		
Uudet Mäntsälään sijoittuneet tai toimitiloja rakentaneet suuret yritykset ja keski-suuret yritykset (lkm. 2022 - 2026)	Tavoite ajanjaksolla 2022 - 2026 yhteensä (lkm.): suuret 2 kpl ja keski-suuria 3 kpl	Väliseuranta ajanjaksolla 2022 - 2024 (lkm.): suuret 1 kpl ja keski-suuria 4 kpl
Yrityskonsultointien lukumäärä vuoden aikana	Tavoite 1.1-31.12.2024: 120 kpl	Toteutuma 1.1-31.12.2024: 125 kpl

	TP 31.12.2024	Ta 2024	Tp 2023
Liikevaihto (1000 €)	271	271	342
Tilikauden voitto (tappio) (1000 €)	-25	-90	-14
Omavaraisuus %	79 %	71 %	99 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	17 %	24 %	0 %
Investoinnit (1000 €)	4	10	10
Lainamäärä (1000 €)	0	0	0
Vastuut (1000 €)*			
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	0	0	0
Lainamäärä € / asukas	0	0	0
Asukasmäärä	20 933	21 063	20 950

2.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat tilikaudella ja sen jälkeen

Konsernirakenne muuttui tilikaudella 2024 siten, että Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymän toiminta saatettiin päätökseen tilikauden aikana ja kuntayhtymän varat ja velat jaettiin omistajakunnille. Kuntayhtymistä jäi jäljelle Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä sekä Uudenmaan liitto.

Nivos -konsernin tilikausi 2024 oli huomattavasti budjetoitua parempi. Erityisesti isoja, uusia sähköliittymäsopimuksia tehtiin merkittävästi budjetoitua enemmän. Konsernin liikevaihto oli noin 2 Me budjetoitua suurempi ja konserni teki voitollisen tuloksen, noin 0,6 Me sekä vähensi lainakantaa noin 7 Me. Konsernin omavaraisuusaste kohentui, ollen tilikauden päättyessä noin 29 %. Investointitaso oli hieman yli 5 Me, josta suurin osa kohdentui sähköverkkoon.

Tilikauden merkittäviä tapahtumia olivat kaukolämpöverkon laajentaminen Maisalantien suuntaisesti etelään, Nebiuksen ilmoitus konesalin laajennushankkeesta ja sen aloitus sekä Vernen konesalihankkeen julkistus. Molempien konesalien sähköliittymäsopimukset ovat merkittäviä Nivos-konsernille. Nivos Palvelut Oy sulautui 1.1.2025 Nivos Oy:n.

Mäntsälän Kodit Oy:n toiminnassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia tilikaudella.

Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalo Oy joutui hakemaan vuodeksi lyhennysvapaata lainoistaan, kun yhtiön tiloissa vuokralaisena ollut Keusote irtisanoi merkittävän osan vuokrasopimuksistaan. Yhtiö etsii tiloihin uutta vuokralaista.

Mäntsälän Jäähalli Oy:n taloutta ja toimintaa on seurattu säännöllisesti tilikauden 2024 aikana kunnanhallituksessa. Yhtiön toimintaa on jouduttu tukemaan, koska yhtiön kassavirta ei ole riittänyt lainanlyhennyksiin ja korkojen maksuun. Yhtiölle annettua pääomailainaa nostettiin nykyisestä 117 600 eurosta 227 600 euroon.

Konsernin tuloslaskelma oli 8,7 milj. euroa ylijäämäinen. Konsernin vuosikate kasvoi edellisestä vuodesta 2,2 milj. eurolla ja oli 25,5 milj. euroa. Investointien tulorahoitus parani ja oli 174,5 % (ed. vuonna 153,3 %). Konsernin investoinnit pystyttiin rahoittamaan tulorahoituksella ilman lisävelanottoa. Tilikauden päättyessä konsernivelkaa oli 154 milj. euroa eli 7 339 euroa/asukas. Konsernivelelän muutos edelliseen vuoteen nähden oli -584 euroa/asukas. Konsernin omavaraisuusaste hieman parani ollen edelleen heikko 32,9 % (ed. vuonna 30,1 %).

2.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konserni on edelleen velkaantunut, mutta kehitys on saatu taitettua parempaan suuntaan. Korkotason nousu nostaa edelleen konsernin lainanhoitokustannuksia.

Nivos -konsernin toiminta-alueella yrityksillä on merkittävää aktiviteettia, jonka yhtiö uskoo lisäävään Nivos-konsernin toimittamien palveluiden kysyntää merkittävästi lähivuosina. Kuluva tilikausi ja mahdollisesti myös seuraava voivat olla taloudellisesti niukempia, mutta Nivos olettaa vuoden 2027 liikevaihdon olevan yli 31 Me. Nivos-konsernin investointisuunnitelmissa painopiste on sähköverkko- ja kaukolämpöliiketoiminnan kehittämässä. Kaukolämpöliiketoiminnalle tuleva kehitys avaa useitakin mahdollisuuksia kehittää liiketoimintaa täysin päästöttömäksi ja asiakkaille edullisemmaksi lämmitysmuodoksi.

Mäntsälän Jäähalli Oy:n talouden haasteita pyritään miettimään tiiviillä yhteistyöllä kunnan ja yhtiön välillä. Tärkeintä olisi saada harrastajamäärät jälleen normalisoitumaan ja saamaan hallille myös kunnan ulkopuolisia käyttäjiä ja muuta toimintaa. Kunta tukee toimintaa vuosittain avustuksin. Yhtiön toiminnan jatkuminen entisellään vaatii kunnan merkittävää avustamista myös tulevina vuosina.

Mäntsälän Kodit Oy:n asuntojen käyttöaste on pysytellyt hyvänä ja näkymä vuokramarkkinoilla on hyvä. Vuokra-asuntojen kysynnän odotetaan pysyvän vakaana. Kunnalla on erääntymässä 20 milj. euron joukko-velkakirjalaina, jonka kunta on edelleen lainannut yhtiölle. Lainan uudelleenrahoitukseen liittyvät toimenpiteet tulee aloittaa vuoden 2025 aikana. Rahoituksen uusiminen tulee nostamaan lainanhoitokustannuksia merkittävästi nykyisestä lähes nollakorkotasosta, joka tulee haastamaan yhtiön toimintaedellytyksiä.

Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalon haasteena on löytää tyhjinä oleviin tiloihin uudet vuokralaiset, jotta yhtiö pystyy selviytymään tulevista lainanlyhennyksistään. Riskinä on, että kunta joutuu pääomittamaan yhtiötä.

Kunnassa on aloitettu tilikaudella 2024 sotekiinteistöjen yhtiöittäamiseen tähtäävä selvitys ja toimenpiteet. Kunnan velvollisuus on yhtiöittää ne kiinteistöt, jotka vuokrataan ulkopuolisille toimijoille. Sotekiinteistöjen yhtiöittäminen tuodaan päätöksentekoon kevään 2025 aikana.

2.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernin tytäryhtiöt raportoivat konserniohjeen mukaisesti toiminnastaan ja taloudestaan kunnan osavuositarkastusten yhteydessä sekä erillistapaamisissa. Kunnanjohtaja on osallistunut säännöllisesti Nivos Oy:n ja Mäntsälän Yrityskehitys Oy:n hallituksen kokouksiin. Yhtiöiden ja konsernijohtajan välistä vuoropuhelua on toteutettu säännönmukaisesti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon laatimiseksi kunta on pyytänyt konserniyhtiöitä antamaan selvitystä sen toteutumisesta yhtenäisellä pohjalla. Konserniyhtiöt eivät ole raportoineet eikä konsernivalvonnassa ole tullut esiin merkittäviä puutteita sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta. Konsernin tytäryhtiöissä on tehty omaa riskiarviointia ja riskien arvioinnin osalta on pyydetty konserniyhtiöitä esittämään toimintaan kohdistuvat merkittävät riskit ja niiden hallintatoimenpiteet. Riskiarviointien ja riskienhallintatoimenpiteiden merkitys kasvaa edelleen koko konsernin osalta, kun arvioidaan tulevien vuosien taloutta ja konsernirakennetta.

2.6.6 Kuntakonsernin tilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut	2024	2023
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	44 041	40 811
Toimintakulut	-89 629	-89 635
TOIMINTAKATE	-45 588	-48 824
Verotulot	53 508	54 387
Valtionosuudet	18 594	18 980
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	409	216
Muut rahoitustuotot	603	212
Korkokulut	-2 069	-1 641
Muut rahoituskulut	92	01
Rahoitustuotot ja -kulut	-965	-1 212
VUOSIKATE	25 549	23 331
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-16 371	-15 481
Arvonalentumiset	-38	-235
Poistot ja arvonalentumiset	-16 409	-15 716
TILIKAUDEN TULOS	9 140	7 615
Tilinpäätössiirrot	2	4
Tilikauden verot	-441	-306
Laskennalliset verot	14	57
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-21	71
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	8 694	7 440
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	49,1 %	45,5 %
Vuosikate/Poistot, %	155,7 %	148,5 %
Vuosikate, euroa/ asukas	1 221	1 113
Asukasmäärä	20 933	20 957

Toimintatuotot/Toimintakulut,%= 100* Toimintatuotot/toimintakulut

Vuosikate/Poistot, % = $100 \cdot \text{Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset}$
Vuosikate, euroa/ asukas = Vuosikate jaettuna asukasmäärällä
Asukasmäärä = Kunnan asukasmäärä per 31.12.

Konsernirahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
VUOSIKATE	25 549	23 331
Tilikauden verot	-441	-306
Tulorahoituksen korjauserät	-2 859	-1 344
Toiminnan rahavirta	22 249	21 681
-		
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-14 740	-15 402
Rahoitusosuudet investointimenoihin	100	180
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 069	4 074
Investointien rahavirta	-10 571	-11 148
<u>Toiminnan ja investointien rahavirta</u>	<u>11 677</u>	<u>10 532</u>
Rahoituksen rahavirta		
Antolainasaamisten lisäykset	-133	-15 924
Antolainasaamisten vähennykset	01	15 279
Antolainauksen muutokset	-132	-645
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	26 000	17 004
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 527	-24 465
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-31 902	-4 205
Lainakannan muutokset	-12 429	-11 666
Oman pääoman muutokset	0	-59
Muutokset vähemmistön osuudessa	0	65
Oman pääoman muutokset	0	06
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-15	131
Vaihto-omaisuuden muutos	-147	-13
Saamisten muutos	4 057	10 183
Korottomien velkojen muutos	1 949	-21 275
Muut maksuvalmiuden muutokset	5 844	-10 974
Rahoituksen rahavirta	-6 717	-23 279
Rahavarojen muutos	4 961	-12 746
Rahavarat 31.12.	20 280	15 319
Rahavarat 1.1.	15 319	28 065
Rahavarojen muutos	4 961	-12 746
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000€	22 199	9 268
Investointien tulorahoitus, %	174,5 %	153,3 %
Laskennallinen lainanhoitokate	1,3	1,0
Kassan riittävyys, pv	65,2	37,9
Asukasmäärä	20 933	20 957

Toiminnan ja investointien rahavirta / 5v. = Tilinpäätösvouden ja 4 edellisen vuoden toiminnan ja investointien kertymä – Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus = 100 x Vuosikate / Investointien hankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + laskennalliset lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys (pv) = 365 pv x Kassavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Konsernitase	2024	2023
	1000 €	1000 €
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	376	381
Konserniliikearvo	3 054	3 665
Muut pitkävaikutteiset menot	3 674	4 352
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	0	0
Aineettomat hyödykkeet	7 104	8 398
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	33 098	32 602
Rakennukset	107 716	114 045
Kiinteät rakenteet ja laitteet	117 279	111 723
Koneet ja kalusto	4 276	4 656
Muut aineelliset hyödykkeet	65	65
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	578	1 353
Aineelliset hyödykkeet	263 013	264 445
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	63	63
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonkorotukset	4 659	5 253
Muut saamiset	2 473	2 342
Sijoitukset	7 195	7 657
PYSYVÄT VASTAAVAT	277 312	280 501
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	54	84
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	12	12
Muut toimeksiantojen varat	182	198
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	249	294
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	294	147
Keskeneräiset tuotteet	54	54
Valmiit tuotteet		
Muu vaihto-omaisuus		
Vaihto-omaisuus	348	201
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	8	19
Muut saamiset	237	275
Pitkäaikaiset saamiset	246	294
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	3 935	5 222
Lainasaamiset	10	3
Laskennalliset verosaamiset	323	300
Muut saamiset	688	2 198
Siirtosaamiset	2 129	3 347

Lyhytaikaiset saamiset	7 084	11 070
Saamiset	7 330	11 364
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	3	1
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	1 494	1 350
Muut arvopaperit	514	514
Rahoitusarvopaperit	2 010	1 865
Rahat ja pankkisaamiset	18 269	13 454
VAIHTUVAT VASTAAVAT	27 957	26 885
VASTAAVAA	305 518	307 679
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	50 347	50 453
Muut omat rahastot	17	17
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	40 621	33 420
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	8 694	7 440
OMA PÄÄOMA	99 679	91 330
VÄHEMMISTÖOSUUDET	842	821
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	54	84
Lahjoitusrahastojen pääomat	285	301
Muut toimeksiantojen pääomat	185	199
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	524	584
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	20 000	50 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	79 700	78 011
Pääomalainat	500	500
Ostovelat	31	0
Liittymismaksut ja muut velat	22 972	23 079
Siirtovelat	291	303
Laskennalliset verovelat	8 577	8 583
Pitkäaikainen vieras pääoma	132 071	160 476
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	30 000	0
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	23 405	37 523
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Saadut ennakot	76	1 186
Ostovelat	5 909	5 480
Liittymismaksut ja muut velat	3 993	3 200
Siirtovelat	9 004	7 080
Laskennalliset verovelat	14	0
Lyhytaikainen vieras pääoma	72 401	54 468
VIERAS PÄÄOMA	204 472	214 944
VASTATTAVAA	305 518	307 679

Tunnusluvut

Omavaraisuusaste, %	32,9 %	30,1 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, % *	176,0 %	187,2 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	49 315	40 860
Kertynyt yli-/alijäämä, € / asukas	2 356	1 950
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	153 605	166 034
Konsernin lainat, € / asukas	7 338	7 923
Konsernin lainat ja vuokravastuut, 31.12.	174 109	189 674
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	8 317	9 051
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0
Kunnan asukasmäärä	20 933	20 957

Omavaraisuusaste, % = $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}^*$

Kertynyt yli-/alijäämä 31.12., 1000€ = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Lainakanta 31.12. = Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainat ja vastuut 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

2.7 Hallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Mäntsälän kunnan vuoden 2024 tilinpäätöksen tulos on 5 510 483,93 euroa ylijäämäinen.

Kunnanhallitus ehdottaa tilikauden 2024 tuloksen käsittelystä että, kunnanvaltuustolle esitetään tilikauden 5 510 483,93 euron ylijäämäväliseen tulokseen kirjattavaksi poistoeron vähennyksenä 30 684,12 euroa, varaus-ten lisäyksenä 4 000 000,0 euron investointivarausta vesiliikuntakeskuksen rakentamiseen sekä tilikauden ylijäämän 1 541 168,05 euroa kirjaamista taseeseen tilikauden ylijäämäksi.

2.8 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Vuoden 2021 talousarviolaadinnan yhteydessä hyväksyttiin kunnan talouden tasapainottamiseen tähtäävä Mäntsälä 2026 -ohjelma, jolla pyrittiin pysäyttämään kunnan talouden heikentyminen, kääntämään kunta-konsernin velkaantumisen laskevalle uralle ja turvaamaan kuntastrategian mukainen toiminta. Kunnan ja sen palvelualueiden tuli sopeuttaa toimintaansa ja talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätettiin sopeutta-mistoimenpiteistä, joiden toteutumista on seurattu tilikausilla 2021-2022 osavuosikatsauksien ja tilinpäätök-sen käsittelyn yhteydessä.

Vuoden 2023 talousarvion yhteydessä todettiin, että ohjelman toimenpiteet eivät enää vastaa nykyistä toi-mintaympäristöä ja toimenpiteitä ei enää sellaisenaan ole seurattu myöhemmillä tilikausilla. Toimenpideoh-jelman mukaisten tunnuslukujen seurantaa on kuitenkin toteutettu myös myöhemmissä tilinpäätöksissä.

Tilinpäätösvuonna kunnan taseessa ei ollut kattamatonta alijäämää. Talousohjelman mukaisista tunnuslu-vuista on saavutettu etuajassa jo useamman tunnusluvun tavoitetaso.

Kunnan lainakanta on tavoitetasoa suurempi, johtuen konsernin sisäisestä lainanannosta. Konsernin laina-kanta on taas suhteellisesti paljon tavoitetasoa pienempi johtuen osittain soteuudistuksesta ja siitä, että sote kuntayhtymien lainat siirtyivät pois kunnan konsernista.

Useammasta hyvästä tilikaudesta johtuen, kunnan investoinnit on pystytty rahoittamaan tulorahoituksella, kunnan velkamäärää on saatu lyhennettyä ja toiminnan ja investointien rahavirran kertymä pitkällä aikavälillä on saatu käännettyä positiiviseksi. Hyvinvointiuudistuksesta johtuen suhteellinen velkaantuneisuus eli se osuus konsernin käyttötuloista, joka tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun, on kasvanut merkittävästi heikompaan suuntaan. Nykyisellä tulorahoituksella ei pystyttäisi maksamaan edes koko velkaa. Hyvinvointi-alueille siirtyi merkittävä osa kunnan tulorahoituksesta, joka kasvattaa myös velkaantuneisuuden taakkaa. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus on 176 %, joka tarkoittaa sitä, että lähes kaikki konsernin käyttötu-lot kahden vuoden ajalta tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Konsernin velat ja vastuut asukasta kohden on hieman laskenut edelliseen vuoteen verrattuna ja velkamäärä on saatu käännettyä laskevaan suuntaan koko konsernin osalta tavoitellusti. Konsernin omavaraisuusaste on kuitenkin edelleen heikko 32,9 %.

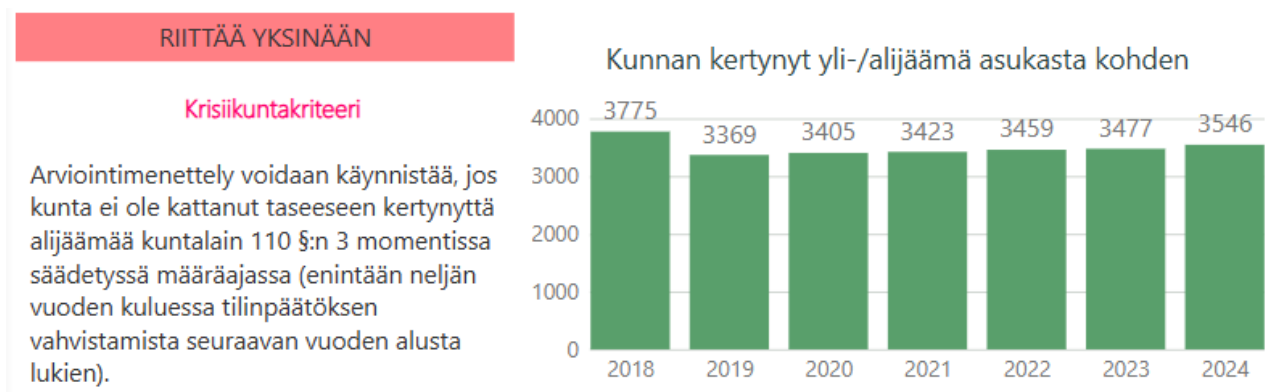
Alla olevissa taulukoissa on määritelty talousarviossa 2024 olleet ohjelmakohdat ja niiden toteutuminen ti-linpäätöshetken 31.12.2024 mukaisena.

Tunnusluvut	Lähtötaso, TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TP 2024	Tavoitetaso 2026	Ajoitus
Lainakanta, kunta, 1000 €	81 844	89 116	98 821	96 391	87 723	83 056	61 500	v. 2026
Lainakanta, konserni, 1000 €	193 527	198 454	193 125	189 586	166 034	153 605	181 500	v. 2026
Konserninlainat, euroa/asukas	9 339	9 549	9 267	9 073	7 925	7 338	8 500	v. 2026
Investointien tulorahoitusprosentti	-12,5 %	406,4 %	233,8 %	95,7 %	135,6 %	163,3 %	>125 %	v.2026
Toiminnan ja investointien rahavirta, 5v Omavaraisuusaste	-38,4 milj. €	-21,4 milj. €	-11,7 milj. €	-5,6milj. €	5,9 milj. €	29,7 milj. €	>0	v. 2024
	55,3 %	55,4 %	54,6 %	55,9 %	58,7%	60,8 %	>60 %	v. 2024
Suhteellinen velkaantuneisuus	79,4 %	73,0 %	77,9 %	71,8 %	121,0 %	114,0 %	<66 %	v. 2025

Mäntsälä2026 -ohjelmassa asetettiin investointikatto vuosien 2020-2026 investoinneille (54,2 miljoonaa euroa). Toteutuneet investointimenot, vuoden 2025 talousarvion ja suunnitelmien mukaiset investointimenot ylittävät Mäntsälä 2026 mukaisen investointitason ilman maanhankintaa. Tämänhetkinen arvio 2020-2026 välille on 56,9 miljoonaa euroa. Investointimenoja tulee tarkastella kriittisesti tulevien vuosien osalta velkaantumisen vähentämiseksi

2.9 Kriisikuntakriteerien toteutuminen Mäntsälän kunnassa

Kuntatalouden tasapainottamisesta säännellään Kuntalain 110 ja 118 §:ssä. Kuntalain mukaan kunnan ja valtion on yhdessä selvitettävä kunnan mahdollisuudet turvata asukkaalleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut ja ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos kunta ajautuu erityisen vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen. Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerejä on uudistettu, uusittu laki tuli voimaan 1.3.2019. Seuraavissa kuvissa on esitetty Mäntsälän kunnan kriisikuntakriteerien toteutuminen. Vuonna 2024 mikään kriteeri ei ylittynyt.

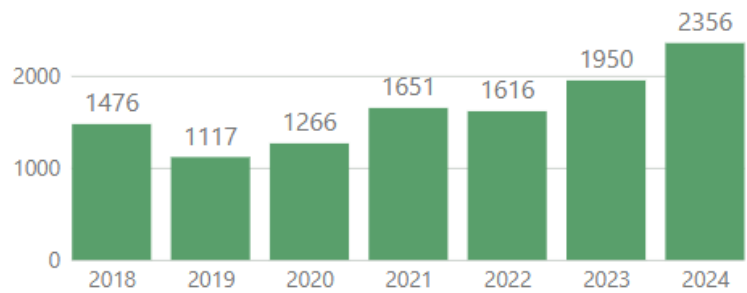

RIITTÄÄ YKSINÄÄN

Kriisiuntakriteeri

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisimmässä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa.

Konsernin kertynyt yli-/alijäämä asukasta kohden

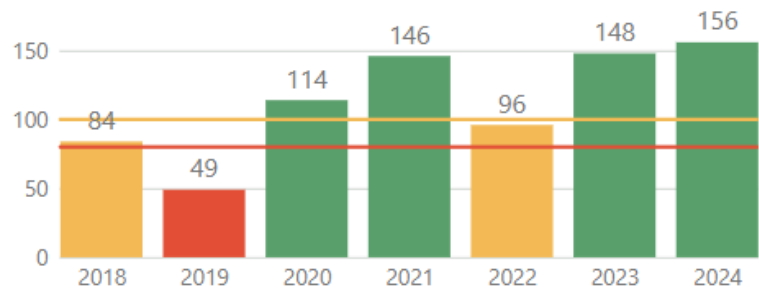
Mäntsälän kunnalla ei ole kertynyttä alijäämää taseessa. Seuraavissa kuvioissa on tuotu esiin ne kriisikuntamittarit, joiden kaikkien yhtäaikainen toteutuminen nostaa kunnan ns. kriisikunnaksi. Jos palkki on vihreä, kriisikuntatunnusluku ei ylitä. Punaisella viivalla on merkitty kriisikunnan raja-arvo.

1/4, KAIKKIEN NELJÄN TULEE TÄYTTYÄ

Kriisiuntakriteeri

Konsernin vuosikate on alle 80% poistoista.

Konsernin vuosikatteen suhde poistoihin, %

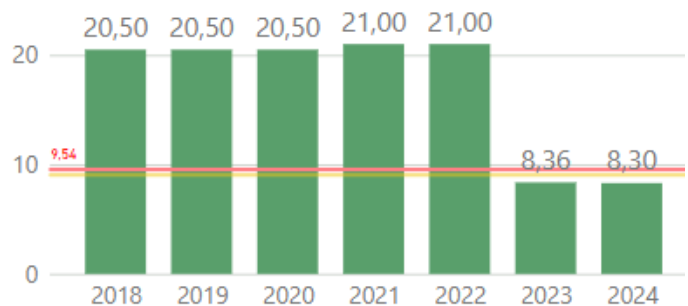

2/4, KAIKKIEN NELJÄN TULEE TÄYTTYÄ

Kriisiuntakriteeri

Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0% prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti. (Keltainen valo 1,5% korkeampi)

Tuloveroprosentti

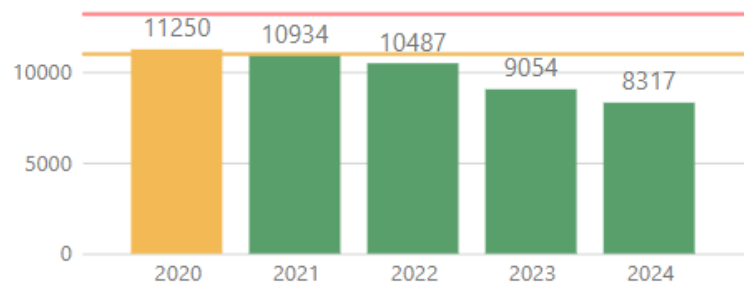

3/4, KAIKKIEN NELJÄN TULEE TÄYTTÄÄ

Kriisikuntakriteeri

Konsernin lainat ja vastuut, euroa / asukas:
Kahtena vuonna vähintään 50 % yli
keskimääräisen.

Konsernin lainat ja vastuut asukasta kohden

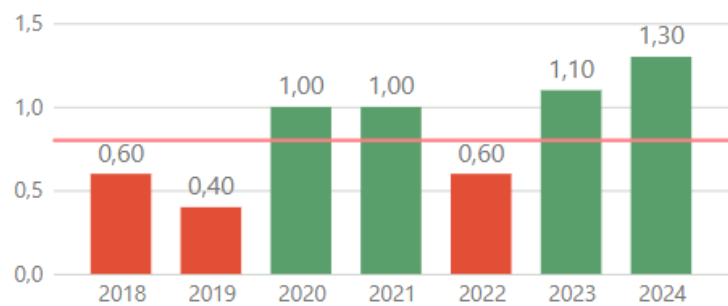

4/4, KAIKKIEN NELJÄN TULEE TÄYTTÄÄ

Kriisikuntakriteeri

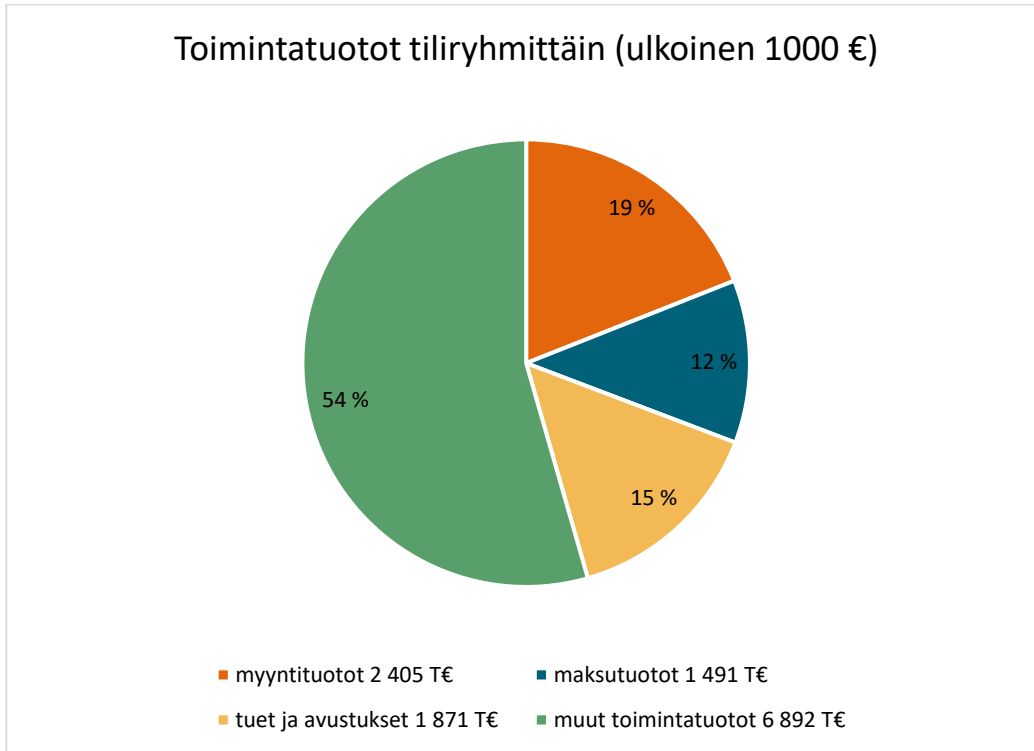
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen
lainanhoitokate kahtena vuonna <0,8.

Konsernin laskennallinen lainanhoitokate

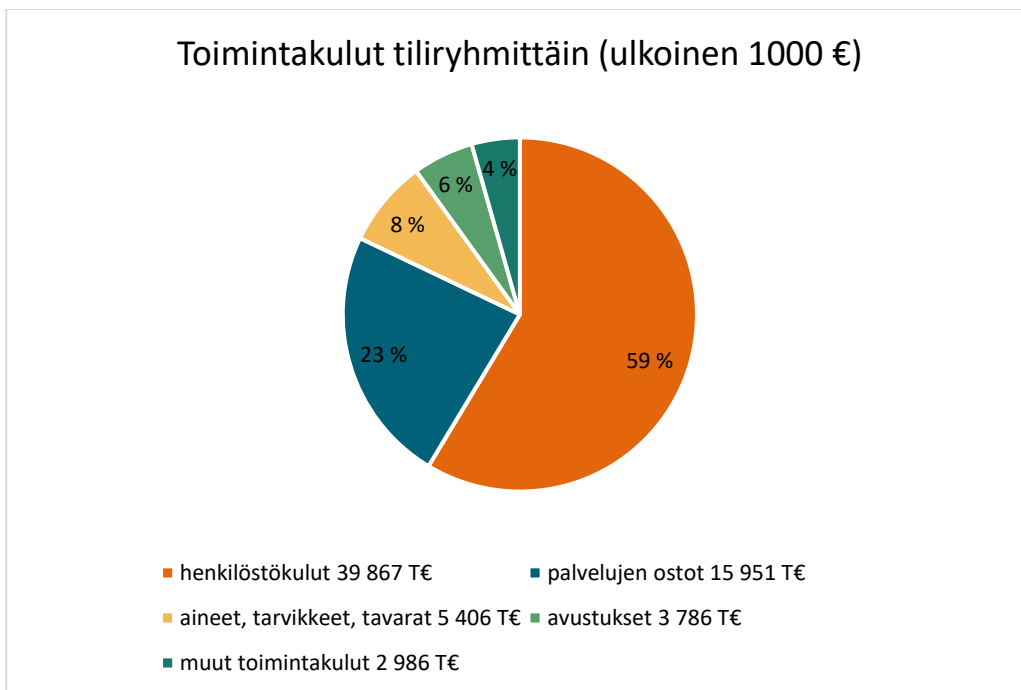

3 Talousarvion ja tavoitteiden toteutuminen

3.1 Käyttötalouden toteutuminen

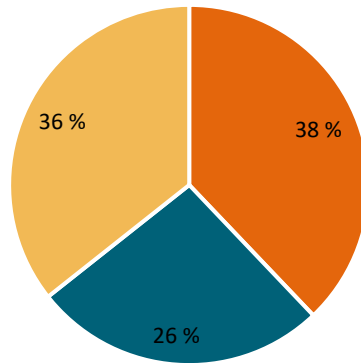
Kuvio: Käyttötalouden toimintatulot tiliryhmittäin (ulkoiset) 2024 (1000 €)

Kuvio: Käyttötalouden toimintakulut tiliryhmittäin (ulkoiset) 2024 (1000 €)

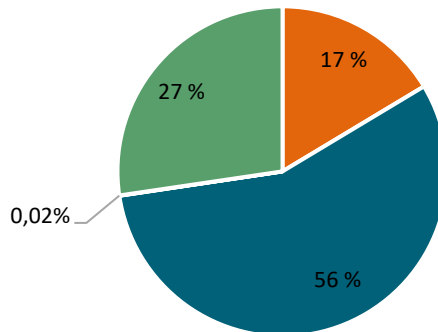
Toimintatulot (ulkoiset) palvelualueittain 1000 €

- Hallintopalvelut 4 797 T€
- Tekninen ja elinvoimapalvelut 4 514 T€
- Sivistys- ja hyvinvointipalvelut 3 849 T€

Kuvio: Käyttötalouden toimintatulot palvelualueittain (ulkoiset) 2024 (1000 €)

Toimintamenot (ulkoiset) palvelualueittain 1000€

- Hallintopalvelut 11 146 T€
- Tarkastustoimi 21 T€
- Sivistys- ja hyvinvointipalvelut 38 246 T€
- Tekninen ja elinvoimapalvelut 18 585 T€

Kuvio: Käyttötalouden toimintamenot palvelualueittain (ulkoiset) 2024 (1000 €)

3.2 Tavoitteiden toteutuminen

Kunnan strategia ja kärkitavoitteet

Mäntsälän strategia hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 13. joulukuuta pidetyssä 2021 kokouksessa.

Kuntastrategiassa määriteltiin tavoitetila, sekä päämäärät, joihin pyritään tämän valtuustokauden aikana (2021–2025). Lähtökohtana oli kuntalaisten, kunnan työntekijöiden, alueen yrittäjien ja päätöksentekijöiden kanssa yhteistyössä määritelty kunnan arvopohja, sekä visio tavoitetilasta. Visiona on kasvava ja kehittyvä Mäntsälä, jossa arki on sujuvaa ja turvallista.

Vision lähtökohtana on toiminta-ajatus, jonka mukaan kuntalaisen hyvinvointia ja yhteisön elinvoimaisuutta pyritään edistämään.

Tästä näkökulmasta määriteltiin kolme tärkeintä painopistealuetta:

1. Turvallinen, sujuva arki
2. Osallistava yhteisöllisyys
3. Vastuullinen, kehittävä vire

Palvelualueet ovat määritelleet strategian mukaisia omia talousarviotavoitteita ja ne on hyväksytty lautakunnissa.

Koko kuntaa koskevat strategiset mittarit on myös laadittu valtuustokaudelle, joita tullaan seuraamaan koko valtuustokauden ajan. Vuodelle 2023 ja tuleville vuosille 2024–2025 on määritelty vuosikohtaiset tavoitearvot, joita verrataan lähtötasoon v. 2021. Vuoden 2023 talousarviossa kärkitavoitteita seuraavia mittareita on muutettu joiltain osin. Tämän johdosta kaikkien mittareiden osalta ei ole seurantatietoa raportoitu. Mittareilla seurataan, kuinka valtuustokauden tavoitteiden saavuttamisessa edetään ja onko tekemisen suunta oikea.

(kuva. Mäntsälän kunnanvaltuustossa 13.12.2021 § 159 hyväksytyt toiminta-ajatus, arvot ja visio.)

Valtuustokauden strategiset tavoitteet ja mittarit

= tavoite ei tule toteutumaan

= epävarma toteutuminen, "ehkä"/kesken/toteutuu osittain

= tulee toteutumaan tai on jo toteutunut

 Turvallinen ja sujuva arki						
Kärkitavoite	Mittari	TP 2023	tavoite 2024	tot. 31.12.2024	Arvio	tavoite 2025
Lähipalvelut toteutetaan palvelulupauksen mukaisesti, kustannus- tehokkaasti, asukaslähtöisinä.	Asukasluku, kasvu väh. 0,3-1,0 %/vuosi	20 950	21 063	20933 (-0,1 %)		21 469
	Vapaa kunnan omakotitonttivaranto 31.12. vähintään (kpl)	34	30	37		30
	Rakennuslupien käsittelyaika siitä, kun lupahakemus on riittävä päätöksentekoon enintään (vk)	tavoitteen mukainen	5 viikkoa	34 vrk (lupapäätöksen käsittelyajan mediaani viimeisen 12kk aikana)		5 viikkoa
	Palvelujen kustannukset suhteessa muihin Kuuma-kuntiin, ulkoiset toimintakulut €/as	Mäntsälän toimintakulut 3176 €/asukas, Kuuma kunnilla keskimäärin 3 269€/asukas	Kustannukset keskimääräistä alhaisemmat vrt. Kuuma-kuntiin	Mäntsälän toimintakulut 3248 €/asukas, Kuuma-kunnat keskimäärin 3311 €/asukas (tilinpäätösarviot)		Kustannukset keskimääräistä alhaisemmat vrt. Kuuma-kuntiin
	Kuntalaiskysely ja kyselyn muutokset vuosittain. Toimenpiteet kyselyn perusteella toteutettu. Kyselyssä 2024 tyytyväisyysindeksi.	Toimenpiteet 2024 talousarvioon viety. SOTE tiedotuksen sekä muiden toimenpiteiden vaikuttavuusarvio 2024 kuntalaiskyselyssä.	Tyytyväisyysindeksi käytössä. Sote ja joukkoliikenne palaute parantunut.	Kysely loppunut 1.8. Keskeiset tulokset esitelty. Erillinen raportti laadittu mavikatsaukseen. Indeksiä ei ole otettu käyttöön.		Tyytyväisten määrä indeksissä, + 10 % kasvu.
Vahvistetaan kuntalaisten hyvinvointia suunnitelmallisella tekemisellä.	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Nuorisotyöttömät %:ia 18–24-vuotiaasta työvoimasta, enintään	9,0 %	8 %	10,7% (2024)		7,5 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Syrjäytymisriskissä (ei työssä, opiskele, ei varusmiespalveluksessa) olevat 18–24-vuotiaat %:ia vastaavan ikäisistä, enintään	Ei mitattu	17 %	18,2% (2023)		16,5 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi %:ia 8. ja 9. luokan oppilaista, enintään	37,7 %	26,7 %	37,7% (2023)		26 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Tuntee itsensä usein yksinäiseksi %:ia 4. ja 5. luokan oppilaista, enintään	5,7 %	4 %	5,7% (2023)		4 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Ylipaino (ml. lihavuus) yleisyys %:ia 2–6-vuotiailla, enintään	Pojat 29%, tytöt 14% (2022)	21 %	20,3% (2023)		21 %
	Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa, %:ia 4. ja 5. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely joka toinen vuosi), enintään	8,7 %	5 %	8,7% (2023) Uusi tulos 2025		4 %
	Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa %:ia 8. ja 9. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely joka toinen vuosi), enintään	8,9 %	7 %	8,9% (2023) Uusi tulos 2025		6 %
	Hyte-kerroin, vähintään*	19,2 €/as	18,5 €/as	18,0 €/as		18,4 €/as
Parannetaan arjen turvallisuutta.	Huumausainerikosten määrä, enintään kpl (Polstat tilasto)	51	45	37		40
	Omaisuusrikosten määrä, enintään kpl	800	600	583		500
	Kevyen liikenteen uusia väyliä väh. €/vuosi	525 000 €	400 000 €	2 100 000 €		400 000 €

 Osallistava yhteisöllisyys						
Kärkitavoite	Mittari	TP 2023	tavoite 2024	tot. 31.12.2024		tavoite 2025
Päätöksenteko on avointa ja osallistavaa.	Avointen kuntalaistilaisuuksien määrä (kpl) / osallistujamäärä (myös verkko-osallistuminen)	10 kpl/ 200 osallistujaa	10 kpl/ 200 osallist.	9 kpl/360 osall. (sis.Finngird tilaisuus 100 osall.)		12 kpl/ 400 osallist.
	Äänestysaktiivisuus kunta- ja eduskuntavaaleissa	toteuma 71,6 %	Presidentinvaalit 72 % EU vaalit 40 %	Presidentinvaalit 75,2% Eu-vaalit 37,3		Kunnallisvaalit 60 %
Rakennetaan yhteisöllisyyttä tukemalla yhteistä tekemistä.	Kunnan myöntämä tuki järjestöille eur/v (avustukset ja laskennallisesti ilmaiset tilat), vähintään	381 347	360 000	400 220		340 000
	Aloitteiden (kv ja kuntalais) keskimääräinen käsittelyaika (kk)	6 kk	3kk	3kk		2kk
	Vaikuttamistoimielinten lausuntojen ja kannanottojen määrä, kpl	12	16	14		16
Vahvistetaan luottamusta osallistavalla johtamisella	Säännöllinen työtyytyväisyyskysely, asteikko 1-5	3,75	tehdään v. 2025	Tehdään v.2025		3,7
	Sairauspoissaolot, pv/hlö	14,8	alle 13,5	14,2		alle 12
 Vastuullinen, kehittävä vire						
Kärkitavoite	Mittari	TP 2023	tavoite 2024	tot. 31.12.2024		tavoite 2025
Kuntakonserni toimii vahvistaen työllisyyttä sekä yrittäjyyttä.	Työttömyysaste, alle Uudenmaan keskiarvon	8,0 % (Uudenmaan 6:n parhaan joukossa)	Alle Uudenmaan keskiarvon	8,7 % (7. paras Uudellamaalla ka 11,7 %)		Alle Uudenmaan keskiarvon
	Aloittavien yritysten nettolisäys, kpl, vähintään**	63	70	27		75
	Raakamaanhankinta, ha, vähintään	90,2	30	25,9		30
	Myynnissä olevat vapaat yritystontit, kpl	Pieniä (alle 1 ha): 11 kpl, suuria (yli 1 ha): 2 kpl. Erittymisen suuria (10-20 ha) tontteja 0 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): vähintään 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Erittymisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): vähintään 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Erittymisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): 12 kpl, suuria (yli 1 ha): 1 kpl. Erittymisen suuria (10-20 ha) tontteja 0 kpl.	
Toimitapoja kehitetään ketterästi ja tuloksellisesti tietoon pohjaten	Vuosikate/poistot %	167 %	>100 %	159 %		>100 %
	Konsernin lainat ja vastuut €/asukas	9 054 €/asukas	ei ylitetä kriisikuntakriteerejä	8317 €/asukas		ei ylitetä kriisikuntakriteerejä
	Asiakaslähtöinen prosessien kehittäminen/ tuottavuuden parantaminen, kpl	4	3	Toteutuu		5
Kunnan hankinnoissa, investoinneissa ja palvelukehityksessä noudatetaan vastuullisuutta.	Merkittävimmässä investointihankkeissa järjestetään markkinavuoropuhelut mahdollisten toimittajien kanssa		vähintään 10 kpl	Toteutunut		vähintään 10 kpl
	Investoinnit uusiutuvan energiaan ja energiansäästötoimenpiteet		Uusiutuvan energian tuotto >130 MWh/v Energiansäästötoimenpiteet >100 MWh/v	Aurinkopaneelien tuotto 239 MWh/v ja purettuja öljylämmityskohteita 165 MWh		Uusiutuvan energian tuotto >130 MWh/v Energiansäästötoimenpiteet >100 MWh/v
	Kuntakonserni on hiilineutraali v 2035 mennessä, vuosittaiset Co2 päästöt/asukas, enintään	vuoden 2022 ennakkotietoluvut viimeisimmät: 5.4 tCO2e/asukas	4,9	vuoden 2023 luku uusien: 5.0 tCO2e/asukas		4,5

*HYTE-kertoimen laskua on selvitetty sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella, kertoimeen vaikuttavassa TEA-viisarissa on hyvinvoinnin tulosalueen mukaan havaittavissa joitakin asiavirheitä, mistä johtuen HYTE-kertoimen luku ei ole täysin vertailukelpoinen vertailuvuosien välillä. Hyvinvoinnin tulosalueella varmistetaan jatkossa, että TEA-viisarin kyselyn vastauksia käsitellään ennen vastausten lähettämistä toimialassa vastaavassa työryhmässä tai johtoryhmässä.

** Kaupparekisterilain muutos astui voimaan 1.1.2025, minkä johdosta kaupparekisteristä poistui useita yrityksiä samanaikaisesti vuonna 2024. Aloittaneita yrityksiä oli lähes saman verran kuin vuonna 2024, mutta johtuen kaupparekisteripoistoista ja suhdannevaihteluista, nettolisäys oli pienempi.

3.3 Talousarvion toteutuminen

3.3.1 Hallintopalvelut

Tilivelvollinen	Kunnanhallitus, kunnanjohtaja, hallintojohtaja, talousjohtaja, henkilöstöjohtaja, kuntakehitysjohtaja, tietohallintopäällikkö, maaseutupäällikkö, työllisyys- ja maahanmuuttoasiainpäällikkö
Palvelualueen toimielin	Kunnanhallitus
Palvelualueen tulosalueet	Yleishallinto, Tukipalvelut, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus, TE- ja maahanmuuttopalvelut ja Maaseutuhallintopalvelut.

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Palvelualue tuottaa kunnan yhteiset hallinto-, hankinta-, talous-, Hr – ja tietohallinnon palvelut. Hallintopalvelut tukee muiden palvelualueiden palvelutuotantotehtävää. Kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät ja toimintatapojen kehittäminen on palvelualueen vastuulla. Kunnan asiakaspalvelu-, asianhallinta- ja arkistopalvelut sekä viestintä-, markkinointi- ja kulttuuripalvelut ovat myös osa palvelukokonaisuutta. Kunnan keskitetyt valmius- ja turvallisuustoiminnot ovat yleishallinnon tulosalueen alaisuudessa.

Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelujen tulosalue vastaa maaseutupalveluiden järjestämisestä kahdeksan kunnan yhteistoiminta-alueella. Keskeisiä tehtäviä ovat EU- ja kansallisiin maataloustukiin liittyvät maksajavirastotehtävät sekä muun lainsäädännön perusteella kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle kuuluvat tehtävät. Palvelualueen talousarvioon sisältyy Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kuntaosuus.

Työllisyys- ja maahanmuuttopalveluiden tulosalue vastaa Järvenpään työllisyysalueyhteistyöstä sekä palveluohjauksesta ja paikallisista harkinnanvaraisista työllisyyspalveluista sekä kunnan tarjoamista kotouttamis- ja maahanmuuttopalveluista.

Palvelusuunnitelma toteuttaa kunnan voimassa olevaa strategiaa, hallintosääntöä sekä palvelualueen tavoitteita.

Hallintopalvelut/ kunnanhall. 1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	poikkeama
Toimintatuotot	2 260 733	1 760 272		2 510 272	4 831 679	192,5 %	2 321 407
Myyntituotot	687 224	740 322		740 322	853 322	115,3 %	113 000
Maksutuotot	10 747	4 700		4 700	1 748	37,2 %	-2 952
Tuet ja avustukset	581 861	503 500		503 500	809 495	160,8 %	305 995
Muut toimintatuotot	980 901	511 750	750 000	1 261 750	3 167 114	251,0 %	1 905 364
Toimintakulut	-11 434 545	-11 150 095	-550 000	-11 700 095	-12 101 419	103,4 %	-401 324
Henkilöstökulut	-5 125 858	-5 164 964		-5 164 964	-5 052 763	97,8 %	112 201
Palvelujen ostot	-4 078 923	-3 777 023	-260 000	-4 037 023	-4 544 951	112,6 %	-507 928
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-144 630	-123 650		-123 650	-122 338	98,9 %	1 312
Avustukset	-1 042 089	-939 000	-290 000	-1 229 000	-1 317 175	107,2 %	-88 175
Muut toimintakulut	-1 043 045	-1 145 458		-1 145 458	-1 064 192	92,9 %	81 266
Toimintakate	-9 173 812	-9 389 823	200 000	-9 189 823	-7 269 740	79,1 %	1 920 083
Vuosikate	-9 173 812	-9 389 823		-9 189 823	-7 269 740	79,1 %	1 920 083
Poistot ja arvonalentumiset	0	0		0	-4 949		-4 949
Poistot ja arvonal.				0	-4 949		-4 949
Tilikauden tulos	-9 173 812	-9 389 823	200 000	-9 189 823	-7 274 689	79,2 %	1 915 134
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-9 173 812	-9 389 823	200 000	-9 189 823	-7 274 689	79,2 %	1 915 134

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Merkittävimmät muutokset talousarvioon nähden

Suurimpana muutoksena talousarvioon on toiminnan tuottojen odotettua suurempi kertymä. Tämä johtuu ennakoitua suuremmista maa-alueiden myynneistä. Toisaalta toiminnan kulut ovat talousarviota suuremmat palveluiden ostoissa (ICT-palvelut) ja myönnettyissä avustuksissa. Erillisenä hankkeena toteutettiin kunnantalon kaapelointi, joka valmistui alkusyksystä.

Taloudellisen matalasuhdanteen vaikutus on näkynyt koko kunnan tasolla. Mäntsälään on kuitenkin investoitu, joka on konkretisoitunut merkittävinä maanmyyntituloina.

Arvio tulevasta kehityksestä

Palvelualueen tehtäväkokonaisuus on viimeisen hallintosäätöuudistuksen jälkeen vakiintunut. Merkittävin ulkoinen muutos tilikaudella oli valmistautuminen 2025 alusta toteutuneeseen työllisyys- ja elinkeinopalvelujen siirtoon alue- ja kuntatasolle.

Kunnan pito- ja vetovoimatyö niin väestökehityksen kuin muun elinvoiman turvaamisessa on keskeistä ja hallintopalveluilla on siinä merkittävä rooli. Myös työnantajakuvan ja työolosuhteiden kehittäminen on tärkeä tavoite, jotta osaavan työvoiman saanti Mäntsälään varmistetaan. Kuntatalouden haasteet tulevina vuosina kasvavat, koska ennustettu kasvu on hidasta ja valtionosuusjärjestelmää tullaan tarkastelemaan viimeistään vuoden 2027 alusta. Julkisen talouden alijäämä pysyy suurena ja siihen kohdistuu uusia menopaineita mm. turvallisuusympäristön muutoksen takia.

Omistajaohjaus ja tytäryhtiöiden vakaan talouden varmistaminen vaatii jatkossa vielä suurempaa omistajan huomiota sekä valmiutta tehdä päätöksiä yhtiöiden tulevaisuuden suhteen.

Tulevalla valtuustokaudella kunnan henkilöstössä tapahtuu mm. voimakasta eläköitymistä, joka haastaa kunnan henkilöstö- ja palvelurakennesuunnittelua.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Palvelualueella on tunnistettu riskejä mm. uuden hankintalain inhouse-yhtiöiden toiminnan omistusosuuden noston osalta, jolla on suuri merkitys koko palvelualueen toimintaan. Lisäksi tunnistettuja riskejä liittyy käytävissä olevien ohjelmistojen toimimattomuuteen ja palveluntuottajan hitaaseen reagointiin todettujen ongelmien ratkaisemisessa. Palvelualueella palkkausjärjestelmän muutos ja ohjelmistojen taipuminen todettaviin muutoksiin on tunnistettu yhdeksi riskiksi.

Hallintopalvelualueella on tunnistettu myös tietosuoja- ja tietoturvariskejä. Tietojärjestelmien toimimattomuus, tietomurrot ja palvelunestohyökkäykset ovat lisääntyneet ja riskien toteutuminen ulkoisen palveluntuottajan palveluissa sekä kunnan toiminnassa voi aiheuttaa merkittävää haittaa toiminnalle. Hallitsemattomasti tai ilman riittävää määrittelyä tuotantoon otetut ohjelmat, laitteet voivat aiheuttaa merkittäviä riskejä organisaatiolle. Tilannekuvan muodostaminen ICT-ympäristöstä on merkittävä ongelma, koska kaikkia puutteita tai asioita ei voida havainnoida reaaliaikaisesti. Tietoturvaa edistäviä ja kohottavia ratkaisuja on tehty vuoden aikana ja edelleen niitä on jatkettava. Tietosuojan edistämiseksi koko henkilökunta tullaan kouluttamaan.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä palvelualueella

Palvelualueen sisäisen valvonnan selonteko ja riskiarviointi on tehty palvelualueen johtoryhmässä. Riskiarviointia tehdään säännönmukaisesti päätöksenteon ja projektien yhteydessä. Työturvallisuuteen liittyvät riskit arvioidaan Wpro-järjestelmässä vuosittain. Myös työhyvinvointisuunnitelma on tehty tilikaudella ja sen toteutumista seurataan vuosittain. Palvelualueella koskevat säännöt ja ohjeet ovat pääsääntöisesti ajan tasalla. Vuoden 2024 aikana uusittiin hankintaohje. Tiedonhallinnan toimintaohje ja sopimushallinnan ohjeistus päivitetään vuoden 2025 aikana. Hankintalain muuttuessa tulee myös hankintaohje uudelleen päivitykseen.

Sisäisen valvonnan kehittämistarpeena on tunnistettu, että sopimushallinta on edelleen liian hajallaan ja kaipaava yhtenäistämistä. Huomiota tulee kiinnittää palvelualueilla mm. henkilöstöraporttien seurantaan, talousarvion seurantaan, tietoturvakoulutusten toteutumiseen, sopimusten ja laskutusten seurantaan. Talous- ja hankintapalvelut, henkilöstöpalvelut sekä ICT omalta osaltaan tiedottaa ja valvoo koko kunnan tasolla ohjeistusten noudattamista.

Kunnanhallitus

Yleishallinto

Tulosalueen toiminta-ajatus

Tulosalue koostuu keskusvaalilautakunnan, luottamushenkilöhallinnon, kunnanjohtajan, yleishallinnon ja keskitetyn asianhallinnan toiminnoista. Lisäksi tulosalueelle kirjautuu turvallisuus- ja valmiussuunnittelumenot sekä omaisuuden myyntivoitot.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Yleishallinnon toimintakate oli 1,7 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 1 125,9 % (MTA – 0,15 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksessä toimintakate oli -0,5 milj. euroa. Toimintatuotot olivat 3,3, milj. euroa (MTA 1,3 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 242,6 % muutettuun talousarvioon nähden, johtuen merkittävästä maa-aluemyynneistä, jotka toteutettiin loppuvuoden aikana. Toimintakulut olivat 1,6 milj. euroa (MTA 1,5 milj. euroa). Toimintakulujen toteuma oli 106,8 % muutettuun talousarvioon nähden, johtuen talousarviota suuremmista luottamushenkilöiden kokouspalkkioista ja palveluiden ostojen ylittymisestä erityisesti ICT-palvelut.

Vuoden aikana haettiin ja myönnettiin talousarvioon kaksi muutosta, toimintatuottoihin 0,75 milj. euroa ja toimintakuluihin -0,29 milj. euroa, johtuen alkuperäistä talousarviota suuremmista maaomaisuuden myyntituloista sekä Mäntsälän Jäähallin avustamisesta aiheutuneista kuluista.

Tammi-helmikuussa toteutettiin Suomessa presidentinvaalit. Äänestysaktiivisuus oli Mäntsälässä presidentinvaalien 1. kierroksella 73,9 % (koko maa 71,5 %) ja toisella kierroksella 68,5 % (koko maa 67,6 %). Vaalien järjestämiseen saadaan valtiontukea, joka maksetaan kunnalle kunnassa käytettyjen äänioikeuksien perusteella loppuvuoden aikana. Eurovaalit toteutettiin kesäkuussa 2024 ja äänestysaktiivisuus oli 37,3 %.

Yleishallinnon tavoitteisiin on päästy turvallisuuden osalta. Kuntalaistilaisuuksia on toteutettu tavoitteiden mukaisesti ja toimielinhallinto sekä vaalit toteutuneet suunnitellusti.

Kunnan valmiussuunnittelu ja jatkuvuudenhallinta

Yleinen turvallisuustilanne ohjasi paikallista suunnittelua ja toimenpiteitä. Ukrainan sodan kuntavaikutusten myötä ukrainalaisten vastaanottoon ja heidän tarpeidensa mukaiseen palvelutuotantoon pystyttiin vastaamaan onnistuneesti. Ukrainalaisia on kiinnittynyt kuntaan erityisesti ammatillisen opintojen kautta.

Ukrainan tilanteen kuntavaikutukset näkyivät myös kuntalaisten turvallisuuden tunteen heilahteluina, joka näkyi keskusteluissa ja yhteydenottojen määrässä. Tarpeeseen pyrittiin vastaamaan palvelutuotannon lisäksi vahvistamalla positiivista viestintää. Kunnan valmius- ja häiriötilannesuunnitelmat päivitettiin toimintavuoden aikana. Lisäksi palvelualueet ja kunnan tytäryhtiöt päivittivät omia valmiussuunnitelmia vastaamaan tunnistettuihin riskeihin. Myös sidosryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä lisättiin. SECAPP häiriötilanneviestisovellus otettiin aktiivikäyttöön.

Toimenpiteitä kohdistettiin myös sähkönjakelun häiriöihin varautumista koskevan välineistön hankintaan, tietoturvallisuuden edistämiseen sekä häiriötilanteiden harjoitteluun. Monihäiriötilanne lisäsi vaatimustasoa ja kuormittavuutta kunnan kaikilla palvelutasoilla.

Hyvinvointialueen kanssa tehtiin yhteistyötä myös valmius- ja jatkuvuudenhallinnan näkökulmasta. Suunnittelu ja yhteistoiminta kuitenkin edistyi ja myös uuden rakenteen mukaisia yhteistoimintamuotoja tunnistettiin ja saatiin käynnistettyä (mm. Turvallisuus ja hyvinvointifoorumi). Vuoden keskeisin yhteinen tapahtuma kuntakonsernille oli yhteisen harjoituksen pitäminen. Harjoituksessa testattiin myös evakuoinnin järjestämistä. Harjoituksesta saatiin merkittävää oppia ja erityisesti esiin nousi Hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö ja viestintä vakavissa häiriötilanteissa.

Kunta osallistui myös TAISTO kyberturvallisuusharjoitukseen, joka on valtakunnallinen vuosittain toistuva harjoitus.

Yleishallinto 1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	poikkeama	TOT %
Toimintatuotot	957 420	590 000	750 000	1 340 000	3 250 633	1 910 633	242,6 %
Toimintakulut	-1 449 222	-1 197 640	-290 000	-1 487 640	-1 588 382	-100 742	106,8 %
Toimintakate	-491 802	-607 640	460 000	-147 640	1 662 251	1 809 891	-1125,9 %

Tukipalvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Tulosalueelle kuuluvat yhteiset hallinto-, hr-, talous- ja hankinta-, IT-, viestintä – ja markkinointi- sekä kulttuuri- ja tapahtumapalvelut. Tulosalueen tuottamat palvelut tukevat kunnan palvelutuotantoa sekä kehittää kunnan yhteisiä hallintoprosesseja.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Tukipalvelut tulosalueen toimintokate oli -6,0 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 102,3 % (MTA -5,8 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksen toimintakate oli -5,3 milj. euroa.

Toimintatuotot olivat 0,2 milj. euroa (MTA 0,22 milj. euroa). Toimintatulojen toteuma oli 100,7 % muutettuun talousarvioon nähden. Toimintakulut olivat 6,2 milj. euroa (MTA 6,1 milj. euroa). Toimintakulujen toteuma oli 102,3 %.

Vuoden aikana tehtiin toimintakuluihin – 0,26 milj. euron talousarviomuutos. Talousarviomuutos tehtiin Vinkin vartiointikustannuksiin (0,05 milj. euroa), Tietohallintopalveluiden palvelujen ostoon (-0,13 milj. euroa) ja Muu tapahtumatuotannon palvelujen ostoihin (-0,08 milj. euroa).

Kunta oli mukana FIKSU kuntastrategiahankkeessa yhdessä Nurmijärven ja Sipoon kanssa. Hanke päättyi 2024 syksyllä ja hankkeen erillinen loppuseminaari pidettiin syyskuun loppupuolella. Hankkeen tulokset ovat nähtävillä Nurmijärven kunnan sivuilla osoitteessa <https://www.nurmijarvi.fi/strategia/fiksu-kuntastrategia-hanke/>. Hankkeen osana valmisteltiin kuntalaiskysely strategian toteutumiseen liittyen ja kesäkuussa testattiin strategian laadintaan liittyvää työpajamallia osana hanketta. Kuntalaiskysely uusittiin elo- syyskuussa 2024. Kysymyspohja oli pitkälti samanlainen kuin 2023, lisättyä TE 2025 uudistukseen liittyvällä kysymyksellä. Vastausmäärä oli 417, jota voidaan pitää kohtuullisena määränä.

Hallintopalveluissa uusittiin sisäinen tulosalueiden esimiehille osoitettu erillinen kysely, jonka avulla kartoitetaan palvelun laatua ja omia kehittämistarpeita.

Kunnan tietoturvan vahvistamisen osalta on tehty merkittäviä muutoksia, viimeisimpänä digiturvamallin käyttöönotto. Hallintopalvelut myös kilpailutti sähköisen arkiston käyttöönoton. Valituksi tulleen järjestelmän kanssa hanke on käynnistynyt alkuvuonna 2025.

Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalveluissa merkittävin muutos on ollut kunnan siirtyminen 1.5. lukien Visman Personec järjestelmään osana Provincian palvelusopimusta. Hankkeessa on ollut projektipäällikkö toukokuun loppuun saakka. Haasteena on ohjelman joidenkin palveluiden keskeneräisyys ja toistuvat ohjelman erilaiset toimintaongelmat. Ohjelman puutteet ja niiden korjaaminen on vienyt runsaasti resursseja sekä henkilöstöpalveluissa että esihenkilöiltä. Henkilöstöpalvelut-tulosyksikkö on toiminut vajaalla resursilla sisäisten muutosten takia.

Palkkausjärjestelmän kehittäminen on ollut henkilöstötyön keskeinen tavoite. Kunnassa on tehty perusteellinen työn vaativuuden arviointi. Tähän liittyen palkkataulukot valmistuivat toukokuussa osana arviointia. Arvioinnin yhteydessä valmisteltiin myös työsuorituksen arviointi, joka muodosti henkilökohtaisten palkanlisien kohdennuksen.

Palkkausjärjestelmän yleisenä tavoitteena on edistää kunnan toiminnan tuloksellisuutta, motivoida henkilöstöä hyviin työsuorituksiin ja varmistaa palkkojen kilpailukyky. Palkkausjärjestelmä tukee toimintastrategiaa, vaikuttaa myönteisesti organisaation tavoitteisiin ja on kiinteä osa johtamista. Tavoitteissa on onnistuttu.

Vuoden 2024 lopussa saatiin tieto, että kunnan tulee käynnistää tasopalkkamalliin siirtyminen 30.9.2025 mennessä. Kunnassa jo tehty perusteellinen vaativuuden arviointityö tukee uuteen malliin siirtymistä.

Työhyvinvointi- ja työturvallisuustoimenpiteiden tavoitteet toteutuivat. Palvelualueiden työhyvinvointisuunnitelmien seurantaraportit työn riskienarvioinnin ja työturvallisuusilmoitusten käsittelyn osalta on viety työpaikkojen vuosikelloihin. Työturvallisuuden raportteja on käsitelty työpaikoilla ja seurattu toteutusta johtoryhmissä. Kunnan yhteisiä työhyvinvoinnin painopisteitä ja henkilöstöohjelman valmistelua jatketaan 2025 ja tältä osin työ on kesken.

Talouspalvelut

Talouspalvelut -tuloksikkö toteutti alkuvuodesta Kuntamaiseman raportointityökalun käyttöönoton luottamushenkilöille, jolloin talouden ja toiminnan keskeiset indikaattorit ovat selkeässä muodossa luottamushenkilöiden saatavilla kuukausitasolla. Lisäksi yhteistyössä Kuntamaiseman kanssa on kehitetty myös strategian seurantaan liittyvää työkalua osana Fiksu kuntastrategia-hanketta. Kunnassa ei ole vielä tehty lopullista päätöstä tullaanko strategiatyökalua ottamaan käyttöön.

Kunnassa on otettu käyttöön yhtenäinen kassajärjestelmä ja verkkokauppa. Verkkokauppa otettiin käyttöön yhdessä Timeworks tilavarausjärjestelmän käyttöönoton yhteydessä. Yhtenäinen kassajärjestelmä on otettu käyttöön kunnan toimipisteissä vaiheittain kevään 2024 aikana.

Hankintapalveluissa on valmisteltu hankinnan vuosikellon mukaisia tehtäviä, laadittu hankintaprosessista esihenkilöille perehdytyskortti ja valmisteltu integraatiota asianhallintajärjestelmä Dynastyn ja sopimushallintajärjestelmä Cloudian välillä. Isoimpana kilpailutuksena toteutettiin henkilökuljetuskilpailutus (koulut). Kunnan yhteinen hankintaohje päivitettiin joulukuussa. Kilpailutusjärjestelmään päivitettiin Motivan ylläpitämiä vastuullisuuskriteerejä hankintoja tekevien työn tueksi.

Tietohallinto

Tietohallinto on tehnyt palvelukäsikirjan, jossa kuvataan Mäntsälän tietohallinnon operatiivisten ICT ja palveluiden keskeiset palvelukanavat palvelukokonaisuudet ja toimintatavat. Käsikirjan tavoitteena on palvella asiakasta siten, että palvelukäsikirjasta löytää helposti ohjeistuksen ja ylätasoin kuvauksen toimintamalleista ja menettelytavoista.

Tietohallinto toteutti merkittävän parannuksen yleiskaapeloinnin kunnantalon osalta, joka vastaa tulevaisuuden tarpeita sekä varauduttiin poikkeustilanteisiin. Jatkuvuuden turvaamiseen on kiinnitetty huomioita, jolloin pystytään palautumaan vakavan häiriötilanteen osalta jouhevasti normaaliin tilanteeseen lähes kiuttomasti. Palvelut täyttävät GDPR:n vaatimukset täysin.

Asetetun tavoitteen mukaisesti tietoturvasoaa on parannettu ottamalla koko organisaatiossa kaksivaiheinen tunnistautumisen (MFA) käyttöön ja näiden lisäksi henkilöstöä on tiedotettu säännöllisesti tietoturvaan liittyvistä asioista.

Tietoturvaan on jouduttu panostamaan proaktiivisesti, jolloin on pystytty ennaltaehkäisemään tietomurtoja ja tietoturvaloukkauksia. Tällöin taloudellisia riskejä on saatu pienentyä, suojattua mainetta sekä noudatettua tarkasti lainsäädäntöä.

Tietohallinto käynnisti elokuun alussa copilot pilottiprojektin, jonka tarkoituksena oli selvittää tekoälyn laajempaa käyttöönottoa Mäntsälän kunnassa. Pilottiprojektin kokemuksien perusteella lähdetään laajentamaan käyttöönottoa laajemmin organisaatiossa hallitusti. Copilotia laajennetaan tietotyöntekijöille. Henkilöstölle tehtiin kysely tulevaisuuden työympäristöstä, jossa kartoitettiin, kuinka työvälineitä hyödynnetään. Kyselyn tulokset tulevat vaikuttamaan, kuinka tekoäly otetaan organisaatiossa käyttöön.

Kunnan tietohallintostrategian päivistyö (johon tekoälykin kytketään) on käynnistetty asetetun tavoitteen mukaisesti.

Tietosuojakatsaus

Mäntsälän kunnassa tietosuoja edistää tietosuojavastaava sekä tietosuojaryhmä. Tietosuojavastaavana toimii tietohallinnon asiantuntija. Tietosuojaryhmä koostuu palvelualueiden asiantuntijoista.

Tietosuojaryhmä kokoontuu suunnitellusti neljä kertaa vuodessa ja työskentelee rakentamansa vuosikellon ohjaamana. Tietosuojaryhmä julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen ajankohtaisiin tietosuojaan liittyviin aiheisiin, koulutuksiin ja uutisiin.

Tilastotietoa

Vuosi Tietopyynnöt WPro-ilmoitukset Kunnan tietosuojasivulla vierailut

2024	81	3	238
------	----	---	-----

Tilastotiedon kerääminen aloitettiin tietosuojaryhmän toimesta vuodesta 2024 alkaen. Tietosuojaryhmä päätyi keräämään tietoa kuntaan tulevista tietopyynnöistä, henkilöstön tekemistä tietosuojaan liittyvistä WPro-ilmoituksista sekä vierailusta kunnan verkkosivuilla tietosuoja käsittelevällä sivulla (<https://www.mantsala.fi/asiointi-ja-paatoksenteke/hallinto-ja-talous/henkilotietojen-kasittely/>).

Kunnan henkilötietojen käsittelyä koskevalla sivustolla oli vuoden 2024 aikana 238 vierailua, josta 159 oli uniikkeja käyttäjiä.

Viestintä- ja markkinointi

Kunta viestii kunnan ajankohtaisista asioista ja palveluista, valmisteilla olevista hankkeista sekä päätöksenteosta ajankohtaisesti, luotettavasti ja aktiivisesti. Kunnan viestintäpalvelut suunnittelee ja toteuttaa erilaisia palveluihin sekä kunnan maineeseen sekä veto- ja pitovoimaisuuteen liittyviä kampanjoita, materiaaleja ja muita sisältöjä.

Vuonna 2024 erityisiä viestintä- ja markkinointikampanjoita oli mm. Kunnan lippulaivatapahtumaan Mitä ihmettä -liittyen, tonttimarkkinointiin ja asumiseen sekä yritysmielikuvan vahvistamiseen liittyen, kunnan rekrytointin tehostamiseen liittyen sekä kunnan keskeisten, erityisen hyvin toimivien palveluiden esiintuomiseen liittyen.

Tapahtumatuotannossa onnistuttiin tavoitteiden mukaisesti.

Kunnan omat kanavat, kotisivut, tapahtumat-verkkokalenteri, somekanavat ja videokanavat ovat vuodenkierrossa jatkuvassa käytössä ja tavoitteena oli luoda keskeisten kanavien kautta vuorovaikutteista käyttäjäsuhdetta. Tavoitteissa onnistuttiin kävijämäärien kasvaessa edelleen. Lisäksi näkyvyyttä ovat tuoneet medianäkyvyys paikallis- ja aluelehdissä sekä maksettu yritysmarkkinoinnin kampanja ALMA-median kanavissa. Asumisen tonttitarjonnalle saatiin lisänäkyvyyttä ja -kysyntää Etuovi-kampanjan avittamana, kuten oltiin tavoiteltu.

Keskeisimpiä viestinnän yhteistyötä vaatineista alueellisia tai valtakunnallisia asioita olivat mm. TEPA-uudistus, HUS sairaalahanke Ohkolassa, matkailun alan verkostoyhteistyö sekä tiivis yhteistyö hyvinvointialue Keusoten ja kuntakonsernin viestinnän kanssa.

Kunnan kotisivuilla vierailut 2024	
Käyttäjää	84 501
Katseluja	334 593 (Mitä Ihmettä piikki !)
<u>TOP 5:</u>	
Etusivu	
Mitä Ihmettä etusivu	
Työpaikat	
Ateriapalvelut,	
Hallinto päät.teko ja	
VAKA palvelut	
Palautteita ja kysymyksiä; 15-30 kpl per kk. Pyritään vastaamaan heti (pl.heinäkuu) näihin.	

Tukipalvelut 1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	poikkeama	TOT %
Toimintatuotot	262 013	220 600		220 600	222 213	1 613	100,7 %
Toimintakulut	-5 602 907	-5 794 436	-260 000	-6 054 436	-6 192 549	-138 113	102,3 %
Toimintakate	-5 340 894	-5 573 836	-260 000	-5 833 836	-5 970 336	-136 500	102,3 %

Keski-Uudenmaan Ympäristökeskus

Tulosalueen toiminta-ajatus

Tulosalueelle kirjataan ympäristötoimen määräraha Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle sekä Mäntsälän järvikunnostushankkeiden määrärahat.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Tulosalueen toimintakate oli -0,56 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 94,2 % (MTA -0,60 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksen toimintakate oli -0,48 milj. euroa.

Toimintatuotot olivat 0,06 milj. euroa (MTA 0,09 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 60,9 % muutettuun talousarvioon nähden. Toimintakulut olivat 0,62 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 89,7 % (MTA 0,69 milj. euroa).

Kokonaisuudessaan tulisyksikkö alitti talousarvionsa. Tuusulan kunta laskuttaa yhteisen eläinsuojelun, terveystalouden, ympäristönsuojelun ja -valvonnan kustannuksista. Tuusulan kunnan laskuttamasta vuoden 2024 osalta kustannukset ylittyvät noin 15 000 euroa, josta puolet noin puolet on laskutusvirhettä, joka korjataan vuoden 2025 puolella ja puolet pääasiassa sitä, että lupatuloja ei ole kertynyt ennakoitusti Mäntsälän alueella vireillä olevista maa-aines- ja yhteisluvista.

Kilpijärven, Isojärven sekä Hunttijärven kunnostushankkeet ovat jatkuneet Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimesta. Kullekin kunnostushankkeelle on saatu myönteinen avustuspäätös. Kokonaisuudessa kustannukset alittuivat myös järvikunnostushankkeiden osalta, joka vaikutti myös saatavan avustuksen tilitykseen.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	poikkeama	TOT %
Toimintatuotot	14 933	92 500		92 500	56 378	-36 122	60,9 %
Toimintakulut	-497 843	-687 500		-687 500	-616 625	70 875	89,7 %
Toimintakate	-482 910	-595 000		-595 000	-560 247	34 753	94,2 %

Keski-Uudenmaan Maaseutuhallintopalvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Yhteistoimitoimintasopimuksen mukaisesti Mäntsälän kunta järjestää lakisääteiset kunnan maaseutuhallinnon maksajavirastotehtävät Askolan, Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan kuntien/kaupunkien alueella. Yhteistoiminta-alueen nimi on Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelut. Kunnalla on maksajavirastosopimus Ruokaviraston kanssa ja sopimus määrittää yhteistoiminta-alueen tehtävät ja tavoitteet maksajavirastotehtävissä. Vuosittain yhteistoiminta-alueella myönnetään noin 30 milj. € maataloustukia.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Tulosalueen toimintakate oli -0,08 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 76,2 % (MTA -0,1 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksen toimintakate oli 0,1 milj. euroa.

Toimintatuotot olivat 0,25 milj. euroa (MTA 0,3 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 83,5 % muutettuun talousarvioon nähden. Toimintakulut olivat 0,33 milj. euroa (MTA 0,41 milj. euroa). Kulujen toteuma oli 81,6 % muutettuun talousarvioon nähden.

Maaseutuhallintopalveluiden tavoitteet toteutuivat ja maksajavirastosopimuksen palvelutavoitteet varainhoitovuodelle täyttyivät. Seuranta on jatkuvaa ja varainhoitovuosittain on laadittu maksajavirastovakuutus, jossa arvioidaan omaa toimintaa ja mm. petosriskien tunnistamista, dokumentaatiota ja myöntämismenettelyä. Yhteistoiminta-alueelle kohdistui satunnaisotannalla todentamisviranomaisen tarkastus. Tarkastuksessa varmistuttiin siitä, että Keski-Uudenmaan YT-alueen hallinto- ja valvontajärjestelmä on komission delegoidun asetuksen hyväksymisperusteiden mukainen sekä yksittäiset tuki- ja maksuhakemukset on käsitelty vaatimustenmukaisesti. Loppuvuodesta toteutetun asiakastyytyväisyyskyselyn tuloksia hyödynnetään mm. viestinnän, tuki-infojen ja muun toiminnan kehittämisessä.

Talouden osalta talousarvio alittui. Alitus on pääosin aiheutunut tulosalueen henkilöstömenojen muutoksista ja tulosalueella tehdyistä tilapäisistä tehtävien uudelleenjärjestelyistä tehtävien eriyttämisen vaatimukset huomioiden. Toimintamenojen toteuma vaikuttaa myös toimintatuottoihin. Tilikaudelle 2025 ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia toiminnassa.

Maaseutupalvelut 1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	poikkeama	TOT %
Toimintatuotot	281 682	305 352		305 352	254 850	-50 502	83,5 %
Toimintakulut	-376 099	-410 247		-410 247	-334 794	75 453	81,6 %
Toimintakate	-94 417	-104 895		-104 895	-79 944	24 951	76,2 %

TE- ja maahanmuuttopalvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Tulosalue vastaa kunnan yhteisistä työllisyys- ja maahanmuuttajapalveluista.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Tulosalueen toimintakate oli -2,3 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 92,5 % (MTA -2,5 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksen toimintakate oli -2,8 milj. euroa.

Toimintatuotot olivat 1,0 milj. euroa (MTA 0,55 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 189,8 % muutettuun talousarvioon nähden. Tulojen ylittyminen talousarvioon nähden johtui pääasiassa arvioitua suuremmista ELY-keskuksen pakolaisista saatavista laskennallisista korvauksista, työllistämistuesta ja TE-palvelut uudistukseen saaduista avustuksista. Vastaavista tekijöistä johtuen myös toimintakulujen toteuma ylittyi tulosalueella, sillä tulojen saaminen on suurimmilta osin kuluperusteista. Toimintakulujen toteuma oli 3,4 milj. euroa (MTA 3,1 milj. euroa). Kulujen toteuma oli 110,1 %.

Tavoitteena on ollut kehittää koko palvelualueen yhteisiä prosesseja sekä tiedolla johtamista. Kehittämistyötä ovat ohjanneet uudistuneet lait ja asetukset sekä työllisyysalueuudistus. Käytössä on ollut mm. Yhteinen asiakastietojärjestelmä, sekä käytännön asiakasohjauksen tiivistäminen mm. Maahanmuuttaja-asiakkaiden ohjautuminen työllisyyspalveluihin jo kotoutumisaikana, yhteistyö info- ja työnhakutapahtumien järjestämisessä, sekä lakisääteisiä työllisyyspalveluita täydentävien työnhakija- ja työnantajapalveluiden kehittäminen yhteistyössä TEPA25-valmisteluun osallistuneiden työllisyysalueen kuntien ja Mäntsälän Yrityskehitys Oy:n kanssa.

Mäntsälän kunta tuotti ostopalveluna Mikko Kesä Oy:ltä kustannusvaikuttavuusanalyysin syksyllä 2024 työllisyystoimenpiteiden suunnittelun tukemiseksi. Kustannusvaikuttavuusanalyysin tavoitteena oli tarkastella kuntatalouteen vaikuttavia uusia työllistämisen muotoja. Kokonaisvaltaista tiedolla johtamista ja raportointia varten on tunnistettu tarpeet ja kehittämiskohteet osana toimintaa ja johtamista, laadittu toimintasuunnitelma, sekä haettu rahoitusta hankkeelle tukemaan tiedolla johtamista ja tuottamaan ajantasaisempaa dataa.

Työllisyyspalvelut

Työmarkkinatukikustannukset ovat säilyneet suhteellisen samanlaisina kuukausittain, mutta pitkäaikais-työttömyyden määrät ovat kasvaneet.

Veloitetyöllistäminen on päättynyt 1.9.2024 ja vielä elokuussa ohjautui uusia työllistämislmoituksia runsaasti kuntaan. Osatyökykyisten määrät asiakastyössä ovat huomattavia ja moni työtön tarvitsee ensisijaisena palveluna työ- ja toimintakyvyn arvioinnin palvelua sekä päivitettyt lääkärinlausunnot.

Työ- ja elinkeinopalvelut eli TE-palvelut siirtyivät valtiolta työllisyysalueille 1.1.2025.

TE- uudistusta varten kunta on saanut erillistä valtionosuutta muutuskustannuksien kattamiseen arviolta n. 124 000 euroa. Kustannukset toteutuivat hieman pienempinä kuin uudistuksesta saadut tulot.

TE-palveluiden siirto kuntien järjestämisvastuulle näkyi vuonna 2024 tulevaan valmistautumisena ja tähän oli tarpeen panostaa riittävin resurssein, sekä kehittää kunnan omia toimintoja mm. työnantajapalveluita ja ammatillisia oppimisympäristöjä, joiden kautta voidaan ohjata ja vahvistaa osaavan henkilöstön saatavuutta avoimilla työmarkkinoilla. Vuoden 2024 lopussa luovuttiin kierrätyskeskustoiminnan valmistelusta työpaja-toimintana puuttuvien tilojen vuoksi ja päätettiin Ekotorina vuonna 2022 käynnistynyt lahjoitustavaran vastaanotto- ja luovutustoiminta.

Maahanmuuttopalvelut

Ukrainan sodan myötä kunta on vastaanottanut tilapäistä suojelua hakeneita turvapaikanhakijoita ja järjestänyt tarvittavat palvelut ja asunnot Migrin ohjeistusten mukaisesti, sekä tukenut työllistymistä. Laskennalliset korvaukset pakolaistaustaisten henkilöiden kotoutumista edistävien palveluiden järjestämiseksi ovat kattaneet palveluiden järjestämisestä aiheutuneet menot ja kunta on pystynyt omana tuotantonaan järjestämään Mäntsälän kansalaisopiston tuottamana suomen kielen omaehtoista koulutusta yhteensä 16:lle pakolaiselle. Yhtenä tilapäistä suojelua hakeneita Mäntsälään ohjaavana palveluna on ollut Keudan tarjoama koulutus maahanmuuttajataustaisille. Koulutustarjonnan ja palveluiden vetovoimasta johtuen Mäntsälään muutti edelleen vuonna 2024 yli 100 ukrainalaista.

Seuraava kiintiöpakolaisten vastaanottovuosi on 2026.

TE- ja maahanmuuttopalvelut

1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	poikkeama	TOT %
Toimintatuotot	744 685	551 820		551 820	1 047 604	495 784	189,8 %
Toimintakulut	-3 508 473	-3 060 272		-3 060 272	-3 369 070	-308 798	110,1 %
Toimintakate	-2 763 788	-2 508 452		-2 508 452	-2 321 466	186 986	92,5 %

Tarkastuslautakunta

Tulosalueen toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunta vastaa lakisääteisenä toimielimenä kunnan talouden ja toiminnan arvioinnista. Tulosalue sisältää määrärahan tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan toimintakuluihin.

Tarkastuslautakunta

1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	poikkeama	TOT %
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-26 903	-31 000		-31 000	-20 902	10 098	67,4 %
Toimintakate	-26 903	-31 000		-31 000	-20 902	10 098	67,4 %

3.3.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Tilivelvollinen

Sivistyslautakunta ja hyvinvointilautakunta, sivistysjohtaja, opetuspäällikkö, varhaiskasvatuspäällikkö ja hyvinvointipäällikkö.

Palvelualueen toimielimet

Sivistyslautakunta ja Hyvinvointilautakunta

Palvelualueen tulosalueet

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset, Opetuspalvelut, Varhaiskasvatuspalvelut, Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut.

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella toimii kaksi lautakuntaa. Sivistyslautakunta ohjaa palvelutuotannossa varhaiskasvatus- ja opetuspalveluita. Hyvinvointilautakunta ohjaa palvelutuotannossa elinikäisen oppimisen palveluita sekä nuoriso-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella edistetään tasa-arvoisesti kuntalaisten varhaiskasvatusta, opetusta, sivistystä, osaamista, vapaa-aikaa ja hyvinvointia. Palvelut on tuotettu asiakaslähtöisesti, taloudellisesti ja tehokkaasti laadukkaita palveluja turvallisessa toimintaympäristössä.

Palvelualueen kuntalaisten hyvinvointia koskevat tavoitteet on johdettu kunnan hyvinvointisuunnitelmasta. Keskeisimmät tavoitteet ja niihin liittyvät palvelualueen toimenpiteet ovat esitetty erillisessä liitteessä sekä tulosalueiden palvelusuunnitelmissa.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	Poikkeama
Toimintatuotot	3 570 752	4 086 010	-393 300	3 692 710	3 349 827	90,7 %	-342 883
Myyntituotot	1 290 341	1 649 900	-153 300	1 496 600	1 339 823	89,5 %	-156 777
Maksutuotot	1 112 324	1 092 500	-140 000	952 500	941 119	98,8 %	-11 381
Tuet ja avustukset	1 125 758	1 284 660	-100 000	1 184 660	994 816	84,0 %	-189 844
Muut toimintatuotot	42 329	58 950		58 950	74 069	125,6 %	15 119
Toimintakulut	-54 760 719	-55 946 907	-515 745	-56 462 652	-55 536 416	98,4 %	926 236
Henkilöstökulut	-28 593 315	-29 226 941		-29 226 941	-28 689 995	98,2 %	536 946
Palvelujen ostot	-9 541 462	-9 776 030	-515 745	-10 291 775	-10 340 673	100,5 %	-48 898
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 053 372	-984 640		-984 640	-966 455	98,2 %	18 185
Avustukset	-2 634 918	-2 705 500		-2 705 500	-2 305 310	85,2 %	400 190
Muut toimintakulut	-12 937 652	-13 253 796		-13 253 796	-13 233 983	99,9 %	19 813
Toimintakate	-51 189 967	-51 860 897	-909 045	-52 769 942	-52 186 589	98,9 %	583 353
Vuosikate	-51 189 967	-51 860 897	-909 045	-52 769 942	-52 186 589	98,9 %	583 353
Poistot ja arvonalentumiset	-422 651	-469 856		-469 856	-328 646	69,9 %	141 210
Suunnitelman mukaiset poistot	-422 651	-469 856		-469 856	-328 646	69,9 %	141 210
Tilikauden tulos	-51 612 618	-52 330 753	-909 045	-53 239 798	-52 515 235	98,6 %	724 563
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-51 612 618	-52 330 753	-909 045	-53 239 798	-52 515 235	98,6 %	724 563

Organisaatiomuutoksien vaikutukset

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella vuoden 2024 aikana ei ollut organisaatiossa isoja toiminnallisia muutoksia. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueelle tuli vapaa-aikapalveluiden vastaava liikunta- ja nuorisopalveluiden esihenkilöksi. Sivistyksen yhteisten tulosalueelle tuli hallinnon suunnittelija.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Sivistyksen yhteisellä tulosalueella vietiin eteenpäin sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen strategista tilaselvitystä, jonka teki FCG Oy vuonna 2023. Jatkotyöskentelyn tavoitteeseen päästiin ja työssä edettiin kunnanhallituksen ohjausryhmän asettamien linjausten mukaisesti ja valmisteltiin esitys kunnanhallitukselle: Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilojen käytön toimenpideohjelma 2025–2030. Ohjelmasta pyydettiin lausunnot lautakunnilta ja tehtiin osallisuustyöskentely. Kunnanhallitus palautti asian uudelleen valmisteluun ja antoi evästyksyet jatkovalmistelulle. Jatkovalmistelussa tuli keskittyä Mäntsälän keskustan alueen kouluverkon selvittämiseen.

Opetuspalvelut

Lukuvuosi 2024–2025 alkoi 7.8.2024. Perusopetuksen aloittavia (1. lk.) oppilaita oli 229 (20.9.2024). Tilastointipäivän 20.9 mukaan vuonna 2023 koulunsa aloittaneita oli 289, vuonna 2022 265 ja vuonna 2021 287. Lukuvuoden keskeisiä kehittämiskohteita ovat hyvinvointi ja turvallisuus, digitalisaation edistäminen sekä kielet ja kulttuuri. Kehittämiskohteita ovat äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan perustaitojen oppiminen, tunne- ja vuorovaikutustaidot, kouluruokailu, liikkumisen edistäminen, oppilasurheilutoiminta, oppilaiden toisilleen järjestämä välituntitoiminta sekä harrastekalenterin käytön edistäminen. Lukuvuoden aikana valmistaudumme lisäksi valtakunnalliseen oppimisen tuen kokonaisuudistukseen. Luku- ja kirjoitustaidon edistämisen hanke käynnistyi.

Työrauhan edistämisen osalta Sivistyslautakunta päätti 24.9.2024 lukuvuosisuunnitelmien hyväksymisen yhteydessä koulukohtaiset järjestyssäännöt, joita yhdenmukaistettiin erityisesti tietokoneiden, puhelimen ja mobiililaitteiden käytön osalta. Lukuvuoden keskeisenä painopisteenä on kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäiseminen ja siihen puuttuminen. Tavoitteen saavuttamista tukee kehittämishanke jengiyty-misen ja rikollisuuden ehkäisemiseksi, jossa rakennetaan ennalta ehkäisevää, puuttuvaa ja korjaavaa toimintakulttuuria sekä oppilaiden, huoltajien, henkilöstön että eri yhteistyötahojen näkökulmista. Sivistyslautakunta päätti koulutuksen järjestäjän tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman 18.6.2024. Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ Mäntsälässä-sivusto on osa henkilökunnan ja oppilaiden turvallisuuskansiota. Oppilaiden turvallisuuskansion kehittämisessä vahvistetaan oppilaiden osallisuutta. Jengiytyminen-hankeen puitteissa toimintaa ohjaavat suunnitelmat on päivitetty ja lisäksi on vahvistettu restoratiivista toimintatapaa, otettu käyttöön uusia yhteistyömuotoja nuorisotyön kanssa ja vahvistettu tukioppilastoimintaa.

Sivistyslautakunta päivitti kokouksessaan 13.8.2024 §73 Mäntsälän perusopetuksen opetussuunnitelman tv-taitotasot osaksi paikallista opetussuunnitelmaa vuosiluokille 1–2, 3–4, 5–6 ja 7–9. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lääkehoitosuunnitelma päivitettiin Sivistyslautakunnassa 24.9.2024 §81. Samassa kokouksessa Sivistyslautakunta päätti lukiokoulutuksen kehittämisestä kehittämissuunnitelman mukaisesti.

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuksen uusi asiakastietojärjestelmä on otettu käyttöön ja tiedot siirtyvät ajantasaisesti Vardaan. Ohjelmien vaihdos aiheutti sen, että muutaman asiakasperheen maksupäätös jäi elokuun osalta siirtymättä Vardaan. Aluehallintovirasto on seurannut kevään aikana varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuuksia ja

Mäntsälän vastattavaksi tuli myös syyskuussa asiasta selvitys. Strategian mukaisesti on edistetty henkilöstön ja lasten digitaalisia taitoja, varhaiskasvatuksen digitsemppari aloitti hankkeessa syyskuussa. Liikkumista on edistetty liikuntahankkeen osalta.

Varhaiserityiskasvatuksessa on päivitetty lasten tukeen liittyviä lomakkeita ja koulutettu henkilöstö käyttämään tuen vaikuttavuuden arvioinnin mallia. Esioppilaiden poissaolojen seurannan ja puuttumisen mallin materiaalit on päivitetty ja esiopetuksen henkilöstölle on pidetty infotilaisuus. Konsultoivien varhaiskasvatuksen erityisopettajien työkokonaisuuksia on muokattu yhdessä uudelleen, jotta erityisopetus toteutuisi päiväkodeissa tasa-arvoisesti, huomioiden alueelliset eroavaisuudet.

Varhaiskasvatuksessa on käynnissä tasa-arvohanke, jolla on palkattu kaksi avustajaa päiväkotiryhmiin. Muut avustajat, noin 10, on palkattu henkilöstöbudjetista. Digitaalisten taitojen tukemisen (digitsemppari) lisäksi varhaiskasvatuksessa ei ole muita hankkeita.

Arvio tulevasta kehityksestä

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen toiminnan pohja on kunnossa ja sen varaan voidaan rakentaa tulevaa toimintaa. Toiminnan tavoitteiden ja talouden yhteys Mäntsälän kunnan strategiaan on vahvistunut. Vuoden 2025 osalta vuoden 2024 tilinpäätös antaa realistisen pohjan sille, että asetetut tavoitteet ja talous toteutunevat odotetusti.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden merkittävimmät riskit kohdistuvat edelleen henkilöstöön. Vuoden 2024 aikana sijaisten, määräaikaisten ja vakinaisten työntekijöiden saatavuudessa oli haasteita. Samat haasteet ovat edelleen olemassa. Jos osaavaa henkilöstöä ei saada ja kuntatyö ei kiinnosta, riskinä ovat palvelutason heikentyminen ja henkilöstön työn raskuuden kasvu. Nämä riskit keskittyvät varhaiskasvatukseen ja joihinkin opetuksen tehtäviin. Oppimisen tuen toteuttaminen lakiuudistuksen jälkeen vaatii lisähenkilöstön palkkaamista varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Erityisesti erityisopettajia tarvittaneen lisää. Kaikki kunnat ovat samassa tilanteessa, joten on mahdollista, että kelpoisten erityisopettajien saaminen eri tehtäviin on haastavaa. Tämä voi hankaloittaa tuen laadukasta toteutusta ja se täytyy huomioida tehtävien täyttämistä suunnitellessa.

Pienten lasten määrän väheneminen muodostaa palvelutuotantoon merkittävän epävarmuustekijän. Mäntsälän syntyvyys on ollut viime vuosina merkittävästi pienempää kuin aiemmin ja tämä heijastuu 2020-luvun lopulla palvelutarpeen kysyntää. Vaikutukset tulevat näkymään henkilöstötarpeessa ja tilojen käytössä.

Palvelualueen käyttämä kiinteistöt ovat pääsääntöisesti hyvässä kunnossa. Kiinteistöt muodostavat kuitenkin riskin toiminnalle sitä kautta, että 2020-luvun lopulla lasten ja nuorten määrän vähentyessä kiinteistöjen käyttöasteet uhkaavat pudota, jolloin niihin jää käyttämätöntä tilaa. Osassa kiinteistöjä on odotettavissa peruskorjauksia, jolloin on tärkeää pystyä kohdentamaan tulevat investoinnit oikeisiin kohteisiin ja suuntaamaan ne niin, että tilat ovat mitoitettu toiminnan tarpeiden mukaisesti.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella sisäistä valvontaa ja riskien seuranta tehdään osavuosikatsauksien rytmissä ja osana toimintaa jatkuvasti. Tavoitteena on kirjata jatkuvasti muistiin riskienhallintatoimenpiteet sekä olennaisimmat esille nousseet palvelualueen toimintaan ja talouteen kohdistuvat riskit. Kirjaamisessa käytetään taloushallinnon pohjalomaketta.

Varhaiskasvatuksen tulosalueella käynnistyi sairauspoissaolojen vähentämiseen tähtäävä hanke, johon osallistetaan lapset, henkilökunta ja huoltajat. Hanke toteutetaan henkilöstöhallinnon, työterveyden ja varhaiskasvatuksen yhteisenä. Hankkeella tähdätään henkilöstön poissaolojen vähentämiseen ja tätä kautta työhyvinvoinnin lisäämiseen sekä sijaistarpeen vähentämiseen.

Palvelualueen valmiussuunnitelma päivitettiin 2024 ja aloitettiin suunnitelmaa täydentävien toimintakorttien tekeminen. Palvelualueella osallistuttiin kunnan sisäiseen valmiusharjoitukseen, joka koski häiriötilanteen hallintaa päiväkotij- ja kouluyksikössä.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut jatkoivat yhdessä muiden kunnan palvelualueiden kanssa tilaselvityksen jatkotyöstöä. Tilaselvitystyön eteenpäin viemisellä pyritään ohjaamaan tulevia palvelualueen investointitarpeita ja sopeuttamaan investoinnit palvelutarvetta vastaavaksi ja tunnistamaan investointien tärkeysjärjestys.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella talouden seurannan ja ennusteeseen perustuen tehtiin muutoksia osavuositarkastuksissa II ja III vuoden 2024 talousarvioon. Vuoden 2024 talousarviossa ei pystytty arvioimaan hanketuloja ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tasoja tarkasti, koska valtion talousarviopäätöksistä ei ollut talousarvion valmistelun aikana riittävästi tietoja. Myös opetuksen valtionosuusrahoituksen korjaukset Valtionvarainministeriön toimesta aiheuttivat tulojen vähenemistä. Valtionosuuden korjaus aiheutti myös opetuspalveluissa menojen nostotarpeen. Tulojen lasku ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen väheneminen, varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutoksen takia, pienensivät koko palvelualueen tulokertymää. Talousarvion korjaukset toteutettiin pääasiassa palvelualueen sisäisillä siirroilla, mutta valtionosuuden korjaus aiheutti menojen lisäyksen opetuspalveluissa. Myönteistä talousarviossa oli toimintamenojen pysyminen talousarvioraamissa ja sen myötä palvelualue alitti muutetun talousarvion.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilinpäätöksen toimintakate oli -52,19 milj. euroa ja alitti muutetun talousarvion 0,58 milj. eurolla. Toimintatulot alittuivat 0,34 milj. euroa ja toimintamenot alittuivat 0,93 milj. euroa.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

Tulosalueen toiminta-ajatus

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisten palveluiden keskeinen tehtävä on tuottaa koko palvelualueen yhteisiä hallintopalveluja ja toimia sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan tukena heidän työskentelyssään. Lisäksi palvelualueelle kuuluu lasten ja nuorten taiteen perusopetuksessa musiikkiopistopalveluiden osto ja ohjaus.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Sivistyksen yhteiset -tulosalueella strateginen tavoite oli vuodelle 2024 oli viedä eteenpäin sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen strategista tilaselvitystä, jonka teki FCG Oy vuonna 2023. Tavoite toteutui. Kunnanhallitus asetti tilaselvityksen jatkovalmistelulle ohjausryhmän. Sivistysjohtaja, hyvinvointipäällikkö ja opetuspäällikkö valmistelivat tilaselvityksen ohjausryhmälle skenaariomalleja. Ohjausryhmässä käsiteltiin vapaa-aikapalveluiden tilatarpeita ja opetuspalveluita koskevia tulevaisuuden tilatarveskenaarioita. Skenaariomallien taustalla olivat opetuspalveluiden muuttovoittoennusteella korjatut oppilasennusteet ja FCG:n strateginen tilatarveselvitys. Ohjausryhmä kokoontui keväällä 2024 kolme kertaa. Ohjausryhmän valmistelun tulokset

esiteltiin kunnanvaltuuston seminaarissa 26.8.2024. Seminaarin evästyksen pohjaten valmisteltiin sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tilaselvityksen toimenpideohjelmaluonnos, joka käsiteltiin syyskuussa 2024 hyvinvointilautakunnassa ja sivistyslautakunnassa. Sivistyslautakunnan ohjeistuksen mukaan toteutettiin Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilojen käytön toimenpideohjelma 2025–2030-luonnoksesta osallisuustyöskentely ja pyydettiin lausunnot ohjelmaluonnoksesta. Sivistyslautakunta käsitteli toimenpideohjelmista saadut lausunnot 22.10.2024 ja siirsi asian käsittelyn kunnanhallitukselle. Kunnanhallitus käsitteli asian kokouksessaan 18.11.2024 ja merkitsi saadut lausunnot sekä lautakuntakäsittelyt tiedoksi. Kunnanhallitus palautti asian uudelleen valmisteluun ja antoi evästyksen jatkovalmistelulle. Jatkovalmistelussa tuli keskittyä Mäntsälän keskustan alueen kouluverkon selvittämiseen.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tulosalueet osallistuivat aktiivisesti keväällä 2024 käyttöönotettavan uuden henkilöstöjärjestelmän valmisteluun. Tämä vei runsaasti aikaa palvelualueelta nimettyjen henkilöiden työajasta.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset -tulosalueen talousarvio toteutui ennakkoidusti ja se antaa realistisen pohjan tulosalueen vuoden 2025 talousarviolle.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	Poikkeama
Toimintakulut	-443 213	-518 267		-518 267	-486 268	93,8 %	31 999
Toimintakate	-443 213	-518 267		-518 267	-486 268	93,8 %	31 999

Opetuspalvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Opetuspalvelut toteuttavat laadukasta perus- ja lukio-opetusta kasvun, hyvinvoinnin ja elinikäisen oppimisen kyvyn edistämiseksi. Oppimisen, opetuksen ja oppilaitosten toimintaa ohjaa jatkuvan kehittymisen tavoite.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Perusopetuksessa oppilaita oli vuoden 2024 lopussa 2474. Vuoden 2023 lopussa perusopetuksessa oli 2550 oppilasta. Lukiossa opiskelijoita oli vuoden 2024 lopussa 302. Lukion opiskelijamäärä vuoden 2023 lopussa oli 258.

Lukuvuoden 2024–2025 painopisteitä ovat kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäiseminen ja siihen puuttuminen. Suunnitelmaa tähän sekä saman teeman mukaista toimenpideohjelmaa (Sivltk 12.10.2021 §36) valmisteltiin vuoden 2024 aikana monialaisena yhteistyönä jengiytymisen vastaisen hankkeen avulla. Oppilaiden turvallisuuskansio ja Someturva-palvelu otettiin käyttöön. Sivistyslautakunnan asettama tavoite saavutettiin.

Luku- ja kirjoitustaidon edistämisen hanke käynnistyi. Hankkeen puitteissa on mm. saatu Sälinkään, Riihennmäen ja Nummisten kouluille lukuintoa lisäämään lukukoira ja Ehnroosin koulun oppilaskunnan ja tukioppilaiden yhteinen lukutoiminta toteutettiin Kivistöntien palvelutalon ikäihmisten keskuudessa. Hanke jatkuu vuoden 2025 aikana oppilaiden iltasatukirjastolla ja opetushenkilöstön kielitietoisuuskoulutuksilla.

Alkuvuodesta 2024 jokainen perusopetuksen koulu ja Mäntsälän lukio toteutti meneillä olleen lukuvuoden arvioinnin, jonka kohteina olivat lukuvuosisuunnitelmaan kirjatut toimenpiteet kuntastrategian tavoitteiden toteuttamiseksi. Väliarviointi oli osa Opetuspalveluiden vuoden 2025 talousarviovalmistelua.

Ensimmäisen vapaaehtoisen vieraan kielen (A2-kieli) ryhmän perustamiskokoa pienennettiin 14:sta 12:een Sivistyslautakunnassa 30.1.2024 §4. Ilmoittautumisten ja valmistelun pohjalta pohjoiselle oppilaaksiottoalueelle muodostui kaksi (2) ryhmään espanjan kielessä sekä eteläisen-Mäntsälän oppilaaksiottoalueelle, yhteistyössä Tuusulan kunnan kanssa yksi (1) ryhmä espanjan kieleen ja yksi (1) saksan kieleen. Nämä 4. vuosiluokan ryhmät aloittivat 1.8.2024. B1-kielen opetusta koskeva tuntijakomuutos päätettiin Sivistyslautakunnassa 27.2.2024 §18. Muutoksen myötä opetustuntimäärä kasvoi 7.-vuosiluokalla yhdellä vuosiviikkotunnilla ja 9.-luokalla yhdellä vuosiviikkotunnilla. B1-kielen muutokseen ja A2-kielen uusiin perustettaviin ryhmiin (4) ei ollut varauduttu talousarviossa 2024.

Opetuspalvelut on ollut aktiivisena toimijana mukana kunnan HR-järjestelmä uudistuksessa. Samanaikaisesti työ- ja virkaehtosopimuksia koskevaa osaamista on vahvistettu koulutusten avulla.

Pitkän tähtäimen henkilöstösuunnittelu käynnistettiin myös opetuspalveluissa vuoden 2024 aikana. Tähän liittyen Sivistyslautakunta päätti 23.4.2024 § 40, että sivistyslautakunnan päätettäväksi tuodaan kunnanvaltuuston hyväksymän talousarvion puitteissa tehty, tulevaa lukuvuotta koskevien avoimien opettajavirkojen ja tuntiopettajuuksien käytön suunnitelma opetuspalveluiden valmistelemaksi. Suunnitteluprosessissa päähuomio on kiinnitetty siihen, että kunnassa on perusopetus- ja lukiolain mukaisesti riittävästi virkoja ja muita tehtäviä ja että jokaisella koululla ja oppilaitoksella on toiminnasta vastaava rehtori.

Vuoden 2024 koulutussuunnitelma laadittiin. Koulutus- ja kehittämisresurssin painopisteet jakoutuivat sekä opetusta ja kasvatusta että hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin koulutuksiin.

Mäntsälän lukion opetussuunnitelmaa päivitettiin vastaamaan arvioinnista nousseisiin tarpeisiin (Sivltk 18.6.2024 §59).

Perusopetuksen koulujen ja lukion yhteistä järjestyssääntöpohjaa yhdenmukaistettiin erityisesti puhelimen ja mobiililaitteiden käytön osalta. Sivistyslautakunta hyväksyi yksiköiden järjestyssäännöt lukuvuosisuunnitelmien hyväksymisen yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitettiin. Suunnitelmakokonaisuus muodostuu koulutuksen järjestäjän suunnitelmasta sekä toiminnallisesta konkreettiset toimenpiteet sisältävästä koulukohtaisesta osuudesta. Koulukohtainen toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on osa koulun lukuvuosisuunnitelmaa. B1-kielen perustemuutokset sisällytettiin paikalliseen opetussuunnitelmaan noudatettavaksi 1.8.2024 alkaen (Sivltk 18.6.2024 §60).

Sivistyslautakunta päätti kokouksessaan 21.5.2024 §51 käynnistää valmistelun Myllymäen koulun ja Ehnroosin koulun yhtenäiskoulu ratkaisua varten. Valmistelussa laadittiin lapsivaikutusten arviointi, jonka yhteydessä kuultiin Ehnroosin ja Myllymäen koulujen henkilöstöä, huoltajia, oppilaskuntien hallituksia ja koulujen vanhempainyhdistystä. Sivistyslautakunta päätti 24.9.2024 kokouksessaan esittää kunnanhallitukselle ja kunnanhallituksen edelleen valtuustolle, että Ehnroosin ja Myllymäen koulut muodostavat perusopetuksen yhtenäiskoulun 1.8.2025 lukien.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilojen käytön toimenpideohjelman valmistelu vuosille 2025–2030 saatettiin Sivistyslautakunnalle tiedoksi 24.9.2024 §86. Sivistyslautakunta päätti samassa yhteydessä toimenpideohjelman osallisuustyöskentelyn suunnitelmasta.

Opetuspalveluiden toimintakate vuoden 2024 tilinpäätöksessä oli 32,8 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 100,5 % (MTA 32,6 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksen toimintakate oli 31,8 milj. euroa.

Toimintatuotot olivat 2,1 milj. euroa (MTA 2,4 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 88,1 % muutettuun talousarvioon nähden. Suurimpana selittävinä tekijänä poikkeamalle on muiden yhteistoimintakorvausten määrä (Keusoten aamu- ja iltapäivähoito), jonka toteuma vuonna 2024 oli arvioitua 0,16 milj. euroa pienempi. Lisäksi tukien ja avustusten tuloarvio alittui 0,14 milj. euroa.

Toimintakulut olivat -34,9 milj. euroa (MTA -35,0 milj. euroa). Kulujen toteuma oli 99,7 % muutettuun talousarvioon nähden.

Vuoden aikana tehtiin talousarvioon muutoksia toimintatuottoihin (yht. -0,1 milj. euroa) sekä -kuluihin (yht. -0,5 milj. euroa.). Talousarviomuutokset johtuivat valtionosuusleikkauksista. Valtionosuusleikkaukset pohjaavat valtiovarainministeriön päätökseen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta sekä kotikuntakorvauksesta vuodelle 2024. Yhteensä valtionosuusleikkausten vaikutus opetuspalveluiden talouteen arvioitiin olevan vuonna 2024 noin 0,63 milj. euroa negatiivinen. Tulojen väheneminen johtui kahdesta syystä: Tuusulassa olevien yläkouluikäisten oppilaiden määrä oli suurempi kuin aiemmin ja Mäntsälässä oli vähemmän ulkokuntalaisia oppilaita.

Opetuspalvelut	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	Poikkeama
Toimintatuotot	2 162 119	2 517 700	-113 300	2 404 400	2 118 722	88,1 %	-285 678
Toimintakulut	-33 976 499	-34 480 134	-515 745	-34 995 879	-34 886 872	99,7 %	109 007
Toimintakate	-31 814 380	-31 962 434	-629 045	-32 591 479	-32 768 150	100,5 %	-176 671

Varhaiskasvatuspalvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuspalvelut ja esiopetus toteuttavat lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta kokopäiväpedagogiikan muodossa. Lapsen kasvua ja kehitystä edistetään yhdessä lapsen huoltajien ja kasvuympäristön muiden toimijoiden kanssa.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Strategisten tavoitteiden edistämistä on jatkettu edellisten vuosien tapaan tavoite kerrallaan. Henkilöstön työhyvinvointia on tuettu työnohjauksella koko vuoden ajan ryhmien tarpeiden mukaisesti. Lasten ja henkilöstön digitaitojen kehittämistä jatkettiin ulkopuolisen kouluttajan avulla ja yhä useampi työntekijä sai innostuksen käyttää digilaitteita työssään, mm. lasten kanssa valokuvaten. Kestävän kehityksen edistymistä on seurattu päiväkodeissa arviointilomakkeella, ja toiminta on kehittynyt vuoden aikana hyvin vahvasti. Mäntsälän varhaiskasvatuksessa jatkui yhteistyö Porvoon musiikkiopiston kanssa, jolta ostettiin muskaritoimintaa kaikille kunnallisten ja yksityisten päiväkotien 3–4-vuotiaiden ryhmille.

Syksyn henkilöstön rekrytoinneissa ei saatu palkattua tavoitteiden mukaista määrää päteviä opettajia, mutta uusien opettajien määrä nousi kuitenkin edellisestä vuodesta eli rekrytointikampanjan tehostaminen on

tuottanut tulosta. Aluehallintovirasto on seurannut kevään aikana varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuuksia ja Mäntsälän vastattavaksi tuli myös syyskuussa asiasta uusi selvitys.

Varhaiskasvatuksessa oli käynnissä yksi hanke, tasa-arvohanke, jolla palkattiin keväällä neljä ja syksyllä kaksi avustajaa päiväkotiryhmiin. Muut avustajat, noin 12 on palkattu henkilöstöbudjetista, sillä lasten tuen tarve ei ole vähentynyt edellisvuodesta. Syksyllä alkoi toinen hanke, jossa varhaiskasvatuksen digitsemppari aloitti henkilöstön ja lasten digitaitojen tukemisen lähiopetuksena. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin hankkeista liikuntahanke kohdistui varhaiskasvatukseen ja hankkeella vahvistettiin lasten ja henkilöstön liikkumista päiväkodissa koulutuksilla ja toiminnallisilla tapahtumilla.

Varhaiserityiskasvatuksessa on päivitetty lasten tukeen liittyviä lomakkeita ja koulutettu henkilöstöä käyttämään tuen vaikuttavuuden arvioinnin mallia. Varhaiserityiskasvatuksen linjaukset päivitettiin uuden lain mukaisesti. Esioppilaiden poissaolojen seurannan ja puuttumisen mallin materiaalit on päivitetty ja esiopetuksen henkilöstölle on pidetty infotilaisuus. Konsultoitujen varhaiskasvatuksen erityisopettajien työkokonaisuuksia on muokattu yhdessä uudelleen, jotta erityisopetus toteutuisi päiväkodeissa tasa-arvoisesti, huomioiden alueelliset eroavaisuudet. Lasten tukeen liittyvien hallintopäätösten määrä nousi edelliseen vuoteen verrattuna lähes 10 %. Lasten tuentarpeisiin ja suomen kielen opetukseen (suomi toisena kielenä -lapsilla) ei olla pystytty vastaamaan riittävästi.

Varhaiskasvatuksen uusi asiakastietojärjestelmä otettiin syksyllä käyttöön ja vaadittavat tiedot siirtyvät ajantasaisesti Vardaan. Ohjelmien vaihdos aiheutti sen, että muutaman asiakasperheen maksupäätös jäi elokuun osalta siirtymättä Vardaan.

Varhaiskasvatuspalveluiden toimintakate vuoden 2024 tilinpäätöksessä oli -15,8 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 96,2 % (MTA -16,5 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksen toimintakate oli -16,8 milj. euroa.

Toimintatuotot olivat 0,7 milj. euroa (MTA 0,8 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 87,7 % muutettuun talousarvioon nähden. Suurimpana selittävä tekijänä tälle erotukselle ovat saadut hankeavustukset (ero noin -0,1 milj. euroa).

Toimintakulut olivat -16,5 milj. euroa (MTA -17,3 milj. euroa). Kulujen toteuma oli 95,8 % muutettuun talousarvioon nähden. Suurimpana selittävä tekijänä erolle olivat lasten kotihoidon tukien menoerät (yht. 0,34 milj. euroa) sekä henkilöstökulut (0,16 milj. euroa)

Vuoden aikana tehtiin talousarvioon muutoksia toimintatuottoihin -0,23 milj. euroa. Tämä muodostui hankkeiden tuloarvion laskemisesta (0,05 milj. euroa), kotikuntakorvausten tuloarvion laskusta (0,04 milj. euroa) sekä varhaiskasvatusmaksujen tuloarvion laskusta (0,14 milj. euroa).

Varhaiskasvatuspalvelut

	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	Poikkeama
Toimintatuotot	951 942	1 035 210	-230 000	805 210	706 322	87,7 %	-98 888
Toimintakulut	-16 801 761	-17 258 684		-17 258 684	-16 526 996	95,8 %	731 688
Toimintakate	-15 849 819	-16 223 474	-230 000	-16 453 474	-15 820 674	96,2 %	632 800

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualue edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä järjestämällä matalankynnyksen opisto-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalveluita sekä ennaltaehkäiseviä senioripalveluja. Monipuoliset hyvinvointia edistävät palvelut toteutetaan asiakaslähtöisesti vastaamaan kuntalaisten parhaan arjen tarpeita. Laadukkaat hyvinvointia edistävät palvelut ovat kunnan vetovoimatekijä.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Vapaa-aikapalveluiden vastaava aloitti tehtävässään maaliskuussa. Toukokuussa aloitti perintörahoilla palkattu ehkäisevän päihdetyön koordinaattori ja kunnan turvallisuusvastaava, tämä pesti on kaksi vuotinen. Nuorisotyön kehittäminen on edennyt suunnitelmien mukaan: elo-syyskuussa saatiin palkattua perintörahoilla 0,5 + 0,5 nuoriso-ohjaajaa ja heidän myötäan päästiin lisäämään toivottua ilta- ja viikonlopputyötä. Monitoimitalon nuorisotilan lauantai aukiolot saatiin käyntiin 7.9.24 alkaen ja Hyökännummen koululla aloitettiin 5.11.24 nuorille tarkoitettut tiistai ja perjantai-illat. Nuorisopalvelut järjestivät yhdessä vanhempainyhdistyksen kanssa lapsille leirin Hyökännummen koululla kesäkuun alussa. Tästä koituneet siivoukustannukset menivät nuorisopalvelun kustannuspaikalta.

Yhteistyö perusopetuksen kanssa on myös lähtenyt toteutumaan siten, että nuoriso-ohjaajat kävivät kaikilla kouluilla 6 kertaa syksyn aikana pitämässä välituntitoimintaa. Nuorisopalvelujen ilta- ja viikonlopputyöiden lisääntyminen edellytti työvuorosuunnitteluohjelmaa. Työvuorosuunnittelu ohjelma otettiin käyttöön joulukuussa ja käyttöönotto kustannukset noin 5800 € on tarkoitus saada vuoden 2024 kuluihin. Titania ohjelman ylläpito kustannukset ovat 432 €/vuosi.

Nuorisotyön Ankkuritoiminnassa on luotu käytäntöjä koulujen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Ankkurikouksissa on ollut tasaiseen tahtiin kutsuttuja nuoria ja heidän huoltajiaan. Aiheina ovat olleet yleisimmin näpistykset, häiriökäyttäytyminen, kiusaaminen sekä päihteiden käyttö. Tähän mennessä poliisi on ollut aina mukana Mäntsälä-Pornainen Ankkurikouksissa. Toivomme tämän hyvän yhteistyön jatkuvan, vaikka Mäntsälä-Pornainen Ankkuritiimin poliisi vaihtui.

Starttivalmennuksen toiminta on vakiintunut ja toiminta pyörii suunnitelman mukaan.

Etsivänuorisotyössä toinen työntekijä on pois kesäkuusta 2024 helmikuuhun 2025 asti. Sijaisuus on ollut auki kolme kertaa ja hakuaikaa on jatkettu. Tehtävään sopivia ja päteviä hakijoita on ollut vähän, mutta loka-kuussa saatiin palkattua sijainen. Henkilökuntavajauksesta huolimatta etsivänuorisotyön perustehtävät on saatu tehtyä.

Liikuntapalveluissa toiminta on toteutunut suunnitellusti vuosikellon mukaan. Kesällä oli eri liikuntamuotokokeiluja mm. SUP- lautakokeilut ja lapsille oli uimakoulu Orimattilan uimahallissa. Syksy lähti käyntiin erilaisten ryhmien muodossa. Liikkumis- ja elintapaneuvontaan on ohjautunut hyvin asiakkaita ja kuntosaliaikaa on lisätty. HUR-kuntosalilaitteille on kysyntää, sillä eri ikäisten kuntoutettavien määrä on kasvanut. Uusi tilavarausjärjestelmä Timeworks otettiin käyttöön 1.6.24 ja tilojen hinnastoa päivitettiin samalla.

Kansalaisopistolla oli keväällä Ilona2024- tapahtuma. Päätoimiset käsityönopettajat toteuttivat kulttuurikasvatuksen kädentaidoista seitsemäsluokkalaisille. Turvallisuuskävely toteutettiin elokuussa. Mäntsälän kansalaisopistossa aloitti 1.8.2024 kaksi uutta työntekijää, kuvataiteen päätoiminen opettaja sekä liikunnan ja tanssin päätoiminen opettaja. Iltavalvoja vakinaistettiin.

Hyvinvointilautakunta hyväksyi kaksi opetussuunnitelmaa (kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman ja taiteen perusopetuksen aikuisten käsityön opetussuunnitelman). Kansalaisopiston tiloissa alkoi elokuussa 2024 kotoutumiskoulutus yhteistyössä maahanmuutto- ja työllisyyspalveluiden kanssa. Suomen kielen kurssi kokoontuu arkipäivisin lukuvuoden ajan opettaja Tuija Schmidin johdolla. Kurssilla oli vapaaehtoisia auttamassa opiskelijoita. AnkaraDesign suunnitteli kansalaisopistolle uuden visuaalisen ilmeen, kuten uuden logon ja yleisesitteen. Kansalaisopisto oli mukana kahdessa yhteishankkeessa: Esteet nurin ja eArt. Esteet nurin-hankkeen turvin toteutettiin ilmaisen English for Beginners- kurssin. Rehtori veti Vapaan sivistystyön päivillä elokuussa Helsingissä yhdessä Kuopion kansalaisopiston työntekijöiden kanssa Esteet nurin- hankkeen työpajan. Esteet nurin- hankkeen rahoituksella käännettiin ja painettiin yleisesittemme englanniksi, ukrainaksi ja venäjäksi. Opistotalolla järjestettiin ensimmäistä kertaa opistotalon joulun. Se sisälsi ilmaisia työpaikkoja ja kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden musiikkiesityksen ja lisäksi he olivat valmistaneet erilaisia ruokia, joita heidän kulttuurissaan syödään jouluna. EArt- kestävää taiteen perusopetusta keskittyi henkilöstökoulutukseen. Mäntsälän kunta uudisti Pukkilan ja Pornaisten kuntien kanssa yhteistyösopimukset Mäntsälän kansalaisopiston osalta. Uudet sopimukset astuvat voimaan 2025.

Kirjaston tälle vuodelle saatu uusi toimi täytettiin, muitakin henkilöstömuutoksia on tullut mm. vakituisen työntekijän pitkän opintovapaan sekä työllistetyn muodossa. Viime vuosi tilastojen puolesta osoittaa kasvua kävijä- ja lainaajamäärissä, mutta hienoista laskua lainausmäärissä. Kirjastojärjestelmän vaihdos on alkuvuonna vaikuttanut palauttamatta jääneen aineiston laskutukseen. Uuden laskutusyhteyden rakentamisesta on myös syntynyt kuluja, joita talousarvioissa ei ole huomioitu.

Palvelujen käyttöasteen perusteella kirjastossa palattiin 2024 koronaa edeltävän ajan rytmiin. Lainaus- ja kävijämäärissä näkyy kasvua verrattuna edelliseen vuoteen. Kirkes-kirjastojen yhteinen Koha-kirjastojärjestelmä oli käytössä ensimmäisen kokonaisen vuoden ja e-aineistopalveluihin tuli muutoksia e-elokuvapalvelun vaihdoksen ja uuden valtakunnallisen e-kirjaston muodossa. Kirjasto oli mukana varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelman laatimisessa. Se valmistui ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa keväällä. Ryhmäkäyntien ja –opastusten toteuttaminen sekä kirjastossa että kirjaston ulkopuolella esim. yhdistysten kokoontumisissa oli aktiivista.

Omatoimista asiointia valvomaan ja kirjaston käytännön arkea helpottamaan palkattu kirjastotalkkari oli onnistunut 6 kk kokeilu. Useiden henkilöstömuutosten vuoksi sekä käynnissä olleiden perehtymisprosessien vuoksi oli mm. varovaisuutta kirjaston aineiston hankinnassa, mutta myös uutta raikasta ja reipasta otetta tehtäviin. Kirjaston maksutulot toteutuivat ennakoitua suurempina. Niiden toteutumista on vaikea ennustaa, koska maksut ovat sanktioperusteisia. Henkilöstökulut toteutuivat alle budjetoidun ja tästä noin puolet selittyy vakituisen henkilöstön muutoksista johtuvilla syillä. Kirjaston aineiston hankintakulujen alitus liittyy mm. e-aineistojen ja aineiston muovitusten hankintamuutoksiin.

Hyvinvointipalvelut koordinoivat puistoruokailun Myllymäen koulun pihalla kesäkuun kahden ensimmäisen viikon aikana. Ruokailijoita oli keskimäärin 100 lasta/päivä. Hyvinvointipalveluissa valmistauduttiin Hyte-neuvotteluihin ja pohdittiin johdon foorumin aiheita. Vuoden 2024 avustukset haettiin ensimmäistä kertaa sähköisen järjestelmän kautta. Syksyllä järjestettiin yhdistysverkoston koordinoima ja kansalaisopiston

järjestämä vapaaehtoiskoulutus ja samassa yhteydessä oli hyvinvointi- ja yhteisökoordinaattorin järjestämä vapaaehtoistoiminnan minimessut. Hyvinvointipalvelujen toimesta koottiin ensimmäisen kerran lasten- ja nuorten kesätoiminnan esite, johon koottiin kunnan, yhdistysten ja musiikkiopiston toimintaa

Mäntsälä oli mukana alueellisessa (Keski-Uusimaa) ruoka-apuhankkeessa, jonka kaksi mäntsäläläistä osatoittajaa olivat Leivän tuki ry ja Ekoteko kahvila (MLL ja ev.lut. srk).

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueella otettiin käyttöön Notecrow- ohjelma. Notecrow kokoaa turvallisuus- ja muut ohjeet selkeärakenteiseksi kokonaisuudeksi. Notecrown käyttöönotto aloitettiin Monitoimitalon (kirjasto, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä hyvinvointipalvelut) turvallisuustietojen kokoamiseksi. Ohjelman käyttöönotto oli 0 € ja ylläpitokustannukset ovat 290 €/kk, jotka jyvitetään kunkin yksikön kustannuspaikoilta työntekijämäärän mukaan. Järjestöjen - ja seurojen yhteistyökokous järjestettiin syksyllä 2024.

Seniorityössä tehtiin laajaa verkostoyhteistyötä ja järjestettiin erilaisia tapahtumia eri puolella Mäntsälää ja osallistuttiin lukuisiin muihin tilaisuuksiin. Seniorityö on osoittanut vuoden 2024 aikana tarpeellisuutensa ennalta ehkäisevässä ikäihmisten tukemisessa monin eri keinoin; yksilöllisen tukemisen, kohtaamispaikkatoiminnan, tapahtumien ja yhteistyöverkostojen tukemisen kautta. Mäntsälän kunnan seniorityössä on resursseina yksi henkilötötyvuosi ja hyvin pienet toimintakulut. Tällä resurssilla on saatu lisättyä monin keinoin ikäntyneiden hyvinvointia, mutta väestön yli 65-vuotiaiden määrän kasvaessa tarve ennalta ehkäisevään työhön entisestään kasvaa.

Hyten projektitoiminta: Harrastamisen Mäntsälän mallin, Liikkuva Mäntsälä 2025, starttivalmennuksen työpajahanke ja etsivän nuorisotyönhanke etenivät hankesuunnitelmien mukaan. Hankkeisiin ollaan hakemassa AVI:lta avustusrahaa myös vuodelle 2025. Riskinä on, että Liikkuva Mäntsälä 2025 hanke ei saa enää täysimääräistä avustusta koordinaattorin palkkakustannuksiin. Hanke on saanut jo kolme vuotta avustusta AVI:lta. Koordinaattorina toimivan liikunnanohjaajan palkkakustannuksia ei ole huomioitu vuoden 2025 budjetissa.

Strategiset tavoitteet ovat toteutuneet lähes suunnitellusti. Kouluilla tapahtuvan nuorisotyön kehittäminen linkitettiin osaksi opetuspalveluiden kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaista työtä. Valtuuston nähden sitova HYTE-kerroin tavoite saavutettiin melko hyvin HYTE-kertoimen ollessa 18 €/as. Edellisenä vuonna HYTE-kerroin oli 19,2 €/as.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelujen toimintakate vuoden 2024 tilinpäätöksessä oli -3,1 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 97,0 % (MTA -3,6 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksen toimintakate oli -16,8 milj. euroa.

Toimintatuotot olivat 0,5 milj. euroa (MTA 0,5 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 108,6 % muutettuun talousarvioon nähden.

Toimintakulut olivat -3,6 milj. euroa (MTA -3,7 milj. euroa). Kulujen toteuma oli 98,5 % muutettuun talousarvioon nähden.

Vuoden aikana tehtiin talousarvioon muutoksia toimintatuottoihin -0,05 milj. euroa. Tämä perustui hankkeiden tuloarvion laskusta johtuvaksi.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	Poikkeama
Toimintatuotot	456 692	533 100	-50 000	483 100	524 784	108,6 %	41 684
Toimintakulut	-3 539 246	-3 689 822		-3 689 822	-3 636 280	98,5 %	53 542
Toimintakate	-3 082 554	-3 156 722		-3 206 722	-3 111 496	97,0 %	95 226

Neuvostot

Lapsi- ja perheasiainneuvosto kokoontui vuoden 2024 aikana kuusi kertaa. Neuvosto antoi vuoden aikana kaksi lausuntoa, joista toinen annettiin hyvinvointilautakunnalle Suomen harrastamisen mallin toteuttamisesta. Neuvosto antoi myös lausunnon sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilojen käytön toimenpideohjelmasta 2025–2030. Syyskuussa neuvosto osallistui neuvostojen yhteiseen pyöräilytempaukseen valtakunnallisella liikenneturvallisuusviikolla.

Ikäihmisten neuvosto kokoontui vuoden 2024 aikana kuusi kertaa. Ikäihmisten neuvoston järjestämä Vanhustenviikon pääjuhla oli Mäntsälän kunnantalon valtuustosalissa seniorimessujen yhteydessä.

Vammaisneuvosto kokoontui vuoden 2024 aikana kuusi kertaa. Vuoden aikana vammaisneuvosto edusti Mitä ihmettä-tapahtumassa, harrastemessuilla ja joulunavauksessa sekä valitsi parhaan palvelun tuottajan. Vammaisneuvosto kirjoitti vuoden aikana kaksi artikkelia, jotka julkaistiin Mäntsälän uutisissa. Vammais- ja ikäihmisten neuvostot osallistuivat syksyllä esteettömyyskävelyille ja pyöräilytempaukseen. Neuvostot antoivat vuoden aikana kaksi lausuntoa sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilojen käytön toimenpideohjelmaluonnokseen 2025–2030 ja Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 luonnokseen. Lisäksi vammaisneuvosto antoi lausunnon liikennepalveluselvityksestä.

Mäntsälän nuorisovaltuustolla oli vuonna 2024 10 kokousta. Nuorisovaltuuston tavoite oli lisätä näkyvyyttä niin nuorille kuin päättäjille ja saada vaalit syksyille 2024. Näkyvyyttä nuorisovaltuusto lisäsi osallistumalla erilaisiin tapahtumiin kuten Mitä Ihmettä ja Kestävä ja turvallinen Mäntsälä 2035 -työpajoihin. Lisäksi nuorisovaltuusto vieraili Mäntsälän yläkoulussa, sekä huomioi myös Kellokosken koululla opiskelevat nuoret. Nuorisovaltuusto teki kaksi aloitetta (Edustuspaikka kunnanhallituksessa ja Maksuton 2. asteen koulutus) ja otti kantaa mm. nuorisovaltuuston budjettiin, Keusoten nuorten mielenterveystuen kuvaukseen ja sivistys-, hyvinvointipalvelualueen tilojen toimenpideohjelmaluonnokseen 2025–2030. Syksyllä nuorisovaltuustolla oli ehdokasasettelu, mutta ehdokkaita tuli 11, joten vaaleja ei pystytty järjestämään.

3.3.3 Tekninen ja elinvoimapalvelut

Tilivelvollinen

Tekninen ja elinvoimalautakunta, tekninen johtaja, kuntakehitysjohtaja, toimitilapäällikkö, kuntatekniikan päällikkö, palvelupäällikkö

Palvelualueen toimielin

Tekninen ja elinvoimalautakunta

Palvelualueen tulosalueet

Tekninen ja elinvoimapalvelut yhteiset, Toimitilapalvelut, Aterria- ja puhtauspalvelut, Kuntatekniikka, Maankäyttö, asuminen ja liikenne

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Tekninen ja Elinvoimapalvelut palvelualueen toiminta-ajatuksena on tuottaa toimivat ja tarkoituksenmukaiset yhdyskunta-, tekniset- ja kuntakehityspalvelut kuntalaisille huomioiden talous, turvallisuus ja ympäristö. Vahvistamme asiakaslähtöisyyttä ja kuntalaisten hyvinvointia edistämällä ja tukemalla asukkaiden osallistumista. Palvelualueen tavoitteet on luotu koko kunnan strategiaan pohjautuen.

Tekninen ja elinvoimapalvelut							
1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	poikkeama
Toimintatuotot	23 029 702	23 209 558		23 209 558	23 781 999	102,5 %	572 441
Myyntituotot	3 310 317	3 544 954		3 544 954	3 595 367	101,4 %	50 413
Maksutuotot	427 085	413 500		413 500	547 992	132,5 %	134 492
Tuet ja avustukset	4 380	58 200		58 200	67 011	115,1 %	8 811
Muut toimintatuotot	19 287 920	19 192 904		19 192 904	19 571 629	102,0 %	378 725
Valmistus omaan käyttöön	74 679	0		0	82 985		82 985
Toimintakulut	-18 960 998	-19 526 242	-650 000	-20 176 242	-19 643 092	97,4 %	533 150
Henkilöstökulut	-5 986 123	-6 662 702		-6 662 702	-6 119 664	91,8 %	543 038
Palvelujen ostot	-5 699 001	-5 594 006	-350 000	-5 944 006	-5 909 986	99,4 %	34 020
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 109 937	-4 212 120	-200 000	-4 412 120	-4 317 528	97,9 %	94 592
Avustukset	-160 638	-163 000		-163 000	-163 977	100,6 %	-977
Muut toimintakulut	-3 005 299	-2 894 414	-100 000	-2 994 414	-3 131 937	104,6 %	-137 523
Toimintakate	4 143 383	3 683 316		3 033 316	4 221 892	139,2 %	1 188 576
Vuosikate	4 143 383	3 683 316		3 033 316	4 221 892	139,2 %	1 188 576
Poistot ja arvonalentumiset	-7 812 752	-8 591 700		-8 591 700	-8 955 637	104,2 %	-363 937
Poistot ja arvonal.	-7 812 752	-8 591 700		-8 591 700	-8 955 637	104,2 %	-363 937
Tilikauden tulos	-3 669 369	-4 908 384		-5 558 384	-4 733 745	85,2 %	824 639
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-3 669 369	-4 908 384		-5 558 384	-4 733 745	85,2 %	824 639
Vyörytyserät	-1 060 971			0	-1 581 864		-1 581 864
Vyörytystuotot	4 120 380			0	5 026 418		5 026 418
Vyörytyskulut	-5 181 351			0	-6 608 282		-6 608 282
Kustannuslaskennalliset erät	0			0	0		0
Yli/alij. vyörytyser. jälkeen	-4 730 340	-4 908 384		-5 558 384	-6 315 609	113,6 %	-757 225

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Ukrainan sota on vaikuttanut osaltaan myös teknisen ja elinvoimapaalvelualueen toimintaan. Yleinen kustannustaso on paikoin noussut ja aiheuttanut menojen yllättävää lisäystä. Suomen taloudellisen tilanteen heikentyminen on myös vaikuttanut kunnan elinvoimaan ja kehittymiseen. Vuonna 2024 tämä näkyi edelleen tonttikysynnässä sekä rakennuslupien määrien vähentymisenä.

Koko kunnan strateginen yleiskaavaluonnos valmistui ja se oli nähtävillä mielipiteitä ja lausuntoja varten loppuvuonna 2024. Yleiskaavan eteneminen on yksi keskeinen edellytys uusien yritystonttialueiden tuottamisessa. Kapulin yritysalueen rakentaminen täyteen edistyy ja alueella käynnistyi Mikkola Capital Oy:n logistiikkarakennushanke, sekä vuokrattiin kaksi tonttia datakeskustoimintaa varten. Datakeskustoimija Verne julkaisi sijoittuvansa uuteen rakennettavaan datakeskukseen. Lisäksi Kapulissa aiemmin jo toiminut Global DC Oy sai rakennusluvan datakeskuksensa laajentamiselle. Mäntsälänportin alueelle uusina rakennushankkeina vuoden 2024 aikana valmistui McDonald's -ravintolarakennus sekä käynnistyi Puuilon- myymälärakennuksen rakentaminen. Lisäksi Mäntsälä myi 110 ha suuruisen maa-alueen valtiolle suojelutarkoitukseen (Sahajärven metsä).

Kunnan asuinalueista tontteja on luovutettu eniten Hyökännummelta Roinilantien asemakaava-alueelta ja muutoin yksittäisesti muilta alueilta. Asuintontteja myytiin 4 kpl ja vuokrattiin 7 kpl, joista 10 kpl olivat omakotirakentamiseen ja yksi rivitalorakentamiseen. Uusia yritystoimintaan tontteja/alueita myytiin 1 kpl ja vuokrattiin 6 kpl. Lisäksi myytiin aiemmin tehtyjä vuokrasopimuksen mukaisia tontteja. Maanostoa tehtiin 28,5 ha, josta raakamaata 25,9 ha. Yhteensä maanhankintaan käytettiin rahaa 1,04 milj. euroa. Maanmyyntitulot kokonaisuudessaan olivat yhteensä 3,58 milj. euroa. Maanvuokratuloa vuonna 2024 kunta sai yhteensä 0,81 milj. euroa.

Henkilöstön osalta on vaihtuvuutta saatu vähennettyä ja olemme pääosin onnistuneet rekrytoinneissa. Osaan tehtävissä on kuitenkin edelleen haastavaa löytää henkilöstöä.

Arvio tulevasta kehityksestä

Palvelualueella on päivitetty valmiussuunnitelma ja sen mukaisesti on varauduttu erilaisiin häiriötilanteisiin sekä kohdistettu investointeja tarvittaviin kohteisiin.

Suomen talouskehityksen ennustetaan parantuvan vuonna 2025 kehityksen pysyessä kuitenkin maltillisena. Uusien asuinrakennushankkeiden aloituksia vuonna 2025 on, tonttivarausten sekä vireillä olevien lupahakemusten perusteella, lukumääräisesti keskimääräistä vähemmän. Uusia asuntoja luvitettiin vuoden 2024 aikana yhteensä 25 kappaletta ja tämä tulee näkymään tulevien vuosien valmistuneiden asuntojen lukumäärässä. Mäntsälän vuosittainen MAL-sopimuksen mukainen asuntotuotantotavoite on 210 valmistuvaa asuntoa vuodessa. Kerrostalohankkeista Keskuskatu 17 tontille suunnitellun 50 asunnon vuokrakerrostalohankkeen arvioidaan käynnistyvän vuonna 2025. Yritystoimintaan liittyviä tonttikyselyitä on ollut edelleen aktiivisesti vuoden 2024 aikana ja osa rakennushankkeista käynnistyy vuoden 2025 aikana. Vuoden 2025 aikana käynnistyväksi rakennushankkeeksi arvioidaan Vernen datakeskushanke Kapulissa. Sähkön saatavuus datakeskushankkeille määrittää, milloin toisen datakeskusvarauksen rakentaminen voi käynnistyä.

Uusia merkittäviä talonrakennushankkeita ei käynnistetä kunnan toimesta vuoden 2025 aikana. Infrarakentamiskohteita on merkittävä määrä vuonna 2025 ja hankkeita on yhdistelty isommiksi urakoiksi tehokkuuden ja hallinnoinnin helpottamiseksi.

Maanhankintaan panostetaan valtuuston tavoitteiden mukaisesti. Kaavoitusta viedään eteenpäin kaavoitusohjelman mukaisesti. Kaavoitusohjelmasta merkittävänä nostoina mainittakoon Kapuli 5 –alueen kaavoitus sekä Poikkien alueen kaavoituksen käynnistäminen. Tavoitteena on koko kunnan strategisen yleiskaavan eteenpäin vieminen ja uusien alueiden kaavoitusedellytysten edistäminen.

Joukkoliikenteen osalta tulee varmistaa palvelutarjonta etenkin seudullisessa joukkoliikenteessä. Kunnan kulkuspalveluiden kilpailutus tehtiin 2024 ja uudet sopimukset astuvat voimaan 1.8.2025. Sopimuskausi on 4 vuotta ja sen jälkeen mahdollisuus 2+2 vuoden optiokausiin.

Uusi rakentamislaki tuli voimaan 1.1.2025. Osa muutoksista astuu siirtymäsäännöksen perusteella voimaan 1.1.2026. Lisäksi lainsäädännössä on vireillä alueidenkäyttölain uudistus, yhdyskuntakehittämislaki ja yhdyskuntarakentamislaki. Näillä kaikilla on merkittävää vaikutusta rakennuslupaprosesseihin ja kaavoitukseen. Lakimuutokset edellyttävät henkilöstön jatkuvaa koulutusta. Lisäksi myös kiinteistöverolakia ja lunastuslakia on esitetty muutettavaksi.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Merkittävimpiä havaittuja riskejä ja epävarmuustekijöitä ovat korjausvelan hallinta sekä riittävä henkilöstömäärä suhteessa palvelutehtäviin sekä Ukrainan sodan vaikutukset palveluiden ja tuotteiden hintoihin sekä saatavuuteen. Lisäksi Suomen talouskehityksen vuoksi on varauduttava kunnassa mahdollisiin rakenteellisiin uudistuksiin.

Palvelualueen investointitarve perustuu pitkälti korjausvelan hallintaan sekä toisaalta koulujen ja yleisten rakennusten ja kunnallistekniikan uusinvestointeihin. Lapsimäärän väheneminen on merkittävässä roolissa tulevaisuuden tilatarpeessa.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Palvelualueella ei ole havaittu merkittäviä puutteita sisäisessä valvonnassa tai siihen liittyvissä toimintaprosesseissa.

Riskit käydään teknisen johtoryhmätasolla läpi vuosittain, havaitut riskit käsitellään ja niiden perusteella ryhdytään tarvittaviin prosessimuutoksiin.

Omaisuuksien vakuuttaminen on hoidettu annettujen ohjeiden mukaisesti ja erilaisia toimintaohjeita päivitetään tarpeen mukaan pitkin vuotta.

Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset

Tulosalueen toiminta-ajatus

Tulosalue tuottaa teknisen ja elinvoimalautakunnan tarvitsemat palvelut hankkeiden valmistelussa ja toimeenpanossa. Tulosalue huolehtii päätösvalmistelusta ja niiden toimeenpanosta ja tiedottamisesta, suunnittelu- ja rakennuttamispalveluista, sisäisen valvonnan tehtävistä, hallinto- ja toimistopalveluista, asiakaspalveluista ja arkistoinnista. Painopisteenä on kehittää ja luoda koko palvelualueen yhteisiä prosesseja.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Teknisen ja elinvoimapalvelujen yhteisten toimintakate oli -0,71 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 95,7 % (MTA -0,75 milj. euroa).

Teknisen yhteisten toiminnan yhtenä painopistealueina vuonna 2024 olivat viestinnän vahvistaminen sekä osaamisen ja uusien toimintatapojen hallittu käyttöönotto. Viestintää varten laadittiin viestinnän kehittämissuunnitelma ja vuosikello. Pääosa viestinnän tavoitteista saavutettiin ja toimintaa kehitetään edelleen suunnitellusti. Koko kunnan uusi tilavarausjärjestelmä otettiin käyttöön ja järjestettiin siihen liittyvää koulutusta. Asianhallintajärjestelmän toimintaa ja sen uusia toimintatapaohjeita ohjeistettiin henkilöstön kanssa, jonka lisäksi loppusyksystä aloitettiin tiedonhallinnan elinkaari –hankkeen edistäminen nykytilan kartoituksella.

Rakennustyönvalvojan vakanssi on jätetty toistaiseksi täyttämättä. Valvontaa on hankittu ostopalveluna tarvittavissa määrin talonrakennusurakoiden takuutarkastuksiin. Palvelualueella on osallistuttu sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilojen käytön toimenpideohjelma 2025–2030 laadintaan. Valittavalla tilaselvityksen strategisella linjauksella, päätännällä, sekä päätäntäaikataululla on merkittäviä vaikutuksia tulevien talonrakennushankkeiden laajuuksiin, määrään, kustannusvaikutuksiin sekä toteutusaikatauluihin.

Investointihankkeiden tiedon- ja taloushallinnan kehittämiseksi on tehty markkinakartoitus kunnan tarpeisiin parhaiten soveltuvan ohjelmiston hankkimiseksi. Tarkastelussa oli seitsemän eri ohjelmaa, joista vuoden loppuun mennessä seuloutui jatkotarkasteluun kaksi. Hankintapäätös tehdään vuoden 2025 ensimmäisellä neljänneksellä ja ohjelmiston käyttöönottoimenpiteet on aikataulutettu alkavaksi maaliskuussa 2025.

Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset

1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	poikkeama
Toimintatuotot					1 370		1 370
Toimintakulut	-762 809	-745 224		-745 224	-714 508	95,9 %	30 716
Toimintakate	-762 809	-745 224		-745 224	-713 138	95,7 %	32 086

Toimitilapalvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Toimitilapalvelut -tulosalue tuottaa, ylläpitää ja vuokraa kunnan eri hallintokuntien käyttöön tarkoitukseen sopivia tiloja, sekä huolehtii kiinteistöjen hoidosta ja kunnossapidosta.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Toimitilapalveluiden tilikauden tulos oli 3,3 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 104,7 % (MTA 3,1 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksessä tilikauden tulos oli 4,4, milj. euroa. Toimintatuotot olivat 17,3 milj. euroa (MTA 17,0 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 101,8 % muutettuun talousarvioon nähden. Kulujen toteuma oli 8,5 milj. euroa (MTA -8,8 milj. euroa). Kulujen toteuma muutettuun talousarvioon oli 100,9 %.

Tilikauden aikana haettiin ja saatiin lisämäärärahaa 0,65 milj. euroa, jotka kohdistettiin ICT-palveluihin, alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalveluihin, lämmitykseen, sähköön sekä leasingvuokriin.

Alkuperäiseen talousarvioon nähden kulujen ylitys johtui ennakoitua suuremmista energiakustannuksista sähkön ja kaasun osalta ylitystä 0,12 milj. euroa, ICT-kulujen noususta, joihin vaikutti uusi tilavarausjärjestelmän hankkiminen sekä sisäverkkokulujen nousu.

Alueiden ja rakennusten rakentamis- ja kunnossapitopalveluiden ostoissa tuli ylitystä 0,14 milj. euroa. Kasvaneen ilkvallan takia on lisätty kameravalvontaa sekä vartiointia käyttäjien toiveiden mukaisesti, vartiointikulut ylittyivät 0,06 milj. euroa.

Ehnroosin koulun leasingvuokra on ollut 0,13 milj. euroa suurempi kuin talousarviossa arvioitu. Ylitys johtuu nousseesta korkotasosta, joka vaikuttaa leasingvuokraan.

Toimitilapalveluissa aloitti talotekninen asiantuntija syyskuussa ja eläköityneen rakennusmaalarin tilalle on rekrytoitu uusi henkilö, joka aloitti työt marraskuussa. Monitoimitalolle palkattiin loppuvuodesta kaksi uutta vahtimestaria.

Vuodelle 2024 toteutettiin ylimääräistä poistoeriä vuonna 2024 ja 2025 purettavista kohteista.

Strategisiin tavoitteisiin liittyvä työllistämisen- sekä energiansäästö tavoite toteutui tavoitteen mukaisesti. Energiainvestointien toteuttamisella säästetään 200 MWh energiaa vuosittain. Lisäksi kahdesta öljylämmityskohteesta luovuttiin (Sähkö-Poksi ja Taikametsän pk). Monitoimitalolla ja seurojentalolla toteutettiin uusien runkolukittavien pyörätelineiden hankinnan, jolla edistetään kuntalaisten liikkumista ja pyöräilyä.

Arvio merkittävistä riskeistä

Suurimmat riskit liittyvät henkilöstön ikääntymiseen ja eläköitymiseen sekä tiedon siirtymiseen uusille rekrytoitaville työntekijöille. Vuoden 2024 alussa Trelum Consulting Oy laski kiinteistöjen arvot vuoden 2023 tilinpäätösluvuista. Edellinen kyseinen tarkastelu tehtiin vuoden 2019 tilinpäätösluvuista. Kiinteistöjen korjausvelka oli tuossa välissä kasvanut yli 10 milj. euroa, ollen nyt uudessa laskennassa 21,7 milj. euroa. Vuonna 2023 kiinteistöjen laskennallisen kulumisen on ollut 4,7 milj. euroa, joka tulisi kattaa korjausinvestoinneilla, korjausvelan kasvun pysäyttämiseksi.

Toimitilapalvelut 1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	poikkeama
Toimintatuotot	17 131 702	16 993 654		16 993 654	17 293 242	101,8 %	299 588
Valmistus omaan käyttöön	72 538				81 356		
Toimintakulut	-8 281 970	-8 123 502	-650 000	-8 773 502	-8 853 878	100,9 %	-80 376
Toimintakate	8 922 270	8 870 152		8 220 152	8 520 720	103,7 %	-353 408
Poistot ja arvonal.	-4 524 321	-5 039 004		-5 039 004	-5 189 913	103,0 %	-150 909
Tilikauden tulos	4 397 949	3 831 148		3 181 148	3 330 807	104,7 %	149 659

Ateria- ja puhtauspalvelut

Tulosalueen toiminta-ajatus

Tulosalueen palveluajatus on itsenäisesti tuottaa ja kehittää laadukkaasti kunnan ateria- ja puhtauspalveluja. Kaikki tulosalueen palvelut tuotetaan kunnan omana työnä.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Ateria- ja puhtauspalveluiden toimintakate oli 0,5 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 23 903,9 % (MTA 0,002 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksessä toimintakate oli 0,05 milj. euroa. Toimintatuotot olivat 4,9 milj. euroa (MTA 4,8 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 102,5 %. Toimintakulujen toteuma oli 4,4 milj. euroa (MTA 4,8 milj. euroa). Kulujen toteuma oli 92,9 %.

Ateria- ja puhtauspalvelujen tulojen tulee kattaa toiminnan menot sekä hallinnon vyörytettävät kulut.

Henkilöstökuluissa säästettiin n. 2 HTV:n verran mm. yhdistelmätyötä lisäämällä sekä poissaolojen ja lomien sijaisuudet hoidettiin pääosin oman henkilöstön käytöllä ja töitä uudelleen järjestelemällä. Palvelujen ositoissa säästöön vaikutti keväällä 2024 järjestetty ateriakuljetuskilpailutus, jonka tuloksena saatiin edullisempi sopimus, kuin mihin olimme talousarviossa varautuneet. Raaka-aineiden hinnankorotuksiin varauduttiin yleisen kustannusnousuennusteen. Hintojen nousu pysyi kuitenkin maltillisena ateriapalveluissa käyttävien tuoteryhmien osalta. Hyvä ruokalistasuunnittelu on pohjana tehokkaalle varastonkierrolle sekä hävikin minimoimiselle.

Muiden tavoitteiden toteutuminen

Koko tulosalueen työvuorosuunnittelu- ja palkanmaksuprosessi on siirretty Titania-järjestelmään. Työsopimusten ja muiden dokumenttien sähköinen allekirjoitus on otettu laajasti käyttöön. Yhdistelmätyön määrää on lisätty siihen soveltuvissa kohteissa ja suunniteltu muutos tullaan huomioimaan myös tulevaisuuden henkilöstösuunnittelussa. Osaamisen säilyttämiseen on varauduttu lähivuosina eläköityvien osalta. Siirtyminen kevään 2025 aikana uuteen tuotannonohjausjärjestelmään PoweRestaan on aikataulussa ja etenee suunnitelman mukaisesti.

Suunnitelman mukaisesti järjestettiin kaikille asiakkaille asiakastyytyväisyyskysely 10/2024. Kyselyn tuloksena saavutettiin taso hyvä +. Vastaajia oli yhteensä 1850 kpl.

Makuaakkoset ja kouluruokadiplomit on suoritettu yhteistyössä koulujen ja päiväkotien kanssa 93 %. Ruoka-raadit tai ryhmät on perustettu joka kohteeseen. Ryhmä vastaa diplomien vaatimusten mukaisen toiminnan jatkumisesta myös sen suorittamisen jälkeen. Työllisyystavoittemme oli työllistää 3 työtöntä työnhakijaa. Työllistettiin vuoden aikana yhteensä 4 työtöntä työnhakijaa.

Arvio merkittävistä riskeistä

Merkittävimmät riskit tulevat lähivuosien aikana vähenevistä oppilaiden ja lasten määrästä, ja sitä kautta niiden mahdollisista vaikutuksista kohteiden ja henkilökunnan lukumäärään. Ukrainan sodan myötä tuleviin tuote- ja raaka-aineiden saatavuusongelmiin varaudutaan ennakkoon poikkeusolojen varasuunnitelmalla sekä varastossa pitkään säilyvillä raaka-aineilla. Erilaisiin häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin varautuminen on edelleen merkittävässä roolissa vuonna 2025.

Ateria- ja puhtauspalvelut 1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	poikkeama
Toimintatuotot	4 516 495	4 783 004		4 783 004	4 902 760	102,5 %	119 756
Toimintakulut	-4 463 800	-4 781 082		-4 781 082	-4 443 327	92,9 %	337 755
Toimintakate	52 695	1 922		1 922	459 433	23903,9 %	457 511

Kuntatekniikka

Tulosalueen toiminta-ajatus

Kuntatekniikan palveluajatus on ylläpitää ja rakentaa turvallisia liikenneväyliä, liikuntapaikkoja sekä puisto- ja leikkialueita ja vastata talous- ja puistometsien hoidosta.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Kuntatekniikan toimintakate oli -3,2 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon (MTA -3,1 milj. euroa) nähden 102,9 %. Edellisen vuoden tilinpäätöksen toimintakate oli -3,2 milj. euroa. Toimintatuotot olivat 0,3 milj. euroa (MTA 0,4 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 81,9 % muutettuun talousarvioon nähden. Toimintakulut olivat 3,5 milj. euroa (MTA 3,5 milj. euroa). Kulujen toteuma oli 100,8 %.

Pitkään kestäneen talvikunnossapitokauden takia alkuvuodelle 2024 kirjautui ennakoitua suurempi määrä palkka- ja alueiden kunnossapitokustannuksia. Konekalustoa jouduttiin huoltamaan ja korjaamaan samasta syystä tavallista enemmän ja tämä lisäsi kustannuksia. Asiantuntijapalveluita jouduttiin käyttämään myös arvioitua enemmän vuoden 2025 infrahankkeiden suunnitelmien laadintaan. Metsän myyntitulot toteutuivat edellisvuotta paremmin.

Kevätkaudella 2024 käynnistyi samanaikaisesti useita kuntatekniikan investointihankkeita, jotka etenivät ja valmistuivat suunnitellusti. Tavoitteiden mukaisesti hankeviestintää ajankohtaisista ja keskeisistä rakennushankkeista sekä puisto- ja ulkoliikuntapaikkojen ajankohtaisista asioista jatkettiin aktiivisesti koko vuoden ajan. Kävelyn ja pyöräilyn kehittämistä tukevia KÄPY-hankkeita toteutettiin suunnitellusti sekä laadittiin katusuunnitelmia vuodelle 2025 toteutukseen tulevien hankkeiden osalta. Liikenneturvallisuustyötä edistettiin poikkihallinnollisesti ja eri sidosryhmien kanssa aktiivisesti vuoden 2024 aikana. Henkilöstön ammattitaitoa ylläpitäviä koulutuspäiviä järjestettiin vuoden aikana suunnitelman mukaisesti.

Kunnallistekniikan investointihankkeiden valvontaan rekrytoitu infravalvoja aloitti tehtävässään elokuussa 2024.

Kuntatekniikka 1000 €	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	poikkeama
Toimintatuotot	224 343	369 900		369 900	302 860	81,9 %	-67 040
Valmistus omaan käyttöön		0		0	1 629		
Toimintakulut	-3 415 663	-3 508 094		-3 508 094	-3 534 572	100,8 %	-26 478
Toimintakate	-3 189 178	-3 138 194		-3 138 194	-3 230 083	102,9 %	75 766

Kuntakehityspalvelut

Maankäyttö, asuminen ja liikenne

Tulosalueen toiminta-ajatus

Vastaa rakennustoiminnan ja rakennetun ympäristön viranomaisohjauksesta ja -valvonnasta. Vastaa kuntakehityksestä ja ”kaupunkikuvasta”, yleis- ja asemakaavojen laatimisesta, kartasto- ja kiinteistötekniisten ja maapoliittisten asioiden valmistelusta sekä yhdyskuntarakenteen kehittämisestä. Kaavoituksen ja rakennusvalvonnan tavoitteena on turvallisen, terveellisen, hyvän ja toimivan elinympäristön aikaansaaminen. Vastaa MAL tulosalueelle kuuluvista kunnan joukkoliikennetehtävistä ja antaa joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena lausunnot ja päätökset. Vastaa MAL-tulosalueelle kuuluvista kuntakonsernin asuntoasioiden suunnittelusta, koordinoinnista ja kehittämisestä sekä näihin liittyvistä viranomaistehtävistä. Lisäksi seuraa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminnan ja tavoitteiden toteutumista.

Tavoitteiden ja talouden toteutuminen

Kuntakehityspalveluiden toimintakate oli -0,8 milj. euroa, joka toteutui muutettuun talousarvioon nähden 62,4 % (MTA -1,3 milj. euroa). Edellisen vuoden tilinpäätöksessä toimintakate oli -0,9 milj. euroa. Toimintatuotot olivat 1,3 milj. euroa (MTA 1,1 milj. euroa). Tulojen toteuma oli 120,6 % muutettuun talousarvioon nähden. Toimintakulujen toteuma oli 2,1 milj. euroa (MTA 2,4 milj. euroa). Kulujen toteuma oli 88,5 % (MTA 2,4 milj. euroa).

Tulojen osalta isoimmat muutokset olivat rakennusvalvonnan lupamaksujen tulot noin 0,07 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa ja Roinilantien kaava-alueen maankäyttösopimukseen liittyvä viimeinen tuloutus (noin 0,13 milj. euroa).

Talousarvioon nähden säästöjä oli henkilöstökulujen osalta (arkkitehti osan vuodesta täyttämättä, lomarahojen vaihto vapaaksi ja pidemmät poissaolot). Palvelujen ostoon etenkin asiantuntijapalvelujen osalta tuli säästöä talousarvioon nähden (noin 0,06 milj. euroa). Tässä kaavahankkeiden eteneminen vaikuttaa ja osa selvitystarpeista toteutuu ja siirtyi siten vuodelle 2025. Rakentamisen messuille tonttimarkkinoinnin osalta ei vuoden 2024 aikana osallistuttu. Joukkoliikenteen kustannukset alittivat myös talousarvion noin 0,04 milj. eurolla johtuen erityisesti laskujen kirjautumisesta eri vuosien välillä.

Tonttikysyntä ja lupamäärät olivat vuoden 2024 aikana keskimääräistä vuotta vähäisempiä. Isot yrityshankkeet ja pari iso maanmyyntiä kuitenkin nostivat vuoden 2024 toteumaluvut yli talousarviovaiheessa ennakoitua niin maanmyynnin kuin lupatulokertymän osalta.

Isoimpana kaavatyönä etenee koko kunnan strategisen yleiskaavan laadinta. Yleiskaavaluonnos oli nähtävillä 18.11.2024– 17.1.2025 välisen ajan.

Henkilöstö oli vuoden 2024 aikana täysilukuinen ja kaavoitustiimiin rekrytoitiin avoimena ollut arkkitehti pääasiassa asemakaavoitushankkeita edistämään.

Liikennepalveluselvitys mm. Kuljetussopimuksien kilpailutuksia varten valmistui kesäkuussa 2024. Kuljetussopimusten kilpailutus tulevaa 1.8.2025 alkavaa sopimuskautta varten tehtiin syksyllä 2024.

Uusi rakentamislaki tuli voimaan 1.1.2025 ja sitä varten työn alla rakennusjärjestyksen uudistustyö, joka ehdotuksena oli nähtävillä marras- joulukuussa 2024.

Kilpijärven, Isojärven sekä Hunttijärven kunnostushankkeet ovat jatkuneet Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimesta. Kullekin kunnostushankkeelle on saatu myönteinen avustuspäätös.

Tavoitteiden osalta vuoden 2024 tavoitteisiin on päästy. Kunnalla oli myynnissä vapaita omakotitontteja 37 kpl 31.12.2024 (tavoite 30 kpl). Raakamaata ostettiin noin 26 ha (tavoite 30 ha). Rakennuslupien käsittelyaika on tavoiteajan sisällä keskimäärin 34 vuorokautta. Liikennepalveluselvitys valmistui kesäkuussa 2024. Yritystonttien kaavoituksen osalta koko kunnan strateginen yleiskaavaluonnos hyväksyttiin nähtäville ja Poikkien yritysalueen tuleva kaavoittaminen on nostettu kaavoituskatsauksen mukaiseksi kaavahankkeeksi.

Maankäyttö, asuminen ja liikenne

<i>1000 €</i>	TP 2023	TA 2024	MUUTOS	MTA 2024	TP 2024	TOT %	poikkeama
Toimintatuotot	1 157 162	1 063 000		1 063 000	1 281 768	120,6 %	218 768
Toimintakulut	-2 036 755	-2 368 340		-2 368 340	-2 096 807	88,5 %	271 533
Toimintakate	-879 593	-1 305 340		-1 305 340	-815 039	62,4 %	490 301

3.4 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Ohessa esitellään Mäntsälän kunnan tuloslaskelman toteutuminen vuodelta 2024 sisältäen ulkoiset ja sisäiset menot ja tulot.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälk.	TP 2024	Poikkeama
MYYNTITUOTOT	5 935 176	-153 300	5 781 876	5 788 513	6 637
MAKSUTUOTOT	1 510 700	-140 000	1 370 700	1 490 859	120 159
TUET JA AVUSTUKSET	1 846 360	-100 000	1 746 360	1 871 322	124 962
MUUT TOIMINTATUOTOT	19 763 604	750 000	20 513 604	22 812 812	2 299 208
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	29 055 840	356 700	29 412 540	31 963 506	2 550 966
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN YHTEENSÄ	0	0	0	82 985	82 985
HENKILÖSTÖKULUT	-41 060 107	0	-41 060 107	-39 867 186	1 192 921
PALKAT JA PALKKIOT	-33 129 060	0	-33 129 060	-32 471 365	657 695
HENKILÖSIVUKULUT	-7 931 047	0	-7 931 047	-7 395 820	535 227
ELÄKEKULUT	-6 675 918	0	-6 675 918	-6 620 568	55 350
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-1 255 129	0	-1 255 129	-775 253	479 876
PALVELUJEN OSTOT	-19 171 559	-1 125 745	-20 297 304	-20 811 156	-513 852
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-5 320 410	-200 000	-5 520 410	-5 406 321	114 089
AVUSTUKSET	-3 807 500	-290 000	-4 097 500	-3 786 462	311 038
MUUT TOIMINTAKULUT	-17 294 668	-100 000	-17 394 668	-17 430 705	-36 037
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-86 654 244	-1 715 745	-88 369 989	-87 301 830	1 068 159
TOIMINTAKATE	-57 598 404	-1 359 045	-58 957 449	-55 255 339	3 702 110
VEROTULOT*	52 373 000	530 000	52 903 000	53 715 747	812 747
VALTIONOSUUDET*	14 799 269	-479 495	14 319 774	14 553 421	233 647
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHTEENSÄ*	500 000	800 000	1 300 000	1 785 887	485 887
KORKOTUOTOT	935 000	800 000	1 735 000	1 819 572	84 572
MUUT RAHOITUSTUOTOT	105 000	0	105 000	273 364	168 364
KORKOKULUT	-500 000	0	-500 000	-293 632	206 368
MUUT RAHOITUSKULUT	-40 000	0	-40 000	-13 417	26 583
VUOSIKATE	10 073 865	-508 540	9 565 325	14 799 716	5 234 391
POISTOT JA ARVONALENTUMISET					
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-9 061 556	0	-9 061 556	-9 289 232	-227 676
POISTOT JA ARVONALENTUMISET YHTEENSÄ	-9 061 556	0	-9 061 556	-9 289 232	-227 676
TILIKAUDEN TULOS	1 012 309	-508 540	503 769	5 510 484	5 006 715
POISTOERON MUUTOS	31 000	0	31 000	30 684	-316
VARAUSTEN MUUTOS	0	0	0	-4 000 000	-4 000 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 043 309	-508 540	534 769	1 541 168	1 006 399

*valtuustoon nähden sitovat erät

Kunnan käyttötalouden tulot toteutuivat 2,55 milj. euroa talousarviota suurempana. Tulojen osalta suurin poikkeama oli muissa toimintatuotoissa.

Toimintakulut alittuivat 1,07 milj. eurolla. Suurimmat ylitykset olivat palveluiden ostoissa. Suurimmat alitukset olivat henkilöstökuluissa sekä avustuksissa.

Verotulot ja valtionosuudet ylittyivät 1,05 milj. eurolla. Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat myös 0,49 milj. euroa budjetoitua suurempana.

Vuosikate toteutui muutettua talousarviota parempana ja oli 14,8 milj. euroa.

Suunnitelman mukaisia poistoja on tehty tilikaudella ja aikaisempina tilikausina tehdyistä investoinneista 9,3 milj. eurolla, joka oli n. 0,23 milj. euroa talousarviossa arvioitua vähemmän.

Tilin nimi	Alkup. TA 2024	TA-muutokset	Muutettu TA 2024	TP 2024	Poikkeama
VEROTULOT	52 373 000	530 000	52 903 000	53 715 747	812 747
Kunnan tulovero	40 201 000	0	40 201 000	40 930 403	729 403
Kiinteistövero	8 720 000	800 000	9 520 000	9 544 684	24 684
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 452 000	-270 000	3 182 000	3 240 659	58 659

Tilin nimi	Alkup. TA 2024	TA-muutokset	Muutettu TA 2024	TP 2024	Poikkeama
VALTIONOSUUDET	14 799 269	-479 495	14 319 774	14 553 421	233 647
Kunnan peruspalvelujen valtion	9 931 490	-146 397	9 785 093	9 824 299	39 206
Verotuloihin perustuva valtion	3 853 281	-4 117	3 849 164	3 849 164	0
Opetus- ja kulttuuritoimen muu	-2 154 024	-237 574	-2 391 598	-2 197 157	194 441
Verotulojenmenetysten korvaus	3 168 522	-91 407	3 077 115	3 077 115	0

	Tuloveroprosentti	Efektiivinen kunnallisveroaste	Verotettava tulo (1000€)	Muutos %	Verotulo €
Verovuosi 2019	20,5	14,49	362 945	3,7	74 404
Verovuosi 2020	20,5	14,61	371 854	2,5	76 230
Verovuosi 2021	21	15,03	389 274	4,7	81 748
Verovuosi 2022	21	14,83	401 025	3,0	84 215
Verovuosi 2023	8,36	6,31	452 165	12,8	37 801
Verovuosi 2024**	8,36	6,35	471 555	4,3	39 139

Vuonna 2024 (**tieto ei vielä lopullinen) kunnallisverotettavat tulot kasvoivat 4,3% ja olivat asukasta kohden 22 458 euroa

3.5 Investointiosan toteutuminen

Käyttöomaisuuden myynnit ja ostot

Maa-alueiden hankittiin 1,04 milj. euron edestä, toteumaprosentti oli 87 % (MTA 1,2 milj. euroa). Maanostoa tehtiin 28,5 ha, josta raakamaata 25,9 ha. Maa-alueiden myyntiä tapahtui yhteensä noin 3,58 miljoonalla eurolla.

Aineeton käyttöomaisuus

Tilikauden aikana hankittiin uusi kassajärjestelmä.

Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä lakkautettiin tilikauden aikana. Osakkeiden arvo vähennettiin ta-seesta.

Rakennusten korjaukset/muut kiinteät rakenteet ja laitteet

Tilikauden aikana uusittiin kunnantalon kaapelointi. Uusintaan oli varattu 0,1 milj. euroa määrärahaa, jota korotettiin 0,12 milj. euroa, yhteensä muutettu talousarvio oli 0,22 milj. euroa. Toteuma oli 0,22 milj. euroa.

Sivistys- ja hyvinvoinnin irtaimisto

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden irtaimen käyttöomaisuuden määräraha 0,11 milj. euroa toteutui 53 %, toteutumana ollessa 0,06 milj. euroa. Tilikauden suurimpana yksittäisenä investointina oli Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmä.

Toimitilapalveluiden investoinnit

Talonrakentamisen talousarvio oli 1,36 milj. euroa, johon tehtiin 0,25 milj. euron vähennys (MTA 1,11 milj. euroa). Toteuma oli 1,09 milj. euroa (97,8 %).

Myllymäen kouluhankkeen suunnittelua ei aloitettu selvitystyön sivistys- ja hyvinvointipalvelujen palveluverkosta ollessa kesken.

Sähköautojen latauspisteiden rakentaminen eteni tavoitteen mukaisesti ja viimeiset valmistuivat heinäkuun alussa. Lakisääteinen velvoite latauspisteiden rakentamisesta on täyttynyt.

Aiemmin valmistuneissa kohteissa on tehty rakennusurakoihin liittyviä takuutarkastuksia ja tarvittavia takuukorjauksia. Takuut päättyivät Sälinkään koulun ja päiväkodin rakennusurakan, Hepolan koulun vesikaton korjausurakan osalta ja Ehnroosin koulun rakennusurakan osalta pääosin. Koskenrannan päiväkotit Aman-dassa suoritettiin 1-vuotistakuutarkastukset ja –korjaukset.

Saaren ja Nummisten koulujen vesikattojen korjauksien johdosta, osa suunnitelluista hankkeista jätettiin toteuttamatta. Näitä olivat Hirvihaaran koulun piha-alueen asfaltointi, Kirkonkylän koulun viipaleen vesikaton maalaus sekä Hyökännummen koulun sadekaton rakentaminen.

Lisäksi terveyskeskuksen ja kunnantalon kulunvalvontaan varatut määrärahat siirrettiin monitoimitalon kulunvalvonnan ja lukituksen uusimiseen.

Energiansäästötoimenpiteissä toteutettiin aurinkosähköpaneelien hankinnat terveyskeskuksen ja kunnantalon vesikatolle, sekä iv koneiden hankinta.

Kuntatekniikan investoinnit

Kuntatekniikan talousarvio oli 5,92 milj. euroa, johon tehtiin 1,11 milj. euron lisäys (MTA 7,03 milj. euroa). Toteuma oli 6,54 milj. euroa (93,2 %).

Vuoden 2024 kuntatekniikan investointihankkeet valmistuivat suunnitellusti. Hankkeita oli kaikkiaan 23 kpl. Isoimmat hankkeet olivat maantie 140 keskisaarekkeen uusiminen Sälinkäntien ja Mäntymäentien välisellä osuudella, Vanhan Porvoontien siltojen uusiminen ja katuinfran peruskorjaus sekä Hirvihaarantien jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentaminen välillä maantie 140 liittymä-Kuntomajantie sekä jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentaminen Kenkäkallion- ja Kenkäpellontielle.

Hirvihaarantien jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentamiseen oli taloussuunnitelmassa varattu 1,10 milj. euron määräraha vuodelle 2024. Hankkeelle varattuun määrärahaan tehtiin 0,55 milj. euron korotus vuoden 2024 muutettuun talousarvioon, joutuen rakentamisvaiheen aikana tietoon tulleisiin suunnitelmista poikkeaviin sähkölinjojen- ja vesihuollon siirtotarpeisiin sekä muihin rakenneratkaisumuutoksiin liittyen. Hankkeen toteuma jäi kuitenkin 1,53 milj. euroon, johtuen osin toteutumatta jääneistä lisä- ja muutostöistä. Muutettu talousarvio alittui tästä syystä 0,11 milj. euroa.

Vanhan Porvoontien katuinfran uusimiselle oli varattu 0,60 milj. euron määräraha vuoden 2024. Hankkeelle varattua määrärahaa korotettiin 0,30 milj. euroa lisä- ja muutostöiden johdosta. Hankkeen toteutuma jäi kuitenkin 0,64 milj. euroon, johtuen toteutumatta jääneistä lisä- ja muutostöistä syksyllä 2024. Muutettu talousarvio alittui tästä syystä 0,26 milj. euroa. Vanhan Porvoontien siltojen uusimiseen ja korjaamiseen oli varattu 1,0 milj. euroa. Hankkeelle varattua määrärahaa korotettiin 0,20 milj. euroa vuoden 2024 muutettuun talousarvioon ja sen toteuma oli 1,22 milj. euroa. Lisämäärärahaa tarvittiin joutuen kevyenliikenteen- väylänsillan ennakoitua huonommasta kunnosta.

Talousarviosta poiketen Matinmäentien leikkipuiston uusimista ei toteutettu vuonna 2024, johtuen Koivupuiston leikkipuiston ennakoitua suurempien uusimiskustannusten vuoksi.

Riihenmäen raitin rakentaminen siirtyi vuodelle 2025, hankkeesta tehdyn valituksen vuoksi.

Varja ateljeen pihatöihin tehtiin 0,12 milj. euron määrärahalisäys vuoden 2024 muutettuun talousarvioon. Hanke oli vuoden 2023 suunnitelmissa, mutta johtuen aikaisesta talvesta, hanke saatiin valmiiksi 2024.

Teknisen toimialan irtaimisto

Teknisten ja elinvoimapalvelujen irtaimen investointiosuuden määräraha toteutui 44,61 % toteuman ollessa 0,19 milj. euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä yhteensä 0,23 milj. euroa. Irtaimistomäärärahoihin oli varattu määrärahaa varavoimakoneiden hankintaan. Koneiden pitkästä toimitusajasta johtuen, niiden toimitus siirtyi vuodelle 2025.

Investoinnit	Kustannus- arvio ja muutokset	TA 2024	TA muutokset 2024	TA muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2024	Poikkeama	Toteuma%	Edellinen Vuosi
Kunnanhallitus								
Kiinteä omaisuus								
Maa-alueiden hankinta (valtuustotavoite)	Menot	-1 200 000		-1 200 000	-1 038 470	-161 530	86,54 %	
Maa-alueiden myynti	Tulot	100 000	360 000	460 000	548 077	-88 077	119,15 %	
Kiinteä omaisuus yhteensä	N Netto	-1 100 000	360 000	-740 000	-490 393	-249 607	66,27 %	
Aineeton käyttöomaisuus								
Osakkeiden hankinta	Menot				-73	73		
Osakkeiden myynti	Tulot				35 268	-35 268		
Kassajärjestelmän hankinta	Menot		-25 000	-25 000	-24 606		98,42 %	
Rakennusten korjaukset/ muut kiinteät rakenteet ja laitteet								
Kunnantalon kaapeloinnin uusinta	Menot	-100 000	-120 000	-220 000	-221 191	1 191	100,54 %	
Kunnanhallitus yhteensä	Menot	-1 300 000	-145 000	-1 445 000	-1 284 340	-160 660	88,88 %	
	Tulot	100 000	360 000	460 000	583 345	-123 345	126,81 %	
	N Netto	-1 200 000	215 000	-985 000	-700 995	-284 005	71 %	
Investoinnit								
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta								
Irtain omaisuus								
Tilojen kalustaminen								
Vaarojen ja riskien arviointin muk. investointitarp. ja ops mukainen kalusta	Menot	-35 000		-35 000	-20 310	-14 690	58,03 %	
Koskenrannan päiväkodin (Amanda) ensikertainen kalustaminen	Menot	-30 000		-30 000	-10 155	-19 845	33,85 %	
Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän hankintakulut	Menot	-45 000		-45 000	-28 327	-16 673	62,95 %	
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta yhteensä	Menot	-110 000		-110 000	-58 792	-51 208	53,45 %	
	N Netto	-110 000		-110 000	-58 792	-51 208	53,45 %	
Investoinnit								
Tekninen ja elinvoimalautakunta								
Talonrakennus								
Energiasäästötoimenpiteet								
Sääksjärven koulun lämmitystapamuutos	Menot							
Aurinkosähköpaneelit kunnantalo ja terveyskeskus	Menot							
Muut energiasäästötoimenpiteet	Menot		-300 000	80 000	-220 000	-180 974	-39 026	82,26 %
Peruskorjaukset								
Autojen sähkölaatuspaikkojen rakentaminen	Menot	-200 000	-150 000	-150 000	-121 222	-28 778	80,81 %	-82 932
Hyökännummen koulun sadekatoksen rakentaminen (siirtyy v. 25)	Menot		-60 000	60 000				
Myllymäen kouluhanke	Menot		-250 000	250 000				
Seurojentalo, narikka ja varastoalue	Menot		-150 000		-150 000	-122 860	-27 140	81,91 %
Rakennusten korjaukset/sisäilmakorjaukset								
Hirvihaaran koulu, piha-alueen asfaltoinnin uusinta	Menot		-20 000	20 000				
Kirkonkylän koulu, piha-alueen asfaltoinnin uusinta	Menot		-20 000		-20 000	-10 994	-9 006	54,97 %
Kirkonkylän koulu, viipaleen vesikaton maalaus	Menot		-10 000	10 000				
Kunnantalo, palvelukäytävän äänieristys	Menot		-30 000		-30 000	-10 440	-19 560	34,80 %
Kunnantalon kulunvalvonnan uusinta (siirtyy v. 25)	Menot		-25 000	25 000				
Monitoimitalo, kulunvalvonnan uusinta	Menot		-10 000	-45 000	-55 000	-47 315	-7 685	86,03 %
Monitoimitalo, pyöräparkki ja invaluisika	Menot		-100 000		-100 000	-135 096	35 096	135,10 %
Monitoimitalo, vanhan ladon purku ja alueen tasaus KT	Menot		-30 000	30 000				
Myllytontun päiväkotiki, lattiapinnat ja seinät	Menot		-15 000		-15 000	-15 000		
Riihenmäen koulun kotitalousluokkien muutostyöt	Menot		-100 000		-100 000	-80 070	-19 930	80,07 %
Seurojentalon ulkoalueiden muutostyöt	Menot		-40 000		-40 000	-52 926	12 926	132,32 %
Sisäilmakorjaukset, varaus	Menot		-30 000		-30 000	-107 586	77 586	358,62 %
Terveyskeskus, kulunvalvonnan uusinta (siirtyy v. 25)	Menot		-20 000	20 000				
Saaren koulun vesikaton kunnostus	Menot			-100 000	-100 000	-104 336	4 336	104,34 %
Nummisten koulun vesikaton kunnostus	Menot			-100 000	-100 000	-111 329	11 329	111,33 %
Talonrak. yhteensä (ilman leasingrah.)	N Menot	-1 360 000	250 000	-1 110 000	-1 085 148	-24 852	97,76 %	

Kuntatekniikka		Kustannus- arvio ja muutokset	TA 2024	TA muutokset 2024	TA muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2024	Poikkeama	Toteuma%	Edellinen Vuosi
Alueet mm. teollisuus ja infra									
Hyökännummen alueen kuivatus	Menot		-150 000		-150 000	-107 099	-42 901	71,40 %	
Mt 140 keskisaarekkeen uusiminen (ELY-tie)	Menot	-800 000	-400 000		-400 000	-292 466	-107 534	73,12 %	-503 459
Pienet liikenneturvallisuustoimenpiteet	Menot		-100 000		-100 000	-15 004	-84 996	15,00 %	
Roinilanpellon alue	Menot	-240 000	-80 000		-80 000	-13 181	-66 819	16,48 %	
Salotien alue	Menot		-270 000		-270 000	-295 006	25 006	109,26 %	
Alueet mm. teollisuus ja infra yht.	N Menot		-1 000 000		-1 000 000	-722 756	-277 244	72,28 %	
Kevytiliikenne									
Hirvihaarantie kiv	Menot		-1 100 000	-550 000	-1 650 000	-1 533 299	-116 701	92,93 %	
Kenkäkalliontien kiv	Menot		-500 000		-500 000	-594 649	94 649	118,93 %	
Yhteysreitti paloasemalta Anttilaan (Jatkuu 2025)	Menot		-150 000	150 000		-1 653	1 653		
Kevytiliikenne yht.	N Menot		-1 750 000	-400 000	-2 150 000	-2 129 601	-20 399	99,05 %	
Liikenne									
Heikinkujan pysäköintijärjestelyt	Menot		-110 000		-110 000	-165 611	55 611	150,56 %	
Kaakkumäenraitin silta	Menot	-430 000	-300 000		-300 000	-391 212	91 212	130,40 %	-41 465
Katuvalaistus	Menot		-150 000		-150 000	-144 156	-5 844	96,10 %	
Ojamäentie	Menot		-150 000		-150 000	-274 484	124 484	182,99 %	
Pienet täydennysrakennuskohteet	Menot		-100 000		-100 000	-43 136	-56 864	43,14 %	
Päällystystyöt	Menot		-400 000		-400 000	-334 147	-65 853	83,54 %	
Vanha Porvoontie	Menot		-600 000	-300 000	-900 000	-643 109	-256 891	71,46 %	
Vanhon Porvoontien sillat	Menot		-1 000 000	-200 000	-1 200 000	-1 221 830	21 830	101,82 %	
Rautatieaseman pyöräkatos	Menot	-350 000		-85 000	-85 000	-84 179	-821	99,03 %	
Rautatieaseman pyöräkatos	Tulot					100 000	-100 000		
Liikenne yht.	N Menot		-2 810 000	-585 000	-3 395 000	-3 301 864	-93 136	97,26 %	
Puistot ja leikkipaikat									
Koivupuisto leikkipuisto	Menot		-100 000		-100 000	-193 981	93 981	193,98 %	
Lempivaaran vihertyöt	Menot		-100 000		-100 000	-4153	-95 847	4,15 %	
Matinmäentien leikkipuiston uusiminen	Menot		-100 000		-100 000		-100 000		
Pienet puistojen ja liikuntapaikkojen parannustoimenpiteet	Menot		-60 000		-60 000	-72 552	12 552	120,92 %	
Varja ateljee pihatyöt	Menot	-175 000		-120 000	-120 000	-119 028	-972	99,19 %	-55 743
Puistot ja leikkipaikat yht.	N Menot		-360 000	-120 000	-480 000	-389 714	-90 286	81,19 %	
Kuntatekniikka yhteensä									
	Menot		-5 920 000	-1 105 000	-7 025 000	-6 543 935	-481 065	93,15 %	
	Tulot					100 000	-100 000	100 000 %	
	N Netto		-5 920 000	-1 105 000	-7 025 000	-6 443 935	-581 065	-99 999 %	
Teknisen irtain omaisuus									
Keittiöiden kalusto /laitehankinnat	Menot		-50 000		-50 000	-33 279	-16 721	66,56 %	
Kuntatekniikan kone- ja laitehankinnat	Menot		-90 000		-90 000	-77 990	-12 010	86,66 %	
Piha-alueiden ulkoleikkivälineet	Menot		-50 000		-50 000	-12 887	-37 113	25,77 %	
Siivouspuolen laitehankinnat	Menot		-10 000		-10 000	-4 654	-5 346	46,54 %	
Toimitilapalveluiden laite- ja kalustohankinnat	Menot		-80 000		-80 000	-36 480	-43 520	45,60 %	
Varavoimakoneiden hankinta	Menot		-150 000		-150 000	-26 520	-123 480	17,68 %	
Irtain yhteensä	N Menot		-430 000		-430 000	-191 810	-238 190	44,61 %	
Tekninen ja elinvoimalautakunta yhteensä									
	Menot		-7 710 000	-855 000	-8 565 000	-7 820 893	-744 107	91,31 %	
	Tulot					100 000	-100 000		
	N Netto		-7 710 000	-855 000	-8 565 000	-7 720 893	-844 107	90,14 %	
Bruttoinvestoinnit									
Rahoitusosuudet investointimenoihin	Menot		-9 120 000	-1 000 000	-10 120 000	-9 164 025	-955 975	90,55 %	
Leasingrahoitteiset investoinnit	Menot					100 000	-100 000		
Käyttöomaisuuden myynnit	Tulot		100 000	360 000	460 000	583 345	-123 345	126,81 %	
KUNNAN NETTOINVESTOINNIT YHTEENSÄ	Netto		-9 020 000	-640 000	-9 660 000	-8 480 680	-1 179 320	87,79 %	

3.6 Rahoitusosan toteutuminen

Kunnan vuosikate oli 11,8 milj. euroa ja kunta pystyi rahoittamaan investoinnit kokonaisuudessaan tulorahoituksella.

Mäntsälän kunnan bruttoinvestoinnit olivat tilikaudella 9,2 milj. euroa, alittaen 1 milj. eurolla muutetun talousarvion.

Toiminnan ja investointien rahavirta oli 6,4 milj. euroa. Maanmyyntitulot ylittivät arvioidun 1,9 milj. eurolla.

Lainoja ei tarvinnut nostaa tilikaudella ja lainakantaa pystyttiin vähentämään suunnitellusti.

	TA 2024	TA-muutos	MTA 2024	TP 2024	Poikkeama
TOIMINNAN RAHAVIRTA	9 573 864,64	-1 258 540,00	8 315 324,64	11 746 251,83	3 430 927,19
VUOSIKATE	10 073 864,64	-508 540,00	9 565 324,64	14 799 715,72	5 234 391,08
TULORAHOITUKSEN KORJAUSET	-500 000,00	-750 000,00	-1 250 000,00	-3 053 463,89	-1 803 463,89
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-8 520 002,00	110 000,00	-8 410 002,00	-5 427 213,07	2 982 788,93
INVESTOINTIMENOT	-9 120 002,00	-1 000 000,00	-10 120 002,00	-9 164 021,42	955 980,58
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIMENOIHIIN	0,00	0,00	0,00	100 000,00	100 000,00
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSTULOT	600 000,00	1 110 000,00	1 710 000,00	3 636 808,35	1 926 808,35
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	1 053 862,64	-1 148 540,00	-94 677,36	6 319 038,76	6 413 716,12
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-4 852 922,00	0,00	-4 852 922,00	-4 920 868,44	-67 946,44
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET*	-185 000,00	0,00	-185 000,00	185 064,00	370 064,00
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	-185 000,00	0,00	-185 000,00	185 064,00	370 064,00
LAINAKANNAN MUUTOKSET*	-4 667 922,00	0,00	-4 667 922,00	-4 667 922,00	0,00
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-4 667 922,00	0,00	-4 667 922,00	-4 667 922,00	0,00
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET	0,00	0,00	0,00	-438 010,44	-438 010,44
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄOMIEN MUUTOKSET	0,00	0,00	0,00	-16 681,95	-16 681,95
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS	0,00	0,00	0,00	1 424,36	1 424,36
SAAMISTEN MUUTOS	0,00	0,00	0,00	614 612,26	614 612,26
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	0,00	0,00	0,00	-1 037 365,11	-1 037 365,11
Vaikutus maksuvalmiuteen	-3 799 059,36	-1 148 540,00	-4 947 599,36	1 398 170,32	6 345 769,68

3.7 Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien erien toteutumisvertailusta

	sito- vuus N	TA 2024	TA muutos	TA muutettu 2024	Toteutuma 31.12.2024	Poikkeama TAM 2024 vs. Toteuma 2024
N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio						
KÄYTTÖTALOUSOSA						
Hallintopalvelut						
Yleishallinto	N	-608	460	-148	1 662	1 810
Tukipalvelut	N	-5 574	-260	-5 834	-5 970	-136
Keski-Uudenmaan Ympäristökeskus	N	-595	0	-595	-560	35
TE- ja maahanmuuttopalvelut	N	-2 508	0	-2 508	-2 321	187
Maaseutupalvelut	N	-105	0	-105	-80	25
		-9 390	200	-9 190	-7 269	1 921
Tarkastuslautakunta						
Tarkastustoimi	N	-31	0	-31	-21	10
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut						
Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset	N	-518	0	-518	-486	32
Opetuspalvelut	N	-31 962	-629	-32 591	-32 768	-177
Varhaiskasvatuspalvelut	N	-16 223	-230	-16 453	-15 821	632
Elinikäinen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut	N	-3 157	-50	-3 207	-3 111	96
		-51 860	-909	-52 769	-52 186	583
Tekninen ja elinvoimapaalvelut						
Tekninen ja elinvoimapaalvelujen yhteiset	N	-745	0	-745	-713	32
Toimitilapaalvelut		8 870	-650	8 220	8 521	301
Toimitilapaalvelut = tilikauden tulos	N	3 831	-650	3 181	3 331	150
Ateria- ja puhtauspalvelut	N	2	0	2	459	457
Kuntatekniikka	N	-3 138	0	-3 138	-3 230	-92
Maankäyttö, asuminen ja liikenne	N	-1 305	0	-1 305	-815	490
		3 684	-650	3 034	4 222	1 188
Toimintakate yhteensä		-57 597	-1 359	-58 956	-55 255	3 702

	sito- vuus N	TA 2024	TA muutos	TA muutettu 2024	Toteutuma 31.12.2024	Poikkeama TAM 2024 vs. Toteuma 2024
N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio						
TULOSLASKELMAOSA						
Verotulot	N	52 373	530	52 903	53 715	812
Valtionosuudet	N	14 799	-479	14 320	14 553	233
Rahoitus, netto	N	500	800	1 300	1 786	486
Korkotulot		935	800	1 735	1 820	85
Muut rahoitustulot		105	0	105	273	168
Korkomenot		-500	0	-500	-294	206
Muut rahoitusmenot		-40	0	-40	-13	27
Tuloslaskelmaosa yhteensä		67 672	851	68 523	70 054	1 531

	sitovuus N	TA 2024	TA muutos	TA muutettu 2024	Toteutuma 31.12.2024	Poikkeama TAM 2024 vs. Toteuma 2024
N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio						
INVESTOINTIOSA						
Kunnanhallitus						
- maa-alueiden hankinta		-1 200	0	-1 200	-1 038	162
- maa-alueiden myynti		100	360	460	548	88
Kiinteä omaisuus yhteensä	N	-1 100	360	-740	-490	250
- osakkeiden myynti		0	0	0	0	0
- osakkeiden osto		0	0	0	35	35
- kassajärjestelmä		0	-25	-25	-25	0
Aineeton omaisuus yhteensä	N	0	-25	-25	10	35
-Rakennusten korjaukset/muut kiinteät rakenteet ja laitteet		-100	-120	-220	-221	-1
Kasvatus- ja sivistyslautakunta						
- irtain omaisuus	N	-110	0	-110	-59	51
Tekniset palvelut						
-Rakennusten korjaukset/sisäilmakorjaukset	N	-450	-140	-590	-660	-70
-Peruskorjaukset	N	-610	310	-300	-244	56
-energiansäästötoimenpiteet	N	-300	80	-220	-181	39
- kevytliikenne	N	-1 750	-400	-2 150	-2 129	21
- Alueet, teollisuus ja infra	N	-1 000	0	-1 000	-722	278
-Liikenne	N	-2 810	-585	-3 395	-3 202	193
- Puistot ja leikkipaikat	N	-360	-120	-480	-390	90
- Teknisen toimialan irtain omaisuus	N	-430	0	-430	-192	238
Investoinnit yhteensä		-9 020	-640	-9 660	-8 480	1 180

	sitovuus N	TA 2024	TA muutos	TA muutettu 2024	Toteutuma 31.12.2024	Poikkeama TAM 2024 vs. Toteuma 2024
N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio						
RAHOITUSOSA						
Antolainauksen muutokset	N	-185	0	-185	-185	0
Lainakannan muutokset	N	-4 668	0	-4 668	-4 668	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		0	0	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset		-4 668	0	-4 668	-4 668	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos		0	0	0	0	0
Rahoitusosa yhteensä		-4 853	0	-4 853	-4 853	0

SITOVAT MÄÄRÄRAHAT / TULOARVIO YHTEENSÄ		-3 798	-1 148	-4 946	1 466	-6412
--	--	---------------	---------------	---------------	--------------	--------------

4 Tilinpäätöslaskelmat

4.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2024	01.01.-31.12.2023
Toimintatuotot	12 659 012,85	10 206 791,60
Myyntituotot	2 405 153,72	2 200 977,95
Maksutuotot	1 490 858,77	1 550 156,45
Tuet ja avustukset	1 871 321,98	1 711 998,22
Muut toimintatuotot	6 891 678,38	4 743 658,98
Valmistus omaan käyttöön	82 984,92	74 679,43
Toimintakulut	-67 997 336,32	-66 528 611,67
Henkilöstökulut	-39 867 185,74	-39 712 261,70
Palkat ja palkkiot	-32 471 365,36	-31 967 555,84
Henkilösivukulut	-7 395 820,38	-7 744 705,86
Eläkekulut	-6 620 567,81	-6 534 313,56
Muut henkilösivukulut	-775 252,57	-1 210 392,30
Palvelujen ostot	-15 951 027,13	-14 867 864,76
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 406 320,79	-5 307 938,58
Avustukset	-3 786 461,81	-3 837 645,15
Muut toimintakulut	-2 986 340,85	-2 802 901,48
TOIMINTAKATE	-55 255 338,55	-56 247 140,64
Verotulot	53 715 746,73	54 665 763,98
Valtionosuudet	14 553 421,00	15 206 127,00
Rahoitustuotot ja -kulut	1 785 886,54	154 650,28
Korkotuotot	1 819 571,82	231 867,96
Muut rahoitustuotot	273 363,85	337 306,33
Korkokulut	-293 631,69	-402 181,03
Muut rahoituskulut	-13 417,44	-12 342,98
VUOSIKATE	14 799 715,72	13 779 400,62
Poistot ja arvonalentumiset	-9 289 231,79	-8 235 403,42
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 289 231,79	-8 235 403,42
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Satunnaiset tuotot ja kulut	0,00	0,00
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00
Satunnaiset kulut		
TILIKAUDEN TULOS	5 510 483,93	5 543 997,20
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	30 684,12	30 684,12
Varausten lisäys(-)/vähennys(+)	-4 000 000,00	-5 000 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)	1 541 168,05	574 681,32

4.2 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	01.01.-31.12.2024	01.01.-31.12.2023
Toiminnan rahavirta	11 746 251,83	13 010 318,46
Vuosikate	14 799 715,72	13 925 503,80
Tulorahoituksen korjaukset	-3 053 463,89	-915 185,34
Investointien rahavirta	-5 427 213,07	-8 704 114,76
Investointimenot	-9 164 021,42	-10 344 305,76
Rahoitusosuudet investointimenoihin	100 000,00	180 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 636 808,35	1 460 191,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	6 319 038,76	4 306 203,70
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	185 064,00	655 192,79
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	-15 273 218,61
Antolainasaamisten vähennykset	185 064,00	15 928 411,40
Lainakannan muutokset	-4 667 922,00	-8 667 922,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 667 922,00	-4 667 922,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	-4 000 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	-438 010,44	2 007 911,99
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-16 681,95	203 363,15
Vaihto-omaisuuden muutos	1 424,36	6 054,28
Saamisten muutos	614 612,26	3 101 784,99
Korottomien velkojen muutos	-1 037 365,11	-1 303 290,43
Rahoituksen rahavirta	-4 920 868,44	-6 004 817,22
Rahavarojen muutos	1 398 170,32	-1 698 613,52
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	4 382 780,79	2 984 610,47
Rahavarat 01.01.	2 984 610,47	4 683 223,99
	1 398 170,32	-1 698 613,52

4.3 Tase

VASTAAVAA	2024	2023
A PYSYVÄT VASTAAVAT	227 227 968,72	228 483 803,90
I Aineettomat hyödykkeet	1 477 205,08	1 654 687,44
2. Muut pitkävaikutteiset menot	1 477 205,08	1 654 687,44
II Aineelliset hyödykkeet	137 270 293,59	137 974 500,58
1. Maa ja vesialueet	31 672 255,16	31 290 191,63
2. Rakennukset	69 549 334,31	74 048 023,75
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	34 412 990,54	29 989 014,52
4. Koneet ja kalusto	996 355,67	1 232 812,98
5. Muut aineelliset hyödykkeet	61 653,07	61 653,07
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	577 704,84	1 352 804,63
III Sijoitukset	88 480 470,05	88 854 615,88
1. Osakkeet ja osuudet	38 529 296,73	38 718 378,56
3. Muut lainasaamiset	47 682 720,99	47 867 784,99
4. Muut saamiset	2 268 452,33	2 268 452,33
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	11 128,88	10 762,77
2. Lahjoitusrahastojen varat	11 128,88	10 762,77
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	8 425 462,56	7 643 328,86
I Vaihto- omaisuus		
1. Aineet ja tarvikkeet	82 150,24	83 574,60
II Saamiset	3 960 531,53	4 575 143,79
Pitkäaikaiset saamiset		
3. Muut saamiset	10 759,00	10 759,00
Lyhytaikaiset saamiset	3 949 772,53	4 564 384,79
1. Myyntisaamiset	779 115,20	949 920,95
3. Muut saamiset	456 521,05	558 722,41
4. Siirtosaamiset	2 714 136,28	3 055 741,43
III Rahoitusomaisuusarvopaperit	0,00	0,00
IV Rahat ja pankkisaamiset	4 382 780,79	2 984 610,47
VASTAAVAA YHTEENSÄ	235 664 560,16	236 137 895,53

VASTATTAVAA	2024	2023
A OMA PÄÄOMA	124 573 479,32	123 294 527,62
I Peruspääoma	50 347 437,55	50 452 742,55
IV Edellisten tilikausien ylijäämä	72 684 873,72	72 267 103,75
V Tilikauden yli-/alijäämä	1 541 168,05	574 681,32
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	18 572 873,13	14 603 557,25
1. Poistoero	572 873,13	603 557,25
2. Vapaaehtoiset varaukset	18 000 000,00	14 000 000,00
C PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	0,00
2. Muut pakolliset varaukset	0,00	0,00
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	284 902,15	301 217,99
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	284 902,15	301 217,99
E VIERAS PÄÄOMA	92 233 305,56	97 938 592,67
I Pitkäaikainen	48 817 013,48	83 510 008,76
1. Joukkovelkakirjalainat	20 000 000,00	50 000 000,00
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	28 387 651,00	33 055 573,00
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	429 362,48	454 435,76
II Lyhytaikainen	43 416 292,08	14 428 583,91
1. Joukkovelkakirjalainat	30 000 000,00	0,00
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 667 922,00	4 667 922,00
5. Saadut ennakot	13 601,86	1 031 267,98
6. Ostovelat	3 116 902,24	3 426 534,65
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	745 001,30	696 168,24
8. Siirtovelat	4 872 864,68	4 606 691,04
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	235 664 560,16	236 137 895,53

4.4 Kuntakonsernin tulos- ja rahoituslaskelma sekä tase

Konsernituloslaskelma	2024	2023
Toimintatuotot	44 041 049,16	40 811 010,17
Toimintakulut	-89 629 213,39	-89 635 298,06
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)		
TOIMINTAKATE	-45 588 164,24	-48 824 287,89
Verotulot	53 508 470,20	54 386 896,19
Valtionosuudet	18 593 810,56	18 980 399,58
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	409 069,59	216 143,81
Muut rahoitustuotot	602 664,75	212 155,68
Korkokulut	-2 068 945,63	-1 640 785,41
Muut rahoituskulut	92 118,32	747,96
Rahoitustuotot ja -kulut	-965 092,96	-1 211 737,97
VUOSIKATE	25 549 023,56	23 331 269,91
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-16 371 255,17	-15 480 622,31
Omistuksen eliminointierot		
Arvonalentumiset	-37 687,76	-235 187,86
Poistot ja arvonalentumiset	-16 408 942,93	-15 715 810,17
TILIKAUDEN TULOS	9 140 080,63	7 615 459,74
Tilinpäätössiirrot	2 001,00	4 015,25
Tilikauden verot	-441 210,11	-306 491,95
Laskennalliset verot	14 364,31	56 528,43
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-21 289,25	70 913,91
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	8 693 946,58	7 440 425,38

Konsernirahoituslaskelma	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
VUOSIKATE	25 549 023,56	23 331 269,91
Satunnaiset erät		
Tilikauden verot	-441 210,11	-306 491,95
Tulorahoituksen korjauserät	-2 859 252,97	-1 343 930,09
Toiminnan rahavirta	22 248 560,48	21 680 847,87
-		
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-14 740 291,34	-15 402 350,41
Rahoitusosuudet investointimenoihin	100 000,00	180 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 069 050,64	4 073 963,44
Investointien rahavirta	-10 571 240,70	-11 148 386,97
<u>Toiminnan ja investointien rahavirta</u>	<u>11 677 319,78</u>	<u>10 532 460,90</u>
Rahoituksen rahavirta		
Antolainasaamisten lisäykset	-133 281,23	-15 923 939,34
Antolainasaamisten vähennykset	1 431,14	15 279 045,65
Antolainauksen muutokset	-131 850,09	-644 893,69
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	26 000 000,00	17 003 855,96
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 526 826,06	-24 464 588,36
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-31 902 237,24	-4 204 852,00
Lainakannan muutokset	-12 429 063,30	-11 665 584,40
Oman pääoman muutokset	0,00	-58 880,53
Muutokset vähemmistön osuudessa	0,00	64 579,13
Oman pääoman muutokset	0,00	5 698,60
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-15 332,24	131 110,50
Vaihto-omaisuuden muutos	-146 604,62	-13 289,00
Saamisten muutos	4 057 210,82	10 182 982,89
Korottomien velkojen muutos	1 948 923,87	-21 274 822,52
Muut maksuvalmiuden muutokset	5 844 197,83	-10 974 018,12
Rahoituksen rahavirta	-6 716 715,56	-23 278 797,61
<u>Rahavarojen muutos</u>	<u>4 960 604,22</u>	<u>-12 746 336,72</u>
Rahavarat 31.12.	20 279 517,91	15 318 913,68
Rahavarat 1.1.	15 318 913,68	28 065 250,39
<u>Rahavarojen muutos</u>	<u>4 960 604,22</u>	<u>-12 746 336,71</u>

Vuoden 2023 rahoituslaskelman epäjatkuvuus aiheutuu 1.1.2023 siirtyneiden kuntayhtymien muutoksesta. HUS ky:n, Eteva ky:n ja Keski-Uudenmaan sote-ky:n aiheuttama muutos on yhteensä 2.931.077,16 euroa.

Konsernitase	2024	2023
TASE		
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	375 623,81	381 460,61
Konserniliikearvo	3 054 055,92	3 664 867,08
Muut pitkävaikutteiset menot	3 674 049,66	4 351 918,01
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	0,00	199,88
Aineettomat hyödykkeet	7 103 729,40	8 398 445,58
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	33 098 292,78	32 602 181,07
Rakennukset	107 716 405,47	114 044 848,46
Kiinteät rakenteet ja laitteet	117 279 185,38	111 723 166,05
Koneet ja kalusto	4 276 011,12	4 656 469,62
Muut aineelliset hyödykkeet	65 324,44	65 324,44
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	577 704,84	1 352 804,63
Aineelliset hyödykkeet	263 012 924,03	264 444 794,27
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	63 290,89	63 290,89
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonkorotukset	4 658 519,62	5 252 619,86
Muut saamiset	2 473 372,27	2 341 522,18
Sijoitukset	7 195 182,78	7 657 432,93
PYSYVÄT VASTAAVAT	277 311 836,21	280 500 672,78
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	54 460,55	84 089,66
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	12 208,79	11 834,45
Muut toimeksiantojen varat	182 156,76	197 944,33
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	248 826,10	293 868,44
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
<u>Vaihto-omaisuus</u>		
Aineet ja tarvikkeet	293 769,43	147 164,81
Keskeneräiset tuotteet	54 223,00	54 223,00
Vaihto-omaisuus	347 992,43	201 387,81
Saamiset		
<u>Pitkäaikaiset saamiset</u>		
Myyntisaamiset	8 180,35	19 175,85
Muut saamiset	237 430,00	275 139,62
Pitkäaikaiset saamiset	245 610,35	294 315,47
<u>Lyhytaikaiset saamiset</u>		
Myyntisaamiset	3 934 832,10	5 221 858,58
Lainasaamiset	9 844,66	3 029,78
Laskennalliset verosaamiset	322 912,11	300 277,70
Muut saamiset	687 800,70	2 198 293,11
Siirtosaamiset	2 128 637,05	3 346 540,68
Lyhytaikaiset saamiset	7 084 026,63	11 069 999,86
Saamiset	7 329 636,98	11 364 315,33

Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	2 580,20	1 409,43
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	1 493 718,07	1 349 636,21
Muut arvopaperit	514 000,00	514 000,00
Rahoitusarvopaperit	2 010 298,27	1 865 045,64
Rahat ja pankkisaamiset	18 269 219,64	13 453 868,04
VAIHTUVAT VASTAAVAT	27 957 147,31	26 884 616,82
VASTAAVAA	305 517 809,63	307 679 158,04
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	50 347 437,55	50 452 742,55
Muut omat rahastot	16 705,69	16 705,69
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	40 621 344,79	33 419 789,19
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	8 693 946,58	7 440 425,38
OMA PÄÄOMA	99 679 434,61	91 329 662,81
VÄHEMMISTÖOSUUDET	842 102,39	820 813,13
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	54 460,55	84 089,66
Lahjoitusrahastojen pääomat	284 902,15	301 217,99
Muut toimeksiantojen pääomat	184 631,88	199 061,52
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	523 994,58	584 369,16
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
<u>Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma</u>		
Joukkovelkakirjalainat	20 000 000,00	50 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	79 699 538,53	78 010 834,87
Pääomalainat	500 000,00	500 000,00
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	100 199 538,53	128 510 834,87
<u>Pitkäaikainen koroton vieras pääoma</u>		
Ostovelat	30 676,00	0,00
Liittymismaksut ja muut velat	22 972 445,74	23 079 392,30
Siirtovelat	291 382,23	303 415,83
Laskennalliset verovelat	8 577 186,55	8 582 592,14
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	31 871 690,52	31 965 400,27
Pitkäaikainen vieras pääoma	132 071 229,05	160 476 235,14
Lyhytaikainen vieras pääoma		
<u>Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma</u>		
Joukkovelkakirjalainat	30 000 000,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	23 405 351,40	37 523 118,36
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	53 405 351,40	37 523 118,36

Lyhytaikainen koroton vieras pääoma

Saadut ennakot	76 279,19	1 185 690,84
Ostovelat	5 909 094,66	5 479 772,13
Liittymismaksut ja muut velat	3 992 939,87	3 199 658,33
Siirtovelat	9 003 708,18	7 079 838,14
Laskennalliset verovelat	13 675,69	0,00
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	18 995 697,59	16 944 959,43
Lyhytaikainen vieras pääoma	72 401 048,99	54 468 077,79
VIERAS PÄÄOMA	204 472 278,04	214 944 312,93
VASTATTAVAA	305 517 809,62	307 679 158,03

5 Tilinpäätöksen liitetiedot

5.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa 'Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet'.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoonsa.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi.

Johdannaisten käypää arvoa ei ole kirjattu tilinpäätöksessä kuluksi. Käypä arvo on esitetty liitetietojen muissa taseen ulkopuolisissa järjestelyissä.

Koronvaihtosopimuksilla on kunnan pitkäaikaisia, vaihtuvakorkoisia lainoja suojattu kiinteään korkoon.

Tuloslaskelman tai taseen esittämistavan muutos

Tuloslaskelman tai taseen esittämistapaa ei ole muutettu edellisestä tilikaudesta (KPA 2:2.1 § 2-kohta) tai kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamista ohjeista poikkeavaksi.

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Edellisen tilikauden tietoihin ei ole tehty oikaisuja.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus ja edellisen tilikauden virheen korjaus

Uudenmaan Työterveys Oy:n osakkeet siirtyivät hyvinvointialueelle 1.1.2023. Kirjaus jäi tekemättä vuoden 2023 tilinpäätökseen ja oikaistiin vuoden 2024 aikana. Kirjaus (105 305 euroa) näkyy kirjanpidossa peruspääoman muutoksena. Uudenmaan Päihdehuollon kuntayhtymä purettiin tilikauden 2024 aikana. Kuntayhtymän osakkeet (35 267,53 euroa) vähennettiin taseesta. Purkamisesta syntyi purkuvoittoa 76 900,82 euroa.

Edellisten tilikausien voittovaroista on vähennetty vuonna 2021 myyty Aurinkorinteen asunto (39 054,70 euroa) sekä maa-alueiden puuttuneet myynnit vuosilta 1995-2007 (117 856,73 euroa). Edellistä tilikautta koskevat tiedot ovat muilta osin vertailukelpoiset päätyneen tilikauden tietojen kanssa (KPA 2:2.1 § 4-kohta).

5.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhtiöt ja kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisällyvistä yhteisöistä		
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt	3	
Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt	1	-
Osakeyhtiö	2	
Kuntayhtymät	3	-
Osakkuusyhteisöt		1
Yhteensä	6	1

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on eliminoitu.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistö-osuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Konserniin on kirjattu alakonsernin liiketoiminnan aiheuttamien vientien perusteella laskennallisia verosaamisia. Verosaamiset ja -velat on kirjattu pitkä- tai lyhytaikaiseen niiden mahdollisen toteutumisen perusteella.

Konserniin on kirjattu laskennallisia veroja seuraavasti:

- Saamiset: pitkäaikaiset 0,3 milj. eur
- Velat: pitkäaikaiset 8,6 milj. eur, lyhytaikaiset 0,1 milj. eur.

Keskinäisten omistusten eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- ja alijäämän oikaisuksi.

Kuntayhtymät

Kuntayhtymät on yhdistelty konsernitilinpäätökseen peruspääomaosuuden suhteessa.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen vähäisen merkityksen vuoksi.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Yksikköhintarahoituksen oikaisu valtionosuuksiin

Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yksikköhintarahoitusta, joka on esitetty toimintatuotoissa, esitetään kunnan konsernituloslaskelmassa kohdassa Valtionosuudet. Mäntsälän kunnan osuus Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän yksikköhintarahoituksesta vuonna 2024 oli 4,0 milj. euroa.

Kiinteistöverojen käsittely

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjen yhteisöjen kunnalle maksamat kiinteistöverot 207 teur on eliminoitu konsernituloslaskelmassa.

Konsernirakenteen muutokset tilikaudella

Uudenmaan Päihdehuolto kuntayhtymän loppuselvitys on tehty ajalta 1.1.-22.4.2024 ja se on hyväksytty jäsenkuntien valtuustoissa. Lopputilityksen mukaiset kirjaukset on tehty konsernitilinpäätökseen 2024.

5.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Kunnan toimintatuotot palvelualueittain	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Hallintopalvelut	4 941 952	2 705 786	4 796 580	2 236 877
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	4 169 064	4 380 320	3 348 551	3 567 937
Tekninen ja elinvoimapalvelut	34 930 032	33 724 903	4 513 882	4 400 561
Keskinäiset ostot ja myynnit(tämän voi jättää omaksi kokonaisuudeksi)				
Yhteensä	44 041 049	40 811 010	12 659 013	10 205 375

Verotulojen erittely

	Kunta	
	2024	2023
Kunnan tulovero	40 930 403	41 631 465
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 240 659	3 998 665
Kiinteistövero	9 544 684	9 035 634
Yhteensä	53 715 747	54 665 764

Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2024	2023
Peruspalvelujen valtionosuus	13 673 463	14 096 895
<i>Sitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionos.tasaus	3 849 164	3 817 903
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	- 2 197 157	- 2 090 670
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		
Verotulomenetyksen korvaus	3 077 115	3 199 902
Yhteensä	14 553 421	15 206 127

Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2024	2023
Asiakaspalvelujen ostot	3 360 351	3 087 708
Muiden palvelujen ostot	12 590 676	11 780 157
Yhteensä	15 951 027	14 867 865

Valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi annetut tuet valtuustoryhmittäin eriteltyinä.

Ei ilmoitettavaa

Kunnan poistosuunnitelma

Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Valtuusto hyväksyi uuden poistosuunnitelman 22.3.2021.

11 Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista kunnan tilinpäätöksessä	31.12.2012 MENNESSÄ VALMISTUNEET KOHTEET		1.1.2013 JÄLKEEN VALMISTUNEET KOHTEET		KIRJANPITOLAUTA- KUNNAN KUNTAJAOS: POISTOAIKASUOSITUS
	POISTOAIKA	POISTOTAPA	POISTOAIKA	POISTOTAPA	
Aineettomat hyödykkeet					
Aineettomat oikeudet					
Atk-ohjelmistot	3 vuotta	tasapoisto	4 vuotta	tasapoisto	2 - 5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot					
Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta	tasapoisto	3 vuotta	tasapoisto	2-10 vuotta
Osake- tai vuokrahuoneistojen perusparannusmeno			5-10 vuotta	tasapoisto	5-10 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot/ vesios.kuntien avustukset	15 vuotta	tasapoisto	20 vuotta	tasapoisto	
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat					
Hallinto- ja laitosrakennukset	50 vuotta	tasapoisto	40 vuotta	tasapoisto	20-50 vuotta
Koulurakennukset	50 vuotta	tasapoisto	25-35 vuotta	tasapoisto	20-50 vuotta
Päiväkodit	50 vuotta	tasapoisto	25-35 vuotta	tasapoisto	20-50 vuotta
Terveyskeskus	50 vuotta	tasapoisto	25-35 vuotta	tasapoisto	20-50 vuotta
Liikuntahalli- ja vapaa-ajan rakennukset	50 vuotta	tasapoisto	25-35 vuotta	tasapoisto	20-30 vuotta
Asuinrakennukset	50 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30-50 vuotta
Talousrakennukset	15 vuotta	tasapoisto	15 vuotta	tasapoisto	10-20 vuotta
Muut rakennukset	30 vuotta	tasapoisto	25-35 vuotta	tasapoisto	20-50 vuotta
Rakennusten peruskorjaukset			20 vuotta	tasapoisto	
	vaihtoehto: suhteutus jäljellä olevaan poistoaikaan				
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
Kadut, tiet, torit ja puistot	20 vuotta	tasapoisto	15-20 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Sillat, laiturit ja uimalat	20 vuotta	tasapoisto	20 vuotta	tasapoisto	10 - 30 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	20 vuotta	tasapoisto	20 vuotta	tasapoisto	15 - 30 vuotta
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	20 vuotta	tasapoisto	20 vuotta	tasapoisto	15 - 20 vuotta
Vedenjakeluverkosto	30 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30 - 40 vuotta
Viemäriverkostot	30 vuotta	tasapoisto	30 vuotta	tasapoisto	30 - 40 vuotta
Vesi- ja viemärilaitoksen laitoskoneen ja laitteet	20 vuotta	tasapoisto	20 vuotta	tasapoisto	10-20 vuotta
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	20 vuotta	tasapoisto	15 vuotta	tasapoisto	5-10 vuotta
Koneet ja kalusto					
Sairaankuljetusautot	5 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	4-7 vuotta
Muut kuljetusvälineet ja työkoneet lisälaitteineen	10 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	4-10 vuotta
Röntgenlaitteet	10 vuotta	tasapoisto	10 vuotta	tasapoisto	5-15 vuotta
Muut sairaanhoito- ja tutkimuslaitteet	5 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	5-15 vuotta
Atk-laitteet	3 vuotta	tasapoisto	3 vuotta	tasapoisto	3-5 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	5 vuotta	tasapoisto	5 vuotta	tasapoisto	3-5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet					
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto		käytön mukainen poisto		käytön mukainen poisto
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Käyttöomaisuuspaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa		ei poistoaikaa

Selvitys olennaisista tuottoihin ja kuluihin sisältyvistä pakollisten varausten muutoksista

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Eläkevastuu 1.1.	-	7 140		
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella	-	- 7 140		
Eläkevastuu 31.12.	-	-		
Pilaantuneiden maiden puhdistusvaraus 1.1.	- 0	1 942	-	1 942
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella	-	-1 942	-	-1 942
Pilaantuneiden maiden puhdistusvaraus 31.12.	- 0	-0	-	0
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	- 0	521 669	-	0
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella	-	- 521 669		
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	- 0	0	-	-
Muut varaukset 1.1.	-	-	-	-
Lisäykset tilikaudella/ Vähennykset tilikaudella/				
Muut varaukset 31.12.	-	-	-	-
Pakolliset varaukset yhteensä 31.12.	- 0	0	-	-

Muihin tuottoihin sisältyvät olennaiset pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja tappiot

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	2 933 090	887 261	2 931 590	887 261
Rakennusten luovutusvoitot	-	-		
Osakkeiden luovutusvoitot	120 374		120 374	33
Muut luovutusvoitot	14 191	1 440 371	1 500	25 950
Luovutusvoitot yhteensä	3 067 655	2 327 632	3 053 464	913 243
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	-	669	-	-
Rakennusten myyntitappiot	- 10 412			
Osakkeiden luovutustappiot	-	21 449		
Muut luovutustappiot	- 84 912	817 423		
Luovutustappiot yhteensä	- 95 324	839 540	-	-

Satunnaiset tuotot ja kulut

Ei ilmoitettavaa.

Yhteismäärät muihin rahoitustuottoihin sisältyvistä tuotoista, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä, mikäli ne ovat olennaisia

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Osinkotuotot konserniyhteisöiltä	-		-	
Osinkotuotot muista yhteisöiltä	574 163	124 474	135 205	124 474
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	-		-	-

Erittely poistoeron muutoksista

Ei ilmoitettavaa.

5.4 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset (KPA 2:4.1 § 5-kohta)

Kunnan ja konsernin tilinpäätökseen ei sisälly lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneita kuluksi kirjaamattomia menoja ja pääoma-alennuksia.

Arvonkorotukset

Kunnan ja konsernin tilinpäätöksiin ei sisälly olennaisia arvonkorotuksia.

Pysyvät vastaavat

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	Muut		Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	pitkävaikutteiset menot	
Poistamaton hankintameno 1.1.2024	-	1 654 687,44	1 654 687,44
Lisäykset tilikauden aikana	-	52 932,96	52 932,96
Rahoitusosuudet tilikaudella	-	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	-	0,00	0,00
Siirto erien välillä	-	0,00	0,00
Tilikauden poistot	-	-230 415,32	-230 415,32
Lisäpoistot	-		0,00
Arvonalennukset ja niiden palautukset	-	0,00	0,00
Aktivoidut korkomenot (KPL4.5.3)	-		0,00
Poistamaton hankintam. 31.12.2024	0	1 477 205,08	1 477 205,08
Arvonkorotukset	-	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2024	0	1 477 205,08	1 477 205,08

AINEELLISET HYÖDYKKEET						Ennakkomaksut	Yhteensä
	Maa-ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	ja keskener. hankinnat	
Poistamaton hankintameno 1.1.2024	31 290 191,63	74 048 023,75	29 989 014,52	1 232 812,98	61 653,07	1 352 804,63	137 974 500,58
Lisäykset tilikauden aikana	1 038 470,01		139 225,79	268 502,15		7 664 818,01	9 111 015,96
Rahoitusosuudet tilikaudella			-100 000,00			0,00	-100 000,00
Vähennykset tilikauden aikana	-656 406,48		0,00				-656 406,48
Siirto erien välillä	0,00	488 235,24	7 951 682,56			-8 439 917,80	0,00
Tilikauden poistot		-4 986 924,68	-3 566 932,33	-504 959,46			-9 058 816,47
Lisäpoistot				0,00			0,00
Arvonlennukset ja niiden palautukset					0,00		0,00
Aktivoidut korkomenot (KPL4.5.3)		0,00	0,00	0,00	0,00		0,00
Poistamaton hankintam. 31.12.2024	31 672 255,16	69 549 334,31	34 412 990,54	996 355,67	61 653,07	577 704,84	137 270 293,59
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2024	31 672 255,16	69 549 334,31	34 412 990,54	996 355,67	61 653,07	577 704,84	137 270 293,59

MAA- JA VESIALUEET	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Kiinteistöjen liittymismaksut	-		334 324	334 324
Muut maa- ja vesialueet	33 098 293	32 602 181	31 337 932	30 955 868
Yhteensä	33 098 293	32 602 181	31 672 255	31 290 192

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset					
	Osakkeet konserniyhteisöt	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.2024	36 004 186,81	63 290,89	537 296,04	2 113 604,82	38 718 378,56
Avaavan taseen muutokset HUS:lle					0,00
Peruspääoman muutokset					0,00
Lisäykset				72,50	72,50
Rahoitusosuudet tilikaudella					0,00
Vähennykset		-35 267,53		-153 886,80	-189 154,33
Siirto erien välillä					0,00
Hankintameno 31.12.2024	36 004 186,81	28 023,36	537 296,04	1 959 790,52	38 529 296,73
Arvonlennukset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2024	36 004 186,81	28 023,36	537 296,04	1 959 790,52	38 529 296,73

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset	Saamiset konserniyhteisöt	Saamiset kuntayhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.2024	47 867 784,99		2 268 452,33	50 136 237,32
Lisäykset				
Rahoitusosuudet tilikaudella				
Vähennykset	-185 064,00			-185 064,00
Siirto erien välillä	-			
Hankintameno 31.12.2024	47 682 720,99		2 268 452,33	49 951 173,32
Arvonlennukset tilikaudella	-		-	-
Arvonkorotukset	-		-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.2024	47 682 720,99		2 268 452,33	49 951 173,32

Omistukset muissa yhteisöissä

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt									
Mäntsälän									
Nimi	Kotipaikka	Y-tunnus	Kunnan omistus- osuus, %	Hankinta- hintaa	Kunnan äänivalta- osuus, %	Konsernin omistus- osuus, %	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
							Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/ tappiosta
TYTÄRYHTEISÖT									
Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalo	Mäntsälä	2417203-4	51,00	102 000,00	51,00	51,00	293	1 826	46
Mäntsälän Jäähalli Oy	Mäntsälä	1787050-4	80,10	502 200,00	80,10	80,95	-440	4 736	-100
Mäntsälän Kodit Oy	Mäntsälä	0835787-2	100,00	306 486,81	100,00	100,00	285	24 580	-12
Mäntsälän Yrityskehitys Oy	Mäntsälä	1804569-6	70,00	91 000,00	70,00	100,00	179	227	-26
Nivos Oy	Mäntsälä	2519715-3	100,00	35 002 500,00	100,00	100,00	35 188	54 281	-1
Nivos Energia Oy	Mäntsälä	0773810-4	0,00	0,00	100,00	100,00	-8 339	22 510	-86
Nivos Palvelut Oy	Mäntsälä	3007554-8	0,00	0,00	100,00	100,00	567	1 268	1
Nivos Verkot Oy	Mäntsälä	0129224-4	0,00	0,00	100,00	100,00	9 446	62 219	1 314
Nivos Vesi ja Lämpö Oy	Mäntsälä	2519694-3	0,00	0,00	95,00	95,00	7 447	36 447	3
Yhteensä				36 004 186,81			44 627	208 093	1 139
KUNTAYHTYMÄT									
Keski-Uudenmaan koulutusky	Järvenpää	0213834-5	5,590	501 066,64	14,290	5,590	4 615	656	61
Uudenmaan liitto	Helsinki	0201296-1	1,450	961,87	1,450	1,450	21	54	4
Yhteensä				502 028,51			4 636	710	65
Yhdistelemättömät OSAKKUUSYHTEISÖT									
Asunto Oy Onnilanrinne	Mäntsälä	0129303-6	37,50	63 290,89	37,50	37,50	52	53	4
Yhteensä				63 290,89					
				36 569 506,21		Yhteensä	49 263	208 803	1 205

Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset

	2024		2023	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	-	307 105	-	218 206
Lainasaamiset	-	-	-	-
Muut saamiset	-	172	-	5 152
Siirtosaamiset	-	1 672 569	-	-
Yhteensä	-	1 979 502	-	223 358
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	-	-	-	-
Lainasaamiset	-	-	-	-
Muut saamiset	-	-	-	-
Siirtosaamiset	-	-	-	1 621 146
Yhteensä	-	-	-	1 621 146
Yhteensä	-	1 979 502	-	1 844 504
Saamiset yhteensä	-	1 979 502	-	1 844 504

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Kunta				
Muut siirtosaamiset:				
Kela-korvaukset	216 253	197 257	189 000	180 000
Ely-keskus/ työllistämistuet	129 421	117 394	129 421	117 394
Nivos Oy polainan korko 2024			1 647 100	
Keusote Hepola ap/ip-hoito			96 627	
Korkojohd. korkojaksotus	137 521	150 000	137 521	150 000
Keusote lopputilitys	-	1 621 146	-	1 621 146
Pelan pääoman palautus	-	454 481	-	454 481
Muut siirtosaamiset	1 645 382	806 263	127 192	175 353
yhteensä	2 128 577	3 346 541	2 326 861	2 698 374
Tulojäämät yhteensä	2 128 577	3 346 541	2 326 861	2 698 374
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	2 128 577	3 346 541	2 326 861	2 698 374

5.5 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana (KPA 2:5 § 1-kohta)

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Peruspääoma 1.1.	50 452 743	53 570 007	50 452 743	53 570 007
Avaavan taseen ppo:n korotukset	-	1 760 792	-	1 760 792
Avaavan taseen HVA:lle siirrot	- 105 305	- 4 878 057	- 105 305	- 4 878 057
Lisäykset tilikaudella			-	-
Vähennykset tilikaudella			-	-
Peruspääoma 31.12.	50 347 438	50 452 743	50 347 438	50 452 743
Arvonkorotusrahasto 1.1.	-	-	-	-
Lisäykset tilikaudella			-	-
Vähennykset tilikaudella			-	-
Arvonkorotusrahasto 31.12.	-	-	-	-
Muut omat rahastot 1.1.	16 706	31 636	-	-
Lisäykset tilikaudella	-	16	-	-
Vähennykset tilikaudella	-	14 946	-	-
Muut omat rahastot 31.12.	16 706	16 706	-	-
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	40 860 215	33 759 020	72 841 785	72 267 104
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella	- 238 870	- 339 231	- 156 911	
Aiempiin tilikausiin liittyvät korjaukset				
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	40 621 345	33 419 789	72 684 874	72 267 104
Tilikauden yli-/alijäämä	8 693 947	7 440 425	1 541 168	574 681
Oma pääoma 31.12.	99 679 435	91 329 663	124 573 479	123 294 528

Erittely verotussyistä tehdyn poistoeron muutoksesta

Kunnan tilinpäätöksessä poistoeroon ei sisälly verotussyistä tehtyä poistoeroa (evl 54 §)

Pitkäaikaiset velat

	Kunta	
	2024	2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	16 904 727	17 970 609
Lainat julkisyhteisöiltä	-	-
Yhteensä	16 904 727	17 970 609

Joukkovelkakirjalainat

	Kunta	
	2024	2023
JVK-laina, kertalyhenteinen, erääntyy 9.9.2025, korko -0,09%	30 000 000	30 000 000
JVK-laina, kertalyhenteinen, erääntyy 4.2.2026, korko -0,09%	20 000 000	20 000 000
	-	-
Yhteensä	50 000 000	50 000 000

Olennaiset pakollisiin varauksiin merkityt erät

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut pakolliset varaukset				
Eläkevaraus	-	-	-	-
Pilaantuneiden maiden puhdistusvaraus	-	-	-	-
Potilasvakuutus	-	-	-	-
Muu pakollinen varaus	-	-	-	-
Muut pakolliset varaukset yhteensä	-	-	-	-

Pitkä- ja lyhytaikaiset velat

	2024		2023	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot		-		
Ostovelat		281 121	-	380 856
Lainat			-	
Muut velat	-	-	-	-
Siirtovelat	-	-	-	-
Yhteensä	-	281 121	-	380 856
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot	-	-	-	-
Ostovelat	-	-	-	5 009
Muut velat	-	-	-	-
Siirtovelat	-	-	-	-
Yhteensä	-	-	-	5 009
Vieras pääoma yhteensä	-	281 121	-	385 864

Maksuvalmiuden kannalta merkittävät tililimiitit

	2024	2023
Luotollisen shekkitilin limiitti,	2 000 000	2 000 000
siitä käyttämättä oleva määrä	2 000 000	2 000 000

Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut velat				
Liittymismaksut	22 872 535	22 949 940	411 140	411 140
Muut velat	99 910	129 452	763 224	739 464
Muut velat yhteensä	22 972 446	23 079 392	1 174 364	1 150 604

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Korkojaksotukset	695 829	489 605	230 469	291 379
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	6 257 641	5 243 629	3 980 950	3 958 098
Valtionosuusennakot	-	-	-	-
Muut siirtovelat	2 050 239	1 650 020	661 446	357 214
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	9 003 708	7 383 254	4 872 865	4 606 691

5.6 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

Velat, joista kunta on pantannut, kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut vakuudeksi omaisuuttaan

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta			-	-
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	19 676 016	19 701 016	-	-
Lainat julkisyhteisöiltä			-	-
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	2 912 948	3 148 759	-	-

Vakuudet, jotka kunta on antanut muiden sitoumusten kuin velkojen vakuudeksi

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Annetut vakuudet	29 401 546	29 412 464	-	-

Vakuudet, jotka kunta on antanut sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Ei ilmoitettavaa

Yhteenlaskettu arvo kunnan antamista muista kuin edellä mainituista tarkoitetuista vakuuksista lajeittain

Ei ilmoitettavaa

Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Vuokra- ja leasingvastuut yhteensä	20 504 486	23 639 553	20 260 990	23 185 180
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	2 148 524	2 685 855	1 679 142	2 365 249

Muut kunnan antamat vastuusitoumukset ja muut vastuut (KPA 2:7.2 § 4-kohta)

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			85 132 000	93 010 000
Jäljellä oleva pääoma			57 342 285	59 422 097
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	-	-	4 122 000	4 122 000
Jäljellä oleva pääoma	-	-	61 114	423 509
Jälleenvuokraussitoumus/Paloasemanpellon päiväkotiki *)	500 004	604 377	500 004	604 377
vastuu voimassa 31.7.2028 asti				
josta seuraavalla tilikaudella maksettavat	139 536	152 974	139 536	152 974
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista				
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista			181 121 220	173 482 381
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.			-	-
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.			194 361	138 096

*) Kunta on sitoutunut vuokraamaan Paloasemanpellon päiväkodin tilat omaan käyttöönsä, mikäli yksityisen palveluntuottajan toiminta lakkaa tuotannollis-taloudellisista syistä, eikä tiloihin löydy toimintaa jatkamaan yksityistä palveluntuottajaa. Jälleenvuokraussopimus on voimassa LapTi-Invest Oy:n ja yksityisen palveluntuottajan 15 vuoden sopimuskauden 1.8.2013 alkaen.

Muut kuntaa koskevat taloudelliset vastuut, joita ei ole merkitty taseeseen

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Sopimusvastuut				
Muut sopimusvastuut/ HUS	-	-		
Nivos Oy:n sitoumus sijoituksesta Suomen Voima Oy:n kautta Fennovoima hankkeeseen enintään n. 12 M e laitoksen käynnistymiseen (2024) mennessä, jos sitoumuksen ehdot täyttyvät.	1 218 000	1 218 000		
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset				
Palvelusopimusvastuu / NCC				
Hyökännummen ja Riihimäen koulujen sekä Hyökännummen päiväkodin palvelusopimusvastuu + optio 5 v. (palvelusopimus 24.8.2015: 20vuotta ajalle 2017-2037 20,4 milj.euroa + 5 vuoden optio)				
Ylläpitokulut	18 500 033	19 527 440	18 500 033	19 527 440
Energiavastuut	1 358 868	1 514 167	1 358 868	1 514 167
PTS vastuut yht.	8 705 000	8 705 000	8 705 000	8 705 000
Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista kunnalle aiheutuvat veloitteet				
Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen	-	129 098	-	129 098
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	-	129 098	-	129 098
Sopimusvastuut yhteensä	28 563 901	29 875 705	28 563 901	29 875 705
Alv-palautusvastuu				
Kunnalla ei tilinpäätöshetkellä ole tiedossa kiinteistöjä, joiden osalta palautusvastuun toteutuminen olisi todennäköistä investointi- tai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.			-	-
Tytäryhteisöjen palautusvastuut Mäntsälän Kodit Oy ja Mäntsälän Jäähalli Oy Kuntayhtymien palautusvastuut Hus ja Eteva	1 387 659	1 387 659		
-	-	-		
Valtionosuuksien palautusvastuu Keuda ja Jäähalli	760 901	760 901		
Kuntien eläkevakuutus/ vastuu eläkemenoperusteisesta maksusta				
HUS/ Vammaispalvelulain mukaiset varaukset	-			

1. Kuntarahoitus Oyj, nro 35195 Sopimus erääntyy 8.9.2025 Nimellisarvo Käypä arvo			11 370 775 113 015	11 910 405 348 583
2. Kuntarahoitus Oyj, nro 35197 Sopimus erääntyy 24.9.2025 Nimellisarvo Käypä arvo			10 863 362 98 622	11 389 614 315 032
3. Nordea Bank AB nro 2334960/4365563 Sopimus 24.9.2025-24.9.2032 Nimellisarvo Käypä arvo			10 377 110 - 167 866	10 377 110 - 148 893
4. Nordea Bank AB nro 2472539/4651772 Sopimus 9.9.2025-10.9.2035 Nimellisarvo Käypä arvo			15 000 000 - 469 107	
5. OP Yrityspankki Oyj 25572880 Sopimus 7.9.2025- 7.9.2032 Nimellisarvo Käypä arvo			6 002 790 - 236 713	6 002 790 - 216 871
6. Danske Bank Oyj C3R3L Sopimus 7.9.2025-7.9.2032 Nimellisarvo Käypä arvo			4 828 355 - 80 764	
Konserniyhtiöiden koronvaihtosopimukset				
Nivos				
Nimellisarvo	25 450 000	-		
Käypä arvo	- 392 240	-		
Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Sähköjohdannaiset				
Ostosopimukset				
Myyntisopimukset	-	683 172		

Mäntsälän kunnan koronvaihtosopimukset

Kunnanvaltuusto päätti 22.8.2022 § 61 kunnan rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteista. Periaatteiden mukaisesti kunnan voimassa olevan lainakannan osalta suojaus tehdään vähintään 50 prosenttiin lainasal-kusta. Tilinpäätöshetkellä kunnan lainojen suojausaste on 84.0 %. Koronvaihtosopimukset on tehty vaihtu-vakorkoisten lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiin-teiksi. Kunta on ottanut tilikaudella 3 vaihtuvakorkoista lainaa, jotka ovat kytketty koronvaihtosopimuksiin 1 ja 2.

Kuntarahoituksen korkosuojaus nro1 vastaa Kuntarahoitukselta otettuja lainoja 5,550 milj. euroa ja 6,9 milj. euroa. Kuntarahoituksen korkosuojaus nro 2 vastaa Kuntarahoitukselta otettua lainaa 11,915 milj. euroa. Kunta on ottanut lisäksi jatkosuojaukset lainoille. OP Yrityspankki Oyj:n kanssa tehty suojaus (5) ja Danske Bank Oyj:n tehty suojaus (6) on jatkosuojaus koronvaihtosopimukseen 1 ja Nordean kanssa tehty koron-vaihtosopimus (3) on jatkosuojaus koronvaihtosopimukselle 2.

1. Kuntarahoituksen kanssa v.2015 tehty 15,148 milj. euron koronvaihtosopimus on laadittu suojaamistar-koituksessa. Sopimuksen alkamispäivämäärä on 7.9.2017. Sopimus on voimassa 7.9.2025 asti. Koronvaihto-sopimuksessa on kiinteä korko 1,131 %-yksikköä p.a./6 kk euribor. Maksupäivät ovat 7.3. ja 7.9. Korot on kirjattu korkokuluihin. (Kh 17.8.2015 § 194/Kunnanjohtaja vhp 24.8.2015 § 12).

2. Kuntarahoituksen kanssa v.2015 tehty 14,021 milj. euron koronvaihtosopimus on laadittu suojaamistar-koituksessa. Sopimuksen alkamispäivämäärä on 24.9.2018. Sopimus on voimassa 24.9.2025 asti. Koronvaihtosopimuksessa on kiinteä korko 1,279 %-yksikköä p.a./6 kk euribor. Maksupäivät ovat 24.3. ja 24.9. Korot on kirjattu korkokuluihin. (Kh 17.8.2015 § 194/Kunnanjohtaja vhp 24.8.2015 § 12).

3. Kunta on 16.1.2023 tehnyt Nordea Bank Abp:n kanssa 10,337 milj. euron lainapääomalle koronvaihtoso-pimuksen, minkä aloituspäivä on 24.9.2025. Koronvaihtosopimuksessa on kiinteä korko 2,547 %-yksikköä p.a./6 kk euribor. Koron maksupäivät ovat puolivuositain 24.3. ja 24.9. Tämä sopimus alkaa, kun Kuntara-hoituksen kanssa tehty koronvaihtosopimus (nro2) päättyy 24.9.2025. (Kh 19.12.2022 § 260/talousjohtaja 16.1.2023 § 2).

4. Kunta on tehnyt 24.5.2024 Nordea Bank Abp:n kanssa koronvaihtosopimuksen 15 milj. euron lainalle, jonka alkamispäivä on 9.9.2025 ja päättymispäivä 10.9.2035. Kunta maksaa kiinteää korkoa 2,674 % ja mak-saa 6 kk euribor korkoa. Tämä koronvaihtosopimus on tehty suojaamistarkoituksessa tulevaa lainanottoa varten. (Kh 12.2.2024 § 26/ talousjohtaja 24.5.2024 § 4).

5. Kunta on tehnyt OP Yrityspankki Oyj:n kanssa 11.9.2023 6 002 790 euron lainalle 201133/22 koronvaihtosopimuksen, jonka alkamispäivä on 7.9.2025 ja päättymispäivä 7.9.2032. Koronvaihtosopimus on tehty suojaamistarkoituksessa. Koronmaksupäivät ovat puolivuositain alkaen 9.3.2026 ja päättyen 7.9.2032. Kunta maksaa kiinteää korkoa 2,957 % ja maksaa 6 kk euribor korkoa. Tämä koronvaihtosopimus alkaa, kun koronvaihtosopimus nro 1 päättyy. (Kh 28.8.2023 § 169/ talousjohtaja 11.9.2023 § 11).

6. Kunta on tehnyt Danske Bank Oyj:n kanssa 1.3.2024 koronvaihtosopimuksen 4 828 355 euron lainalle 21132/22, jonka alkamispäivä on 7.9.2025 ja päättymispäivä 7.9.2032. Koronvaihtosopimus on tehty suo-jaamistarkoituksessa. Koronmaksupäivät ovat puolivuositain alkaen 9.3.2026 ja päättyen 7.9.2032. Kunta maksaa kiinteää korkoa 2,56120 % ja maksaa 6 kk euribor korkoa. Tämä koronvaihtosopimus alkaa, kun ko-ronvaihtosopimus nro 1 päättyy. (Kh 12.2.2024 § 26/ talousjohtaja 4.3.2024 § 2).

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Itä-Uudenmaan poliisi tutkii Keusoten kuntayhtymään liittyvää petosrikoskokonaisuutta, josta voi mahdollisesti seurata Keusoten kuntayhtymän omistajakunnille taloudellisia vaikutuksia. Asian käsittely on tutkintavaiheessa, jonka vuoksi euromääräisiä vaikutuksia on mahdoton arvioida.

5.7 Ympäristöasioiden harkinnanvarainen esittäminen

Ei ilmoitettavaa.

5.8 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstö toimialoittain 31.12.2024

Toimiala	Vakituiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Oppisopimus-suhteiset		Kaikki yhteensä		Määräaikaisten osuus	
	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023
Hallintopalvelut	39	38	8	8	19	30	0	0	66	76	12,12 %	10,53 %
Sivistys- hyvinvointipalvelut	462	450	161	213	0	0	2	0	625	663	25,76 %	32,13 %
Tekninen ja elinvoimapalvelut	133	134	5	7	0	0	0	0	138	141	3,62 %	4,97 %
Yhteensä	634	622	174	228	19	30	2	0	829	880	20,99 %	25,91 %

Henkilöstökulut

	2024	2023
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	39 867 186	39 728 290
Yhteensä henkilöstökulut	39 867 186	39 728 290

Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetty luottamushenkilömaksut (Kuntalaki 82.3.§)

	2024	2023
Mäntsälän Kokoomus ry	5 872	5 605
Keskustan Mäntsälän kunnallisjärjestö ry	8 134	8 037
Vihreä Verkko ry/ Mäntsälän vihreät	867	837
Mäntsälän Vasemmisto ry	917	794
Mäntsälän Sos.dem.työväenyhdistys	5 489	5 185
Mäntsälän Perussuomalaiset ry	2 781	2 779
Suomen Kristillisdem.Mäntsälän paikallisosasto ry	245	210
PRO Mäntsälä ry Mäntsälän puolesta	59	70
Yhteensä	24 362	23 515

Tilintarkastuspalkkiot

TILINTARKASTUSPALKKIOT

	Kunta	
	2024	2023
Lakisääteistä tilintarkastusta suorittava tarkastusyhteisö:		
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot, lakisääteinen tilintarkastus	10 765	14 911
Tilintarkastajan lausunnot	0	0
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	4 351	3 721
Muut palkkiot	0	15 200
Palkkiot yhteensä	15 116	33 832

Intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Intressitaho	1. Kuvasu liiketoimesta	2. Liiketoimen arvo 2024	3. Intressisuhteen luonne	4. Muut kunnan taloudellisen aseman arvioimisen kannalta välttämättömät tiedot liiketoimesta
1. Kunnanjohtaja Hannu Laurila	Johtajasopimus 17.5.2021 kh		kunnanjohtajan työtehtävät	Sopimuksessa ei ole sovittu erokorvauksesta
2. Vesiosuuskunta Suoni	Kunnan antama omavelkainen takaus	Takausvastuun määrä (100%) 33 788€	muu osake/osuusomistus	
3. Hirvihaaran vesiosuuskunta	Kunnan antama omavelkainen takaus	Takausvastuun määrä (100%) 61 411€	muu osake/osuusomistus	
4. Mäntsälän Kodit Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 18.6.2007 § 53	Takausvastuun määrä (100%) 262 500 €	Tytäryritys	
5. Mäntsälän Kodit Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 20.4.2009 § 49	Takausvastuun määrä (100%) 786 990 €	Tytäryritys	
6. Mäntsälän Kodit Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 15.2.2010 § 4	Takausvastuun määrä (100%) 257 066 €	Tytäryritys	
7. Mäntsälän Kodit Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 31.8.2015 § 81	Takausvastuun määrä (100%) 1 100 000 €	Tytäryritys	
8. Mäntsälän Kodit Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 28.11.2016 § 112	Takausvastuun määrä (100%) 900 000 €	Tytäryritys	
9. Nivos Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 8.2.2016 § 5	Takausvastuun määrä (100%) 1 920 000 €	Tytäryritys	
10. Nivos Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 8.2.2016 § 5	Takausvastuun määrä (80%) 8 800 000 €	Tytäryritys	
11. Nivos Verkot Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 18.3.2024 § 15	Takausvastuun määrä (100%) 5 000 000 €	Tytäryritys	
12. Nivos Verkot Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt	Takausvastuun määrä (100%) 2 400 000	Tytäryritys	
13. Nivos Verkot Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 22.3.2021 § 21	Takausvastuun määrä (80%) 2 400 000 €	Tytäryritys	
14. Nivos Verkot Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 23.10.2023 § 77	Takausvastuun määrä (80%) 15 000 000 €	Tytäryritys	
15. Nivos Vesi ja lämpö Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 22.3.2021 § 22	Takausvastuun määrä (80%) 1 200 000 €	Tytäryritys	
18. Kiinteistö Oy Mäntsälän toimistotalo	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 20.6.2011 § 64	Takausvastuun määrä (100%) 1 381 698 €	Tytäryritys	
20. Mäntsälän Jäähalli Oy	Kunnan antama omavelkainen takaus kvalt 13.6.2022 § 53	Takausvastuun määrä (100%) 5 906 250 €	Tytäryritys	

Kilpailulain eriyttämisvaatimuksen alainen toiminta

Vuoden 2020 alusta kilpailulain 30 d §:n perusteella julkisyhteisön on eriytettävä kilpailutilanteessa markkinoilla harjoittamansa taloudellinen toiminta kirjanpidossaan. Poikkeuksena tähän on toiminta, jonka liikevaihto on alle 40 000 euroa tai jos menettely tai toiminnan rakenne seuraa välittömästi lainsäädännöstä, taikka, jos soveltaminen estäisi merkittävän kansalaisten hyvinvointiin, turvallisuuteen tai muuhun sellaiseen yleiseen etuun liittyvän tehtävän hoitamisen (kilpailulain 30 b §).

Mäntsälän kunnan eriytettäviä toimintoja ovat lounaskahvila Tarinan henkilöstöruokala-/-kahvilapalvelujen myynti, sekä ateriapalvelujen myynti kunnan yksityisille palveluntuottajille. Tuloslaskelman mukaan eriytettävissä toiminnoissa toimintatuotot olivat yhteensä 138 940 euroa ja toimintakulut olivat -228 210 euroa. Toimintojen tilikauden tulos poistojen ja arvonalentumisien jälkeen oli yhteensä - 89 271 euroa.

Lounaskahvila Tarina

Tarina avattiin marraskuussa vuonna 2022. Kahvila-ravintola on avoinna arkisin klo 09-15 ja tarjolla on lounaan lisäksi kahvia ja pientä suolaista. Vuonna 2024 lounaan hinta kunnan henkilökunnalle oli 8,50 euroa ja muille ruokailijoille 11,00 euroa. Tarinan myyntitulot koostuvat lähes yksinomaan henkilöstölle myydyistä lounaista, sekä kunnan sisäisistä kahvilaravintolailuista. Kunnan henkilöstön ulkopuolelle tapahtuva lounas- ja kahvilamyynti on ollut vähäistä.

Tarinan toimintakate oli negatiivinen, sillä ravintola toimii samalla kunnan työllistettävien opetusravintolana, eikä toimi samoin periaattein tai tavoittein kuin markkinoilla toimivat kilpailijat.

1527 LOUNASKAHVILA-PALVELUT	Toteutuma 1-12 / 2024
TOIMINTATUOTOT	
MYYNTITUOTOT	109.279
MUUT TOIMINTATUOTOT	44
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	109.324
TOIMINTAKULUT	
HENKILÖSTÖKULUT	-79.094
PALKAT JA PALKKIOT	-65.786
HENKILÖSIVUKULUT	-13.308
ELÄKEKULUT	-11.653
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-1.655
PALVELUJEN OSTOT	-4.345
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-53.580
MUUT TOIMINTAKULUT	-64.310
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-201.329
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-92.006

Ateriapalvelujen myynti yksityisille palveluntuottajille

Mäntsälän keskuskeittiö tuotti v. 2024 ateriapalveluja kahdelle yksityiselle Mäntsälässä toimivalle varhaiskasvatuksen palveluntuottajalle; päiväkotia Omenapuulle ja Mäntsälän englanninkieliselle Montessori leikkikoululle.

Ateriapalvelujen myynti yksityisille toimijoille oli vähäisempää kuin aiemmin ja kattoi alle prosentin 0,87% tulosyksikön kokonaismyynnistä. Kulut on laskettu prosentuaalisesti suhteutettuna ateriapalvelujen tulosyksikön kokonaiskuluihin.

5215 ATERIAPALVELUT ULK.MYYNTI	Toteutuma 1-12 / 2024
TOIMINTATUOTOT	
MYYNTITUOTOT	29.616
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	29.616
TOIMINTAKULUT	
HENKILÖSTÖKULUT	-15.192
PALVELUJEN OSTOT	-664
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-7.421
MUUT TOIMINTAKULUT	-3.604
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-26.881
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	2.735

6 Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä

Tilinpäätöksen allekirjoitus

Mäntsälässä 31.03.2025

_____

Tapio Havula

_____

Heli Hallikainen

_____

Satu Lampi

_____

Eero Kokko

_____

Marjaana Manninen

_____

Timo Leino

(Annika Warras-Stjernvallin varajäsen)

_____

Katri Manninen

_____

Teemu Laakso

_____

Tuuli Särkijärvi

_____

Hannu Laurila

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus

Mäntsälässä _____/_____ 2025

BDO Audiator Oy
Tilintarkastusyhteisö
Mark Lassfolk

Luettelot ja selvitykset

Luettelo kirjanpitoarkistoista:

Tilinpäätös sähköinen arkistointi
Pääkirja sähköinen arkistointi
Päiväkirja sähköinen arkistointi
Tase-erittelyt sähköinen arkistointi
Liitetietojen erittelyt sähköinen arkistointi
Myyntireskontra sähköinen arkistointi
Ostoreskontra sähköinen arkistointi
Pysyvien vastaavien erilliskirjanpito sähköisenä
Konsernikirjanpito sähköinen arkistointi
Tiliotteet ja viitteet sähköinen arkistointi

Sidottu tilinpäätös säilytetään pysyvästi, muut kirjanpitoarkistot arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti 6-10 vuotta.

Luettelo tositelajeista joita säilytetään sähköisesti:

Luettelo kirjanpidosta ja aineistoista 2024

Kirjanpidon osa	Tositelaji	Numero-sarja alk.		Kirjanpitojärjestelmien keskinäiset yhteydet	Miten ja missä säilytetään
Tilinpäätös		1	Tasekirja Tase-erittelyjen saldoselvitykset Liitetietosisitteet Tilikartta	Kunnan tasekirjassa on esitetty kirjanpitolaian edellyttämä tilinpäätös, toimintakertomus sekä luettelo kirjanpidoista ja aineistosta	Kunnassa sähköisesti arkistoituna.
Pääkirjanpito			Pää- ja Päiväkirjat	Pääkirjanpitoon kootaan yhteenveto esijärjestelmien tapahtumista	Tapahtumat säilytetään sähköisessä arkistossa
Käyttöomaisuus				KOM osa Raindancejärjestelmää, joka on integroitu suoraan	Kuntamalli Raindance kirjanpitojärjestelmässä
	KOMTOS	34001	Käyttöomaisuusosisitteet		
	KOMKOR	39001	Käyttöomaisuusosisitteet		
	KOMMUI	39001	Käyttöom. muistiotosisitteet	pääkirjanpitoon	
Pääkirjatiliotite					
	MUISRD	15001	Muistiotosisitteet Raindance/Prov.	Muistioiden kierrätys	Kuntamalli Raindance
	MUSSRD	25001	Muistiotosisitteet Raindance sis	Sisäisten muistioiden kierrätys	kirjanpitojärjestelmässä
	MUIASI	60001	Muistiotosisitteet Raindance/kunta	Muistioiden kierrätys	
	MUIST1	10001	Muistiotosisitteet Raindance	Ei kierrätystä	
	VYÖR	31001	Vyörytys	samoin vyörytystosisitteet	
Liittymät					
	PALKAT	100001	Populus palkkaliittymä, palkkatositteet, matkalaskut 1.5.2024 alkaen Personec palkkaliittymä	Tapahtumat siirretään liittymän kautta pääkirjanpitoon yhdistelmänä	Palkkakirjanpito ja siihen liittyvät erittelyt ja laskelmat säilytetään sähköisenä Populus/Personec palkanlaskentajärjestelmässä
Myyntireskontra				Myyntireskontra ja -laskutus siirtyivät	Kuntamalli Raindance -
	MRP10	10000001			
	MRP20	20000001	SiHy yksityisoikeudelliset		
	MRP21	21000001	SiHy julkisoikeudelliset		
	MRP22	22000001	Kirjasto, aineistohyvitykset		
	MRP40	40000001	Telin yksityisoikeudelliset		
	MRP41	41000001	Teli julkisoikeudelliset		
	MRP42	42000001	Romuaajoneuvojen siirrot		
	MRP44	44000001	Excel-laskutukset julkisoik.		
	MRP45	45000001	Hulevesilaskutus		
	MRP50	50000001	Kirjaston aineisto		
	MRP54	54000001	ProCons Päivähoito		
	MRP55	55000001	Ylioppilasmaksut		
	MRP56	56000001	Primus iltapäivähoito		
	MRP57	57000001	Hellewi kansalaisopisto		
	MRP58	58000001	Hellewi vapaa-aika		
	MRP70	70000001	Maksusuunnitelmat		
	MRP72	72000001	Lupapiste		
	MRPK	5410001	Luottotappio		
	MRPMAN	5110001	MRP Manuaalisuorituk		
	MRPVII	5210001	MRP Viitesuoritukset		
Ostoreskontra					
	ORPRD	8000001	Ostolaskut	Raindance kierrätys Ostoreskontran tapahtumat ovat osa Kuntamalli Raindance järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon	Tapahtumat säilytetään
	ORPMAK	8990001	Ostoreskontra maksut		
Tiliotteet				Basware maksuliikenneohjelmasta liittymien kautta Kuntamalli Raindance	Tapahtumat säilytetään sähköisenä Baswaren InvoiceReady-arkistossa
	PANKKI	101001	Pankkien tiliotteet	kirjanpitojärjestelmään	

Kirjanpidon osa	Tositelaji	Numero-sarja alk.	Kirjanpitojärjestelmien keskinäiset yhteydet		Miten ja missä säilytetään
Avaava tase	ALKUSA	1001	Alkusaldot	Siirretään ALKUSA -raportilla	Kuntamalli Raindance kirjjanpitojärjestelmässä
Talousarvio	BUD	2001	Talousarvio	Raindance Budjetointi on osa Kuntamalli Raindance järjestelmää	Kuntamalli Raindance kirjjanpitojärjestelmässä
Lisä-talousarvio	BUDL	3001	Lisätalousarvio	Viedään manuaalisesti	Kuntamalli Raindance kirjjanpitojärjestelmässä
Konserni			Erillistilinpäätös (Tuloslaskelma ja tase)	Ei yhteyttä	Säilytetään sähköisenä FPM järjestelmässä
		10000	Erillistilinpäätöksen oikaisu		
		110000	Sisäiset erät, ETP-oikaisut		
		120000	Konsolidointiviennit, etp-oikaisut, sisäiset erät		
		123000	Konsolidointiviennit, erillistilinpäätöksen oikaisu		
		130000	Alakonsernin vähemmistöosuus		
		140000	Sisäiset erät		
		20000	Konsolidointiviennit, sisäiset erät		
		23000	Konsolidointiviennit, erillistilinpäätös		
		20000	Vapaaehtoisten varausten purku, erillistilinpäätös		
		32000	KK-oikaisut		
		410000	Sisäiset erät, KK-oikaisut		
		420000	Konsolidointiviennit, KK-oikaisut, sisäiset erät		
		423000	Konsolidointiviennit, KK-oikaisut		
		430000	Käyttöomaisuuden sisäisen katteen eliminointi		
		50000	Sisäisen omistuksen eliminointi		
		60000	Pääomaosuusmenetelmä konsolidointi		
		80000			
	Rahoituslaskelmatositteet:				
		800100	Erillistilinpäätös (Tuloslaskelma ja tase)		
		800200	Sisäiset erät		
		800230	Konsolidointiviennit, sisäiset erät		
		800300	Konsolidointiviennit, erillistilinpäätös		
		800320	Vapaaehtoisten varausten purku, erillistilinpäätös		
		800400	Vaihto-omaisuuden sisäisen katteen eliminointi		
		800500	Käyttöomaisuuden sisäisen katteen eliminointi		
		800600	Sisäisen omistuksen eliminointi		
		800800	Pääomaosuusmenetelmä konsolidointi		
		801100	Erillistilinpäätöksen oikaisu		
		801200	Sisäiset erät, ETP-oikaisut		
		801230	Konsolidointiviennit, etp-oikaisu, sis.erät		
		801300	Konsolidointiviennit, erillistilinpäätöksen oikaisu		
		804100	KK-oikaisut		
		804200	Sisäiset erät, KK-oikaisut		
		804230	Konsolidointiviennit, KK-oikaisut, sis.erät		
		804300	Konsolidointiviennit, KK-oikaisut		
		810000	Muut viennit		
		810300	Muut viennit, Konsolidointiviennit		
		815000	Muut viennit, KK-oikaisut		
		815300	Muut viennit, Konsolidointiviennit, KK-oikaisut		
		830000	Tase, hankinta		
		840000	Tase, myynti		
		845000	Tase, myynti, eliminoinnit/konsernitason viennit		
		850000	Muut järjestelyt		
		870000	CF oikaisut		

Liitteet

Liite 1: Suoritteet ja tunnusluvut

Liite 2: palvelualueiden tavoitteet

Liite 1

Suoritteet ja tunnusluvut

Suorite- ja tunnuslukutaulukot							
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TP2023	TP2024
Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset							
Musiikkiopiston oppilaat	124	124	124	124	124	124	124
Musiikkileikkikoululaisia	189	182	197	138	209	571	542
Opetuspalvelut							
Perusopetuksen oppilaat, joista	2 773	2 678	2 627	2 592	2 551	2 550	2 474
- erityisoppilaat	208	217	222	236	244	238	254
- pienryhmissä	148	127	148	137	154	135	167
- integroituna	60	90	92	99	83	94	87
Tehostetussa tuessa	370	390	370	389	380	385	422
Vieraskuntalaisia Mäntsälässä	115	102	102	82	79	95	83
Mäntsäläläisiä muualla	199	207	197	222	223	202	232
Oppilaat/alakoulut	1 992	1 881	1 868	1 805	1 748	1 625	1 673
Oppilaat/yläkoulut	781	797	797	798	803	821	801
Oppilaat esiopetuksessa	289	271	234	0	0	0	0
Koulut/perusopetus	14	13	13	12	12	12	12
Lukion opiskelijat	282	304	295	263	266	258	302
Varhaiskasvatuspalvelut							
Avoin ja kerhotoiminta							
Lapsia	77	54	8	22	24	21	20
Läsnäolopäivät osapv-hoito	5 224	3 750	890	731	1 073		
Perhepäivähoito							
Lapsia	45	35	31	32	22	21	20
Läsnäolopäivät, kokopv-hoito	7 474	6 151	4 329	4 502	3 839		
Läsnäolopäivät, osapv-hoito	20	208	97	239	209		
Kotihoidontuki/lapset	368	348	323	289	268	227	167
Yksityisen hoidon tuki, valtakunnallinen, lapsia	236	227	198	188	207	204	183
Yksityisen hoidon tuki, kunnanllinen, lapsia	236	227	198	188	207	204	183
Päiväkotihoidon tuki (sis. ostot)							
Lapsia	662	670	646	632	626	689	675
Läsnäolopäivät, kokopv-hoito	99 688	100 423	79 069	93 066			
Läsnäolopäivät, osapv-hoito	27 214	24 230	13 721	16 037			
Vuorohoito päiväkodissa							
Lapsia	69	102	103	114	119	47	43
Läsnäolopäivät, kokopv-hoito	11 526	13 214	13 554	16 192			
Läsnäolopäivät, osapv-hoito	1 179	1 713	1 472	1 854			
Esiopetus (sis yksityiset)							
Lapsia	185	195	191	214	242	228	217
Läsnäolopäivät	35 502	31 062	24 825	33 276	44 528		

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin j	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TP2023	TP2024
Kansalaisopisto							
- opetustunnit	8 157	8 508	6 959	6 954	7 706	7 268	6 367
- opiskelijat	3 280	3 241	2 938	2 343	2 583	2 777	2 438
- kurssit	423	421	392	372	390	380	310
Kirjasto							
- lainat	211 848	235 046	196 791	191 457	225 785	208 975	247 328
- lainat/asukas	10	11	10	9	11	10	12
- lainaajat	5 135	5 327	4 477	3 991	4 632	4815*	4 820
						* järjestelmän vaihdos keskellä vuotta, luku on arvio	
Hyvinvoinnin edistämisen palvelut							
Vapaa-aikapalvelut							
Liikuntapalvelut							
- kurssit					29		26
- osallistujat					2 997	3 868	5 111
- Kävelykipinä tapahtumien osallistujat					70	350	150
- Inbody mittaukset					68	42	51
-rantahulinat osallistujat					114	117	236
-uimakouluun osallistujat					100	76	18
-kuntosalipäivystyksen osallistujat					92	18	18
-talvilomatoiminnan osallistujat					67	270	389
- syyslomatoiminnan osallistujat					151		
Nuorisopalvelut							
Nuorisotalo (vuoden 2023): kävijät					60	3 266	2 931
Erityisnuorisotyö: asiakkaat					81	78	71
Sepänmäen kesäleiri: osallistujat					0	37	37
Discord: osallistujat keskim./kerta					0	0	0
Nuorisovaltuuston kokoukset					10	10	10
Nuorisovaltuuston työryhmät					5	0	0
Tapahtumat						333	80

Tekniset palvelut	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TP2023	TP2024
Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset							
Hallinto- ja talouspalvelut + suunnittelu- ja rakennuttamispalvelut							
-Menot ulkoinen	919 890	810 230	777 562	707 736	840 799	716 674	675 434
- joista henkilöstömenot	572 980	564 100	498 323	494 294	493 371	448 987	383 328
-Henkilöt	9	9	8	7	7	7	5
Yksityistie-avustukset							
-yks.tieav. €	159 630	133 222	157 808	131 608	156 807	160 138	162 855
-yks.tieav. km	290	290	290	284	293	297	297
Tiekuntia	114	114	117	115	124	125	125
Avustus € / km	550	459	544	463	535	539	548
Maankäyttö, asuminen ja liikenne							
<i>MAAKAUPAT</i>							
Kauppojen lukumäärä / ostot, kpl	7	8	6	6	7	17	16
Ostettu, ha	10	38	10	16	5	93	29
, josta raakamaata, ha	10	18	9	14	5	90	26
Maaomaisuuden määrä, ha	1 661	1 715	1 697		1 695	1 769	1 668
Rahaa mennyt ostoihin, €	1 389 137	779 959	193 206	778 689	827 135	2 950 342	1 038 470
Myyty/vuokrattu, kpl	13 / 16	18 / 11	19/23	25/29	28/14	6/16	12/19
, josta asuintontteja	8 / 5	7 / 4	15/11	15/18	20/10	3/9	4/7
, josta yritystontteja	1 / 1	1 / 1	0/1	3/0	1/1	1/4	1/6
, josta muita alueita	3 / 10	10 / 6	4/11	3/11	7/3	1/3	3/7
Vuokratulot, €/v	539 366	522 453	575 684	611244	670 148	819 682	812 089
Rahaa tullut myynneistä, €	976 235	2 086 107	1 542 553	1775431	1 761 173	1 430 550	3 578 440
Maankäytösopimuksia ,	1	4	2	3	1	2	3
(joista käynnistämissopimuksia), kpl	0	4	2	1	1	2	3
<i>KAAVOITUS</i>							
kv / kh hyväksynyt							
kpl	5	3	2	5	1	1	1
ha	9	11	5	26	30	3	8
rakennusoikeuden lisäys kem	4 497	6 083	5 810	16 338	0	0	10 157
Myytäviä asuintontteja lkm	35	47	57	17	22	34	37
Myytäviä yritystontteja lkm	10	8	9	9	19	13	13
<i>RAKENNUSVALVONTA</i>							
Myönnettyt luvat							
lkm	225	223	194	251	116	232	159
kem	39 842	53 992	14 396	22 113	70 663	15 729	31 493
omakoteja kpl	50	42	53	62	54	31	12
asuntoja yht kpl	104	263	57	86	83	37	25
asuntoja kaava/haja %	82/18	97/3	74/26	83/17		62/38	72/28
asuntoja kem	9 959	19 202	8 160	11 801	8 846	4 537	2 793
<i>Valmistuneet kohteet</i>							
lkm	99	81	150	133	163	240	139
kem	23 024	14 421	33 793	14 606	32 019	99 693	12 488
omakoteja kpl	49	32	42	45	48	122	27
asuntoja yht kpl	151	84	136	71	261	160	32
asuntoja kaava/haja %	89/11	86/14	90/10	82/18		86/14	56/44
asuntoja kem	14 470	7 946	11 369	8 554	13 896	22 059	4 393
katselmukset	318	381	485	557	605		216
<i>Suunnittelutarveratkaisut</i>							
lkm	39	36	33	36	26	18	16
myönt./kielteiset	37 / 2	34 / 2	33 / 0	33/3	20/6	17/1	15/1
, joista omakotitalo:							
Myönt/kielt	28 / 1	26 / 2	30 / 0	26 / 1	17/5	16/1	11/1
Näille haettu rak.lupa		14	7	15		9	3
<i>MITTAUSTOIMINTA</i>							
Rakennuksen/paikan merkinnät lkm	29	41	29	47	35	21	20
Sijaintikatselmukset	37	43	32	52	38	15	13

Toimitilapalvelut	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TP2023	TP2024*
Toimitilat ja huoneistot, omat							
Kiinteistöt, tilavuus m ³	430 581	430 137	439 617	404 340	455 655	464 758	447 106
Kiinteistöt, kerrosala m ²	95 265	95 191	95 549	88 743	99 451	101 213	106 843
Toimitilat, ulkopuolelta vuokrattu *							
Kiinteistöt, tilavuus m ³ *							22 809
Kiinteistöt, kerrosala m ² *							5 384
Ulkoiset menot €, kiinteistönhoitopalvelut	7 028 822	5 861 315	5 936 063	5 733 026	6 592 312	6 491 891	7 665 390
€/ m ³	16	14	14	14	14	14	16
€/ m ²	74	62	62	65	66	64	59
Ulkoiset menot €, kunnossapitopalvelut	864 938	1 250 077	1 060 406	939 406	920 807	676 292	1 147 055
€/ m ³	2	3	2	2	2	1	2
€/ m ²	9	13	11	11	9	7	9
Kiinteistöjen tunnusluvut:							
Kiinteistöjen tekninen arvo €		158 763 354				205 248 946	
Jälleenhankinta-arvo €		207 034 971				279 863 958	
Kiinteistöjen korjausvelka €		11 608 804				21 704 291	
Kiinteistöjen kirjanpitoarvo 31.12	76 511 871	85 021 395	84 364 617	71 669 169	70 590 931	74 048 276	70 402 126
*2024 luvut skenarios järjelmästä							
Kysyntä- ja laajuustiedot	TP2024						
	TILAVUUS	SAHKO	SAHKOL.*	KAUKOL.	OLJYL.	HAKE MWh	VESI
Kiinteistöt/ Energia ja vesi	1000 m ³	MWh	MWh	MWh	MWh		1000 m ³
1 Asuinrakennukset	4	49	0	130	73		1
2 Hoitoalan rakennukset	108	2 592	398	2 996	104	653	10
3 Toimisto- ja hallintorakennukset	28	431	0	1 177	0	0	1
4 Kokoon-tumiserakennukset	31	396	47	546	56	0	0
5 Opetusrakennukset	241	4 448	286	3 753	649	1 028	10
6 Varastorakennukset	0	0	0	0	0	0	0
7 Liikenteen rakennukset	2	147	0	389	20	0	0
8 Väestönsuojat	0	80	0	0	0	0	1
9 Muut	11	42	43	426	0	0	1
Yhteensä	425	8 185	774	9 417	902	1 681	24
*Sähkölämmityksen osuus kokonaissähköstä arvioitu jos erillistä mittausta ei ole.							

Ateria- ja puhtauspalvelut	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TP2022	TP2023	TP2024
Siiivottava pinta-ala m ²	62 696	59 840	58 949	58 200	59 970	58 475	58 475
€/ m ² / vuosi	20,29	20,73	20,82	22,31	22,43	23,30	23,14
€/ m ² / kuukausi	1,69	1,73	1,74	1,86	1,87	1,94	1,93
Puhtauspalvelu henkilöstön lkm		11	13	22	23	21,4	21,1
Ateriapalvelujen suoritehinta							
Päiväkodit	4	3,48	3,4	3,47	3,45	3,49	3,35
Koulut	4	3,23	3,5	3,08	3,15	2,91	2,85
Terveyskeskus (päät. 31.12.2022)	4,43	4,69	5,4	4,98	4,00	0,00	0,00
Kivistöntie 16 Hirvitalo (päättynyt)	5,25	5,43	6,1	6,10	0	0,00	0,00
Ateriapalvelut							
Henkilöstön lkm	44	46	48	53	52	50	49
Keittiöiden lkm							
- keskuskeittiö	2	1	1	1	1	1	1
-terveyskeskuksen keittiö	1	1	1	1	1	1	1
Päiväkotien valmistava keittiö	2	2	2	1	0	0	0
-päiväkotien jakelukeittiöt	9	10	7	7	6	6	5
-koulujen jakelukeittiöt	7	7	8	8	8	8	8
-koulujen valmistavat keittiöt	8	7	7	6	6	6	6
Ruokapalveluyksiköt yht.	31	28	26	24	22	22	21
-Mäntsälän palvelukotiyhdistys	1	1	1	1	1	0	0
Kivistöntie 16 Hirvitalo	1	1	1	0	0	0	0
Kunnantalon ravintola	1	1	1	1	0	0	0
Kaikki yhteensä	33	32	29	25	23	22	21
Suoritteet:							
-Terveyskeskus, palvelukoti/pilvikirsikka	224 723	198 220	162 035	158 733	143 856	3 479	3 480
-Päiväkodit	302 140	314 472	252 766	327 303	338 799	344 568	351 708
-Koulut	630 011	668 482	500 049	628 776	617 566	635 299	640 030
Kivistöntie 16 Vuokra-asunnot	21 126	16 706	16 940	9 743	0	0	0
Mesikämmen (Keusote)	0				4 410	0	0
Mäntsälä yhteensä	1 178 000	1 197 880	931 790	1 124 555	1 104 631	983 346	995 218
Suoritteet / yksikkö	35 697	37 434	321 131	44 982	48 027	44 698	47 391
Suoritteet / Hlö	26 773	26 041	19 413	21 218	21 243	19 667	20 311

Kuntatekniikka	TP2018	TP2019	TP2020	TA2021	TP2022	TP2023	TP2024
Kadut ja yleiset alueet							
kaavatietä km	107	110	112	119	122	124	126
€	1 864 876	1 777 400	2 848 078	2 420 666	2 170 396	2 240 307	2 393 966
€/ km	17 429	16 158	25 429	20 342	17 800	18 067	19 000
Puistot, puistometsät ja muut							
hoidossa olevat alueet							
ha	187	187	187	187	188	188	188
€	300 460	318 225	320 000	58 164	382 268	414 454	380 540
€/ ha	1 607	1 702	1 711	311	2 033	2 205	2 024
Taloussmetsät							
ha	848	848	848	848	848	848	848
puunmyyntituotot (€)	110 000	100 000	74 704	60 419	233 826	11 631	78 561
Liikuntapaikat							
Asukkaat 31.12.	20 750	20 750	20 721	20 839	20 895	20 950	20 933
€	358 750	273 400	203 826	201 140	43 000	135 698	83 396
€/ as	17	13	10		2	7	4
Valaistus liikenne- ja tievalot MWh	2 050	2 000	1 800	1 800	1 750	1 750	1 700
Valaistus kunnoradat ja kentät MWh	105	105	100	100	100	100	100
Katu - ja aluevalaistus €	239 600	231 000	745 900	254 737	356 289	385 964	345 406
Kadut ja väylät							
Kadut (km)	22	25	28	31	33	35	35
Kokoojakadut (km)	38	39	41	45	45	45	45
Asuntokadut (km)	35	36	40	43	44	45	46
Kevyen liikenteen väylät	39	40	42	43	43	44	48
Katujen ja kevyenliikenteen väylien korjausvelka €		9 610 000					
Katuvalaistus (lkm)	4 690	4 730	4 750	4 790	4 880	4 940	5 010
Mäntsälän jätteet							
Mäntsälän jätteet (tonnia)	7 050	7 050	6 277	6 756	4 939	5 197	5 324
Vaarallinen jäte kiinteäpiste(tonnia)	78	78	69	55	56	51	55
Vaarallinen jäte keräysauto (tonnia)	12	12	2	3	3	4	3

Liite 2 Palvelualueiden tavoitteet

Hallintopalvelut

Arvio toteutuksesta		
0 =		tavoite ei tule toteutumaan
1 =		epävarma toteutuminen, "ehkä"
2 =		tulee todennäköisesti toteutumaan tai on jo toteutunut

Näkökulma	Strateginen tavoite
	Turvallinen, sujuva arki Lähipalvelut toteutetaan palvelulupauksen mukaisesti, kustannustehokkaasti, asukaslähtöisinä.
	Vahvistetaan kuntalaisten hyvinvointia suunnitelmallisella tekemisellä. Parannetaan arjen turvallisuutta.
Näkökulma	Strateginen tavoite
	Vastuullinen, kehittävä vire Kuntakonserni toimii vahvistuen työllisyyttä sekä yrittäjyyttä. Toimintatapoja kehitetään ketterästi ja tuloksellisesti tietoon pohjaten. Kunnan hankinnoissa, investoinneissa ja palvelukehityksessä noudatetaan vastuullisuutta.
Näkökulma	Strateginen tavoite
	Osallistava yhteisöllisyys Päätöksenteko on avointa ja osallistavaa. Rakennetaan yhteisöllisyyttä tukemalla yhteistä tekemistä. Vahvistetaan luottamusta osallistavalla johtamisella.

Turvallinen, sujuva arki - Vastuullinen, kehittävä vire - Osallistava yhteisöllisyys			Seuranta	
Strategiatavoite	Hallintopalveluiden strategiaa tukevat tavoitteet ja toimenpiteet	Mittarit	Tavoitteen edistyminen/toteutuminen	Arvio toteutuksesta
	Yleishallinto: Hallintopalvelut toteuttaa vuosittaisen kuntalaiskyselyn osana FIKSu-kuntastrategiahanketta ja erillisen viestintää arvioivan kyselyn.	Kuntalaiskysely muutokset 2023-2024 - laadullinen arvio toimenpiteistä Soten ja joukkoliikennepalvelujen osalta. Kotisivu- ja muu palautemittaus: Sivuvierailujen TOP 10, seuraajien määrä, kuntalaispalautteiden määrä ja käsittelyaika.	Kysely toteutettiin elokuussa. Keskeiset tulokset osariteksi ja erillinen raportti esitelly jorv. Päätäjille loppuvuoden aikana. Mittarit: Kotisivut Käyttäjä 84 501 Katselua 334 593 (Mitä ihmettä piikki!) TOP 5: Etusivu, Mitä ihmettä etusivu, Työpöytä, Ateriapalvelu, hallinto päätt.teko ja VAKA palvelut Palautteita ja kysymyksiä: 15-30 kpl per kk. Pyritään vastaamaan heti (p.heinäkuu)	
	Yleishallinto: Kuntalaisten koettu arkiturvallisuus paranee. Kuntaorganisaation häiriötilannejohtaminen edistää turvallisuudentunnetta.	Hyteindikaattorit turvallisuuden osalta (osana hyteraportointia) Turvallisuusarvio osana kuntalaiskyselyä Kunnan valmiusjohtoryhmän vuosittainen arvio johtamisen sekä viestinnän onnistumisesta (harjoitukset sekä mahdolliset häiriötilanteet)	Turvallisuus on osana kuntalaiskyselyä kunnan tarkemman asian joukkoon. Turvallisuuden vuosikello sekä turvayhjän perustaminen valmistella turvallisuusvastaavaan johdolla. Uusimaa harjoituspaalaute käyty läpi touko-kesäkuussa vs-jorvissa. Oma harjoitus pidettiin 3.10 kunnan Tietoturvan harjoitus pidettiin 11.10.2024. Harjoitus käytiin läpi 6 tilaisuutta n.250 osallistujaa. Eriksien ulkopuolisen (Fingrid) sähköverkottilaisuudet - isot osallistujamäärät. Maaseutuyksikön infotilaisuus, runsaat 100 osallistujaa kahdessa tilaisuudessa.	
	Yleishallinto: Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen (esim.asukasraati-tyyppisen toiminnan käyttöönotto) yhdessä Siihyn kanssa. Osallisuusbudjetoinnin mahdollisuudet kunnassa on selvitetty.	Tilaisuuksien määrä ja osallistujamäärä. 10 kpl ja 200 osallistujaa. Valmistelun avoimuudesta säännöllinen arvio kuntalaiskyselyssä.	6 tilaisuutta n.250 osallistujaa. Eriksien ulkopuolisen (Fingrid) sähköverkottilaisuudet - isot osallistujamäärät. Maaseutuyksikön infotilaisuus, runsaat 100 osallistujaa kahdessa tilaisuudessa.	
	Tukipalvelut: Kunnan palveluiden tietoturvatason parantaminen. Kuntaorganisaation sisäistä osamista ja henkilökäyttäjien osaamista vahvistetaan. Kunnan palveluihin kohdistuvat tietoturvahäiriöt sekä keskeytykset minimoidaan.	Navisec tietoturvatelit on suorittanut 90 % henkilökunnasta. Koulutusten määrä /koulutuspäivät. Palvelukehyksen määrä /aika (kunnan palvelutoiminta).	Kunnan henkilöstöllä on velvollisuus suorittaa Navisec-koulutus vähintään kerran vuodessa, jota seurataan. Lisäksi henkilöstölle järjestetään tietojenkäsittelemäntä, jotka ovat lisänneet heidän tietämystään tietoturva-asiasta. Tietohallinnon lähteyksissä tiedotetaan ajankohtaisista tietoturva-asioista. Tietoturvaa on parannettu ottamalla käyttöön monivaiheinen tunnistautuminen (MFA), joka lisää henkilön tietoturvaa. Laajoja palvelukatkoksia ei ole ollut.	
	Tukipalvelut: Kunnan ulkoistettujen henkilöstö- ja talouspalveluiden toimintavarmuuden sekä laadun turvaaminen.	Laatupolkeamien määrä ja toimenpiteet (SLA) Reklamaatioita ei ole jätetty yhtään. Sisäisen palautteen määrä ja arvot palveluiden toimivuudesta. (hapa kysely)	Palvelutasosta on tehty ostolaskujen kierto ja henkilöstöhallinnon järjestelmien liittyvistä ongelmista reklamaatio palveluntuottajalle. SLA ei vielä Provincia sopimuksessa. Hapan sisäinen kysely on tehty syyskuussa ja sen tulokset käydään läpi johtoryhmässä.	
	Tukipalvelut: Hankintasopimushallinnan parantaminen.	Toteutettu integraatio Dynastyn ja Cloudian välillä (jolloin saadaan sopimukset yhden järjestelmän alle ja parannetaan seuranta. Käyttöönotto tavoite Q3/2024 jolloin kaikkien voimassa olevien hankintasopimusten hallinnointi ja seuranta siirtyy Cloudiaan.	Integraation toteuttamisen valmistu vuoden loppuun mennessä.	
	Tukipalvelut: Kunnan tiedonhallintasuunnitelma laadittu ja otettu käyttöön. Sähköinen arkistotarjous otettu käyttöön. Kuntalaisten asiakaspalvelukanavat toimivat asiakaslähtöisesti eri kuntalaisryhmät huomioiden.	Kunnan johtoryhmän arvio tiedonhallinnan ja tiedolla johtamisen toimivuudesta. Kuntalaiskyselyn tulokset kunnan asiakaspalvelun laadusta ja saavutettavuudesta saadaan elokuun aikana. Asiakaskontaktien määrä ja vasteajat.	Kunnan tiedonhallintasuunnitelma ja tiedonohjauksen suunnitelma hyväksytyt kh. 29.4. Tämän mukaisesti viety täytäntöönpanoon. Sähköinen arkistotarjous kiplaillutettu ja käyttöönotto projeksin suunnittelu aloitetaan marraskuussa 2024. Asiakaskontaktien määrät Vinkissä. Tilanne vuoden 2024 loppussa: Puhelut 1 570 Käynyt 2 150 Sähköposti 2 040	

Strategiatavoite	Hallintopalveluiden strategiaa tukevat tavoitteet ja toimenpiteet	Mittarit	Tavoitteen edistyminen/toteutuminen	Arvio toteutuksesta
	Tukipalvelut: Vahvistetaan organisaatiossa osallistavan johtamisen toimintamallia sekä yhteiskehittämistä. Henkilöstöhallinnon uusi ohjelmisto on onnistuneesti käyttöönotettu. (Provincia)	Yhteistoiminnalliset työpaikkakokoukset toteutuvat säännöllisesti. Kunnan työhöyryntösuunnitelma valmis 1/2024. Työhöyryntösuunnitelman tavoitetaso 3,5/ tulos 3,7 (2025 seuraava kysely) Kehityskeskustelut 90 % toteutuneet (2023/66%). Esihenkilöarvio hr-ohjelmiston toimivuudesta.	Työhöyryntösuunnitelma ei ole saatu kaikkien palvelualueiden keskeisiä yhteisiä työhöyryntösuunnitelman edistämisen tavoitteita. Työturvallisuusriskien arviointi ja työturvallisuusmuutosten käsittely on vietyä työpäikköjen vuosikokouksiin ja tavoitena toteuttaa niitä systemaattisesti. Työpäikkökokoukset ja niissä käsiteltäviä yhteisiä kunnan ohjeita ja asioita on ohjattu niissä käsittelemään. Edellä mainittujen toimintojen ja tavoitteiden toteutumista seurataan palvelualueilla ja johtoryhmässä. Pääasiat työhöyryntösuunnitelman tavoitteena aloittaa syksyllä 2025. Kehityskeskustelut käytiin vuoden aikana yhteisesti aikataulutettuna pääosin viikkokokouksissa ja markkinointi toteutettiin vuosittain mukaisesti lisäksi erilaisia teemallisia, mm. asumisen ja yrittämisen kampanjoita. Viestintäkysely toteutettiin lokakuussa ja palaute pääosin kiittäviä. Museoiden osalta erityisesti ryhmien vierailut ovat olleet nousussa. Varjan ateenen muutostyöt saatiin pääosin valmiiksi syyskuuhun 2024 mennessä. Kokonaiskävijämäärät kohteiden osalta: Aikartano 1868, Sepärin museo 1530, Varjan ateen 316. Lippulaivatapahtuma Mitä ihmettä toukokuussa, vi 4500	●
	Tukipalvelut: Kunnan viestintä ja markkinointi vahvistaa osaltaan strategiasa määriteltyjä kärkitavoitteita. Viestimme kunnalla palveluista ja päätöksenteosta ja tuomme Mäntsälän kuntaa esiin vetovoimaisena paikkana asua ja yrittää. Museo- ja kulttuuripalvelut toteuttaa palveluja yhteistyössä paikallisten yhdistysten ja toimijoiden kanssa. Kunnan lippulaivatapahtumilla vahvistetaan kunnan pito- ja vetovoimaa laaja-alaisesti eri kohderyhmien keskuudessa	Palveluista, päätöksistä ja valmistella olevista asioista viestitään aktiivisesti, oikea-aikaisesti, luotettavasti ja saavutettavasti. Kuntamarkkinointia tehdään eri kohderyhmille optimoiden. Lippulaivatapahtumissa, messuilla yms. rakennetaan kunnan vetovoimaa ja yleisimagoa. Viestintäkyselyillä ja kuntalaispalautteen kautta saadaan tietoa viestinnän kehittämiseksi. Museoiden kävijämäärä sekä asiakaspalautteita kehittämistoimenpiteiden tueksi. Suurimpien tapahtumien määrä ja kävijöiden määrä.	Palvelutavoitteet toteutuneet maksajavirastoavaimen mukaisesti. Tavoitearvo: Poikkeamia 0 kpl.	●
	Maaseutu: Riskinarviointi on osa maksajaviraston hyväksymisperusteita ja sisäistä valvontaa. Vastuuksien huolehti, että käytännön menettelyt, työjärjestelyt (eriyttäminen), tietoturva ja petosriskien kartoitus ja seuranta pidetään tavoitteellisella tasolla, ennakoimaan ja poikkeamiin reagoimaan välittömästi.	Katselmointi vuosittain (maksajavirastovakuutus), arviointi ja poikkeamien osalta korjaavat toimet. Palvelutavoitteet toteutuvat maksajavirastovakuutuksen mukaisesti. Tavoitearvo: Poikkeamia 0 kpl.	Palvelutavoitteet toteutuneet maksajavirastoavaimen mukaisesti.	●
	Maaseutu: Avoin viestintä ja neuvonta viestintäsuunnitelman mukaisesti ja palveluiden saavutettavuus. Asiakaspalautteiden jatkuva kerääminen ja sykeiltään (noin 3 v välein) asiakastytyyväisyyskyselyt. Nostetaan palautekanavan sekä kotisivujen näkyvyyttä ja kehitetään toimintaa parhaan mahdollisen asiakaskokemuksen takaamiseksi.	Saatu palaute (kpl) ja kyselyn tulokset. Laajan asiakastytyyväisyyskyselyn toteuttaminen koko yhteistoiminta-alueella ja saatujen vastauksen määrä/vastausprosentti. Tavoitearvo: asiakaspalaute tasolla hyvä.	Asiakaspalautetta kerätään jatkuvasti. Arvosana 4,4/5. Laaja asiakastytyyväisyyskysely toteutettiin marraskuussa.	●
	TE ja maahanmuutto: kunnan työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut järjestetään kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti, palvelut ovat helposti saavutettavia ja asiakasta hyödyttäviä.	Foreammint raportointityökalu ja kykyviisari: asiakastietojärjestelmien tuottama data, asiakaspalvelukyselyt 1 x vuodessa. Tavoitearvo on tasolla hyvä (huono-välttävä-hyvä-erinomainen)	Asiakaspalautetta kerätään jatkuvasti. Asiakaspalvelukyselyitä on toteutettu yhteisesti Keski-Uudenmaan työllisyysalueen toimintana. Palaute Mäntsälän palveluista on ollut kiittävä.	●
	TE ja maahanmuutto: avoin ja ajantasainen viestintä, päivitetty sivut ja esteetön tiedonkulk.	Asiakastietojärjestelmä asiakkaiden osallisuuden vahvistamiseksi; kohderyhmien tuottama palaute tavoitearvoksi hyvä (asteikolla: huono-välttävä-hyvä-erinomainen)	Asiakaspalautetta kerätään jatkuvasti. Yhteistyötä tiivistetty MWKin ja työllisyysalueen palvelumuotoilun kautta. Työttömyysaste on heikentynyt ja Mäntsälä on tällä hetkellä Uudenmaan kunnista kuudentena.	●
	TE ja maahanmuutto: Yritysten toimintaedellytyksiä työllistämässä vahvistetaan yhteistyössä MWKin ja TE-hallinnon kanssa.	Tavoitteita seurataan palautteiden kautta. Työnantaja-asteikon palaute > hyvä. Työttömien työnhakijoiden tavoitteellisen työllistymisen tuloksellisuuden palaute > hyvä (asteikolla: huono-välttävä-hyvä-erinomainen). Kunnan työttömyys-%:n tavoitetaso on kolmen alhaisimman tasolla Uudellamaalla.	Asiakaspalautetta kerätään jatkuvasti. Yhteistyötä tiivistetty MWKin ja työllisyysalueen palvelumuotoilun kautta. Työttömyysaste on heikentynyt ja Mäntsälä on tällä hetkellä Uudenmaan kunnista kuudentena.	●

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Turvallinen, sujuva arki - Vastuullinen, kehittävä vire - Osallistava yhteisöllisyys			Seuranta	
Strategiatavoite	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden strategiaa tukevat tavoitteet ja toimenpiteet vuonna 2024	Mittari ja tavoitearvo	Tavoitteen edistyminen/toteutuminen	Arvio toteutuksesta
	Varhaiskasvatukseen työvoiman saatavuuden parantaminen; imagon nostatus ja valtakunnallinen näkyvyys.	Pätevien ja epäpätevien suhde ryhmässä ammattikunnittain 36/51 vo, 50/51 lh,	Opettaja 39/50, lastenhoitaja 84/50	●
	Opetuspalveluihin toimenpideohjelma ennaltaehkäisemään koulukiusaamista, väkivaltaa ja häirintää, sekä puuttuminen ongelma-kohtiin tältä osin.	Tehdään vuosittaiset KivaKoulu -kyselyt ja analysoidaan tuloksia > kiusaamisen, väkivallan ja häirintän vähentämisen. Painopiste: Jengitymisen ja rikollisuuden ehkäiseminen sekä sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen vastaisen tuen lisääminen oppilaille.	KiVa-kuntaraportin 2024 (N=1752, vuosiluokat 1-9) mukaan kiusaajana toimiminen on laskenut eli tulos on parantunut 0,5 % vuodesta 2023 (4 %) vuoteen 2024 (3,5 %). Tulos on myös vertailukuntien (2024, 4,4 %) tulosta 0,9 % parempi. Vertailukuntien tulos on heikentynyt 0,7 % vuodesta 2023 (3,7 %) vuoteen 2024 (4,4 %). Kiusatuksi joutuminen on niin ikään laskenut eli tulos on parantunut 1% vuodesta 2023 (10,8 %) vuoteen 2024 (9,8 %). Tulos on myös vertailukuntien tulosta (2024, 11,2 %) 1,4 % parempi. Vertailukuntien tulos on heikentynyt 0,5 % vuodesta 2023 (10,3 %) vuoteen 2024 (10,8 %). KiVa-kuntaraportin 2024 mukainen koulukokonaisten toimenpideohjelma toteutetaan. Someturva-ohjelma on käytössä oppilaille sekä koulun, oppilashuollon ja nuorisopalveluiden henkilöstöllä. Someturvan oppilaita ja opetushenkilöstöstä on otannut käyttöön 30,7%. Tavoitteena nostaa aktiivisuusprosentti lähemmäs sataa prosenttia. Jengityminen-hanke käynnistetty, jossa keskeisenä tavoitteena on kehittää ja päivittää suunnitelmaa oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä saman teeman mukaista toimenpideohjelmaa (Sivtk 12.10.2023)	●
	Sivistyksen yhteiset tulosalue vie eteenpäin vuonna 2023 tehtyä strategista sivistystyötä.	Strategisen tilaselvityksen toimenpiteiden jatkosta tehdään suunnitelma. Kuntalaisten osallisuusyksikentely suunnitellaan ja aloitetaan vuonna 2024. Strategisen tilaselvityksen jatkamista ohjaamaan asetetaan ohjausryhmä.	Tilaselvitystyötä ohjasi kunnanhallituksen asettama ohjausryhmä. Ohjausryhmä kokoontui keuhällä 2025 kolme kertaa: 12.2.2024, 6.5.2024 ja 27.5.2024. Ohjausryhmä käsittelee FC:n Tilatarvelvityksen pohjalta valmisteltuja skenaarioita ja antoi ohjeistusta niiden jatkovalmisteluun. Viimeisessä ohjausryhmässä sovittiin, että valmistelun tulos esitetään kunnanvaltuuston seminaarissa elokuussa 26.8.2024. Sivistyslautakunnan ohjeistuksen mukaan toteutettiin Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilojen käytön toimenpideohjelma 2025-2030 -luonnoksesta osallisuusyksikentely ja pyydettiin lausunnot ohjelmaluonnoksesta. Sivistyslautakunta käsittelee toimenpideohjelmaa saadut lausunnot 22.10.2024 ja siirsi asian käsittelyn kunnanhallitukselle. Kunnanhallitus käsittelee asian kokouksessaan 18.11.2024 ja merkitse saadut lausunnot sekä lautakuntakäsittely tiedoksi. Kunnanhallitus palautti asian uudelleen valmisteluun ja antoi evästyksen jatkovalmistelulle. Jatkovalmistelussa tuli keskitettyä Mäntsälän keskustan alueen kouluverkon selvittämiseen.	●

Turvallinen, sujuva arki - Vastuullinen, kehittävä vire - Osallistava yhteisöllisyys		Seuranta		
Strategiatavoite	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden strategiaa tukevat tavoitteet ja toimenpiteet vuonna 2024	Mittari ja tavoitearvo	Tavoitteen edistyminen/toteutuminen	Arvio toteutuksesta
	Kansalaisopiston kurssitarrjonnan suunnitteluun osallistetaan kuntalaisia ja yhteistyökumppaneita. Järjestetään erilaisia kulttuuritapahtumia.	Tapahtumien lukumäärä ja niihin osallistuneet. Tehdään kysely opistossa opiskeleville ja kuntalaisille kansalaisopiston kurssitarrjonnasta ja toivotusta opetuksesta. Kerätään opiskelijoilta kurssipalautteet toiminnan kehittämiseksi.	ILONA- kevättapahtuma järjestettiin kolmessa kunnassa. Kansalaisopisto osallistui kuuteen kunnassa järjestettäviiin tapahtumiin. Tapahtumista raportoidaan kansalaisopiston toimintakertomuksessa. Opiskelijoilta kysyttiin kurssipalautetta. Teetettiin kysely tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Yhteistyökumppaneiden kanssa yhteistyö toteutui hyvin kurssien ja tapahtumien muodossa.	●
	Kirjaston laadukas ja ystävällinen asiakaspalvelu, kaikenikäisten monipuolisiin luku- ja digitaalisiin liittyvät opastukset, ryhmät ja tapahtumat, aktiivinen tiedottaminen ja neuvonta, kuntalaisten arjen tarpeisiin vastaava aineistovalikoima yhteistyössä Kirkes-kirjastojen kanssa.	Kirjasto osallistuu kirjaston ulkopuolisiin tapahtumiin vähintään kaksi kertaa vuoden 2024 aikana. Kirjasto tuo oman toimintansa näkyville Mäntsälän kylillä ja järjestää vähintään kaksi tapahtumaa kylillä. Kirjasto päivittää oman osuutensa koulujen kulttuurikasvatussuunnitelmassa.	Kirjasto on osallistunut viita nimetty- ja Joulunavaustapahtumiin, Riihemen koulun talviriehaan sekä toteutettiin useita bonuskäyntejä eri päiväkodeille auton huoltopäivinä ja koulun lomajakoina. Kirjasto on päivittänyt oman osuutensa koulujen kulttuurikasvatussuunnitelmasta sekä osallistunut varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelman laatimiseen.	●
	Liikuntapalvelut toteutetaan palvelulupauksen mukaisesti, kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisinä. Tarjotaan matalan kynnyksen liikuntapalveluja sekä liikunta- ja elintapaneuvontaa.	Liikuntapalvelujen ryhmiin ja liikunta- ja elintapaneuvontaan osallistuneiden asiakkaiden määrä. Terveysasemalta liikunta- ja elintapaneuvonnan pariin ohjattujen asiakkaiden määrä. Liikunta- ja elintapaneuvontaan osallistuneiden asiakkaiden määrä sekä sinne ohjattujen asiakkaiden määrä lisääntyy verrattuna edelliseen vuoteen.	Alueellinen liikumis- ja elintapa neuvontasopimus kuntien ja hyvinvointialueen kanssa saadaan allekirjoitetuksi.	●
	Terveiden ja hyvinvoinnin edistämistä tuetaan toteuttamalla lähipalvelut palvelulupauksen mukaisesti, kustannustehokkaasti, asiakaslähtöisinä.	Koulujen harrastamisen Suomen mallin mukaisten ryhmien kokoaminen oppilaiden toiveisiin pohjautuen. Harrastamisen Suomen mallin mukaisten ryhmien ja ryhmiin osallistuneiden määrä kouluittain vuonna 2024.	Huhtikuussa 2024 tehdään kysely lasten ja nuorten harrastustoiveista. Tehdään kevennety/tarkennettu versio palveluntuottajien dynamisesta kilpailutuksesta.	●
	Nuorisopalvelut toteutetaan palvelulupauksen mukaisesti, kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisinä. Nuorisopalvelun sekä koulunuorisotyön kehittäminen ja roolituksen selventäminen.	Koulunuorisotyön tavoitteet, toimenpiteet ja roolit on kuvattu koulunuorisotyön lukuvuosisuunnitelmassa ja työ on suunnitellun mukaisista. Tavoitteellinen koulunuorisotyö saadaan käyntiin, lukuvuosisuunnitelma on tehty ja sitä toteutetaan.	Kouluvalmentajien ja koulumentoreiden työnkuvat vakiintuvat ja sen pohjalta laaditaan suunnitelma nuorisopalvelun osuudesta koulussa tapahtuvasta nuorisotyöstä.	●

Tekniset palvelut

Seuranta				
Strategiatavoite	Tekninen ja elinvoimautautuksen strategiaa tukevat tavoitteet ja toimenpiteet	Mittari ja tavoitearvo	31.12.2024	Arvio toteumasta
	Ateria/puhtaus: Tuotamme "maailman parasta ja ravitsevaa ruokaa & puhtauspalvelua". Toimitaan taloudellisesti, kestävästi ja työ tehokkaasti organisoituen. Mahdollistetaan eri toiminnoissa asiakkaan vaikutusmahdollisuus.	Järjestetään kattava asiakastytyytyväisyyskysely 1 x vuodessa (syyskuudella). Annetun palautteen ja kyselyn keskiarvon tavoitearvo tasoa "hyvä" (3) asteikko 1-5	Palautteen kerääminen on jatkuva. Asiakastytytyväisyyskysely on järjestetty 10/2024. Tulos 3,5 ka.	●
	Makuuakokset ja kouluruokadiplomien suorittaminen v. 2024 aikana. Edellyttää diplomien hakemista yhteistyössä asiakkaan kanssa.	Diplomit suoritettu 90 % kaikista koulu ja päiväkotikohteista.	Ruokaraatien/ työryhmien perustaminen koulu ja PK kohteissa on tehty. Diplomit haetaan ja suoritetaan yhteistyössä koulu/ PK kanssa.	●
	Ateria/puhtaus: Tarjotaan mahdollisuus työllistyä ateria- ja puhtauspalvelujen tehtäviin työttömille työnhakijoille. Toteutus yhteistyössä työllisyyspalvelujen kanssa.	Työllistetään vuoden 2024 aikana min. 3 työtöntä työnhakijaa, jokaisen heidän oman henkilökohtaisen palkkatukijaksonsa ajaksi.	Työllistettyjä 31.12. 24 mennessä on 4 hlö.	●
	Toimitilat: Tarjotaan mahdollisuus työllistyä kiinteistönhoidon ja kunnossapidon tehtäviin työttömille työnhakijoille. Toteutus yhteistyössä työllisyyspalvelujen kanssa. Lisäksi tarjotaan kesätyöntekijöille kesätoimialueen tehtäviä.	Tavoitteena työllistää vuoden aikana 1- 3 hlöä eri pituisille työllistämiskausille sekä kesätyöllistää 3-4 nuorta.	Alkuvuonna työllistetty yksi henkilö. Kahdelle kesätyöntekijöistä saimme töitä musiikkiopistolle, omat viheryöt ulkoistettu. Tehty kaksi koulutusopimusta opiskelijoille, toinen kiinteistönhoidon ja toinen kunnossapitoon.	●
	Toimitilat: Energiansäästöavoite ja energiansäästötoimenpide	Säästöavoite vuodelle 2024 yhteensä 200 MWh kunnan omistamien kiinteistöjen osalta. Lisäksi tavoitteena yhden öljy / kaasu kohteen lämmitystavan muutos / luopuminen.	Sääksjärven koulun lämmitystapamuutoksen varattu määräraha siirrettiin aurinkopaneelin hankintoihin (kunnantalo ja terveyskeskus). Kahdesta öljykohteesta luovuttu, Sähkö-Poksi ja Taikametsän pk	●
	Toimitilat: Kannustetaan pyöräilyä / liikkumiseen lisäämällä vuosittain turvallisia runkolukittavia pyörätelineitä kunnan eri kiinteistöihin	Vuosittain lisätään uusia runkolukittavia pyörätelineitä 2-3 kiinteistöön	Hankittu monitoimitalolle sekä seurojentalolle runkolukittavia pyörätelineitä.	●
	Kuntatekniikka: avoin tiedottaminen tulevista hankkeista ja ajankohtaisista aiheista.	Kunnossapidon tiedotteita 2/kk/kunnossapitokausi, viherrakentamisen tiedotteita 1/kk/kesä. Muita tiedotteita 1-2/kk.	Kunnossapidon ajankohtaisista asioista on tiedotettu aktiivisesti vuoden 2024 aikana. Hankeviestintään on panostettu lisäämällä ennakkotiedottamista alkavista hankkeista ja käynnissä olevien työmaiden käynnissä olevista työvaiheista.	●
	Kuntatekniikka: kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen	KÄPY-kehittämisohjelman päivittäminen ja kevytvyöhyien vuosittainen toteuttaminen (400 000 eur/vuosi)	KÄPY-hankkeita on toteutunut vuonna 2024 investointikohteissa vähintään 400 000 euroa. Kevyen liikenteen väylien rakentaminen toteutettu suunnitelmien mukaan.	●
	Kuntatekniikka: liikenneturvallisuusryhmä ja vuosittaiset pienet liikenneturvallisuustoimenpiteet.	LITU-hankkeita valitaan toteuttamishajalle, rakennusohjelman 2-3 kp/vuosi, Litu -ryhmä koostuu 3 krt/vuosi	LITU-hankkeita oli rakentamishajalla 2 kpl, LITU-ryhmä koostuu kolme kertaa vuoden aikana.	●
	Kuntatekniikka: henkilöstön kouluttaminen ja palvelualueen toiminnalliseen kehittämiseen osallistuminen.	Koulutuspäivien toteuttaminen, tarkistetaan kehityskeskustelun yhteydessä, koulutuspäiviä vähintään 1-2 hlö/vuosi.	Kehityskeskustelujen yhteydessä on keskusteltu koulutustarpeista ja kartoitettu tilannetta. Koulutuspäivät toteutuivat suunnitelun mukaisesti.	●
	TEL-yhteiset: palvelualueen henkilöstön osaamisen vahvistaminen ja uusien toimintatapojen hallittu käyttöönotto: a) asianhallintaan liittyvien uusien toimintatapojen käyttöönoton jalkautus palvelualueelle b) uuden tilavarauksjärjestelmän toimintatapojen jalkautus palvelualueelle c) keskitetty koulutus palvelualueelle uuden rakennuslain sisällöstä	a) järjestetään yksi tekniselle osoitettu ohjaustilaisuus asianhallinnasta vuoden loppuun mennessä. Toteutunut/ Ei toteutunut. b) laaditaan sisäiset toimintaohjeet tilavarauksjärjestelmän käytölle 30.4.2024 mennessä ja järjestetään tästä yhteiskoulutus. Toteutunut/Ei toteutunut. c) järjestetään yksi yhteinen yleiskoulutus rakennuslaista vuoden loppuun mennessä. Toteutunut/ei toteutunut	a) Toteutunut b) Toteutunut. c) Toteutunut.	●
	TEL-yhteiset: Teknisen ulkoisen viestinnän tehostaminen.	Palvelualue toteuttaa vähintään vuosikellon mukaiset ulkoiset viestintätarpeet. Toteutumisaste 100 % (Toteutunut viestintä/viestintäkellossa todetut	Toteutumisaste 77 %	●
	TEL-yhteiset: Toimintatapoja kehitetään luotettavaan ajantasaiseen tietoon pohjaten.	Rakennushankkeiden tietohallintajärjestelmätarpeiden määrittäminen ja hankinta.	Tarpeiden kartoitustyö valmistunut. Järjestelmien pisteytys pääosin valmis. Esitys valittavasta järjestelmästä alkuvuodesta 2025.	●

Kuntakehityspalvelut

Turvallinen, sujuva arki - Vastuullinen, kehittävä vire - Osallistava yhteisöllisyys			Seuranta	
Strategiatavoite	ja elinvoimautautuksen strategiaa tukevat tavoitteet ja toimenpiteet	Mittari ja tavoitearvo	Tavoitteen edistyminen/ toteutuminen 30.9.2024	Arvio toteumasta
	Aktiivinen maanhankinta ja kaavoitus (AO-tontit)	Kaavoitus: Vapaa omakotitonttivaranto 31.12. (kpl) 30 tonttia, raakamaan hankinta asumiseen ja yritystoimintaan soveltuvilta yleiskaava-alueilta> tavoite: raakamaan hankinta 30 ha	Myytäviä omakotitontteja 37 kpl. Raakamaan hankinta 25,9 ha	●
	Aktiivinen maanhankinta ja kaavoitus (AO-tontit)	Rakennusvalvonta: rakennuslupien käsittelyaika > rakennuslupien käsittelyaika 2-5 vk siitä, kun lupahakemus on riittävä päätöksentekoon.	34 vrk (lupapäätöksen käsittelyajan mediaani viimeisen 12kk aikana)	●
	Joukkoliikenteen edellytysten parantaminen.	Liikenne: Yleiskaavalliset ja riittävät selvitykset. Liikennepalveluselvityksen valmistuminen ja yleiskaavallisten joukkoliikenteeseen liittyvien liikennetarkekselujen valmistuminen.	Liikennepalveluselvitys valmistunut kesäkuussa 2024.	●
	Aktiivinen maanhankinta ja kaavoitus (yritystontit).	Koko kunnan strategisessa yleiskaavaluonnoksessa L2 esitetään uudet yritystonttialueet, jonka jälkeen näille laaditaan kullekin etenemistie Poikkittien yritysalueen laajennuksen I-vaiheen asemakaavoituksen käynnistäminen	Yleiskaavaluonnos hyväksytty ja asetettu nähtäville 18.11.2024-17.1.2025 väliselle ajalle Poikkittien laajennus mukana kaavoituskatsauksen kaavahankkeissa	●

